วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Sisaket Rajabhat University Journal

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2
พฤษภาคม - สิงหาคม 2567
Vol.18 No.2 May - August 2024

ISSN : 1906-0327 (Print)
ISSN : 3027-6063 (Online)
วารสารได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2
https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/index

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Sisaket Rajabhat University Journal

วัตถุประสงค์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการวิจัย ศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความก้าวหน้าทางวิชาการสาขาวิชาต่าง ๆ

ขอบเขตงาน เป็นวารสารที่ครอบคลุมสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดการที่ตีพิมพ์ ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ
ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เดือนเมษายน
ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - เดือนสิงหาคม
ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - เดือนธันวาคม
บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์เฉพาะ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

หน่วยงาน สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (5 ธันวาคม 2550)
319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ 33000
โทร. 0 4561 7982

ที่ปรึกษา อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง

รองบรรณาธิการ อาจารย์ ดร.พิมล วิเศษสังข์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐา อินธิชิต
อาจารย์ธันยพงศ์ สารรัตน์

กองบรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ
รองศาสตราจารย์จำเริญ อุ่นแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียรพูล กมลจิตร์ประภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิกานต์ คู่วัฒนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ โพนแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา ประสาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล ศิริเวชพันธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉัตร ทองแพง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุทธิ

นายกฤตภาส สีหะวงษ์
นางสาวศิริภัทรา คำมะรักษ์

ผู้เชี่ยวชาญประเมินบทความ (Peer Reviews)

1. สาขาครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ / จิตวิทยา

1.1	ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
1.2	ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์	นักวิชาการอิสระ
1.3	รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
1.4	รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.5	รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนืองเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.6	รองศาสตราจารย์ ดร.วราพร เอราวรรณ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.7	รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทรจิตร	มหาวิทยาลัยนครพนม
1.8	รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.9	รองศาสตราจารย์ ดร.อาฟีฟี่ ลาเต๊ะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.10	รองศาสตราจารย์ ดร.ศยามน อินสะอาด	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
1.11	รองศาสตราจารย์ชานนท์ ไชยทองดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.12	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทพญ. สุวดี เอื้ออรัญโชติ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.13	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาวรุวรรณ ถวิลการ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.14	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนิตา ดวงวิไล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.15	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนคิด มะเสนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
1.16	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ศักดิ์ปกรณ์กานต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
1.17	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.18	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนนท์ เถียรประภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
1.19	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย สุขจิตต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
1.20	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัฐมาภรณ์ พิมพ์ทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
1.21	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.22	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขอบฟ้า จันทร์เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.23	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ศรีพุทธรินทร์	มหาวิทยาลัยนครพนม
1.24	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ชัย สุพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.25	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬารัตน์ บุษบงก์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.26	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา ประสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.27	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรดี ไชยกาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.28	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.29	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ถาวรินทร รักษ์บำรุง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.30	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญะ สายหมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.31	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชระ โสฬสพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.32	อาจารย์ ดร.ธนวัฒน์ บุตรทองทิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.33	อาจารย์ ดร.จริยา สายรัตนอินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.34	อาจารย์ ดร.ปริญา ปริพุฒ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2. สาขาเศรษฐศาสตร์ / บริหารธุรกิจและการจัดการ

2.1	รองศาสตราจารย์ ดร.จุรีพร จันทร์พาณิชย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2.2	รองศาสตราจารย์ ดร.วีระกิตต์ เสาร่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2.3	รองศาสตราจารย์ ดร.บุญฑวรรณ วิงวอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
2.4	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
2.5	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาณวิน สงเคราะห์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2.6	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชญา แว่นแก้ว	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2.7	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติธร ภูริภักดี	มหาวิทยาลัยศิลปากร
2.8	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรณัฏฐ์ ไค่นุ่นภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
2.9	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหัสา พลนิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.10	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉัตร ทองแพง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.11	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรษร ทวีจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.12	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณิศา ศรีบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.13	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล ศิริเวชพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.14	อาจารย์ ดร.สาลินี ทิพย์เพ็ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
2.15	อาจารย์ ดร.อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2.16	อาจารย์ ดร.จุฑามาศ บุญรัศมี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

3. สาขาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

3.1	รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน พรหมโสภา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
3.2	รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3.3	รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย คงเพียรธรรม	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3.4	รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3.5	รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้หานาม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3.6	รองศาสตราจารย์ ดร.เอกพงษ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.7	รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ไม้เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3.8	รองศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ พรมเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
3.9	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริวรรต สมนึก	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3.10	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวดี ทะไกรราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.11	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา ปราชญ์เวทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.12	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ คำนนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.13	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ จันทร์หมื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.14	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ วงศ์จินดา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
3.15	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธมาภรณ์ พูมพิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
3.16	อาจารย์ ดร.ปัณณทัต กัลยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
3.17	อาจารย์ ดร.ศุภรัตน์ วัลกานนท์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
3.18	อาจารย์ ดร.ศิวธิดา ภูมิวรมุนี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ทุกบทความได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารนี้ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

(Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) โดยอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ฉบับนี้เป็นปีที่ 18 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2567 ซึ่งเป็นฉบับที่หนึ่งของปี บทความในวารสารฉบับนี้เป็นบทความวิจัยทางด้านครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความทุกเรื่องได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลายสถาบันการศึกษา กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก ที่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของแต่ละบทความ

กองบรรณาธิการวารสารมุ่งมั่นพัฒนากระบวนการและคุณภาพของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานและเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ผลงานวิจัย และเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ นักวิชาการ นักวิจัย และผู้อ่านทุกท่าน หากท่านมีบทความวิชาการ บทความวิจัยที่ต้องการเผยแพร่ เพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคม ท่านสามารถส่งมาให้กองบรรณาธิการเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความจากวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพ หากผู้เขียนหรือผู้อ่านท่านใดมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อวารสาร ฯ ทางกองบรรณาธิการยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง
บรรณาธิการ

สารบัญ

การศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูมืออาชีพในโรงเรียนระดับประถมศึกษา พื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร
ธัชพร คำชามา และ ภาวิณี โสธายะเพ็ชร 1
การจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดที่มีต่อ
การตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
พัชกุล แก้วกำพลนุชิต และ กีรติ คุวสานนท์ 13
สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร
อภิวิชญ์ ธรรมพรพิทวัส และคณะ 27
การเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1
วิชาญ ถิระโคตร และคณะ 46
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ
สุขจิราภรณ์ ทิพย์อุตร และคณะ 63
รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา
อนุตรศักดิ์ วิชัยรัตน์ และคณะ 82
การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา
โดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด
ชนันพัฒณ์ แก้วกิริยา และ ธัญญรัศม์ ชิดไธสง 100
รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
มหาราช: การศึกษาในฐานะวรรณกรรมคำสอนขุนนาง
ณัฐวุฒิ คล้ายสุวรรณ และคณะ 114
รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล
รุ่งสวัสดิ์ มณีวงษ์ 126
รูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รัตติยา โฉมเฉลา และคณะ 149
ความเข้าใจโครงสร้างวลีตามหลักวากยสัมพันธ์: กรณีศึกษานักศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
อินทิรา ศักดิ์เมียนแก้ว 164
การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผัง
ความคิด เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ญาณิกา ไหละครบุรี และ นำเพชร นาสารีย์ 178
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม
รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูเพื่อเสริมสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติจิตอาสา
เจนจิรา ปาทาน และ สุธิดา ชัยชมชื่น 194

การศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูมืออาชีพ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา พื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร
A Study of Professional Primary Teachers' Characteristics In Bangkok

ธัชพร คำชามา[1], ภาวิณี โสธายะเพ็ชร[2*]
Thutchabhorn Khamchama[1], Pavinee Sothayapetch[2*]

[1,2] สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[1,2] Elementary Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

*Corresponding email: thutchabhorn.khamchama@gmail.com
Received: 2 May 2023; Revised: 26 June 2023; Accepted: 10 July 2023

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในระดับนานาชาติ 2) เพื่อศึกษาสภาพความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยครูประถมศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครทั้ง 4 สังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 389 คนซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในระดับนานาชาติจากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง จึงได้เกณฑ์ของคุณลักษณะของความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาทั้งหมด 5 ด้านประกอบด้วย ด้านพฤติกรรม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านความมีปฏิภาณไหวพริบ ด้านทัศนคติ และด้านความเชี่ยวชาญ 2) ผลการศึกษาสภาพความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสังกัดต่างๆ พบว่าภาพรวมครูประถมศึกษาส่วนใหญ่ให้คะแนนด้านพฤติกรรมมากที่สุด ส่วนปัญหาที่พบคือการตรวจสอบประสิทธิภาพการทำงานของครูประถมศึกษาควรมีการประเมินผลงานจากสถานการณ์จริง หรือบริบทสภาพจริง เพื่อสะท้อนคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: ครูมืออาชีพ, คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพ, การประถมศึกษา

ABSTRACT

The contents of this research were: 1) to inform teachers' professionalism during the international competition, and 2) to study the nature and examples of teacher

professionalism in Bangkok area. The samples are 389 teachers, under Bangkok Primary Educational Service Area Office. The tool used was 2 parts questionnaire which a reliability was 0.96. The Data analysis was processed through a ready-made program and the Statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the research were as follows 1) the overall of inform teachers' professionalism during the international competition, the criteria of professional teacher characteristics of primary school teachers synthesized were as follows: Behavioral, Collaborative. Intelligence, flair, attitude and expertise 2) the overall of study the nature and examples of teacher professionalism relevance of teachers during their stay here. It is a type of learning. Researchers certify that you have follow-up teacher professionalism questions. including disciplinary skills. It was found that overall, most primary school teachers gave the highest score on behavior. The problem encountered is that the evaluation measurement, including the performance monitoring of elementary school teachers, should be based on real-world assessments under real-world situations. To clearly reflect the professional qualities of primary school teachers.

Keywords: Professional Teachers, Professional Primary Teachers' Characteristics, Elementary education

บทนำ

ครูคือทรัพยากรการศึกษาที่สำคัญที่สุด เป็นบุคลากรหลักที่จะปลูกฝังและพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้ ทักษะและทัศคติที่จำเป็นต่อการอาศัยอยู่บนโลกที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีการเพิ่มขึ้นของการพึ่งพาอาศัยอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมโลกต่อไป (Perrotta, 2022) ดังนั้นครูจึงต้องเริ่มปรับพฤติกรรม คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของตนเอง การเข้าใจตนเองในฐานะสมาชิกของความเป็นมนุษย์ รวมทั้งการเข้าใจคุณลักษณะตนเองในฐานะผู้มีส่วนร่วมในสังคมโลกและความรับผิดชอบ (Baker-Doyle & Yoon, 2020)

จากคำกล่าวในข้างต้น เมื่อนำคำว่า "มืออาชีพ" มาใช้อย่างเฉพาะเจาะจง "ครูมืออาชีพ" ย่อมหมายถึงครูที่มุ่งพัฒนาประเมินและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและผู้อื่น ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อครู รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีต่ออาชีพครู

ความหมายของ "วิชาชีพ" และ "ความเป็นมืออาชีพ" เป็นความหมายที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน คำว่า Professionalism พบว่ามีผู้ให้ความหมายเป็นภาษาไทยไว้สองความหมายคือคำว่า "ความเป็นมืออาชีพ" และคำว่า "วิชาชีพนิยม" โดยคาดว่า Professionalism นี้มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินคือ Profiteri (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2556) ซึ่งถ้าพิจารณาจากคำในภาษาอังกฤษ Professionalism มาจากคำว่า Professional หมายถึงการประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตประสมกับ ism (Principles or Characteristics) หรือคุณลักษณะของวิชาชีพเมื่อพิจารณาความหมายจะหมายถึง "The Process of Professionalization" คุณลักษณะที่ดีหรือวิธีการดำเนินพฤติกรรมที่มีคุณภาพเหมาะสมต่อวิชาชีพ

กระบวนการสร้างคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของครูที่มีความแตกต่างกันออกไป ประเทศที่สามารถพัฒนาระบบการศึกษาได้สำเร็จ เช่น ประเทศฟินแลนด์ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศไต้หวัน และประเทศเวียดนามมีการวางนโยบายผลิตครู การตรวจสอบ การวัดและประเมินผลคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของครูที่แตกต่างกัน ประเทศฟินแลนด์ จะไม่มีครูที่มีประสิทธิภาพหากแต่มีเพียงครูที่มีความเป็นมืออาชีพภายใต้ระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น (ภาวิณี โสธายะเพ็ชร, 2560) ดังคำกล่าวที่ว่า “ความมีประสิทธิภาพของครูขึ้นอยู่กับความสามารถของครูเป็นสำคัญที่จะปฏิบัติตนให้มีความเป็นมืออาชีพและความสามารถของตนนั้นจะนำมาใช้ในการส่งเสริมระบบการศึกษาได้อย่างไร” (Korhonen, 2014) การเป็นครูที่มีความเป็นมืออาชีพจึงเริ่มต้นตั้งแต่ระบบการผลิตครู

การผลิตครูในปัจจุบันยังมีปัญหาหลายด้าน เช่น นโยบายการผลิต ครูที่ขาดความต่อเนื่องการผลิตครูที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ปริมาณ และคุณภาพของคณาจารย์ครุศึกษา ขาดการบ่มเพาะจิตวิญญาณความเป็นครูและการพัฒนาทักษะการสอนให้มีความเป็นมืออาชีพ หลักสูตรมีรายวิชาเกี่ยวกับการสอนความรู้เนื้อหาน้อย ระบบการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพยังไม่มีคุณภาพ ยังมืออาชีพไม่มากพอ เป็นต้น (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2550) ส่วนแนวคิดวิชาชีพครูและการผลิตครู สำหรับสาระสำคัญของวิชาชีพครูและการผลิตครูที่เกี่ยวข้องกับวิจัยมีดังนี้ สมรรถนะครู จากการศึกษามาตรฐานสมรรถนะของ ครูไทย ครูอาเซียน ครูในสหภาพยุโรป ครูในประเทศสหรัฐอเมริกา และครูในประเทศออสเตรเลียพบว่าสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูมีดังนี้ 1) การมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในวิชาที่สอนและวิชาที่เกี่ยวข้อง 2) การสอน 3) การประเมิน ผล 4) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 5) การมีความรู้ด้านจิตวิทยาและการพัฒนานักเรียน 6) การมีทักษะด้านภาษา วัฒนธรรม การสื่อสาร ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการคิดขั้นสูง 7) การมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับงานครู ได้แก่ ความเป็นครู มีจรรยาบรรณ การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ มีความรู้ด้านพื้นฐาน การศึกษา ปรัชญาการศึกษา นโยบายการศึกษา ประกันคุณภาพการศึกษา และการ สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (พิณสุดา สิริธรังศร, 2562)

ด้วยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพพบว่าความเป็นมืออาชีพของครูประถมศึกษานั้นสำคัญมาก การศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูมืออาชีพในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของประเทศไทยเพื่อพัฒนาวงการการศึกษาไทยจึงเป็นเรื่องท้าทาย น่าสนใจและมีความเป็นนามธรรมสูง เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของแต่ละบุคคลและเจตคติเป็นส่วนใหญ่ ด้วยสภาพการณ์ดังกล่าวและจากความไม่ชัดเจนในการกำหนดคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของไทยเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่ดำรงวิชาชีพครูในอนาคตที่จะนำเกณฑ์หรือแนวทางการพัฒนาตนเอ งมุ่งไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในรูปแบบสากล ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในระดับนานาชาติ
2. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาที่สอนอยู่โรงเรียน 4 สังกัดในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 14,088 คนโดยคำนวณจากฐานข้อมูลจำนวนครูของกระทรวงศึกษาธการ ปีพุทธศักราช 2563 (ข้อมูลสารสนเทศ สพฐ. กทม. ปี 2562)

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) จำนวน 389 คน ได้มาโดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 64) และการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการแบ่งประชากรตามที่ตั้งและทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างตามเขตที่ตั้งของสถานศึกษา

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สภาพของคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยเกณฑ์ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ด้านพฤติกรรม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านความมีปฏิภาณไหวพริบ ด้านทัศนคติ และด้านความเชี่ยวชาญในการสอน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้ง 4 สังกัด ประกอบด้วยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดยแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Sale) จำนวน 35 ข้อ ทดลองใช้ (Try-out) กับข้าราชการครูและครูประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ ประกอบด้วย เพศชายและหญิง 2) อายุ ประกอบด้วย อายุน้อยกว่า 25 ปี อายุ 26 – 50 ปี และอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ประสบการณ์ในการทำงาน ประกอบด้วย ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี ตั้งแต่ 5 - 10 ปี และ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพของคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยเกณฑ์ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งได้จากการสังเคราะห์จุดร่วมในเอกสารที่เกี่ยวข้อง บทความและงานวิจัย

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพของคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครโดยมีเกณฑ์การแปลผลเพิ่มเติมในวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของสภาพความพึงพอใจ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึงมีสภาพความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึงมีสภาพความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึงมีสภาพความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึงมีสภาพความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึงมีสภาพความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 จดบันทึกข้อมูลความถี่คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ที่พบจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4.2 นำค่าความถี่คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาที่พบจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องมาจัดเรียงข้อมูลเพื่อทำแบบสอบถาม

3.3 ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และรูปแบบออนไลน์ (Google Form) จำนวน 389 ชุด โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในรูปแบบเอกสารและรูปแบบออนไลน์ ได้รับคืน 389 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในระดับนานาชาติจากแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นเอกสารที่ได้รับการตีพิมพ์และเผยแพร่ระหว่างปี 2550 – 2565 เป็นข้อมูลที่ถูกตีพิมพ์เป็นวิทยานิพนธ์ บทความวิชาการหรือบทความวิจัยในมหาวิทยาลัยหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์ความถี่คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในระดับนานาชาติจากแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งหมด 25 เล่ม

ข้อ	คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพ	ค่าของตัวแปร	จำนวนความถี่ที่กล่าวถึง
1	ความเชียวชาญในการสอน	แม่นยำเนื้อหา เชียวชาญความรู้	18
2	ความมีปฏิภาณไหวพริบ	ตอบคำถามนักเรียนได้ทันท่วงที รู้จักฟัง รู้จักพูด	21
3	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที ยืดหยุ่น	ยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน	13
4	ทัศนคติ	ใจรัก อดทน ชอบทำงาน กับเด็ก เมตตากรุณา	20
5	การสร้างกิจกรรมในชั้นเรียน	จัดกิจกรรมที่เข้ากับบทเรียนทุกครั้ง มีความสนุกในการสอน	15
6	พฤติกรรม	แต่งตัวดูดี ถูกกาลเทศะ มีนำใจ ระมัดระวังเรื่องการวางตัว	22
7	ความเอาใจใส่	เอาใจใส่ผู้เรียน คอยดูแล	13

ข้อ	คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพ	ค่าของตัวแปร	จำนวนความถี่ที่กล่าวถึง
8	การเป็นจิตสาธารณะ	เป็นอาสาช่วยงานกับชุมชนและเพื่อนร่วมงาน	12
9	การทำงานร่วมกับผู้อื่น	ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ชื่นชมและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง	23
10	การมีรางวัลเพื่อยืนยัน	เคยได้รับรางวัลระดับมลรัฐ ภูมิภาค ประเทศ	7

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูมืออาชีพที่ที่ถูกกล่าวถึงซ้ำกันและมีความหมายไปในทิศทางเดียวกันของแต่ละประเทศนั้นผู้วิจัยสังเคราะห์ออกมาได้ 5 ประเด็นหลัก ดังนี้ ความเชี่ยวชาญในการสอน ความมีปฏิภาณไหวพริบ ทัศนคติ พฤติกรรมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. การศึกษาสภาพความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามกับครูทั้ง 4 สังกัด มีรายการประเมินทั้งหมด 5 ด้าน

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาสภาพของคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร

ข้อ	รายการประเมิน	n	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านความเชี่ยวชาญในการสอน	389	4.30	0.29	มาก
2	ด้านความมีปฏิภาณไหวพริบ	389	4.74	0.17	มากที่สุด
3	ด้านทัศนคติ	389	4.73	0.20	มากที่สุด
4	ด้านพฤติกรรม	389	4.84	0.12	มากที่สุด
5	ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	389	4.78	0.13	มากที่สุด
เฉลี่ย		**389**	**4.68**	**0.10**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.10) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}$ = 4.84, S.D. = 0.12) รองลงมา คือ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.15) ด้านความมีปฏิภาณไหวพริบ ($\bar{X}$ = 4.74, S.D. = 0.17) และด้านทัศนคติ ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.20) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับต่ำสุดคือ ด้านความเชี่ยวชาญในการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.29)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูมืออาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลจากการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในระดับนานาชาติ พบว่า ในระดับนานาชาติคุณลักษณะครูมืออาชีพที่สำคัญส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่ด้านพฤติกรรม วิธีการสอนที่ครูใช้กับผู้เรียน รวมทั้งพฤติกรรมที่ครูแสดงออกต่อผู้เรียนและเพื่อนร่วมงาน และเน้นไปที่การลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบสถานการณ์จริง ข้อบ่งชี้หรือตัวชี้วัดคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษานานาประเทศ พบว่าส่วนมากเน้นไปที่พฤติกรรมของครู เช่น มีวินัย มีความกระตือรือร้น มีความตรงต่อเวลา มีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงานและผู้เรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของนานาประเทศไม่ได้เน้นไปที่ “องค์ความรู้” นั้นอาจเป็นเพราะในระดับนานาชาติหรือนานาประเทศ มีระบบการคัดเลือก การสอบเข้าของครูประถมศึกษา การบ่มเพาะ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ชัดเจนอยู่แล้ว ดังนั้น ประเทศเหล่านี้จึงมั่นใจในศักยภาพองค์ความรู้ของครูประถมศึกษาเป็นทุนเดิมอยู่แล้วว่ามีคุณภาพ ดังนั้นข้อบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของครูจึงพุ่งเป้าไปที่ “พฤติกรรม” เป็นสำคัญที่จะเป็นสิ่งยืนยันว่าครูประถมศึกษาคนไหนที่จะมีความเป็นมืออาชีพที่แท้จริง ส่วนการวิจัยในครั้งนี้ ผู้อภิปรายได้นำข้อบ่งชี้หรือตัวชี้วัดคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษานานาประเทศมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สามารถแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านความเชี่ยวชาญในการสอน ตามความถี่ที่พบในงานวิจัย มีลักษณะคล้ายคลึงกันหลายประการ กล่าวคือ ครูประถมศึกษาต้องมีมีกลยุทธ์วิธีการในการสอนตามความต้องการของผู้เรียน สามารถสอนเนื้อหาความรู้ที่ยากให้เป็นง่ายและผสมผสานเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ากับบทเรียน มีนวัตกรรมการสอนหรือทำสื่อที่ทันสมัย เคยได้รับรางวัลเกี่ยวการจัดการเรียนการสอนและออกแบบบทเรียนดั้งเดิมที่ผสมสมัยใหม่และมีการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของตนเองอยู่เสมอ เช่น การเข้ารับการอบรมด้วยความสมัครใจซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไดค์ ที่กล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองโดยมีหลักการพื้นฐาน คือ ครูต้องมีการส่งเสริม กระตุ้นเนื้อหาการเรียนรู้จากยากเป็นง่าย สอนให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่า สามารถตอบสนองเนื้อหา ความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก หากครูมีความเชี่ยวชาญในการสอนเป็นคุณลักษณะสำคัญก็จะสามารถนำพานักเรียนให้ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี (Trowbridge, 1932) ประเด็นที่ 2 ด้านความมีไหวพริบปฏิภาณ ตามความถี่ที่พบในงานวิจัย มีลักษณะคล้ายคลึงกันหลายประการ กล่าวคือ ครูประถมศึกษาต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มีการปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นบทเรียนและเป็นที่ปรึกษาที่ดีกับเพื่อนร่วมวิชาชีพซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีสถานการณ์ (Situational theory) ที่กล่าวว่าปฏิภาณไหวพริบเกิดขึ้นได้กับบุคคลแต่ละคนด้วยการสังเกตและเรียนรู้เป็นส่วนเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการฝึกฝนตนเองโดยกระบวนการคิด พิจารณาว่าควรทำหรือไม่ควรทำซึ่งสัมพันธ์กับ (Blanchard, 2001) ที่กล่าวว่าจุดเริ่มต้นของปฏิภาณคือกระบวนการคิดแก้ปัญหากับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อหาข้อเท็จจริง จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความรู้ที่มาจากความสงสัย ที่ผู้คิดมองหา จุดร่วมหลาย ๆ มุม เพื่อให้เกิดเป็นความรู้รอบด้าน เข้าใจ เข้าถึง เกิดเป็นความรู้ คือ ไหวพริบปฏิภาณ

ประเด็นที่ 3 ด้านทัศนคติ ตามความถี่ที่พบในงานวิจัย มีลักษณะคล้ายคลึงกันหลายประการ กล่าวคือ ครูประถมศึกษาต้องมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นครู อดทนต่อความท้าทายในสถานการณ์ต่างๆ มีจิตใจที่ปฏิบัติงานเพื่อสังคมเป็นหลักและมีความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Haymovitz ที่ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่าเป็นสภาวะทางความพร้อมของจิต ซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์และสภาวะความพร้อมจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคลวัตถุ

สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยหากมนุษย์มีความพึงพอใจกับบางอย่างก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อการกระทำนั้น ๆ (Haymovitz, 2018) และงานวิจัยของกู๊ดได้ให้ความหมายของทัศนคติว่าหมายถึงความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใด ลักษณะหนึ่งอาจเป็นการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ต่อสถานการณ์บางอย่างต่อบุคคลสิ่งของ เช่น ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ความอดทน อดกลั้นต่อสถานการณ์บางอย่างที่ต้องประสบพบเจอ (Good, 2012) ดังนั้นปัจจัยที่จะช่วยบ่งชี้ด้านทัศนคติจึงประกอบด้วยการมีใจรักที่จะปฏิบัติหน้าที่ครู ความอดทนต่อความท้าทายในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน รวมทั้งการมีจิตสาธารณะหรือจิตอาสาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อนครู นักเรียนโดยไม่มีข้อจำกัดเพราะเป็นการทำเพื่อสังคมเป็นหลัก สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นคุณลักษณะของครูมืออาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาต้องการหรือพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน

ประเด็นที่ 4 ด้านพฤติกรรม ตามความถี่ที่พบในงานวิจัย มีลักษณะคล้ายคลึงกันหลายประการ กล่าวคือ ครูประถมศึกษาต้องควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีบุคลิกภาพที่ดี การแต่งตัวน้ำเสียงและมีอารมณ์ขันซึ่งสอดคล้องกับคูเปอร์ ซึ่งได้ทำการศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพกับครูปฐมวัยและประถมศึกษาโดยระบุว่าได้ทำการวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพโดยแบ่งช่วงระดับ 1-5 น้อยสุดไปยังมากที่สุด แบ่งออกเป็น 7 บุคลิกภาพ ได้แก่ เสถียรภาพทางอารมณ์ การคิดเห็นเชิงบวกหรือลบ การเปิดกว้างทางความคิด ความคิดเห็นเชิงบวกต่อเพื่อนร่วมงาน ความยุติธรรม ความเป็นธรรมในการทำงาน ความรู้สึกต่อการทำงาน ดังนั้นปัจจัยที่จะช่วยบ่งชี้ด้านพฤติกรรมจึงประกอบไปด้วย การควบคุมอารมณ์ การแสดงออกในทางบวก เช่น ยิ้มแย้ม แจ่มใส กระตือรือร้น เป็นต้น การแสดงออกถึงความจริงใจ และการแต่งกาย ต้องแต่งกายที่เป็นลักษณะบ่งบอกถึงความสุภาพ เรียบร้อยและถูกต้องตามกาลเทศะ เพราะคุณลักษณะเหล่านี้สามารถมองเห็นได้จากภายนอกและบางครั้งมนุษย์จะตัดสินใจความเป็นมืออาชีพจากลักษณะภายนอกที่พบเห็น (Cooper, 2016)

ประเด็นที่ 5 ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตามความถี่ที่พบในงานวิจัย มีลักษณะคล้ายคลึงกันหลายประการ กล่าวคือ ครูประถมศึกษาต้องซึ่งสอดคล้องกับปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ชื่นชมและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง เป็นที่ปรึกษาที่ดีกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ รวมทั้งมีน้ำใจแบ่งปันข้อมูลกับเพื่อนร่วมงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบริลล์ ที่ได้ให้ความหมายของการทำงานร่วมกับผู้อื่นว่าหมายถึงการรวมกลุ่มทำงานซึ่งมีความชำนาญเฉพาะแต่ละบุคคล โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารมีความร่วมมือตัดสินใจร่วมกัน เคารพความคิดเห็น รับฟังซึ่งกันและกันและใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ร่วมกันวางแผนงานให้สำเร็จ (Brill, 2007) ดังนั้นปัจจัยที่จะช่วยบ่งชี้ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นจึงประกอบด้วยการเป็นที่ปรึกษาที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน การเคารพและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน การตัดสินใจ การวางแผนร่วมกันในการทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสถานที่ เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของครูประถมศึกษาที่ครูส่วนใหญ่ต้องการ การทำงานร่วมกับผู้อื่นอาจมีเรื่องขัดแย้งหรือความคิดเห็นไม่ตรงกันบ้าง หากแต่ครูที่มีคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพสามารถปรับตัวได้ ก้าวข้ามผ่านอุปสรรคเหล่านี้ได้ ครูประถมศึกษาก็สามารถมีความเป็นมืออาชีพอยู่ในตัวได้เช่นกัน

ดังนั้นการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในระดับนานาชาติจึงได้คุณลักษณะที่ตรงกันทั้ง 5 ประการที่กล่าวมาในข้างต้น และคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพเหล่านี้แสดงถึงข้อบ่งชี้ถึงคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา

2. ผลการศึกษาสภาพความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยพบว่าครูประถมศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้มีการประเมินผลหรือคัดเลือกครูมืออาชีพผ่านการประเมินสถานการณ์จริง ไม่ใช่การคัดเลือกผ่านรางวัลหรือการประกวดต่างๆ อันเนื่องมาด้วยครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการที่ครูประถมศึกษาจะต้องนำรางวัลมาเป็นเครื่องมือยืนยันความสำเร็จนั้นไม่เหมาะสม สิ่งนี้เป็นการผลักดันให้ครูทิ้งห้องเรียนเพื่อไปทำผลงาน สร้างรางวัลการประกวด ซึ่งนอกจากจะไม่เป็นผลดีต่อตนเองแล้วนั้น เรื่องนี้ยังกระทบเพื่อนร่วมงานและผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการที่ครูละเลยการปฏิบัติหน้าที่ก็คือ “นักเรียน” กล่าวคือครูประถมศึกษาส่วนใหญ่รู้สึกเบื่อหน่ายกับภารกิจการล่ารางวัล เพราะ ครูประถมศึกษาเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและยังต้องการนำความรู้มาพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่ แนวโน้มความน่าจะเป็นความเป็นครูมืออาชีพของ“ครูประถมศึกษา” จึงเป็นไปในทิศทางที่ดี ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปฏิรูปรูปแบบการวัดประเมินคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของครูประถมศึกษาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อคำถาม ข้อบ่งชี้คุณลักษณะไปใช้ในองค์กรเพื่อเสาะแสวงหาครูที่มีหัวใจของความเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าประเด็นที่มีระดับมากที่สุดมีจำนวน 4 ประเด็นและระดับมากมีจำนวน 1 ประเด็นที่ครูประถมพึงประสงค์จะให้เกิดขึ้นหากนำข้อมูลไปพัฒนาเป็นชุดแบบวัดตามกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านความเชี่ยวชาญในการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่มีแนวโน้มการให้คะแนนไปที่มีความเชี่ยวชาญทางวิชาการ การถ่ายทอดความรู้หรือส่งเสริมการแสวงหาความรู้ของนักเรียน โดยไม่บิดเบือน ปิดบังหรือหวังสิ่งตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสอนทักษะของ Eklund คือครูต้องประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียนเกี่ยวกับทักษะที่จะสอน เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียน มีความสามารถพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนทักษะที่จะสอนเพียงใดหรือไม่ ถ้ายังขาดความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อ การเรียนพื้นฐานก็จัดให้ตามความเหมาะสม เตรียมการฝึกว่าควรจะฝึกในด้านใดบ้าง ส่วนใดต้องฝึกมากหรือน้อย ฝึกทักษะที่ผู้เรียนยังขาดอยู่และ ส่งเสริมส่วนที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วให้เกิดความชำนาญยิ่งขึ้นโดยไม่ปิดบังและต้องแม่นยำในเนื้อหาก่อนลงมือสอน (Eklund, 2019)

ประเด็นที่ 2 ด้านความมีไหวพริบปฏิภาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่มีแนวโน้มการให้คะแนนไปที่การสังเกตและความใส่ใจความรู้สึกที่แท้จริงของคนอื่น ขณะที่คนอื่นพูด ตนเองสามารถตอบสนองต่อพวกเขาอย่างมีไหวพริบได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสถานการณ์ (Situational theory) ของ Blanchard ที่กล่าวว่าปฏิภาณไหวพริบ หรือ ไหวพริบปฏิภาณแล้วแต่จะใช้ เพราะปฏิภาณจะเกิดขึ้นได้กับบุคคลแต่ละคนด้วยการสังเกตและเรียนรู้เป็นส่วนเฉพาะของแต่ละบุคคล และยังสัมพันธ์กับงานวิจัยที่กล่าวว่าจุดเริ่มต้นของปฏิภาณคือกระบวนการคิดแก้ปัญหากับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อหาข้อเท็จจริง จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความรู้ที่มาจากความสงสัย (สรรเสริญ อินทรัตน์, 2559)

ประเด็นที่ 3 ด้านทัศนคติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่มีแนวโน้มการให้คะแนนไปที่ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูมาตั้งแต่สมัยเรียนหรือเริ่มทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Allport (1967) ที่ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า สภาวะทางความพร้อมของจิต ซึ่งเกิดขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์และสภาวะความพร้อมจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคลวัตถุสิ่งของหรือสถานการณ์ต่าง ๆ (Allport, 1967) และสัมพันธ์กับงานวิจัยของจุฑามาศ เผื่อแผ่ (2565) ที่กล่าวว่าครูที่ดีคือครูที่มีคุณลักษณะอดทนต่อความโกรธ อดทนต่อการถูกวิจารณ์ อดทนต่อการรับฟัง ให้คำปรึกษาและการซักถามของนักเรียนโดยไม่แสดงอาการเบื่อหน่ายหรือเหนื่อยและเป็นครูที่ศรัทธาในวิชาชีพของตนเอง (จุฑามาศ เผื่อแผ่, 2565)

ประเด็นที่ 4 ด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่มีแนวโน้มการให้คะแนนไปที่ใช้คำพูด กิริยา วาจาที่เหมาะสมทั้งกับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Van (2011) ที่กล่าวไว้ว่าคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของครูประถมศึกษาจากรัฐชิคาโก้นั้นแบ่งจำแนกพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของครูเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เป็นผู้มีวินัยดี ตรงต่อเวลา อารมณ์ขัน บุคลิกภาพเรียบร้อย ใช้น้ำเสียงที่แสดงถึงการเห็นด้วยหรือน้ำเสียงเป็นไปในเชิงบวกเสมอ สนใจผู้เรียน สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง รวมทั้งมีความจริงใจทั้งกับตัวผู้เรียนและเพื่อนร่วมงาน (Van Driel, 2011)

ประเด็นที่ 5 ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่มีแนวโน้มการให้คะแนนไปที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี แม้ว่าเพื่อนร่วมงานจะอายุน้อยกว่าหรือมากกว่าก็ตามและแสดงออกซึ่งการยอมรับและการให้เกียรติกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Rushton (2007) ซึ่งอธิบายความหมายของการทำงานร่วมกับผู้อื่นว่าคือการมีจุดหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การร่วมมือกัน ความเท่าเทียมกันของสมาชิกที่แต่ละคนมีทักษะความสามารถในการทำงานที่เติมเต็มซึ่งกันและกัน ทุกคนต่างก็ยึดมั่นในเป้าหมายเดียวกัน มีการยอมรับและการให้เกียรติกัน (Rushton, 2007) ทั้งนี้ยังสัมพันธ์กับแนวคิดของบริลล์ ที่ได้ให้ความหมายของการทำงานร่วมกับผู้อื่นว่าหมายถึงการรวมกลุ่มทำงานซึ่งมีความชำนาญเฉพาะแต่ละบุคคล โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารมีความร่วมมือตัดสินใจร่วมกัน เคารพความคิดเห็น รับฟังซึ่งกันและกันและใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ร่วมกันวางแผนงานให้สำเร็จ (Brill, 2007)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 รัฐควรจัดวางโครงการและสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เพื่อให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จนสามารถพัฒนาสู่การเป็นครูมืออาชีพ

1.2 ผู้บริหารควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานและบันทึกผลการประเมินไว้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับความเป็นจริง และสามารถตรวจสอบได้ กำหนดระบบการกำกับติดตามและแทรกแซงในระดับโรงเรียน เพื่อประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับการสอนของครู

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยสนใจทำงานวิจัยในลักษณะนี้กับบริบทสังคมที่มีความหลากหลาย เช่น ตามจังหวัด ตามภูมิภาคเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นกับแหล่งข้อมูลอื่นว่าปัจจัยค่านิยมตามแต่ละภูมิภาค มีความเหมือนหรือความแตกต่างกันอย่างไรในการคาดหวังความเป็นมืออาชีพของครู

2.2 ทำการเก็บข้อมูลจากหลายกลุ่มบุคคลในบริบทสถานศึกษา เช่น ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ คณะครู หรือเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการช่วยเหลือดูแลครู

เอกสารอ้างอิง

จุฑามาศ เผื่อแผ่. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำระดับซอฟสกิลกับประสิทธิภาพการตัดสินใจของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อุบลปริทรรศน์, 7(2), 513-524.

ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2556). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล.* วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 9(1), 371-381.

พิณสุดา สิริธรังศรี. (2562). *ข้อเสนอการยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21*. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 1(2), 2014.

ภาวิณี โสธายะเพ็ชร. (2560). การคิดเชิงศาสตร์การสอนที่สะท้อนถึงความรู้ครู: พหุกรณีศึกษาครูโรงเรียนสาธิตในระดับประถมศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,* 47(1), 317-336.

สรรเสริญ อินทรัตน์. (2559). ปฏิภาณสร้างชีวิต. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 125(1), 25-38.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2550). *การบริหารทักษะและการปฏิบัติ.* โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Allport, G. W. (1967). *A history of psychology in autobiography.* In E.G. Boring & G. Lindsay (Eds.)

Baker-Doyle, K. J., & Yoon, S. A. (2020). *The social side of teacher education: Implications of social network research for the design of professional development.* International Journal of Educational Research, 101, 101563. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101563

Blanchard, K., Carlos. (2001). *Empowerment takes more than a minute.* Berrett-Koehler Publishers.

Brill, F. M. (2007). Toward a more comprehensive approach to evaluating teaching effectiveness: Supplementing student evaluations of teaching with pre–post learning measures, *Assessment & Evaluation in Higher Education,* 32(4), 403-415.

Cooper, M. L., Thomson, C. L., & Baer, D. M. (2016). The Experimental Modification of Teacher Attending Behavior 1. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 3(2), 153-157.

Eklund, G. (2019). Master's thesis–a tool for professional development? Teachers' experiences from Finnish teacher education. *Nordic Journal of Education and Practice*, 5(1), 76-92.

Good, T. L. (2012). Teacher effectiveness in the elementary school. *Journal of teacher education*, 30(32), 52-64.

Haimovitz, E., Houseal-Allport, P., Lee, R. S., & Svistova, J. (2018). Exploring the perceived benefits and limitations of a school-based social–emotional learning program: A concept map evaluation. *Children & Schools*, 40(41), 45-54.

Korhonen. (2014). *The innovative school as an environment for the design of educational innovations.* In Finnish innovations and technologies in schools yff. Sense publishers.

Perrotta, K. (2022). Stuck in a box: Elementary teacher education students' perspectives of the impact of edTPA on social studies instruction. *The Journal of Social Studies Research*, 46(3), 116-128. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jssr.2022.01.005

Rushton, S., Morgan, J (2007). Teacher's Myers-Briggs personality profiles: Identifying effective teacher personality traits. *Teaching and Teacher Education*, 23(4), 432-441.

Trowbridge, M. H. (1932). An experimental study of Thorndike's theory of learning. *The Journal of General Psychology*, 7(2), 245-260.

Van Driel, J. H. B., A., (2011). Teacher Professional Development Focusing on pedagogical Content Knowledge. *Middle School Journal*, 39(1), 4-8.

การจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

Thai Language Reading Comprehension Activities Using Reflective Thinking Technique on Self-Awareness of Bangkok Primary School Students

พัชกุล แก้วกำพลนุชิต[1*] , กีรติ คุวสานนท์[2]
Patchakul Keawgumpolnuchit[1*], Kirati Khuvasanond[2]

สาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Division of Elementary Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

*Corresponding email: patchakulk@ppip.prathomswu.ac.th
Received: 29 May 2023; Revised: 10 July 2023; Accepted: 14 July 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิด 2) เปรียบเทียบการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิด ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้น Year 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) โครงการหลักสูตรนานาชาติ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิด จำนวน 12 แผน 2) แบบสังเกตการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) แบบวัดการตระหนักรู้ในตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง โดยมีการพัฒนาด้านการประเมินตนเอง การตระหนักรู้ทางอารมณ์ และความเชื่อมั่นในตนเอง ตามลำดับ และ 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดมีการตระหนักรู้ในตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การตระหนักรู้ในตนเอง, เทคนิคการสะท้อนคิด, กิจกรรมอ่านจับใจความ, นักเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

The purposes of the research were to 1) to develop self awareness by using the reflective thinking technique along with Thai language reading comprehension activities

and 2) to compare the self awareness of the students by using the reflective thinking technique along with Thai language reading comprehension activities between before and after learning. The participants of this study were 30 students of Year 6 who were studying at Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Elementary) International Programme PPiP during the 2022 academic year, which were obtained from Purposive sampling. The research instruments included 1) twelve lesson plans of Thai language reading comprehension 2) An observational form for the development of self-awareness of individual students and 3) self awareness assessment form. Experts in instruction were asked to evaluate the instruments. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, and dependent t-test.

The results showed that 1) the student's self awareness improved. The most improved followed by Self-assessment, Emotional awareness and Self-confidence. And 2) the student's self awareness had increased after participating in the reflective thinking technique along with Thai language reading comprehension activities at a significant level of 0.05

KEYWORDS: Self-Awareness, Reflective Thinking Technique, Thai Language Reading Comprehension Activities, Elementary Students

บทนำ

การจะพัฒนานักเรียนในกรุงเทพมหานครสู่การเป็นพลเมืองโลกนั้นจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ควรพัฒนาทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2566) เนื่องจากศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของโลกดิจิทัล ทุกอย่างเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เป็นยุคที่โลกต้องการผู้ที่สามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากทักษะทางด้านนวัตกรรม ทักษะทางด้านอาชีพ และทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารแล้ว "ทักษะชีวิต" เป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความจำเป็นกับเด็กในศตวรรษที่ 21 (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2566) การที่เด็กจะใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานในการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างมีความสุขนั้นต้องอาศัยความสามารถในการปรับตัวให้พร้อมที่จะเผชิญปัญหาและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา สิ่งที่เป็นตัวช่วยในการรับรู้และตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้นั้นคือ ทักษะชีวิต การเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อการดำรงชีวิตของเด็กในยุคนี้จึงมีความสำคัญและจำเป็น

การที่เด็กมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับต่ำ มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ ส่วนหนึ่งมีผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) การตระหนักรู้ในตนเองเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์และองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สำคัญ World Health Organization [WHO] (1994) และ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) ได้กำหนดให้การตระหนักรู้ในตนเองเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต Goleman (1995) กล่าวว่า การตระหนักรู้ในตนเองคือพื้นฐานของความงอกงามและการประสบความสำเร็จของบุคคล การตระหนักรู้ในตนเองเป็นความสามารถในการรู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ รู้สาเหตุและผลของการแสดงออกทางอารมณ์ สามารถ

ประเมินตนเองได้ มีความมั่นใจในความมีคุณค่าและความสามารถของตนเอง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ในอารมณ์ (Emotional Awareness) การประเมินตนเอง (Self-assessment) และ ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนในช่วงวัย 11-12 ปี นั้นขาดความมั่นใจในการแสดงออกทั้งทางความคิดและการกระทำ ขาดความคิดในการพัฒนาตนเอง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ไม่สามารถยืดหยุ่นในการจัดการกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ ตลอดจนไม่สามารถสื่อสารความต้องการของตนเองออกมาได้อย่างมั่นใจ (ธันยพร ทวีชัย, 2555) สอดคล้องกับ สรวงมณฑ์ สิทธิสมาน (2562) กล่าวว่า เด็กในปัจจุบันไม่รู้จักวิธีแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม เกิดความสับสน หุนหันพลันแล่น ขาดความยับยั้งชั่งใจ อาจนำมาสู่ความรุนแรง ต้องได้รับการพัฒนาที่ดีที่ต้องอาศัยการเรียนรู้และประสบการณ์ ทั้งนี้ การสำรวจของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2562) พบว่า นักเรียนไทยมีปัญหาด้านการถูกกลั่นแกล้ง ทั้งทางวาจา ความสัมพันธ์ และทางกายภาพ มีการใช้ช่องทางออนไลน์เป็นที่ระบายอารมณ์ เมื่อเด็กมีปัญหาเด็กมักหาทางออกหรือแก้ไขปัญหาไม่ได้ เกิดปัญหาเด็กกระทำผิดซ้ำ ซึ่งเด็กในช่วงวัยประถมศึกษาตอนปลาย เป็นวัยที่มีความสับสนในการปรับตัวเพราะเป็นวัยที่ก้าวเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น จึงมีสภาวะที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์และอาจเป็นสาเหตุผลักดันให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งเด็กในช่วงวัยประถมศึกษาตอนปลายเป็นวัยที่กำลังก่อรูปแบบของบุคลิกภาพ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กในอนาคตเป็นอย่างมาก (สุขุมาล เกษมสุข, 2548) เด็กวัยนี้จึงควรได้รับการฝึกทักษะชีวิต เพื่อเป็นพื้นฐานในการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลรอบข้าง รวมไปถึงเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและรับมือกับภัยในเด็ก

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) กล่าวว่า การพัฒนาการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ความถนัด ความสามารถ จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น Eurich (2018) ได้เสนอวิธีการเพิ่มการตระหนักรู้ในตนเอง โดยจดบันทึกการเรียนรู้ ความคิด เรื่องที่ต้องทำ หรือความรู้สึกบางอย่างเมื่อมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นอย่างเฉพาะเจาะจง ฝึกรับฟังอย่างลึกซึ้ง ขอความคิดเห็นหรือสอบถามสิ่งที่ปรากฏในสายตาผู้อื่น ฝึกการสะท้อนตนเองด้วยการย้อนกลับไปหาคำตอบของสิ่งที่อยู่ลึกภายใน โดยสามารถฝึกสะท้อนได้จากหลากหลายสถานการณ์ ช่วยทำให้ได้เห็นมุมมองใหม่ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ Waterloo University (2022) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองไว้ คือ ใช้แนวทางการสะท้อนตัวตนออกมา โดยอาจใช้คำถามเป็นตัวนำทาง เช่น ให้บอกข้อดีและข้อเสียของตนเอง สิ่งที่มีคุณค่าที่สุดสำหรับตนเอง สอบถามข้อสะท้อนคิด (Feedback) เพื่อให้รู้และเข้าใจในจุดอ่อนจุดแข็งของตนเองมากขึ้น ซึ่งหากเข้าใจและยอมรับจะทำให้สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว จากที่กล่าวมานี้จะพบว่าการสะท้อนคิดนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง เมื่อพิจารณาการสะท้อนคิด พบว่า เทคนิคการสะท้อนคิดมีความสอดคล้องกับขั้นตอนการอ่านจับใจความโดย การอภิปรายนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ที่กว้างขวางมากขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ ทักษะการคิด ซึ่งรวมถึงการสะท้อนคิดด้วย (ทิศนา แขมมณี, 2562) การใช้คำถามเป็นวิธีกระตุ้นเพื่อสืบสอบความคิดของนักเรียน (Benton, 2014) การเขียนบันทึกทำให้นักเรียนสามารถสะท้อนคิดออกมาได้อย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด มีผลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียน การยอมรับความแตกต่างทางความคิด ทำให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและสะท้อนคิดตามความเป็นจริง รวมทั้งการให้ข้อสังเกตเพื่อสะท้อนสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติ

เป็นการช่วยให้สิ่งที่นักเรียนสะท้อนคิดมีความชัดเจนและเหมาะสมมากขึ้น (Costa & Kallick, 2008) การสะท้อนคิดจากเรื่องที่อ่านจะช่วยให้มีการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา มีการคิดทบทวน พิจารณาไตร่ตรองถึงปัญหาหรือสิ่งที่ผิดพลาด เปลี่ยนปัญหาหรือประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติจริงเป็นความรู้และนำความรู้ที่ได้นั้นไปปรับใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ (คัทรียา รัตนวิมล และคณะ, 2558) นอกจากนี้ ยังเป็นการพัฒนาความคิด ทำให้ผู้อ่านมีความรู้ มีข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้สามารถนำความรู้ ความคิดเห็น แลกเปลี่ยนกับผู้อื่นได้ การอ่านทำให้รู้ในสิ่งที่ไม่รู้ หรือรู้เพิ่มขึ้นในมิติใหม่ ๆ จากวิสัยทัศน์ของผู้อื่น ดังนั้นการอ่านจึงมีส่วนสำคัญในการแสวงหาความรู้ พัฒนาความคิด นำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัจฉรา ชีวพันธ์, 2553)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การตระหนักรู้ในตนเองเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กและเยาวชนในการดำรงชีวิตท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ช่วยให้เด็กดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การตระหนักรู้ในตนเองจึงเป็นทักษะชีวิตที่ครูควรจะพัฒนาให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถประพฤติและปฏิบัติตนต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม โดยเด็กจะสามารถพิจารณาและวิจารณ์ตนเอง เริ่มเข้าใจกฎเกณฑ์และสร้างสัมพันธภาพที่มีความหมายกับผู้อื่น เด็กจะได้มีทักษะความรู้ที่สามารถนำไปต่อยอดในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น การรู้จักจุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง การมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต เข้าใจความรู้สึกของตนเอง จะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี มีความพร้อมต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป (ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, 2560) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในตนเองพบว่า การสะท้อนคิดเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง เป็นกระบวนการคิด พิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยเชื่อมโยงความรู้จากประสบการณ์เดิม เกิดเป็นความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่ ที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งช่วยให้เกิดความเข้าใจในตนเองมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่า การนำการเขียนสะท้อนคิดมาใช้ในการอ่านจับใจความในวิชาภาษาไทยจะช่วยพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองให้นักเรียนได้หรือไม่ เนื่องจากการอ่านจับใจความผ่านวรรณคดี วรรณกรรม จะทำให้นักเรียนได้พบเรื่องราว เหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนเห็นพฤติกรรมของตัวละคร ที่สามารถแสดงความคิดเห็นและสะท้อนคิดได้หลายแง่มุม ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถของนักเรียน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณานำผังกราฟิกมาใช้ร่วมกับการเขียนสะท้อนคิด เนื่องจากผังกราฟิกเป็นเครื่องมือที่ช่วยจัดข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ มองเห็นและอธิบายได้อย่างชัดเจน เห็นถึงความคิดรวบยอด ความสัมพันธ์ และความเป็นเหตุเป็นผล ช่วยให้เกิดทักษะกระบวนการคิด ตีความ เปรียบเทียบ สรุป และเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงออกทางความคิดได้อย่างเป็นรูปธรรม เกิดความจำระยะยาว และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความสามารถของผู้เรียนหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน หากแนวทางดังกล่าวนี้สามารถใช้ส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเองได้ ครูก็จะสามารถพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองให้นักเรียนควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความได้ ซึ่งนักเรียนจะได้รับทั้งความรู้และได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตไปพร้อมกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิด
2. เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้น Year 6 โรงเรียนหลักสูตรนานาชาติ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้น Year 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) โครงการหลักสูตรนานาชาติ จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องด้วยผู้วิจัยต้องการทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหากลุ่มผู้เรียนในบริบทโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรนานาชาติ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมในการนำขั้นตอนการเรียนการสอนไปทดลองใช้

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิด และการตระหนักรู้ในตนเอง

3. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอ่านจับใจความ ซึ่งกำหนดในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่1 การอ่าน มาตรฐาน ท1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัด ป.5/5 วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้อ่านจับใจความวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยที่จัดการเรียนการสอนด้วยการเขียนสะท้อนคิดร่วมกับการใช้ผังกราฟิก จำนวน 12 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 45 นาที ใช้ระยะเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุง

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

4.2.1 แบบสังเกตการพัฒนาด้านการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนเป็นรายบุคคล มีลักษณะเป็นแบบบันทึก โดยมีมาตรประมาณค่า (Rating scale) ตามพฤติกรรมของนักเรียน ผู้บันทึก คือ ผู้วิจัย ดำเนินการบันทึกข้อมูล 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนการทดลอง ช่วงระหว่างการทดลอง และช่วงปลายของการทดลอง

4.2.2 แบบวัดการตระหนักรู้ในตนเอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) ซึ่งมีระดับการให้คะแนน 5 ระดับ มีองค์ประกอบการวัดคือ 1) การตระหนักรู้ทางอารมณ์ 2) การประเมินตนเอง 3) ความเชื่อมั่นในตนเอง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 วัดการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนก่อนเรียน (Pre-test) ของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบวัดการตระหนักรู้ในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5.2 ปฏิบัติการสอนโดยวางกำหนดการในปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 มีระยะเวลาในการเปิดภาคเรียนตั้งแต่วันที่ 22 สิงหาคม 2565 ถึง วันที่ 9 ธันวาคม 2565

5.3 ผู้วิจัยทำการบันทึกแบบสังเกตการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนเป็นรายบุคคล 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนการทดลอง ช่วงระหว่างการทดลอง และช่วงหลังของการทดลอง

5.4 วัดการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดฉบับเดียวกันกับที่ใช้วัดก่อนเรียน

5.5 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตการพัฒนาด้านการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์พฤติกรรมที่เกิดขึ้นว่าพฤติกรรมดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องและส่งผลต่อพัฒนาการด้านการตระหนักรู้ในตนเองหรือไม่ อย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้

6.1.1 การตระหนักรู้ทางอารมณ์

6.1.2 การประเมินตนเอง

6.1.3 ความเชื่อมั่นในตนเอง

6.2 การวิจัยนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบวัดการตระหนักรู้ในตนเองมาวิเคราะห์ทางสถิติแล้วเขียนบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อรายงานผล ซึ่งการทดสอบและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยนั้น ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และใช้สถิติทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

6.2.1 ประเมินพัฒนาการของนักเรียนในด้านการตระหนักรู้ในตนเอง

6.2.2 เปรียบเทียบการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent Samples) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิด แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิด

การตระหนักรู้ในตนเอง	n	Min	Max	$\bar{X}$	S.D.
องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้ทางอารมณ์					
ก่อนการทดลอง	30	1.89	4.22	3.05	0.47
หลังการทดลอง	30	2.11	4.44	3.31	0.44

การตระหนักรู้ในตนเอง	n	Min	Max	$\bar{X}$	S.D.
องค์ประกอบที่ 2 การประเมินตนเอง					
ก่อนการทดลอง	30	2.00	3.90	3.02	0.48
หลังการทดลอง	30	2.10	4.60	3.32	0.60
องค์ประกอบที่ 3 ความเชื่อมั่นในตนเอง					
ก่อนการทดลอง	30	2.00	4.11	2.96	0.61
หลังการทดลอง	30	1.78	4.44	3.25	0.59
การตระหนักรู้ในตนเอง					
ก่อนการทดลอง	30	2.17	4.00	3.01	0.43
หลังการทดลอง	30	2.43	4.20	3.29	0.43

จากตารางที่ 1 พบว่า1) คะแนนการตระหนักรู้ในตนเองด้านการตระหนักรู้ทางอารมณ์หลังการทดลอง ($\bar{X}$= 3.31) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$= 3.05) โดยก่อนการทดลองตัวอย่างมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1.89 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.22 ในขณะที่หลังการทดลองมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.11 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.44

2) คะแนนการตระหนักรู้ในตนเองด้านการประเมินตนเอง หลังการทดลอง ($\bar{X}$= 3.32) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$= 3.02) โดยก่อนการทดลองตัวอย่างมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.00 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 3.90 ในขณะที่หลังการทดลองมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.10 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.60

3) คะแนนการตระหนักรู้ในตนเองด้านความเชื่อมั่นในตนเอง หลังการทดลอง ($\bar{X}$= 3.25) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$= 2.96) โดยก่อนการทดลองตัวอย่างมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.00 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.11 ในขณะที่หลังการทดลองมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1.78 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.44

4) คะแนนการตระหนักรู้ในตนเองหลังการทดลอง ($\bar{X}$= 3.29) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$= 3.01) โดยก่อนการทดลองตัวอย่างมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.17 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.00 ในขณะที่หลังการทดลองมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.43 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.20

แสดงว่านักเรียนมีการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง และเมื่อนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้ของกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบกันทั้ง 3 องค์ประกอบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองด้านที่สูงที่สุด ได้แก่ การประเมินตนเอง รองลงมาคือการตระหนักรู้ทางอารมณ์ และความเชื่อมั่นในตนเองตามลำดับ ดังนั้นการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดสามารถพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนได้ทั้ง 3 องค์ประกอบ

2. ผลการเปรียบเทียบการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิด ก่อนเรียนและหลังเรียน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

การตระหนักรู้ในตนเอง	n	Min	Max	$\bar{X}$	S.D.	t	P-Value
องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้ทางอารมณ์							
ก่อนการทดลอง	30	1.89	4.22	3.05	0.47	3.372*	0.002
หลังการทดลอง	30	2.11	4.44	3.31	0.44		
องค์ประกอบที่ 2 การประเมินตนเอง							
ก่อนการทดลอง	30	2.00	3.90	3.02	0.48	2.770*	0.010
หลังการทดลอง	30	2.10	4.60	3.32	0.60		
องค์ประกอบที่ 3 ความเชื่อมั่นในตนเอง							
ก่อนการทดลอง	30	2.00	4.11	2.96	0.61	2.279*	0.030
หลังการทดลอง	30	1.78	4.44	3.25	0.59		
การตระหนักรู้ในตนเอง							
ก่อนการทดลอง	30	2.17	4.00	3.01	0.43	3.874*	0.001
หลังการทดลอง	30	2.43	4.20	3.29	0.43		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 เมื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า t (Paired-Sample t-test) พบว่า 1) คะแนนด้านการตระหนักรู้ทางอารมณ์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (p-value =.002) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) คะแนนด้านการประเมินตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (p-value =.010) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) คะแนนด้านความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (p-value =.030) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) คะแนนการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (p-value =.001) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ดังนั้น คะแนนการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 (p-value < .05) ทั้ง 3 องค์ประกอบ และจากการสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองเป็นรายบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิด นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรรมเป็นอย่างดี เกิดการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง ทั้งในด้านการตระหนักรู้ทางอารมณ์ การประเมินตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวคือ นักเรียนมีการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และการกระทำของตนเอง สามารถแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น บอกจุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้ดี มีการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับในการเรียน แสดงในภาพที่ 1 ซึ่งการที่นักเรียนได้สะท้อนคิดอย่างเป็นประจำ ทำให้

นักเรียนมีความมั่นใจมากขึ้น นักเรียนกล้าที่จะพูดแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามมากขึ้น มีความกังวลน้อยลง เทคนิคการสะท้อนคิดนั้นทำให้นักเรียนได้คิดพิจารณาไตร่ตรองในสิ่งที่ตนเองคิดและกระทำต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นเทคนิคที่นำมาสู่การเรียนรู้ที่จะพัฒนาปรับปรุงตนเอง โดยนักเรียนมักจะกล่าวถึงวิธีการแก้ปัญหาของตนเองกับเหตุการณ์ในเรื่องอย่างเป็นประจำ มีการคิดไตร่ตรองถึงวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและมีเหตุผลหากตนเองต้องเผชิญกับสถานการณ์นั้น นักเรียนมีความระมัดระวังในการทำสิ่งต่าง ๆ มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำมาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น มีการหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดของตนเอง ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง รวมไปถึงสามารถแสดงออกทางความคิดและการกระทำได้อย่างมั่นใจ ครูและนักเรียนพบเห็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในชั้นเรียนน้อยลง

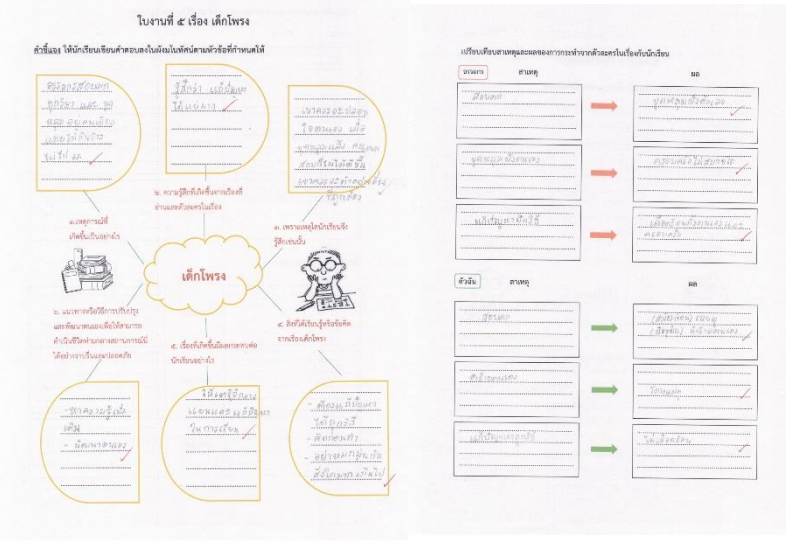

ภาพที่ 1 ใบงานการเขียนสะท้อนคิดของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. นักเรียนมีการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง โดยมีการพัฒนาด้านการประเมินตนเอง การตระหนักรู้ทางอารมณ์ และความเชื่อมั่นในตนเอง ตามลำดับ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะขั้นตอนการจัดกิจกรรมการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดในแต่ละขั้นนั้นมีการสังเคราะห์ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความ การใช้เทคนิคการสะท้อนคิด และการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จนมีความเหมาะสมในการนำมาใช้และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน กล่าวคือ ขั้นการสำรวจตนเองในด้านความรู้สึกและสาเหตุของความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากเรื่องที่อ่าน จากนั้นวิเคราะห์สาเหตุของอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยการบอกความรู้สึกของตนเอง นักเรียนจะได้รับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อเหตุการณ์ และมีการนำประสบการณ์ของตนเองมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสิ่งที่ตัวละครในเรื่องแสดงออกว่าความรู้สึกที่เกิดขึ้นและพฤติกรรมของนักเรียนที่

แสดงออกมีความเหมาะสมหรือไม่ ตนเองควรมีการแสดงออกอย่างไร ซึ่งการสำรวจและวิเคราะห์ความรู้สึก สาเหตุของความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทำให้นักเรียนได้ใช้เวลาในการคิดพิจารณาตนเองกับตัวละครในเรื่อง โดยเฉพาะข้อดีและข้อเสียของตนเอง ได้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวละครในเรื่องเป็นตัวอย่าง ทำให้นักเรียนสามารถมองเห็นตนเองได้ชัดเจนมากขึ้น นักเรียนสามารถบอกและจำแนกสิ่งที่ดีและไม่ดีได้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดี พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกนั้นมีความเหมาะสมกับสถานการณ์มากขึ้น และไม่ส่งผลเสียแก่ผู้อื่น การทำกิจกรรมในขั้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Waterloo University (2022) ที่กล่าวถึงการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองโดยใช้การสะท้อนตัวตนออกมา อาจใช้คำถามเป็นตัวนำทาง เช่น ให้บอกข้อดี และข้อเสียของตนเอง การคาดคะเนความรู้สึก และการตอบสนอง เพื่อให้รู้ตนเองอยู่เสมอ ๆ และ Goleman (1998) ที่กล่าวถึงการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองที่เริ่มจากการรู้เท่าทันตนเองในด้านความรู้สึก พฤติกรรมที่แสดงออกจากการวิเคราะห์ และ ประเมินพฤติกรรม ความรู้สึกของตนเองอย่างละเอียด จนกระทั่งเกิดความเข้าใจตนเองและพร้อมจะปรับพฤติกรรมและความรู้สึกของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ในขั้นบรรยายและอภิปรายเหตุการณ์ ถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งกัน และทำการจดบันทึก ขั้นนี้เป็นขั้นที่ค่อนข้างใช้เวลาในการทำกิจกรรม เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนจะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันในบรรยายกาศการเรียนการสอนที่เป็นกันเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม ครูและเพื่อนเป็นผู้ฟังที่ดี นักเรียนไว้วางใจที่จะแบ่งปันเล่าเรื่องราวประสบการณ์ของตนเอง ทำให้ครูได้รู้จักตัวตนของนักเรียน ได้ทราบถึงความคิด ประสบการณ์และแนวทางการใช้ชีวิตของนักเรียน รวมไปถึงพบว่านักเรียนหลายคนต่างเคยพบเจอกับสถานการณ์ที่เป็นอันตรายแก่ตนเอง และมีนักเรียนอีกหลายคนที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ หลังจากที่นักเรียนได้บรรยายและอภิปรายเหตุการณ์ถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกับเพื่อน นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนมากขึ้น มีความมั่นใจมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น นักเรียนกล้าที่จะเปิดเผยประสบการณ์ของตนเอง สามารถพูดได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่วิตกกังวลในความคิดที่ไม่เหมือนเพื่อนและสิ่งที่ตนเองแสดงออก เปิดใจรับฟังผู้อื่น ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน มีแนวคิดและวิธีการในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมมากขึ้น นักเรียนสามารถทำงานที่ท้าทายได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีครูคอยกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดสอดคล้องกับ Morin (2003) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลได้สะท้อนความเป็นตัวเองออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ทางบวกของตนเองเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในชีวิต โดยอาจมีการถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีค่าซึ่งกันและกัน จะทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ไปในทิศทางที่ดี และ (Kember et al., 2008) กล่าวว่า การสะท้อนคิดจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักรู้ในตนเองมากขึ้น สามารถที่จะเขียนความรู้สึกของตนเอง เข้าใจกระบวนการคิดของตนเองมากขึ้น สามารถวิเคราะห์การปฏิบัติงานหรือประสบการณ์ของตนเองได้ ขั้นต่อมาคือ ขั้นการอธิบายความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง การหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ขั้นการสอนนี้เป็นกิจกรรมที่นักเรียนแต่ละคนจะได้บอกความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสถานการณ์และตัวละครในเรื่อง มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม และแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาตนเอง ซึ่งครูและเพื่อนจะได้ทราบถึงตัวตน ประสบการณ์ และแนวทางในการใช้ชีวิตของนักเรียน การที่นักเรียนได้สะท้อนคิดในกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มในการแก้ไข ปรับรุง เพื่อพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้แนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีประโยชน์ เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรมนี้ครูจะมีการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความคิดให้นักเรียนอยู่บ่อยครั้งเมื่อนักเรียนมีการแสดงความรู้สึกบอกแนวทางปรับปรุงและพัฒนาตนเองที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้คำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เป็นการกระตุ้นให้การอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาตนเองมีความเหมาะสมมากขึ้น เช่น *“นักเรียนคิดว่า*

วิธีใดมีความเหมาะสมกับตนเองและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมากที่สุด" "วิธีการพัฒนาตนเองที่นักเรียนบอกส่งผลดีอย่างไรกับนักเรียนบ้าง" สอดคล้องกับ Johns (2017) ที่กล่าวว่า การสะท้อนคิดเป็นกระบวนการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบโดยใช้สติและสมาธิ ทำให้บุคคลได้ใช้ความคิดในการทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน อันนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และการแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ปิยาณี ณ นคร (2556) ที่กล่าวว่า การสะท้อนคิดเกิดขึ้นได้จากการตั้งคำถาม เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนได้พินิจพิเคราะห์อย่างใคร่ครวญจนเกิดความเข้าใจในความคิดของตนอย่างถ่องแท้ รู้จักตนเอง สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกันจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่าเดิม และในขั้นการเขียนสะท้อนคิดในรูปแบบผังกราฟิก นอกจากนักเรียนจะได้สะท้อนคิดผ่านการพูดแล้ว นักเรียนยังได้สะท้อนคิดผ่านการเขียนในรูปแบบผังแสดงความคิด โดยนักเรียนได้มีการเปรียบเทียบสาเหตุและผลของการกระทำจากตัวละครในเรื่องกับนักเรียนโดยใช้ผังแสดงเหตุผล การเขียนสะท้อนคิดนี้เป็นการเขียนบันทึกประสบการณ์ที่เกิดขึ้นของนักเรียน โดยมีการแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์นั้น ๆ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาการคิดและการกระทำของบุคคล โดยครูสามารถนำสิ่งที่นักเรียนเขียนสะท้อนคิดในแต่ละครั้งมาเปรียบเทียบ ดูพัฒนาการในการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ตรวจสอบความคิดของนักเรียนได้ อีกทั้งนักเรียนยังได้สื่อสารกับครูในเรื่องที่ไม่ต้องการเปิดเผยให้เพื่อนในชั้นเรียนทราบ สิ่งที่ต้องการสะท้อนคิดเพิ่มเติมผ่านการเขียน นักเรียนเกิดการไตร่ตรองพิจารณาถึงสิ่งที่ตนเองคิดและแสดงออก มีความพยายามในการหาคำตอบ หาแนวทางที่เหมาะสมกับตนเอง นำมาสู่การพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ รัชนีกร ทองสุขดี (2545) ที่กล่าวว่า การเขียนสะท้อนคิดนั้นทำให้นักเรียนสะท้อนคิดออกมาได้อย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด ยิ่งนักเรียนสะท้อนคิดมากเท่าไรจะทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากเท่านั้น นับว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนาตนเอง และ วรนาท รักสกุลไทย (2561) ที่กล่าวว่า ผังกราฟิกว่าเป็นเครื่องมือนำเสนอข้อมูลที่เป็นรูปธรรมในลักษณะของแผนภาพที่แสดงให้เห็นถึง ความคิดรวบยอดความเป็นหมวดหมู่ ความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดภาพที่เป็นรูปธรรม แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการคิดในสมองของผู้เรียน สามารถมองเห็นและอธิบายได้อย่างชัดเจน ขั้นตอนสุดท้าย คือ ขั้นการสอบถามผู้อื่นเพื่อรับข้อมูลป้อนกลับ โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้คำแนะนำ เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจในตนเองมากขึ้น ขั้นนี้เป็นกิจกรรมขั้นสุดท้ายของกระบวนการสะท้อนคิด โดยนักเรียนจะได้รับข้อสังเกตความคิดเห็น และคำแนะนำจากครู กล่าวคือเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อสะท้อนสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติ ช่วยให้สิ่งที่นักเรียนสะท้อนคิดมีความชัดเจนและเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะได้รับความคิดเห็นจากครูที่แตกต่างกันอย่างเหมาะสม นำมาซึ่งแนวทางในการพัฒนาตัวเองที่มีประสิทธิภาพ หลังจากที่นักเรียนได้รับข้อมูลป้อนกลับและคำแนะนำจากครู นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการดำเนินชีวิตที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง นักเรียนไม่ค่อยแสดงอารมณ์หรือพฤติกรรมที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ยอมรับฟังในสิ่งที่ตนเองต้องปรับปรุงและพัฒนา มีความพยายามในการปรับปรุงตนเอง อีกทั้งนักเรียนยังมีความเข้าใจในการกระทำของเพื่อน มีการคิดอย่างละเอียดรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือลงมือทำสิ่งใด สอดคล้องกับ Quinton and Smallbone (2010) ที่กล่าวว่า คำติชมเกี่ยวกับงานเขียนอาจใช้เป็นหลักฐานการเรียนรู้สำหรับการสะท้อน แนวทางการเรียนรู้การสะท้อนคิดทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมแสดงข้อคิดเห็นในห้องเรียน สามารถสะท้อนความคิดเห็นในห้องเรียน และส่งผลต่อการประเมินตนเอง ทำให้เกิดการกระทำที่ดีขึ้น และ จงกลวรรณ มุสิกทอง (2556) ที่กล่าวว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับควรชื่นชมการกระทำที่ดี และชี้ให้ผู้เรียนเห็นในการกระทำ

ที่ไม่เหมาะสม พร้อมแนะแนวทางการแก้ไข และครูผู้สอนควรให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสม่ำเสมอ ควรให้หลังจากการปฏิบัติงานเสร็จในทันทีเพื่อให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

2) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดมีการตระหนักรู้ในตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดในทุก ๆ ขั้น ทำให้นักเรียนได้มีการวิเคราะห์ ประเมินจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองตามสภาพจริง มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากประสบการณ์ จากความคิดเห็นหรือข้อมูลป้อนกลับของผู้อื่น นักเรียนจึงรู้ว่าตนเองรู้สึกอย่างไร ควรแสดงออกอย่างไร นักเรียนมีการตระหนักถึงความรู้สึกในสิ่งที่คิด พูด และการกระทำของตนเอง รู้สาเหตุแห่งการเกิดอารมณ์ นำไปสู่การเข้าใจตนเอง โดยสอดคล้องกับผลการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นคำถามแนบท้ายแบบวัดการตระหนักรู้ในตนเองที่พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่กล่าวว่า *“ได้รับบทเรียนว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้” “ได้รู้ว่าเราต้องพัฒนาตัวเอง และจะปรับปรุงตัวเอง” “ทำให้เห็นมุมมองต่าง ๆ ของตนเอง รู้ว่าตนเองยังรู้น้อยกว่าที่คิด รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ในทางที่ถูกและคิดรอบคอบ” “มีอารมณ์ร่วมกับเรื่องในบางครั้ง ได้คิดว่าตนเองควรจะปรับปรุงพัฒนาตนเองหรือไม่ สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้” “ได้รู้ว่าต้องเปลี่ยนตัวเอง สามารถนำไปใช้ได้จริงเพราะมันดี”* กล่าวคือ ก่อนที่นักเรียนจะพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ นักเรียนจะต้องมีการประเมินตนเองก่อน จึงจะนำมาสู่การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้านอื่น ๆ ซึ่งการสะท้อนคิดนั้นทำให้นักเรียนได้มีการประเมินตนเอง นำมาสู่การพิจารณาตนเองว่าควรมีการแสดงออก และมีการปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างไร สอดคล้องกับ Dewey (1933) ที่กล่าวว่า การสะท้อนคิดเป็นการประเมินตนเอง เป็นรูปแบบหนึ่งของการพินิจพิเคราะห์ตรึกตรอง ใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง และใช้ความพยายามในการค้นหาคำตอบจากการเรียนรู้ นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาตนเอง และ Arthur (1995) ที่กล่าวว่า การประเมินตนเองทำให้ทราบจุดเด่นจุดด้อยและขอบเขตของการพัฒนาตนเองในแต่ละบุคคล รู้ว่าจะพัฒนาตนเองอย่างไรในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เรื่องที่นำมาใช้ในการอ่าน ควรเป็นเรื่องที่โด่งดังอยู่ในกระแสสังคม จะทำให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับเรื่อง เข้าใจเรื่องและสถานการณ์ได้ง่าย และเห็นได้อย่างประจักษ์ว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งนักเรียนทุกคนมีความเสี่ยงที่อาจจะต้องพบเจอเหตุการณ์ในลักษณะนี้

1.2 ควรจัดการเรียนการสอนโดยมีครูร่วมสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างทั่วถึง ซึ่งจะช่วยให้ครูได้มีโอกาสร่วมกันเก็บรวมรวมข้อมูลในระหว่างการสอนได้มากขึ้น โดยข้อมูลที่ได้จะช่วยให้การวิเคราะห์ผลการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนครบถ้วนและชัดเจน

1.3 ทำใบงานให้เขียนสะท้อนคิดในรูปแบบอื่น โดยอาจใช้ผังความคิดรูปแบบอื่น หรือเขียนในรูปแบบอื่นๆ ที่เป็นใบงานที่มีรูปแบบดึงดูดความสนใจในการเขียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลหรือมีความสำคัญต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2.2 ทดลองโดยใช้เทคนิคการสะท้อนคิดอื่น ๆ เพิ่มเติม และอาจนำไปวิจัยร่วมกับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเลือกเรื่องที่

เหมาะสมกับช่วงวัยและความสนใจของนักเรียน ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอน ให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทของวิชา เพื่อให้ได้ผลการทดลองที่แตกต่างกันออกไป

2.3 ศึกษาตัวแปรในด้านทักษะชีวิตของนักเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในตนเอง เช่น การกล้าแสดงออก ความมั่นใจในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นต้น เพื่อที่จะได้สร้างแนวทางการพัฒนานักเรียนเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คัทรียา รัตนวิมล, วารีรัตน์ แก้วอุไร และ พูลสุข หิงคานนท์. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียน การสอนโดยผู้ป่วยจำลองร่วมกับวงสนทนาแห่งความไว้ใจเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน สำหรับนิสิตพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ, 9(3), 179-190.

จงกลวรรณ มุสิกทอง. (2556, 14 พฤษภาคม). *Clinical Teaching: Feedback (*การให้ข้อมูลย้อนกลับ). คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. https://ns.mahidol.ac.th/english/thdepartments/MN/th/km/56/km_feedback.html

ชัชชาติ สิทธิพันธุ์. (2566, 2 กุมภาพันธ์). ให้การศึกษาพัฒนานักเรียนสู่พลเมืองโลก. https://www.chadchart.com/policy/6214b64e204d4c4f8ab8c822

ทิศนา แขมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ บริษัทด่านสุธาการพิมพ์.

ธันยพร ทวีชัย. (2555, 9 เมษายน). ผลการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้ในตนเองตามแนวทางความฉลาดทางสุขภาวะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย. https://academic.prc.ac.th/TeacherResearch/ResearchDetail.php?ID=917.

ปิยาณี ณ นคร. (2556). การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด (Learning by Reflective Thinking). วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร 2556, (3 กรกฎาคม 2556), 1-20.

รัชนีกร ทองสุขดี. (2545). การเขียนสะท้อนความคิด: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. ศึกษาศาสตร์สาร, 29(2), 45-51

ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. (2560). คู่มือสำหรับพ่อแม่เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการดูแลและพัฒนาเด็ก เด็กวัยเรียน6-12ปี. ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.

วรนาท รักสกุลไทย. (2561). การใช้ผังกราฟิก (*Graphic Organizer)* เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย. บริษัทแปลน พริ้นท์ติ้ง จำกัด.

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2566, 9 มกราคม). เด็กไทยมีทักษะชีวิตเป็นอย่างไร. https://www.camri.go.th/th/home/infographic/infographic-897?fbclid=IwAR08WZzBfL4xeULSgrqkg7rdzAnRNt_Wa3gz4PzeALalBiFAmDaVQHYo7Xc

สรวงมณฑ์ สิทธิสมาน. (2562, 5 พฤษภาคม). ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กหายไปไหน. ผู้จัดการออนไลน์. https://mgronline.com/qol/detail/9620000079842

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2562). รายงานประจำปี 2562. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุขุมาล เกษมสุข. (2548). การปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็ก. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัจฉรา ชีวพันธ์. (2553). ภาษาพาสอน เรื่องน่ารู้สำหรับครูภาษาไทย. แอคทีฟพริ้นท์จำกัด.

Arthur, H. (1995). Student self evaluation: How useful? How valid? *Journal of Nurse Studies,* 32, 271-276.

Benton. (2014). *Thinking about Thinking: Metacognition for Music Learning*. Rowman & Littlefield Education.

Costa, A. L., & Kallick, B. (2008). *Learning and leading with habits of mind:* 16 *essential characteristics for success*. ASCD.

Eurich, T. (2018, 4 January). *What Self-Awareness Really Is (and How to Cultivate It)*. Harvard Business School. https://hbr.org/2018/01/what-self-awareness-really-is-and-how-to-cultivate-it

Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. Bantam Dell.

Goleman, D. (1998). The emotional intelligence of leaders. *Leader to Leader,* 1998(10), 20-26.

Johns, C. (2017). *Becoming a reflective practitioner*. John Wiley & Sons.

Kember, D., McKay, J., Sinclair, K., & Wong, F. K. Y. (2008). A four-category scheme for coding and assessing the level of reflection in written work. *Assessment & Evaluation in Higher Education,* 33(4), 369-379.

Morin. (2003). Self-awareness review Part 2: Changing or escaping the self. Science & Consciousness Review. *Science and Consciousness Review,* 1, 1-8.

Quinton, S., & Smallbone, T. (2010). Feeding forward: using feedback to promote student reflection and learning-a teaching model. *Innovations in Education and Teaching International,* 47, 125-135.

Waterloo University. (2022, 20 october). *Self-awareness*. Waterloo University. https://uwaterloo.ca/student-success/events/cultivating-self-awareness-personality-dimensionsr-9

World Health Organization [WHO] (1994). (1994). *Life skills education for children and adolescents in schools Geneva*. World Health Organization.

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

Operational Conditions of the Student Support System in Marginalized Schools in Sisaket Province under the Office of Sisaket Yasothon Secondary Education Service Area

อภิวิชญ์ ธรรมพรพิทวัส[1*], พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง[2], จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์[3]

Apiwit tummapornpittawut[1*],Pongsak Thongpanchang[2],Jittimaporn Sihawong [3]

[1,2,3] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

[1,2,3] Educational Administration, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

*Corresponding email: stu6430117225@sskru.ac.th

Received: 4 June 2023; Revised: 14 July 2023; Accepted: 24 July 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน เป็นผู้บริหาร จำนวน 21 คน และครูจำนวน 189 คน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.958 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การทดสอบเอฟ และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรมีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องต่อนโยบายสถานศึกษา ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา สถานศึกษาควรมีการช่วยเหลือดูแล

นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด และด้านการส่งต่อ นักเรียนที่ส่งต่อควรได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the operating conditions of the student support system, 2) to compare the operating conditions of the student support system, and 3) to study the development of the student support system. In a marginalized school in Sisaket province under the Sisaket Yasothon Secondary Education Area Office, classified by position, educational background, work experience and school size, a sample of 210 students, 21 administrators and 189 teachers in educational institutions under the Sisaket Yasothon Secondary Education Area Office. The statistics used to analyze the data include frequency, percentage, average, standard deviation, t-test F-test and multiple comparison using Scheffe´s method.

The research findings were as follows: 1) Operating conditions of the student support system in the marginal schools of Sisaket province, under the office of Sisaket Yasothon Secondary Education Area Office, the overall level is very high. 2. Comparison of operating conditions of the student support system the marginal schools in Sisaket province under the Sisaket Yasothon Secondary Education Area Office, was found that administrators and teachers with different positions, educational backgrounds, work experience, and performance in schools of different sizes. There is an opinion on the operating condition of the student support system in marginalized schools in Sisaket province. Affiliated with Sisaket Yasothon Secondary Education Area Office is not different. 3. Guidelines for the development of a system of support for students in marginalized schools in Sisaket Province under the office of Sisaket secondary education Area Office Yasothon In terms of knowing students individually, educational institutions should systematically collect information on students' special abilities. Student screening educational institutions should systematically analyze student data obtained from individual student data collection. In terms of student promotion and development, activities should be organized to promote and develop students in an accordance with the school policy. Prevention and problem solving schools should closely monitor At-Risk and distressed students. Transfer students should receive the accurate and fast help.

Keywords: Student Support System, Marginalized Schools in Sisaket Province

บทนำ

ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาเทคโนโลยี การระบาดของเชื้อโรคโควิด 19 และปัญหายาเสพติด ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในทุกพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจที่มีภาวะเงินเฟ้อที่สูงขึ้น ยังส่งผลต่อรายได้ที่ลดลงและการว่างงานตามมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบกับการวงการศึกษาอย่างมาก ด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นรอบด้านจากการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมอย่างรวดเร็วในทุกมิตินี้ เพื่อเป็นการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนวัยผู้เรียน ดังนั้นครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคลากรหลักทำหน้าที่ด้านการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงต้องมีหน้าที่กำกับ ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ พัฒนาและส่งเสริมนักเรียน เพื่อพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรม วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ : 2542)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเมื่อปี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดนโยบายสำคัญในการให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง จัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นระบบที่เน้นกระบวนการ วิธีการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนด้วยเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีฝ่ายกิจการนักเรียน งานแนะแนว งานส่งเสริมสุขภาพ งานระเบียบวินัย งานป้องกันสารเสพติด และครูประจำชั้นหรือที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ภายในโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งยังช่วยสร้างคุณภาพที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 2560 : 17) และยังเป็นนวัตกรรมที่จะช่วยให้ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ใช้กลไกในการพิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครอง และดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ให้อยู่รอดปลอดภัยจากปัญหาต่างๆ (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา 2550: 32)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึง โรงเรียนชายขอบว่าเป็นโรงเรียนที่มีพื้นที่ติดแนวชายแดนและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนที่อยู่บริเวณดังกล่าว รวมทั้งขยายโอกาสทางการศึกษาโดยกลุ่มเป้าหมายคือ เด็กไทยทุกคน โดยเฉพาะเด็กที่เรียนในโรงเรียนชายขอบทั่วประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กที่มีข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงโอกาสต่างๆเพื่อจะได้พัฒนาการจัดการศึกษาที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น (พลพัทรชัย งามแสง เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรมและพฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ :2559) โรงเรียนชายขอบมีสภาพนักเรียนที่มีความเสี่ยงและเปราะบางมากกว่าโรงเรียนทั่วไปเนื่องจากความแตกต่างของสภาพแวดล้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ความแตกต่างทั้งทางด้านชาติพันธุ์ ภาษา เศรษฐกิจ สังคม ศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณธรรมของผู้เรียน (สายจิตรา นิสาย มัลลิกา การกสิขวิธี และนารท ศรีละโพธิ์ :2563) โรงเรียนชายขอบในจังหวัดศรีสะเกษ ก็ยังเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ยังพบปัญหาที่ส่งผลกระทบอย่างมาก ด้วยปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่ขาดการพัฒนาทำให้หลายครอบครัวมีความยากจน ขาดแคลน ไม่มีความมั่นคง มีความยากในการดำรงชีวิต การขาดโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลายๆด้าน และการไม่ให้ความสำคัญด้านการศึกษา สภาพสังคมดังกล่าวส่งผลให้สังคมชายขอบมีความเสี่ยงจากปัญหาสังคม อาทิ เช่น ปัญหาสุรา ยาเสพติด การคุกคามทางเพศ การใช้ความรุนแรง ติดเกมส์อินเตอร์เน็ตและความไม่เหมาะสมทางเพศ ซึ่งขาดการกำกับควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม และปัญหาตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น การปล่อยปละละเลยให้มีการแพร่ระบาดและการนำเข้ามาของยาเสพติดตามแนวชายแดน ส่งผลกับชุมชนและสถานศึกษา ในเขตชายขอบดังกล่าว นอกจากนั้นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเด็กไทยและเด็กนักเรียนในโรงเรียนชายขอบเพิ่มมากยิ่งขึ้น คือการพนันที่เด็กสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปัญหา และควรมีการนำนักเรียนกลับเข้าระบบโรงเรียนให้เร็วที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2560 : เว็บไซต์)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ได้นำนโยบายจุดเน้น สพฐ. ปีงบประมาณ 2566 สู่การปฏิบัติภายใต้แนวคิดการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพบนฐานนวัตกรรม (5P to 5Q) โดยได้เน้นย้ำ 1) ด้านความปลอดภัย ขอให้ทุกโรงเรียนได้ตรวจสอบความปลอดภัยในโรงเรียน จัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย "เป็นพื้นที่ปลอดยาเสพติด" ส่วนมาตรการป้องกันโควิด-19 ขอให้สถานศึกษาได้ปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ตามแผนปฏิบัติการเดิมที่เราเผชิญกับโควิด-19 มาก่อนหน้านี้ 2) ด้านโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในช่วงเปิดภาคเรียนนี้ เด็กๆกลุ่มหนึ่งอาจจะหลุดออกนอกระบบหรือมีความเสี่ยงที่จะหลุดออกนอกระบบ สำนักงานเขตพื้นที่ขอให้ทุกโรงเรียนได้ติดตาม และนำระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมาใช้ อาทิ การเยี่ยมบ้านนักเรียน คัดกรองสุขภาวะทางจิต จำแนกเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และขอให้ทุกโรงเรียนดำเนินการเยี่ยมบ้าน และเน้นย้ำให้ผู้บริหารและคุณครูได้ดูแลลูกๆของเราก็คือการกลั่นแกล้งในโรงเรียนซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสำคัญ จากผลการสำรวจในปี 2563 พบว่า เด็กไทยมีพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง เป็นอันดับที่ 2 ของโลกรองจากญี่ปุ่น ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาอื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะภาวะซึมเศร้า (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร, 2566)

จากเหตุผลและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชายขอบ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อเป็นแนวทางที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะได้นำผลของงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ในเขตพื้นที่สามอำเภอชายขอบของจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุนหาญ และอำเภอภูสิงห์ รวมประชากรทั้งสิ้น 447 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 21 คน และครูจำนวน 426 คน

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแทนของประชากร ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ยโสธร โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 210 คน โดยกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาด เล็ก กลาง ใหญ่และใหญ่พิเศษ เป็นหน่วยตัวอย่างทั้งหมด ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 21 คน และครู จำนวน 189 คน โดยเลือกแบบสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยสุ่มและกำหนดจำนวนตามสัดส่วนบุคลากรในแต่ละขนาดของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องจำนวนของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ มาวิเคราะห์รวมกัน ซึ่งมีรายละเอียดของจำนวนประชากรตัวอย่างดังนี้ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวน 2 แห่ง มีผู้บริหาร 4 คน ครู 60 คน ได้ตัวอย่างจำนวนผู้บริหาร 4 คน ครู 27 คน 2) โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวน 5 แห่ง มีผู้บริหาร 12 คน ครู 194 คน ได้ตัวอย่างจำนวนผู้บริหาร 12 คน ครู 86 คน 3) โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ มีจำนวน 1 แห่ง มีผู้บริหาร 5 คน ครู 172 คน ได้ตัวอย่างจำนวนผู้บริหาร 5 คน ครู 76 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ตำแหน่ง จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู 2) วุฒิการศึกษา จำแนกเป็น ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี 3) ประสบการณ์การทำงาน จำแนกเป็น น้อยกว่า 5 ปี 5 – 10 ปี และ มากกว่า 10 ปี 4) ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ตามที่นโยบาย สพฐ. กำหนดให้มีงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (คู่มือการการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2559) 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา และด้านการส่งต่อ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่องสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective of Congruence: IOC) พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80- 1.00 ขึ้นไป แล้วผู้วิจัยได้ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 30 คน พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.958 ซึ่งแบบสอบถามงานวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 37 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็น มาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยมีค่าความหมายคะแนนดังต่อไปนี้ (นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์, 2564: 40)

ระดับ 5 หมายถึง สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

และมีเกณฑ์การแปลผลดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 103)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัด ศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 5 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ถึงโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร เพื่อส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 ชุด พร้อมทั้งขอความร่วมมือส่งแบบสอบถามคืนภายใน 15 วัน เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความเชื่อมั่น ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ โดยมีเกณฑ์การแปลผลดังต่อไปนี้ (อ้างอิงเกณฑ์)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 90.00 ที่เหลือเป็นผู้บริหารโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ด้านวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี

คิดเป็นร้อยละ 45.24 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 54.76 ด้านประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.30 ประสบการณ์ระหว่าง 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.00 ประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 46.70 และด้านขนาดของโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 – 499 คน คิดเป็นร้อยละ 14.76 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 – 1,499 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 และโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 38.57

ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบ จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบ จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวม

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.40	0.13	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.40	0.11	มาก
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	4.38	0.17	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา	4.43	0.05	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	4.19	0.17	มาก
เฉลี่ย	**4.36**	**0.05**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.36, S.D. = 0.05) ด้านที่มีระดับการปฏิบัติ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ($\bar{x}$=4.43, S.D.= 0.05) ด้านรองลงมามีค่าเฉลี่ยที่เท่ากันคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน มาเป็นอันดับ 2 ($\bar{x}$=4.40, S.D.= 0.13) ($\bar{x}$=4.40, S.D.= 0.11) ตามลำดับ ส่วนระดับการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือด้านการส่งต่อ ($\bar{x}$=4.19, S.D.= 0.17)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตาม ตำแหน่ง

รายการ	ผู้บริหาร		ครู		t	P-Value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.33	0.44	4.40	0.39	-0.689	0.497
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.36	0.53	4.40	0.48	-0.309	0.760
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	4.55	0.36	4.36	0.44	2.274*	0.031
4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา	4.42	0.50	4.43	0.45	-0.072	0.943
5. ด้านการส่งต่อ	4.43	0.45	4.16	0.44	2.624*	0.015
เฉลี่ย	**4.42**	**0.40**	**4.35**	**0.35**	**0.767**	**0.451**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตาม ตำแหน่งโดยภาพรวมพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน แต่พิจารณารายด้านพบว่าด้านการส่งเสริมและพัฒนาและด้านการส่งต่อ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

รายการ	**ปริญญาตรี**		**สูงกว่าปริญญาตรี**		**t**	**P-Value**
	$\bar{x}$	**S.D.**	$\bar{x}$	**S.D.**		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.41	0.43	4.39	0.37	0.407	0.684
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.37	0.52	4.41	0.46	-0.591	0.555
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	4.35	0.44	4.40	0.44	-0.819	0.414
4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา	4.47	0.44	4.38	0.47	-1.407	0.161
5. ด้านการส่งต่อ	4.19	0.45	4.18	0.45	-0.120	0.905
เฉลี่ย	**4.36**	**0.36**	**4.35**	**0.35**	**0.907**	**0.907**

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ระดับการศึกษาปริญญาตรี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการป้องกันและแก้ปัญหา รองลงมาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และน้อยที่สุดคือด้านการส่งต่อ ผลการวิเคราะห์ที่ระดับสูงกว่าปริญญาตรีด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาด้านการส่งเสริมและพัฒนา น้อยที่สุดคือด้านการส่งต่อ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.053 32.937 33.990	2 207 209	0.527 0.159	3.310*	0.038
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.928 49.937 50.865	2 207 209	0.464 0.241	1.923	0.149
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.443 40.169 40.612	2 207 209	0.222 0.194	1.142	0.321
4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.061 44.531 44.592	2 207 209	0.030 0.215	0.141	0.869
5. ด้านการส่งต่อ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.313 42.944 43.257	2 207 209	0.157 0.207	0.755	0.471
เฉลี่ย	**ระหว่างกลุ่ม** **ภายในกลุ่ม** **รวม**	0.309 26.093 26.402	**2** 207 209	**0.155** **0.126**	**1.226**	**0.296**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่าการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่าง ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Shceff´s Method) ผลการวิจัยพบว่าที่มีประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.176 33.814 33.990	2 207 209	0.088 0.163	0.539	0.584
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.849 50.016 50.865	2 207 209	0.425 0.242	1.758	0.175
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.579 40.033 40.612	2 207 209	0.290 0.193	1.497	0.226
4.ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.072 43.520 44.592	2 207 209	0.536 0.210	2.550	0.081
5. ด้านการส่งต่อ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.148 43.109 43.257	2 207 209	0.074 0.208	0.356	0.701
เฉลี่ย	**ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม**	**0.066 26.336 26.402**	**2 207 209**	**0.033 0.127**	**0.261**	**0.771**

จากตารางที่ 5 พบว่าการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอน มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรมีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเสริมในการเก็บข้อมูล ครูออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ควรมีการประสานงานกับบุคลากรหลายๆฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาผลการคัดกรองนักเรียน และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีการจัดกิจกรรมแข่งขันในด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียนและส่งเสริมสู่ภายนอกให้สอดคล้องต่อนโยบายสถานศึกษา 4) ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา สถานศึกษาควรมีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด ทั้งประสานความร่วมมือกับครูบุคคลและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ทั้งภายในและภายนอกในการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ5) ด้านการส่งต่อ นักเรียนที่ส่งต่อควรได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว มีแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียนตามลำดับขั้นจากลำดับขั้นต้นสู่ลำดับขั้นสูงมีการบันทึกข้อ ตกลงระหว่างโรงเรียนกับผู้ที่เกี่ยวข้องไว้เป็นหลักฐาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ ครั้งนี้มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสอน 5 ด้าน 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ปัญหา 5) การส่งต่อ มีสภาพการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านการป้องกันและแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564: 58) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ซึ่งเป็นไปตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกลไกในการพัฒนาผู้เรียน ทั้งในทางส่งเสริมพัฒนาการ ป้องกันแก้ไขและให้ความช่วยเหลืออย่างสอดประสาน เชื่อมโยง ผสมกลมกลืนไปกับการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย (การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ 2559: 6) สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชพล เที่ยงดี (2563: 41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่าการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านการป้องกันและแก้ปัญหามีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราวุฒิ เหล่าจินดา (2559: 125) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามนโยบายการปฏิบัติด้านการป้องกันของ สพฐ. ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียน จนกลายเป็นปัญหาของสังคม (การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ: 2559)

1.2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรดา มลิลา (2564: 31-41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าบางกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสร สุริยะ (2562: 74) ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มธุรดา ดวงจันทร์ (2553: 96) ศึกษาเรื่องสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยาวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งต่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งต่อนักเรียน ซึ่งอาจมีกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบ จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง
วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ดังนี้

2.1 ผู้ที่มีตำแหน่ง ที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน แต่พิจารณารายด้าน พบว่าด้านการส่งเสริมและพัฒนา และด้านการส่งต่อ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งทั้งนี้เป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแล การเอาใจใส่จากครูผู้รับผิดชอบระบบงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน/ครูประจำชั้นอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการดำเนินงานเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานมากยิ่งขึ้น และมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น ต่างได้รับการพัฒนาตนเองให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ เอกชัย ภูผา (2561: 3154) พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูโรงเรียนสตรีระนอง จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวา ขุนชำนาญ (2564: 1319) พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรดา มลิลา (2564: 36) พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัษฎายุท โพธิ์นอก (2558: 53) พบว่าการเปรียบเทียบสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ทุกด้านไม่มีความแตกต่าง ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเกิด

จากกระบวนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาร่วมกันเข้าไปแก้ไขปัญหาของผู้เรียนเพื่อให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 17-25) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่ การบริหารจัดการให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุสมา ปานาบากา (2562: 118) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนราธิวาส พบว่า1) ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญเนตร มูลทองจาด (2564: 70-75) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนวัดอุดมรังสี พบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี โดยภาพรวมอยู่ ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งและประสบการณ์ พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิดาภา มาประดิษฐ์ (2556: 99-102) ได้ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า1) สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ได้ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราวุฒิ เหล่าจินดา (2559: 125) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 32 พบว่า 1) สภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 32 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรดา มลิลา (2564: 31-41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ

เขต 1 ตามความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครู ต่อสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564: 58) ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาใน อำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ผลการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาใน อำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านส่วนใหญ่ไม่แตกต่าง

2.4 ผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร มีการปฏิบัติงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปในทิศทางเดียวกัน ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความเข้มแข็ง ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพัฒน์ ภักดิ์โพธิ์ (2558: 195) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกาวรรณ แก้วโพธิ์ (2559: 73-90) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันพบว่าโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อดิศร แย่งคุณเชาว์ (2559: 4) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสร สุริยะ (2562: 76) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่

ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งต่อ 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าไม่แตกต่าง

3. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเลือกแต่ละด้านที่มีข้อเสอแนะสูงสุด ดังนี้

3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ด้วยพื้นที่โรงเรียนชายขอบมีความเสี่ยงค่อนข้างสูง ควรให้มีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้านนักเรียนครบทุกคน เพื่อให้เห็นสภาพที่แท้จริง เช่นนักเรียนที่อาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ส่วนพ่อและแม่ ต้องไปทำงานต่างจังหวัด จะเป็นเด็กที่มีแนวโน้มขาดความอบอุ่น ครูต้องดูแลเด็กกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรัตน์ หัตถกิจ (2552: 77) ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการปฏิบัติและวิธีการหรือกิจกรรมที่ถือว่าประสบผลในด้านการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการพิจารณาและรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือการเยี่ยมบ้านนักเรียน การได้พดูคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองเป็นกิจกรรมทำให้ได้รับข้อมูลของนักเรียนอย่างชัดเจน

3.2 การคัดกรองนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านการคัดกรองนักเรียน เนื่องจากโรงเรียนพื้นที่ชายขอบมีการคมนาคม การเดินทางที่ลำบาก ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการคัด กรองนักเรียนและจัดการไฟล์ต่างๆ เพื่อรวบรวมไว้ในรูปแบบออนไลน์สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ วิลุน (2563: 38) พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการคัดกรองนักเรียน คือ สถานศึกษาควรมีการศึกษาและ รวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย และครูทุกคนสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล

3.3 การส่งเสริมและพัฒนา ด้วยโรงเรียนชายขอบส่วนใหญ่ มีความเจริญด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารยังน้อย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะแนวทางการ ควรจัดอบรมให้ความรู้โดยเชิญวิทยากรจากภายนอก มีการอบรมร่วมกันของโรงเรียนภายในกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสร สุริยะ (2562: 78) พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษามีการวางแผนงานที่ดีมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นและเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง มีกระบวนการการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน ให้ความร่วมมือกนระหว่างครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาและมีการรายงานและประเมินผลด้านการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียน

3.4 การป้องกันและแก้ปัญหา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ปัญหาคือ โรงเรียนชายขอบมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียน เป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา โดยจัดอบรมรูปแบบบูรณาการในสถานการณ์ปัจจุบันอย่าง

เหมาะสมสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สุภาวดี ลาภเจริญ และกิตติศักดิ์ อังคะนาวิน (2562: 30-31) พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการป้องกันและแก้ปัญหา โรงเรียนควรมีการสนับสนุนให้ผู้ปกครองร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนและครอบครัวนักเรียน

3.5 การส่งต่อ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านการส่งต่อ คือ ด้วยบริบทโรงเรียนชายขอบมีความหลากหลายและรุนแรงของปัญหาที่มีเพิ่มมากขึ้น ควรมีช่องทางติดต่อสื่อสารแบบออนไลน์ระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรรัตน์ พลขันธ์ (2558: 93-94) พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการส่งต่อ ที่ต้องช่วยเหลือไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารควรใช้ยุทธวิธีการทำงานร่วมกันเป็นทีมของบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันและบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจตลอดจนการแสวงหาแนวทางในการสร้างเครือข่าย ผู้ปกครองและชุมชน

จากข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่าไม่แตกต่างกับสถานศึกษาอื่น ๆ ที่อยู่นอกเขตโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากทุกสถานศึกษาต่างมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง โดยการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนโดยต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีหลักฐานการปฏิบัติงานที่มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ที่ต้องใช้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม อันจะสร้างสังคมที่ดี น่าอยู่ปลูกฝังเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีของสังคมที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถานศึกษาควรกำหนดโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนให้เป็นกิจกรรมหลัก ที่ครูต้องดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องเพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและข้อมูล รวมทั้งได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และในการออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกครั้งควรจัดให้ผู้บริหารและครูออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนพร้อมกัน เพื่อให้ทราบมุมมองของปัญหาหลายๆด้าน

1.2 สถานศึกษาควรจัดตั้งเครือข่ายโดยประสานคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองทุกระดับชั้น เพื่อจัดการประชุมผู้ปกครองสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน วิธีการวัดผลประเมินผลระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และแนวทางการประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน และกับครูทุกคนในเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายให้ตรงกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน

1.4 สถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

1.5 ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบในเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และควรจัดกลุ่มงานรับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยตรงทั้งระดับสถานศึกษาและระดับเหนือสถานศึกษาขึ้นไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดที่แตกต่างสังกัด

2.2 ควรศึกษาการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคต่อด้านการส่งต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กรดา มลิลา. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(2), 30 – 42.

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2547). สาระระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. โรงพิมพ์ชวนพิมพ์

ขวัญเนตร มูลทองจาด. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิดาภา มาประดิษฐ์. (2556). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

นิพนธ์ วิลุน. (2563, 23 มีนาคม). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6, การประชุมวิชาการระดับชาติวิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 7 ประจำปี 2563 [Symposium]. วิทยาลัยนครราชสีมา.

นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์.(2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.

ปกาวรรณ แก้วโพธิ์. (2559). ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พรพัฒน์ ภักดิ์โพธิ์ (2558). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยวไลยอลงกรณ์.

พลพัทรชัย งามแสง เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรมและพฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2559).การพัฒนากลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ จังหวัดศรีสะเกษ. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

มธุรดา ดวงจันทร์. (2553). สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยาวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุสมา ปานาบากา. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนราธิวาส [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลา.

รัชพล เที่ยงดี. (2563). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วราวุฒิ เหล่าจินดา. (2559). สภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยม เขต 32 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ศิวา ขุนชำนาญ. (2564, 23 มิถุนายน). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1, การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12 [Symposium]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สายจิตรา นิสาย มัลลิกา การกสิขวิธี และนารท ศรีละโพธิ์. (2563).คุณธรรมจาเป็นสาหรับโรงเรียนชายขอบทางภาคเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุทธิรัตน์ หัตถกิจ. (2552). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุภาวดี ลาภเจริญ และกิตติศักดิ์ อังคะนาวิน. (2562). รูปแบบการบริหารงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ โรงเรียนพนัสพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มมร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 7(1), 15-32.

สุภัสสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสยาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร. (2566). https://web.facebook.com/spmSiSaKetYasothon.pr

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559) คู่มือการการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560) ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน https://web.facebook.com/obec.spcc/?locale=th_TH&_rdc=1&_rdr

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 https://www.bic.moe.go.th/images/stories/5Porobor._2542pdf.pdf

อดิศร แย่งคุณเชาว์. (2559). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 11 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อุไรรัตน์ พลขันธ์. (2558). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 9(2), 188-191.

อัษฎายุท โพธิ์นอก. (2558). สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เอกชัย ภูผา. (2561, 20 มีนาคม). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสตรีระนอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14. เอกสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8 [Symposium]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determination sample size for research activities. Education and Psychology Measurement, 30(3), 607-610.

การเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1

Preparation for the New External Quality Assessment the Schools under the Jurisdiction of the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 1

วิชาญ ถิระโคตร[1*], ภานุพงศ์ บุญรมย์[2], พงษ์ธร สิงห์พันธ์[3]

Wichan Thirakhot[1*], Phanupong Boonrom [2], Pongthorn Singpun [3]

[1,2,3] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

[1,2,3] Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: wichan.tG64@ubru.ac.th

Received: 25 May 2023; Revised: 21 July 2023; Accepted: 25 July 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาปัญหาและแนวทางการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก แนวใหม่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 320 คน โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้างโดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีของครอนบาคเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที และสถิติทดสอบค่าเอฟ เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อวิเคราะห์รายคู่พบว่าโรงเรียน สถานศึกษาขนาดกลางมีความพร้อมมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพร้อมมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก 3) ปัญหาและแนวทางการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาปัญหาที่พบคือ ขาดรูปแบบในการจัดทำรายงานที่ชัดเจน บุคลากรยังขาดความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ ไม่มี

งบประมาณในการเช่าพื้นที่เก็บข้อมูล ไม่มีนวัตกรรมในดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดการเก็บหลักฐานข้อมูลในระบบออนไลน์และขาดการบริหารจัดการที่ดีในการเก็บเอกสารหลักฐานและร่องรอย แนวทางการเตรียมความพร้อม คือ จัดอบรมการเขียนรายงานการประเมินตนเองของให้แก่สถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมความพร้อมในการประเมิน กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองด้านระบบสารสนเทศ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ เตรียมเอกสารหลักฐานและร่องรอยจัดเป็นหมวดหมู่ในแต่ละมาตรฐานการศึกษาเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่

คำสำคัญ : การเตรียมความพร้อม, การประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่

ABSTRACT

The research aimed to: (1) study the State of preparation for the new external quality assessment of the Schools under the Jurisdiction of the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 1; (2) to compare the opinions of the government teachers toward the state of preparation for the new external quality assessment classified by position, education level. Work experience and school size; (3) Study problems and guidelines for preparation in a new way of external quality assessment. The simple of the study were 320 government teachers under the Jurisdiction of the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 1 selected by stratified random simple and the target groups for the interview are 3 school administrators and 3 teachers, a total of 6 people by purposive selection. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with a confidence value equivalent to 0.98 and a structured interview form. Used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and variance analysis.

The research findings were as follows**.** 1) A State of preparation for the new external quality assessment of the schools under study was overall at a high level. 2) A comparison of the opinions of the subjects concerning the preparation showed that the samples as classified by positions and education level. Work experience had no different opinions. As classified by school size, they held different opinions with a statistical significance of .01. When analyzing the pairs, it was found that medium schools are better prepared than small schools large schools are better prepared than small schools. 3) Considering problems and guidelines for preparation in a new external quality assessment, there is no clear form of reporting; personnel still do not understand the new external quality assessment; no budget to rent storage space; no innovation in implementing educational quality assurance; no good management in documenting evidence and traces. The guidelines were as follows: Organize training on writing self-assessment reports for educational institutions; Appointing a preparatory committee for assessment; clearly define the roles and responsibilities of personnel; encourage

personnel to develop themselves in the field of information systems; Implement internal quality assurance systematically; prepare documentary evidence and traces into categories.

Keyword: Preparation, External quality assessment (new version)

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคลสังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้ โดยตลอด ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2561: 3) "คุณภาพของคน" เป็นปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศ และ "การศึกษา" เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545(2545: 15) ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษา ที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดย กำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 49 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องรับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 1 ให้ยกเลิกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาพ.ศ. 2553 ข้อ 3 ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมามีความคลาดเคลื่อนไป จากหลักการประกันคุณภาพ ทั้งระบบการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และระบบประเมินคุณภาพการศึกษา ในรายละเอียดหลายประเด็นที่ส่งผลให้เกิดการทบทวนประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น มาตรฐานการศึกษาที่มีจำนวนมากเกินจำเป็น ไม่สอดคล้องกับงานปกติเป็นภาระในการปฏิบัติ การประเมินและรายงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่แยกส่วนไปจากภาระงานปกติของสถานศึกษา เป็นการสร้างภาระเพิ่ม รวมทั้งระบบการประเมินภายในและภายนอก ที่ไม่สัมพันธ์กัน เป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อน สร้างภาระและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่เพียงพอ (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2563: 6) การประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ มีความเปลี่ยนแปลงจากการประเมินคุณภาพการศึกษาแบบเดิมคือ ลดภาระเอกสาร เพิ่มเทคโนโลยี เชื่อมโยง สอดคล้อง ประกันคุณภาพภายใน ลดจำนวนการ

ประเมิน การประเมินเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ตามบริบท ประเมินเพื่อ “พัฒนา” ไม่ใช่ประเมินเพื่อรับรองหรือไม่รับรอง หลักการสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอกไว้ 2 ประการ 1.การประเมินคุณภาพภายนอกต้องมีความเชื่อมโยงกับระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ที่จะต้องรับผิดชอบให้บรรลุถึงเป้าหมายในการจัดการศึกษา และร่วมรับผิดชอบ ต่อผลการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น 2. การประเมินคุณภาพภายนอกต้องมีความท้าทายและช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสู่สากลให้เป็นไปตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของประเทศ บรรลุเป้าหมายทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก ส่วนที่ 1 การประเมินคุณภาพมาตรฐานเป็นการประเมินตามพันธกิจ และบริบทของสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพภายใน และ ประเด็นที่ได้รับแจ้งจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่กำกับดูแล ส่วนที่ 2 การประเมินความโดดเด่น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้กำหนดให้มีการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา เพื่อเป็น การส่งเสริมความเป็นเลิศของสถานศึกษา ให้เป็นต้นแบบในการพัฒนาในด้านต่าง ๆวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินเชิงคุณภาพ เน้นหลักฐาน เชิงประจักษ์ ที่สะท้อนผลลัพธ์การดำเนินงาน โดยใช้ การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจทาน ผลการประเมิน โดยคณะกรรมการประเมินในระดับเดียวกัน ให้ครอบคลุม องค์ประกอบทั้งระบบแบบองค์รวม (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , 2563: 10-17) โดยการประเมินคุณภาพภายนอก จะแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก การประเมิน SAR (พิจารณาหลักฐานของ IQA ตามที่ปรากฏใน SAR) ระยะสอง ประเมินจากการลงพื้นที่ (Site Visit) ตามที่สถานศึกษาร้องขอ (พิจารณาหลักฐานหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ของ IQA) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อเข้ารับการประเมินภายนอกแนวใหม่เป็นการสื่อสาร สร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 รวมทั้งแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , 2563: 21)

การดำเนินการประกันคุภาพการศึกษาภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยหน่วยงานต้นสังกัด กำกับติดตามและตรวจสอบรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาประจำปี (SAR) และ ได้รวบรวมและสังเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา พร้อมกับประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการประเมินผลและติดตามตรวจสอบ และการตรวจเยี่ยมพื้นที่เชิงประเมินเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบปัญหาอุปสรรคของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 คือการเขียนรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาไม่มีรูปแบบการเขียนสถานศึกษาไม่เข้าใจการเขียนรายงานตามมาตรฐานการศึกษาตามประเด็นพิจารณาระดับคุณภาพแต่ละระดับคุณภาพเป็นปัญหาอย่างแรกซึ่งรายงานการประเมินตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ และปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานประกันคุณภาพการศึกษา (กลุ่มงานประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1, 2565: 60) ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบใหม่ รอบที่ 1 จำนวน 50 โรงเรียน จากจำนวนทั้งหมด 237 โรงเรียน และรอบที่ 2 เพิ่มเติม 40 โรงเรียน ซึ่งทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ

การศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ประกาศผลการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่ 1 มีโรงเรียนที่ผ่าน 45 โรงเรียน ไม่ผ่าน 5 โรงเรียน ในรอบที่ 3 ยังเหลือสถานศึกษาที่ต้องเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกนี้อีก 187 โรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 และผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ตลอดทั้งเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการนำไปใช้ให้เหมาะสม และใช้ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ใช้เทคนิควิจัยเชิงปริมาณ ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายใช้เทคนิควิจัยเชิงคุณภาพ

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 237 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 204 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 1,666 คน มีทั้งสิ้นจำนวน 1,869 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1, 2565: 4)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 35 คน และครูผู้สอนจำนวน 285 คน มีทั้งสิ้นจำนวน 320 คนโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจาก การเทียบตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1986: 345, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 199) การเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการแบ่งประชากรตามขนาดของสถานศึกษาและทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างขนาของสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก 111 คน สถานศึกษาขนาดกลาง 115 คนและสถานศึกษาขนาดใหญ่ 94 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และ

ครูผู้สอน จำนวน 3 คน คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านระบบประกันคุณภาพการศึกษา และได้รับรางวัล IQA AWARD ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 4 และครูผู้สอนที่เป็นผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาทำงานด้านประกันคุณภาพการศึกษามากกว่า 5 ปี มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านระบบประกันคุณภาพการศึกษา และได้รับรางวัล IQA AWARD ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 4

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ตำแหน่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา, ครูผู้สอน 2) ระดับการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า, ตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป 3) ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ ต่ำกว่า 10 ปี, 10-20 ปี และมากกว่า 20 ปี 4) ขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็ก, ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและแนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563: 21 – 28) ได้แก่ สภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่ 2) ด้านการเตรียมบุคลากร 3) ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาแนวใหม่ 4) ด้านการดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ 5) ด้านเอกสารหลักฐานและร่องรอย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นข้าราชการครูเกี่ยวกับสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 โดยวิเคราะห์จากการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient)

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมีประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่ 2) ด้านการเตรียมบุคลากร 3) ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาแนวใหม่ 4) ด้านการดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ 5) ด้านเอกสารหลักฐานและร่องรอย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 และเก็บข้อมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ Google Forms จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 320 คน

5.2 ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในกลุ่มเป้าหมาย 3 โรงเรียน จำนวน 6 คน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี โรงเรียนม่วงสามสิบ(อำนวยปัญญา) และโรงเรียนบ้านโพนแพง วางแผนดำเนินการโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คำนวณค่าสถิติด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และการทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละโดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 89.06 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 64.69 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 45.94 ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 35.94

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวม ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่	4.42	0.58	มาก
2	การเตรียมบุคลากร	4.25	0.68	มาก
3	ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาแนวใหม่	4.20	0.66	มาก
4	การดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในแนวใหม่	4.39	0.64	มาก
5	เอกสารหลักฐานและร่องรอย	4.15	0.70	มาก
เฉลี่ย		**4.29**	**0.59**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.29 , S.D.=0.59) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงที่สุด คือ ด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่ ($\overline{X}$ = 4.42, S.D.=0.58) ด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านเอกสารหลักฐานและร่องรอย ($\overline{X}$= 4.15, S.D.=0.70)

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษ โดยการทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ(F-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง

สภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	p-value
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่	4.25	0.77	4.44	0.55	-1.47	.17
2. การเตรียมบุคลากร	4.01	0.83	4.28	0.65	-1.87	.07
3. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาแนวใหม่	3.97	0.90	4.23	0.62	-1.63	.11
4. การดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในแนวใหม่	4.18	0.91	4.42	0.60	-1.50	.14
5. เอกสารหลักฐานและร่องรอย	3.96	0.85	4.18	0.68	-1.44	.16
เฉลี่ย	**4.09**	**0.81**	**4.32**	**0.55**	**-1.67**	**.10**

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา

สภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า		ตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป		t	p-value
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่	4.44	0.59	4.39	0.56	0.79	0.43.
2. การเตรียมบุคลากร	4.29	0.70	4.18	0.63	1.42	0.16

3. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาแนวใหม่	4.19	0.67	4.23	0.63	-0.53	0.60
4. การดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในแนวใหม่	4.40	0.63	4.37	0.66	0.36	0.72
5. เอกสารหลักฐานและร่องรอย	4.18	0.73	4.10	0.65	1.05	0.30
เฉลี่ย	**4.31**	**0.60**	**4.27**	**0.57**	**0.60**	**0.54**

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา	**แหล่งความแปรปรวน**	**ประสบการณ์ในการทำงาน**				
		df	SS	MS	F	p-value
1.การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 317 319	0.59 106.24 106.83	0.30 0.34	0.88	0.41
2.การเตรียมบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 317 319	.41 145.44 145.85	0.20 0.46	0.44	0.64
3.ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาแนวใหม่	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 317 319	.20 137.66 137.85	0.10 0.43	0.23	0.80
4.การดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในแนวใหม่	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 317 319	1.24 129.97 131.21	0.62 0.41	1.51	0.22
5.เอกสารหลักฐานและร่องรอย	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 317 319	2.33 154.46 156.80	1.17 0.49	2.40	0.09
รวม	**ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม**	**2 317 319**	**0.31 110.73 110.04**	**0.15 0.35**	**0.44**	**0.64**

จากตารางที่ 4 พบว่า ความแปรปรวนของสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา	**แหล่งความแปรปรวน**	**ขนาดของสถานศึกษา**				
		df	SS	MS	F	p-value
1.การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 317 319	3.75 103.08 106.83	1.85 0.33	5.76**	0.00
2.การเตรียมบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 317 319	5.98 139.87 145.85	2.54 0.44	6.77**	0.00
3.ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาแนวใหม่	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 317 319	4.70 133.16 137.86	2.35 0.42	5.60**	0.00
4.การดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในแนวใหม่	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 317 319	4.59 126.63 131.21	2.29 0.40	5.74**	0.00
5.เอกสารหลักฐานและร่องรอย	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 317 319	4.57 152.22 156.80	2.29 0.48	4.76**	0.00
รวม	**ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม**	**2 317 319**	**4.45 106.59 110.04**	**2.22 0.34**	**6.61****	**0.00**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ความแปรปรวนของสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้นจึงวิเคราะห์หาความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ของสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา โดยใช้วิธีของเชฟเฟ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา	**ขนาดสถานศึกษา**	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
สภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา	ขนาดเล็ก	-	-0.26**	-0.23*
	ขนาดกลาง	-	-	0.04
	ขนาดใหญ่	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 พบว่า สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

3. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 สรุปดังนี้

3.1 ด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่ ปัญหาที่พบ การจัดทำรายงานเนื่องจากไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน องค์ประกอบของรายงานการประเมินตนเองไม่ครบถ้วน แนวทางในการเตรียมความพร้อม จัดอบรม การเขียนรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่ จัดทำรูปแบบการเขียนรายงาน เขียนรายงานต้องชัดเจนเพื่อให้กรรมการมองภาพของสถานศึกษาได้ถูกต้อง

3.2 ด้านการเตรียมบุคลากร ปัญหาที่พบ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดการสร้างความตระหนักในความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดการกระจายงาน แนวทางในการเตรียมความพร้อม จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้รับทราบถึงวัตถุประสงค์ ขอบข่ายสาระการประเมิน วิธีการประเมิน และระยะเวลาในการประเมิน สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ และการมีเจตคติที่ดีต่อการการประกันคุณภาพ

3.3 ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาแนวใหม่ปัญหาที่พบการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในงานประกันคุณภาพการศึกษาค่อยข้างน้อย ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมายังไม่ถูกจัดกระทำเป็นสารสนเทศที่พร้อมนำไปใช้ ไม่มีงบประมาณในการเช่าพื้นที่เก็บข้อมูล ไแนวทางในการเตรียมความพร้อม สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้เทคโนโลยีสร้างแพลตฟอร์มในการเก็บข้อมูลของสถานศึกษา

3.4 ด้านการดำเนินระบบประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ ปัญหาที่พบ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ไม่มีนวัตกรรมในการบริหารจัดการ ผู้มีส่วนได้เสีย (Stake Holders) ไม่มีส่วนในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แนวทางในการเตรียมความพร้อม ประชุมชี้แจงแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาแนวใหม่ กำหนดมาตรฐาน

การศึกษาของสถานศึกษา เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาออกแบบนวัตกรรมหรือวิธีที่ปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

3.5 ด้านเอกสารหลักฐานและร่องรอย ปัญหาที่พบ การเก็บเอกสารยังไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการบริหารจัดการที่ดีในการเก็บเอกสารหลักฐานและร่องรอย แนวทางในการเตรียมความพร้อม แต่งตั้งคณะกรรมการในการรับผิดชอบในแต่ละมาตรฐานและทำหน้าที่ในการเก็บข้อมูลตามมาตรฐาน ส่งเสริมให้บุคลากรจัดเก็บเอกสารหลักฐานและร่องรอยในระบบออนไลน์

อภิปรายผล

1. สภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาแนวใหม่ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านเอกสารหลักฐานและร่องรอยหลักฐานการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ให้การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก สมศ. สร้างการรับรู้ความเข้าใจเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาผ่านกิจกรรมการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจให้กับสถานศึกษาเพื่อสร้างความพร้อมรับการประเมินภายนอกให้กับสถานศึกษา รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก และกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการดำเนินการหลากหลายช่องทาง ได้แก่ จัดส่งเอกสารและข้อมูล ทำคลิปวีดิทัศน์ รวมทั้งเผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ทั้ง แบบ Online และแบบ Onsite สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนีภรณ์ สุขวงศ์ (2557) ได้ศึกษาปัญหาและการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 ของสถานศึกษา พบว่า การเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ลินดา พรมฤทธิ์ (2560) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พิรุณศักดิ์ มหานิติพงษ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า สภาพการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมพบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาไม่แตกต่างกันการที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความตระหนักรู้และเข้าใจแนวทางในการประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก เข้าใจในกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในเชื่อมโยงการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้าใจการเปลี่ยนแปลงในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละรอบของการประเมินคุณภาพภายนอก สอดคล้องกับ เทวา ตั้งวานิชกพงษ์ (2556) ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาเข้าใจบทบาทหน้าที่และตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามีการทำงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรทั้งภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องในแต่ละส่วนของการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ ครูผู้สอน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การประสานงานและติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรในโรงเรียน หน่วยงาน ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่หลากหลายอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับ Sheahan (2001) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการเพิ่มความเชื่อถือและคำจำกัดความคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของสาธารณชนและหน่วยงานภาครัฐมีผลต่อความต้องการในการสร้างคุณภาพและมาตรฐานการวัดคุณภาพการศึกษาในระดับสูงการสร้างความเชื่อมั่นนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดต่อการวัดคุณ ภาพการศึกษา สอดคล้องกับ วนีภรณ์ สุขวงศ์ (2557) ได้ทำศึกษาปัญหาและการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่มีต่อการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การประเมินคุณภาพแนวใหม่มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการประเมินแนวใหม่ให้เหมาะกับสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจึงได้เรียนรู้พร้อมกันในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ ความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษาโดยมีการประชุมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการทำงาน และเน้นการมีส่วนร่วมและร่วมมือกันเพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีความร่วมมือในหลายระดับ จะทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษามุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพของนักเรียนและคุณภาพของสถานศึกษาเป็นหลัก ดังนั้นข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจึงมีความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับ วันทนา เนื้อน้อย (2560) ได้ศึกษา เรื่องการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.3 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษาไม่แตกต่างกันการที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ต่างประสบการณ์กัน มีความเข้าใจในด้านการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกเท่ากัน เนื่องจากการประกันคุณภาพภายนอกเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบและให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา มีเพียงวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่

ปรับเปลี่ยนบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน คุณภาพการศึกษา มีการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ในการประเมินภายในและการประเมินภายนอก ประเด็นสำคัญคือเน้นให้ความสำคัญของการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐาน ของสถานศึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันผลการประเมินภายใน และ การให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอย่างตรงประเด็น เพื่อขจัดภาระซ้ำซ้อน และเพิ่มโอกาสในการใช้ประโยชน์จากการประเมินเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2563) สอดคล้องกับ วนีภรณ์ สุขวงศ์ (2557) ได้ศึกษาปัญหาและการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 ของสถานศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ที่มีต่อการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 โดยรวมและรายด้านจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทนา เนื้อน้อย (2560) ได้ศึกษา เรื่องการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีระดับการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.4 ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จากผลการเปรียบเทียบดังกล่าว อธิบายได้ว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก กับสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่นั้น แตกต่างกันในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมในประกันคุณภาพภายนอกแนวใหม่แตกต่างกัน กล่าวคือ สถานศึกษามีขนาดต่างกันมักมีองค์ประกอบปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันด้วย ทั้งด้านจำนวนครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาจำนวนนักเรียน งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนโครงสร้างการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เครือข่ายร่วมพัฒนา การสนับสนุนของผู้ปกครองและชุมชน หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นผลให้ปัญหาหรืออุปสรรค สภาพความต้องการหรือปัจจัยสนับสนุนมีความแตกต่างกันไป ทำให้การเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่นี้มักมีลักษณะแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ลินดา พรมฤทธิ์ (2560) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของโรงเรียน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการที่จำแนกจำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อวิเคราะห์รายคู่พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ สุพรรณรดี ศรีปัตเนตร (2563) การศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับปัญหาการการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัญหาและแนวทางการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ของสถานศึกษา ปัญหาที่พบ คือการจัดทำรายงานเนื่องจากไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน บุคลากรยังขาดความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ ไม่มีงบประมาณในการเช่าพื้นที่เก็บข้อมูล ไม่มีนวัตกรรมในดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดการเก็บหลักฐานข้อมูลในระบบออนไลน์และการบริหารจัดการ

ที่ดีในการเก็บเอกสารหลักฐานและร่องรอย สอดคล้องกับ แสงจันทร์ ม่วงจันทร์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ด้านการประกันคุณภาพภายใน พบปัญหามากที่สุดคือครูไม่เข้าใจเกณฑ์การประเมิน สอดคล้องกับ บัณฑิตพงศ์ ท้าวทุมมา (2560) ได้ศึกษาเรื่องการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนช่องฟ้าซิน เชิงวาณิชบำรุง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ ผู้รับผิดชอบขาดความเข้าใจ และไม่ชัดเจนในเรื่องการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การกำหนดบุคคลผู้รับผิดชอบที่ไม่ชัดเจน การประมวลผลยังไม่เป็นระบบที่สามารถนำข้อมูลมาเชื่อมโยงทั้งระบบ การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับ ลินดา พรมฤทธิ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของโรงเรียน พบว่า ปัญหาที่พบ คือบุคลากรไม่เห็นความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษามีการจัดทำเฉพาะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้ง ไม่มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาร่วมกัน แผนจึงไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีสถานศึกษา ไม่ได้นำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาอย่างจริงจังผู้บริหารและครูผู้สอนมีการประสานงานเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในน้อย ไม่มีการส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาและการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับครูอย่างต่อเนื่อง แนวทางการเตรียมความพร้อม คือจัดอบรมการเขียนรายงานการประเมินตนเองของให้แก่สถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมความพร้อมในการประเมิน กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจนส่งเสริม ให้บุคลากรพัฒนาตนเองด้านระบบสารสนเทศ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบเตรียมเอกสารหลักฐานและร่องรอยจัดเป็นหมวดหมู่ในแต่ละมาตรฐานการศึกษาเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ สอดคล้องกับ ลินดา พรมฤทธิ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของโรงเรียน พบว่า ปรับทัศนคติของบุคลากรในองค์กรให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาโดยส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา จัดให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและมีการติดตามตรวจสอบการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารออกินเทศ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการชี้แจงให้บุคลากรทำการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อนำมาบรรจุในรายงานประจำปี สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษานำผลการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาอย่างจริงจังและสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Peter (1993 อ้างถึงใน อรพิน ภิญโญภาวศุทธิ, 2547) ได้นำเสนอแนวคิดและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย โดยในขั้นแรกกล่าวถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตชี้ให้เห็นว่าคุณภาพมีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างยิ่ง จากนั้นได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนนี้เป็นสำคัญ มีการกำหนด เป้าหมายและทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างชัดเจน ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีการตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีคุณภาพ กำหนดระบบและวิธีการควบคุมคุณภาพทั้งในส่วนของกระบวนการและผลลัพธ์และมุ่งมั่นให้สถานศึกษาเป็นเสมือนองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีกระบวนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sheahan (2001) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการเพิ่มความเชื่อถือและคำจำกัดความคุณภาพ

การศึกษา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของสาธารณชนและหน่วยงานภาครัฐมีผลต่อความต้องการในการสร้างคุณภาพและมาตรฐานการวัดคุณภาพการศึกษาในระดับสูงการสร้างความเชื่อมั่นนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดต่อการวัดคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่

1.2 ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาขนาดเล็กในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐานและร่องรอยในระบบออนไลน์ ออกแบบแพลตฟอร์มสำหรับเก็บข้อมูลและสารสนเทศมาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา

1.3 ปรับทัศนคติของบุคลากรในองค์กรให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาโดยส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

1.4 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชน คณะกรรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาสภาพ ปัญหา การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการประกันคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. (2565). รายงานประจำปี 2564. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต1.

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2561). ตามรอยพระยุคลบาท เรื่องชีวิต วัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 1). ห้างหุ้นส่วนจำกัดวนิดา การพิมพ์.

เทวา ตั้งวานิชกพงษ์. (2556). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 7(1), 59.

ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย. (2557). พื้นฐานการจัดการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

บัณฑิตพงศ์ ท้าวทุมมา. (2560). การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนช่องฟ้าซิน เชิงวาณิชบำรุง จังหวัดเชียงใหม่. Veridian e-joournal silpakorn university, 10(3), 2195-2198.

พิรุณศักดิ์ มหานิติพงษ์. (2564). สภาพและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5(1), 66-68.

ลินดา พรมฤทธิ์. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ของโรงเรียน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วนีภรณ์ สุขวงศ์. (2557). การศึกษาปัญหาและการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สุพรรณวดี ศรีปัตเนตร. (2563). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. บริษัท พี เอ็น เค แอนด์ สกายพรินติงส์.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (2563). การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรดดิ้ง.

อรพิน ภิญโญภาวศุทธิ. (2547). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Sheahan, P. M. (2001). Curriculum and Teachers Attitude: The Impact of the Change Process in Special Education [Abstracts]. Doctoral Dissertation University of Cambrige. In Dissertation Abstracts International. 62 (93), 5819 – A.

Wong, M. N. C. & Li H. (2010). From External Inspection to Self Evaluation: A Study of Quality Assurance in Hong Kong Kindergartens. Early Education and Development. 21(2), 205–233.

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ

Using Information Technology for Academic administration of School Under Amnatcharoen Primary Educational Service Area Office

สุขจิราภรณ์ ทิพย์อุตร[1*], อธิป เกตุสิริ[2], พงษ์ธร สิงห์พันธ์[3]

Sukchiraporn Thiput[1*], Atip Ketusiri[2], Pongthorn Singpan[3]

[1,2,3] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

[1,2,3] Educational Administration,Faculty of Education,Ubon Ratchathani Rajabhat University

Corresponding email: sukchiraporn.tg64@ubru.ac.th

Received: 17 June 2023; Revised: 24 July 2023; Accepted: 26 July 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบและหาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ตัวอย่างในการวิจัย คือข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ จำนวน 341 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน และผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนรวม 8 คนโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ โดยกำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจำแนกตามตำแหน่งและขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มที่มีระดับการใช้งานมากที่สุดคือข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 รองลงมาคือข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไปและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี ตามลำดับ 3) แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ด้านการพัฒนาหลักสูตรควรนำเทคโนโลยีมาใช้จัดอบรม ด้านการวัดผลประเมินผลควรจัดอบรมโปรแกรมอื่นๆ ด้านการนิเทศการศึกษาควรมีการนิเทศออนไลน์ ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ควรใช้เทคโนโลยีให้หลากหลาย ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรนำเทคโนโลยีมาใช้สืบค้น จัดเก็บและเผยแพร่งานวิจัยทางเว็ปไซต์ของโรงเรียน

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารงานวิชาการ

ABSTRACT

The objectives of this research were: study compare their opinion and study guideline for the development Using Information Technology for academic administration of School under Amnatcharoen Primary Educational Service Area Office. The sample was 341 teachers under Amnatcharoen Primary Educational Service Area Office. Obtained by random stratification and administrators, teachers total 8 people obtained by selective selection method. The research tool was a questionnaire, 5 – rating scale and Interview form with the reliability of .96. The statistics for analyzing data were percentage, mean standard deviation, t-test, F-test. with the statistical significance of .05 level.

The results revealed that: 1) Level of using Information technology for academic administration of School under Amnatcharoen Primary Educational Service Area Office were overall found at a high level. 2) Having compare their opinion of teacher about Using Information Technology for academic administration of School under Amnatcharoen Primary Educational Service Area Office, classified by their positions and school size were not different in overall and each aspect, classified by experiences were different in overall and each aspect at the statistical significance level of 0.05. The group with the highest usage level is government teachers with 5 – 10 years of work experience, followed by government teachers with more than 10 years of work experience, and government teachers with less than 5 years of work experience, respectively. 3) Guideline for the development Using Information Technology for academic administration of School under Amnatcharoen Primary Educational Service Area Office. Aspect development of curriculum should be technology used for training; aspect assessment evaluation should provide training for other ready-made programs. Aspect Educational supervision should have online supervision. Aspect teaching and learning should be technology used in a variety of teaching and learning activities. Aspect the research to improve the quality study should be technology used in search, data is stored on the computer and disseminating the research on the school's website.

Keyword: Technology information, Academic

บทนำ

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกิดขึ้นในทุกๆวงการ ภาครัฐและเอกชนต่างนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาและขับเคลื่อนองค์กร รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารจึงได้กำหนดไว้ในกฎหมายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 (กระทรวงศึกษาธิการ 2553) สาระสำคัญว่ารัฐต้องจัดสรร ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถมีคุณภาพและ

ประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารจัดการในสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคลากร งานบริหารทั่วไป ซึ่งงานบริหารวิชาการถือเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา ที่บอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายต้องร่วมมือดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางวิชาการ ที่จะทำให้นักเรียนมีประสิทธิผลตามที่ต้องการ (หทัย ศิริพิน 2558) ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการจัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับได้พยายามแข่งขันการสร้างห้องคอมพิวเตอร์และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความทันสมัยของสถานศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่นำมาใช้มีดังนี้ 1) การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2) ห้องเรียนอัจฉริยะ 3) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 4) การสอนบนเว็บไซต์ ซึ่งสามารถใช้ได้กับทุกวิชา โดยอาจจะใช้สอนทั้งรายวิชาหรือเพื่อประกอบเนื้อหาวิชาการสอน แบ่งได้เป็น 5 รูปแบบ คือ 1) ใช้เว็บทั้งวิชา 2) ใช้เว็บเสริม 3) การใช้ทรัพยากรต่างๆบนเว็บเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา 4) ห้องเรียนเสมือนจริง 5) การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม (ศิลา สงอาจินต์ 2557)

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพบว่ามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังเช่นงานวิจัยของพิมล โชติธนอธิวัฒน์ (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากเรียงรายด้านจากมากมาน้อยดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้และด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคือควรประชุมชี้แจงคณะครูและบุคลากรให้เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรดำเนินการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์และควรเพิ่มวัสดุปอุกรณ์เครื่องมือทางเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ โปรเจคเตอร์ เครื่องเสียง ระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น และงานวิจัยของวินัย เพ็งวันและคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนครพนมตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและครูเจ้าหน้าที่ธุรการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ส่วนใหญ่เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้พิมพ์เอกสาร เก็บข้อมูล จัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียน จัดทำสื่อการเรียนการสอน การจัดตารางสอน จัดทำเอกสารงานธุรการชั้นเรียน การจัดทำข้อสอบ สภาพปัญหาส่วนใหญ่ คือมีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ของการบริหารงานของสถานศึกษาแต่ละแห่ง หน่วยงานต้นสังกัดไม่ให้อิสระในการคัดเลือกผู้ให้บริการทาง ICT ที่สอดคล้องตามความต้องการและศักยภาพของสถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณที่ล่าช้าและไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยี ขาดการดูแลบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ อีกทั้งสาเหตุจากการพัฒนาของคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว บุคลากรปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทำให้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารงาน ยังไม่

ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย จึงเป็นปัญหาที่สำคัญในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการใน 5 ด้านแรกคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดผลประเมินผล การนิเทศการศึกษา การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรศึกษาอย่างยิ่ง เพื่อนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหา เพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสานวิธี (Mixed Method Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ จำนวน 2,804 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 253 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 2,551 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ จำนวน 341 คน โดยการกำหนดตัวอย่างจากตาราง Krejcie and Morgan ได้จำนวน 341 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 31 คน และครู 310 คน โดยกำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างตามขนาดโรงเรียน แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากตามขนาดของโรงเรียน

1.3 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์คือ ข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ คุณสมบัติและเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้บริหารและครูที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่สังคมให้การยอมรับเชิงประจักษ์และได้รับการยอมรับในระดับต่างๆ มีการบริหารงานที่อยู่ในระดับที่พึงพอใจของสังคม โดยผู้บริหารต้องมีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าวุฒิปริญญาโทและมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป ครูต้องมีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าวุฒิปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปีขึ้นไป โดยเลือกจาก 4 โรงเรียนรวมจำนวน 8 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ประกอบด้วย 1) ตำแหน่ง ได้แก่ ผู้บริหาร, ครู 2) ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ ต่ำกว่า 5 ปี, ตั้งแต่ 5-10 ปี, มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป 3) ขนาดโรงเรียน ได้แก่ เล็ก (จำนวน 1 – 120 คน), กลาง (จำนวน 121 คน) ขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการวัดผลประเมินผล 3) ด้านการนิเทศการศึกษา 4) ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาขอบข่ายและภารกิจงานวิชาการตามหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยของนักวิชาการ ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 29-30), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 3-4), รุ่งชัชดาภรณ์ เวหะชาติ (2550: 30), ภารดี อนันต์นาวี (2557: 281), Miller (1965: 175), พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2551: 11), สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2554: 32-33), กิติมา ปรีดีดิลก (2532: 57-73), กมล ภู่ประเสริฐ (2545: 9-18) และมยุรี สมใจ (2551: 11-17) ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในงานวิจัย และได้ทำการสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการทั้งหมด ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2)การวัดผลประเมินผล 3) การนิเทศการศึกษา 4) การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ

1.2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ

2. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามกรอบเนื้อหา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาภาษาและความถูกต้อง (IOC) นำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักเกณฑ์ IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป(บุญชม ศรีสะอาด 2554) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 50 ชุด นำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด 2554) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 โดยมีเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2554)

5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

แปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2554: 121)

4.51 – 5.00 หมายถึงมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึงมีการปฏิบัติในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึงมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึงมีการปฏิบัติในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึงมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ขอความร่วมมือจากข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญที่เป็นตัวอย่างจำนวน 341 คนส่งแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรม Google form

5.2 ออกสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำนวน 4 โรงเรียน รวม 8 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, การทดสอบที (t-test), การทดสอบเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ

ผลวิจัยการวิจัย

1.การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.50	0.57	มาก
2. การวัดผลประเมินผล	4.52	0.47	มากที่สุด
3. การนิเทศการศึกษา	4.48	0.35	มาก
4. การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน	4.50	0.41	มาก
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.42	0.14	มาก
เฉลี่ย	**4.48**	**0.39**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่าความคิดเห็นของข้าราชการครู ที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.39) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ด้านการวัดผลประเมินผลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.47) รองลงมาคือ ด้านด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$= 4.50, S.D. = 0.41) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.42, S.D. = 0.14)

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน แสดงดังตารางที่ 2.1 - 2.3

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ	**ตำแหน่ง**						**t**	**P-Value**
	ผู้บริหาร n = 31			**ครู n = 310**				
	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับ**	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับ**		
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.44	0.48	มาก	4.51	0.70	มากที่สุด	-0.52	0.60
2. การวัดผลประเมินผล	4.48	0.60	มาก	4.53	0.70	มากที่สุด	-0.32	0.75
3. การนิเทศการศึกษา	4.43	0.66	มาก	4.48	0.76	มาก	-0.40	0.69
4.การดำเนินงานกียวกับการเรียนการสอน	4.39	0.63	มาก	4.52	0.67	มากที่สุด	-0.98	0.33
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.26	0.79	มาก	4.44	0.79	มาก	-1.17	0.24
เฉลี่ย	**4.41**	**0.59**	**มาก**	**4.50**	**0.67**	**มาก**	**-0.75**	**0.46**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2.1 พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้าน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ	**แหล่งความแปรปรวน**	**df**	**SS**	**MS**	**F**	**P-Value**
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	16.95	8.47	20.24*	0.00
	ภายในกลุ่ม	338	141.51	0.42		
	รวม	340	158.45			
2. การวัดผลประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	18.07	9.04	20.92*	0.00
	ภายในกลุ่ม	338	146.00	0.43		
	รวม	340	164.08			

3. การนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	20.73	10.36	20.33*	0.00
	ภายในกลุ่ม	338	172.26	0.51		
	รวม	340	192.98			
4. การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	17.58	8.79	22.45*	0.00
	ภายในกลุ่ม	338	132.33	0.39		
	รวม	340	149.91			
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	17.58	12.09	21.78*	0.00
	ภายในกลุ่ม	338	132.33	0.56		
	รวม	340	149.91			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**18.54**	**9.27**	**23.61***	**0.00**
	ภายในกลุ่ม	**338**	**132.67**	**0.39**		
	รวม	**340**	**151.20**			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2.2 พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างกันเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานจึงทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ได้ผลการทดสอบดังตารางที่ 3-7

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ	**ประสบการณ์ในการทำงาน**	**ต่ำกว่า 5 ปี**	**ตั้งแต่ 5 – 10 ปี**	**มากกว่า10 ปีขึ้นไป**
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ต่ำกว่า 5 ปี	-	-0.59*	-0.21
	ตังแต่ 5 – 10 ปี	-	-	0.38*
	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงาน

มากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ	**ประสบการณ์ในการทำงาน**	**ต่ำกว่า 5 ปี**	**ตั้งแต่ 5 – 10 ปี**	**มากกว่า10 ปีขึ้นไป**
การวัดผลประเมินผล	ต่ำกว่า 5 ปี	-	-0.69*	-0.39*
	ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	-	-	0.30*
	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการวัดผลประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการวัดผลประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการวัดผลประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการนิเทศการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ	**ประสบการณ์ในการทำงาน**	**ต่ำกว่า 5 ปี**	**ตั้งแต่ 5 – 10 ปี**	**มากกว่า10 ปีขึ้นไป**
การนิเทศการศึกษา	ต่ำกว่า 5 ปี	-	-0.71*	-0.33
	ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	-	-	0.37*
	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการนิเทศการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการนิเทศการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ	ประสบการณ์ในการทำงาน	ต่ำกว่า 5 ปี	ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	มากกว่า10 ปีขึ้นไป
การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน	ตำกว่า 5 ปี	-	-0.61*	-0.22
	ตังแต่ 5 – 10 ปี	-	-	0.38*
	มากกว่า 10 ปีขึนไป	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 7 วิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ	ประสบการณ์ในการทำงาน	ต่ำกว่า 5 ปี	ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	มากกว่า10 ปีขึ้นไป
การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	ตำกว่า 5 ปี	-	-0.62*	-0.10
	ตังแต่ 5 – 10 ปี	-	-	0.52*
	มากกว่า 10 ปีขึนไป	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ	ขนาดโรงเรียน						T	p-Value
	เล็ก n = 166			กลาง n = 175				
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.43	0.76	มาก	4.57	0.60	มากที่สุด	-1.92	0.06
2. การวัดผลประเมินผล	4.44	0.79	มาก	4.60	0.58	มากที่สุด	-2.12*	0.04
3. การนิเทศการศึกษา	4.41	0.82	มาก	4.55	0.68	มากที่สุด	-1.70	0.09
4. การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน	4.44	0.75	มาก	4.56	0.57	มากที่สุด	-1.71	0.09
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.39	0.85	มาก	4.46	0.73	มาก	-0.84	0.40
เฉลี่ย	**4.43**	**0.75**	**มาก**	**4.56**	**0.58**	**มากที่สุด**	**-1.80**	**0.07**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการวัดผลประเมินผลมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆพบว่ามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาคือ ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประชุม สืบค้นข้อมูลสารสนเทศ นิเทศ ประเมินผลแบบออนไลน์ ประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีการเผยแพร่หลักสูตรสถานศึกษา

3.2 ด้านการวัดผลประเมินผล แนวทางการพัฒนาคือ ควรจัดฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีและโปรแกรมสำเร็จรูปอื่นๆที่เกี่ยวกับการวัดผล แจ้งผลการเรียนแบบออนไลน์ พัฒนาระบบสารสนเทศให้เข้าถึงได้ง่ายสะดวก และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทาง website ของโรงเรียน

3.3 ด้านการนิเทศการศึกษา แนวทางการพัฒนาคือ ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำปฏิทิน มีการนิเทศออนไลน์และมีการประชาสัมพันธ์การนิเทศการศึกษาทาง website ของโรงเรียน

3.4 ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาคือ ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สืบค้นข้อมูล ติดต่อประสานงาน จัดให้มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียร และประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในช่องทางต่างๆ

3.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวทางการพัฒนาคือควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยี มีการสืบค้นข้อมูล ดำเนินการวิจัย จัดเก็บข้อมูลไว้ในคอมพิวเตอร์ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล และมีการเผยแพร่รายงานการวิจัย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมของมนุษย์ในหลายๆด้าน รวมถึงด้านการศึกษาด้วย โรงเรียนได้มีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารงานเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลดีต่อโรงเรียนในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวด 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545)สรุปสาระสำคัญดังนี้ ในการจัดการศึกษานั้นรัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดให้มีเงินสนับสนุนให้แรงจูงใจและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อการพัฒนาคนให้สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะนุช บัวชุม (2561) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการศึกษาสรุปได้ว่าระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับถวัลย์ พอกประโคน (2557) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาอภิปรายผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสารสนเทศเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นตามบริบทของโรงเรียน ใช้เทคโนโลยีในการประสานงานขอข้อมูลกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย แล้วรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ใช้เทคโนโลยีในการประชุมชี้แจงคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตร จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศ ประเมินผลและสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของศรัณย์ภัทร์

ไตรสุวรรณ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมมีการปฏิบัติระดับอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูมีการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นหาข้อมูล วิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลประเมินผลมาใช้ในการออกแบบเครื่องมือวัดผลประเมินผล เช่น Kahoot, Google form, Wordwall และโปรแกรมสำเร็จรูปอื่นๆ มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงให้ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการตัดสินผลการเรียนและแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบออนไลน์มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการแจ้งผลการเรียนของนักเรียนแบบออนไลน์ เพื่อความสะดวกรวดเร็วและลดขั้นตอนลดการใช้กระดาษ มีการประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ และมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานด้านการวัดผลประเมินผลทาง website ของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยพิมล โชติธนอธิวัฒน์ (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้าราชการครูมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนงานนิเทศภายในสถานศึกษา จัดทำปฏิทินในการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการติดตามการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นระยะ อย่างต่อเนื่องแล้วนำมาประเมินและสรุปรายงานผลการนิเทศภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย พรหมบุตร (2559) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีมาในการจัดการเรียนการสอน เช่น YouTube wordwall และสื่อมัลติมีเดียอื่นๆ มีการจัดอบรมการสอนแนวทางใหม่ๆให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จัดให้มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียรครอบคลุมพื้นที่ของโรงเรียนเพื่อนักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลสารสนเทศและเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามศักยภาพของตน มีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อประสานงานกับนักเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อความสะดวกรวดเร็วทันเหตุการณ์เช่น แอปพลิเคชั่น Facebook, Line และอื่นๆ และประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในช่องทางต่างๆสอดคล้องกับงานวิจัยของศรัณย์ภัทร์ ไตรสุวรรณ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ ค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาและดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีการจัดเก็บข้อมูลไว้ในคอมพิวเตอร์แล้วมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลด้านวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ้งลดา ผินสู่ (2556) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อ 4 วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนางานด้านวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ

2.1 ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนและครูได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับถวัลย์ พอกประโคน (2557) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสั่งสมประสบการณ์ในการทำงาน มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารและการจัดการเรียนรู้ มีทักษะการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารครอบคลุมและรอบด้าน ก้าวทันการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เลือกใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์กับการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ซึ่งข้าราชการครูทุกคนต่างก็ต้องใช้ IT เพื่อปรับตัวให้เข้ากับภาระงานที่กำหนด และให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ครูต้องมีสมรรถนะในการทำงานโดยพบว่าผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี มีการใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากได้รับมอบหมายภาระงานที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน จึงได้พัฒนาตนเองโดยการเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์อยู่เสมอ เสาะแสวงหาความรู้ด้านเทคโนโลยีเพิ่มเติมด้วยตนเองผ่าน Youtube เพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา เพื่อนำความรู้นั้นมาบริหารจัดการกับภาระงานที่ได้รับ รองลงมาคือผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของ

เทคโนโลยีทำให้ต้องเร่งปรับตัวและเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอเพื่อให้รู้เท่าทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และยังเป็นผู้ที่มีการสั่งสมประสบการณ์มามาก อีกทั้งยังได้รับมอบหมายให้ทำงานที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ จึงมีการเรียนรู้และเพิ่มพูนทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อนำทักษะไปใช้ในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ ส่วนผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีการใช้เทคโนโลยีน้อยที่สุดคือมีการใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาระงานที่ได้รับมอบหมายเป็นภาระงานในส่วนอื่นที่ไม่ใช่งานวิชาการ จึงทำให้มีการใช้เทคโนโลยีในด้านงานวิชาการน้อย ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542ที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545) หมวด 9 ซึ่งเป็นหมวดที่ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 7 มาตราคือ มาตรา 63 ถึง มาตรา 69 สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสรุปได้ว่า รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน หนังสือทางวิชาการสื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย เพื่อการพัฒนาคนและสังคม รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรัณย์ภัทร์ ไตรสุวรรณ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัยมศึกษา เขต 12 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ข้าราชการครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563) กล่าวว่าปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 ใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนสามารถใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาวิธีการเรียนรู้ของตนเองตามความต้องการและความถนัดของผู้เรียน สามารถสร้างสังคมฐานความรู้ของตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมไปถึงนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องผ่านระบบดิจิทัล จัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาตามความจำเป็น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารส่งเสริมให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สื่อการเรียนรู้และบริการของสถานศึกษา โดยมีการวางแผนและดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพร้อมก้าวเข้าสู่การ

ดำเนินการให้บริการแก่ผู้เกี่ยวข้อง โดยผู้บริหารต้องมีทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ มีวิสัยทัศน์ในการใช้ข้อมูลจากเทคโนโลยีและสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีและสารสนเทศใหม่ ๆ มาสร้างความโดดเด่นให้แตกต่างที่เหนือความคาดหมายกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผลักดันให้ครูและผู้เรียนคิดค้นนวัตกรรมการบริหารจัดการ และนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการใช้ประโยชน์จากความรู้ความเชี่ยวชาญและศักยภาพของครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องวางเป้าหมายการบริหารสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาช่วยเพื่อยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษา (สงบ อินทรมณี 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ้งลดา ผินสู่ (2556) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ พบว่าแนวทางสำคัญในการพัฒนาเป็นรายด้าน แต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่า ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการประชุม สืบค้นข้อมูลสารสนเทศ ประเมินผลหลักสูตรแบบออนไลน์ ประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายและมีการเผยแพร่หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมล โชติธนอธิวัฒน์ (2560) ที่มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า ควรประชุมชี้แจงคณะครูและบุคลากรให้เห็นความสำคัญของหลักสูตร โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการพัฒนา จัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา สรุปประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

3.2 ด้านการวัดผลประเมินผล แนวทางการพัฒนาคือ ควรจัดฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีและโปรแกรมสำเร็จรูปอื่นๆที่เกี่ยวกับการวัดผล แจ้งผลการเรียนแบบออนไลน์ พัฒนาระบบสารสนเทศให้เข้าถึงได้ง่ายสะดวก และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางเว็บไซต์ (website) ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย พรหมบุตร (2559) ที่มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่าครูควรใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการวัดผลประเมิน

3.3 ด้านการนิเทศการศึกษา แนวทางการพัฒนาคือ ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำปฏิทิน มีการนิเทศออนไลน์และมีการประชาสัมพันธ์การนิเทศการศึกษาทางเว็บไซต์ (website) ของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย พรหมบุตร (2559) ที่มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่าสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพปัญหาการวางแผนการนิเทศ การปรับปรุงพัฒนาระบบการนิเทศมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมีระบบติดตามและการจัดทำรายงานผลการนิเทศ

3.4 ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่า ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นข้อมูล ติดต่อประสานงาน จัดให้มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียร และประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในช่องทางต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมล โชติธนอธิวัฒน์ (2560) ที่มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า ควรดำเนินการจัดหาพัฒนาวัสดุ

อุปกรณ์ ระบบอินเทอร์เน็ตให้เพียงพอ ควรมีการอบรมคณะครูและบุคลากรเกี่ยวกับวิธีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปใช้ในสถานศึกษา

3.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่านำเทคโนโลยีมาใช้สืบค้นข้อมูล ดำเนินการวิจัย จัดเก็บข้อมูลไว้ในคอมพิวเตอร์ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและมีการเผยแพร่รายงานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ้งลดา ผินสู่ (2556) ที่มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า ควรจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พอเพียงและควรมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประชุมชี้แจง สืบค้นข้อมูลสารสนเทศ ประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีการเผยแพร่หลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีและโปรแกรมสำเร็จรูปอื่นๆที่เกี่ยวกับการวัดผล แจ้งผลการเรียนแบบออนไลน์ พัฒนาระบบสารสนเทศให้เข้าถึงได้ง่ายสะดวก ควรนำเทคโนโลยี สื่อมัลติมีเดียต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย จัดให้มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียรและครอบคลุมพื้นที่ และประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาในช่องทางต่างๆ ในด้านการนิเทศการศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศภายใน จัดทำปฏิทินในการนิเทศ สรุปรายงานผลการนิเทศภายใน จัดให้มีการนิเทศออนไลน์และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการนิเทศทางเว็บไซต์ (Website) ของสถานศึกษาและด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นข้อมูล ดำเนินการวิจัย จัดเก็บข้อมูลไว้ในคอมพิวเตอร์ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล และมีการเผยแพร่รายงานการวิจัย จากผลการวิจัยพบว่าในด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศน้อยกว่าด้านอื่น จึงควรมีการศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อหาแนวทางนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการทั้งสองด้านให้เพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ และขยายพื้นที่เป็นระดับภาคและระดับประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ถวัลย์ พอกประโคน. (2557). สภาพการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที 9). สุวีริยาสาน์น.

ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปิยะนุช บัวชุม. (2561). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 [สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

พิชัย เสงียมจิตต์. (2551). การบริหารงานเฉพาะด้านในสถานศึกษา. ข้าวฟ่าง.

พิมล โชติธนอธิวัฒน์. (2560). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภารดี อนันต์นาวี. (2557). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มนตรี.

มยุรี สมใจ. (2551). การบริหารงานวิชาการสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติกลุ่มโรงเรียนปง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 [งานนิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการ. ภาควิชาการบริหารศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

รุ้งลดา ผินสู่. (2556). สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

วิชัย พรหมบุตร. (2559). สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

วินัย เพ็งวัน, ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และรัชฎาพร งอยภูธร. (2564). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนครพนม. การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 9(35), 300.

ศรัณย์ภัทร์ ไตรสุวรรณ. (2558). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ศิลา สงอาจินต์. (2557). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สงบ อิทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอิสเทิร์น.

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2542). แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. อำนาจเจริญ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี.

หทัย ศิริพิน. (2558). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้มนครราษฎร์ประสิทธิ์ [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Miller, V. (1965). Administration of American school. New York: Mc Millan.

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา

Thai Language Instructional Model Based on Brain-Based Learning Integrated Balance Literacy Approach

อนุตรศักดิ์ วิชัยรัตน์[1*], สำราญ กำจัดภัย[2], จินดา ลาโพธิ์[3]

Anuttarasak Wichairat[1], Sumran Gumjudpai[2], Jinda Lapho[3]

[1, 2, 3] สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[1, 2, 3] Research of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding email: anuttarasak@gmail.com

Received: 18 June 2023; Revised: 27 July 2023; Accepted: 3 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา 2) สร้างรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา และ 3) ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1.1) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย 1.2) แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร 1.3) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน 1.4) แนวคิดเกี่ยวกับสมดุลภาษา และ 1.5) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน 2) ผลการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) ที่มาและความสำคัญ 2.2) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2.3) หลักการ 2.4) วัตถุประสงค์ 2.5) กระบวนการเรียนการสอน และ 2.6) การวัดและประเมินผล และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน, รูปแบบการเรียนการสอน, สมดุลภาษา

ABSTRACT

The purposes of the research were to 1) study basic information and related concepts to the Thai language model instruction based on brain-based learning integrated balance literacy approach, 2) create the Thai language model instruction based on brain-

based learning integrated balance literacy approach, and 3) evaluate the suitability of the Thai language model instruction based on brain-based learning integrated balance literacy approach. The target groups in this research was 5 experts, selected by purposive sampling. The research instruments used in data collection was a evaluate the suitability. The statistics used in analyzing data were percentage, mean and standard deviation.

The results showed that 1) the study basic information and related concepts of consisting: 1.1) the current conditions of Thai language instruction, 1.2) communication skills concept, 1.3) brain-based learning concept, 1.4) balance literacy concept, and 1.5) model instruction concept 2) the create the Thai language model instruction based on brain-based learning integrated balance literacy approach consisted of 6 components: 1) background and significance, 2) concepts and theory, 3) principles, 4) objectives, 5) instructional process, and 5) measurement and evaluation. And 3) evaluate the suitability of the Thai language model instruction based on brain-based learning integrated balance literacy approach was at the highest level for applicability.

Keywords: Balance Literacy, Brain-Based Learning, Instructional Model

บทนำ

ท่ามกลางปัญหาท้าทายหลากหลายที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศเป็นที่ตระหนักร่วมกันในทุกภาคส่วนว่าการพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ทุกด้าน ได้แก่ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559: 1) การที่จะพัฒนาประเทศไทยให้ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอ โดยเฉพาะการพัฒนาคนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 10) เป็นที่ทราบกันดีว่าการศึกษาไทยที่ผ่านมาได้มีการขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งแบบบนลงล่าง และแบบล่างขึ้นบนที่จะมุ่งไปสู่การบริหารและการจัดการที่ดี การสร้างการมีร่วมในความรับผิดชอบ และความมุ่งเน้นพัฒนาเพื่ออนาคตของคนไทย ด้วยเหตุนี้ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรมและประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1)

ในการปฏิรูปการศึกษาไทยให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 ต้องปฏิรูปครูให้มีความรู้ ทักษะ คุณสมบัติแบบใหม่ จึงจะสามารถสอนแบบใหม่ได้ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนต้องเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉม จากการที่ครูสอนแบบบรรยายให้นักเรียนจำประมวลความรู้ เป็นการเรียนรู้แบบสัมมนา ทดลอง ทำโครงการ ทำวิจัย ทำความเข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องอ่าน ค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเปลี่ยนจากผู้บรรยายเป็นโค้ช เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้เป็น ฝึกภาคปฏิบัติ วิจัยทำโครงการแก้ปัญหา การฝึกทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน (วิทยากร เชียงกูล, 2559: 76) สอดคล้องกับ (วิจารณ์ พานิช, 2555: 20) ได้กล่าวว่าครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูสอนมาเป็นครูฝึกหรือครูผู้อำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ของนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ จุดเน้นต้องเปลี่ยนการสอนของครูไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียน ครูต้องฝึกเป็นนักตั้งคำถามและตั้งปัญหา เพื่อสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะบรรยากาศของการตั้งคำถามและตั้งปัญหาจะช่วยวางรากฐานเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่นักเรียนแล้วยังจะทำให้ชีวิตนักเรียนมีชีวิตที่สนุกสนาน ตื่นเต้น กระตุ้นจินตนาการให้ค้นคว้า ค้นหาและเรียนรู้ คือทำให้โรงเรียนไม่เป็นสถานที่น่าเบื่อหรือสร้างความทุกข์ให้แก่นักเรียน

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยจึงมีความสำคัญเพราะเป็นวิชาพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น และภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ในการที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็งในทุกด้าน และการศึกษาจึงไม่ได้จำกัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา โดยใช้เครื่องมือในแสวงหาความรู้ได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ไว้ 5 สาระ ประกอบด้วย สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559: 2) เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มี พื้นฐานความรู้ได้รับการพัฒนาความสามารถอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีแนวคิดพื้นฐานที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้ประสบผลสำเร็จได้คือ แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน จากผลการวิจัยของ อัจฉรา ใจสุต๊ะ (2562: 77) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความสามารถอ่านภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน พบว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยมีผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ ครูทำหน้าที่คอยกระตุ้นนักเรียนใช้สื่อที่น่าสนใจ ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ส่วนแนวคิดสมดุลภาษาจากผลการวิจัยของ อวยพร พันธุ์อุดม (2559: 89) ได้ทำการศึกษาความสามารถทางภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมดุลภาษา พบว่า นักเรียนมีความสามารถทางภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมดุลภาษา เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่สนุกสนาน จัดกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน ปลุกเร้าความสนใจ ฝึกทักษะการอ่าน การเขียน ทำใบงาน ทำกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล พร้อมทั้งนักเรียนได้นำเสนอ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งมีการประเมินการอ่านเขียนภาษาไทย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนทั้งสองแนวคิดเป็นการจัดการเรียนการสอนที่อาศัยความเชื่อ

ในเรื่องของการเอาองค์ความรู้มาเป็นเครื่องมือในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ตามวิธีการสอนแบบธรรมชาติที่เป็นระบบ พร้อมทั้งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน

แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการนำเอาความรู้เรื่องสมองและธรรมชาติการเรียนรู้ของสมองมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ การจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ร่วมกับสื่อเพื่อการเรียนรู้โดยการผสมผสานรวบรวมทักษะความรู้ที่หลากหลายที่ทำให้เด็กสนใจ เข้าใจเรียนรู้และยังสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม (ทรายแพรว ไชยมัชชิม, 2563: 29) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความเชื่อในการนำเอาองค์ความรู้เรื่องสมอง และธรรมชาติการเรียนรู้ของสมองมาเป็นเครื่องมือออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ด้วยการกระตุ้นกระบวนการทำงานของสมองในแต่ละส่วนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ มีสภาวะทางอารมณ์ที่ผ่อนคลาย มีกิจกรรมที่มีความตื่นเต้น ท้าท้าย สนุกสนาน ได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกฝน จดจำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงองค์ความรู้เดิมกับองค์ความรู้ใหม่ที่มีความสอดคล้องต่อการเรียนรู้ของสมอง ส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะเต็มศักยภาพมากยิ่งขึ้นตามกระบวนการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นตอน ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ พรพิไล เลิศวิชา (2558: 26) ได้กล่าวถึงแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานไว้ว่าเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการสมองของสมองมนุษย์ โดยนำความรู้ใหม่ ๆ ด้านประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience) มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ด้วยกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สมองของเด็กตื่นตัว สนใจ ท้าทาย การคิด ค้นหา ลองผิด ลองถูก เรียนรู้และจดจำ กระตุ้นสมองน้อยด้วยกิจกรรมขยับกาย ขยายสมองทุก ๆ ต้นชั่วโมง เพื่อให้สมองน้อยแข็งแกร่ง สนับสนุนการทำงานของสมองใหญ่ ซึ่งเป็นส่วนที่คิด จำและใช้เหตุผล กระตุ้นสมองทั้งสองซีก โดยใช้บทเพลงและบทกลอน และกิจกรรมที่สนุกสนานช่วยในการสอนภาษาไทย และกระตุ้นสมองทั้งสี่ส่วน คือ ส่วนรับภาพ ส่วนสัมผัส ส่วนรับเสียง และสมองส่วนหน้า โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เห็นภาพ ได้รับรู้ผ่านการได้ยินเสียง ได้เคลื่อนไหว และได้ใช้ประสาทสัมผัสเพื่อกระตุ้นการคิดและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพได้

แนวคิดสมดุลภาษา (Balance Literacy) เป็นแนวคิดการสอนภาษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนผู้เรียนได้ทั้งแบบรายบุคคลและรายกลุ่มมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ครูเป็นศูนย์กลางและผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นแนวการสอนภาษาที่สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ที่มีความหมายกับผู้เรียนและการสอนหลักการออกเสียงและประสมคำ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกฎทางภาษากับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันได้ (ปัณณิศา ไชยลือชา, 2559: 13) ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวคิดสมดุลภาษาเป็นการจัดการเรียนการสอนภาษาที่มีความเชื่อในการนำเอาองค์ความรู้เรื่องวิธีการสอนภาษาที่เป็นไปตามแนวธรรมชาติที่เชื่อว่านักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้และเป็นผู้เรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง มีครูเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้ให้การสนับสนุน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาผ่านประสบการณ์จริงที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนักเรียน โดยการสอนภาษาในแต่ละเนื้อเรื่องจะต้องเรียนรู้ทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำทักษะการสื่อสารไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ณัชสุดา คำมุกชิก (2558: 12) ไว้กล่าวถึงแนวคิดสมดุลภาษาไว้ว่าเป็นแนวการสอนภาษาที่นำข้อดีของการสอนประสมคำ (Phonics) มาผสมผสานเข้ากับการสอนภาษาธรรมชาติ (Whole

Language) ซึ่งเน้นการสอนภาษาที่ครอบคลุมทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางภาษา และการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนในสถานการณ์จริง โดยการนำข้อดีทั้งสองแนวคิดมาสร้างความสมดุลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการสอนที่หลากหลาย สื่อการเรียนรู้ และวิธีการวัดผลและประเมินผล ซึ่งควรคำนึงถึงพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบว่า ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ควรจะต้องพัฒนาให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารให้เท่าทันต่อโลกแห่งศตวรรษที่ 21 และเป็นเครื่องมือในการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลรอบตัว ผ่านกระบวนการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การแลกเปลี่ยน และการถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ความรู้สึกนึกคิด โดยใช้ความรู้ในการใช้ภาษาร่วมกับประสบการณ์ของตนตามช่วงวัย ผ่านการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง และแก้ปัญหาอย่างมีสติ เท่าทัน สร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่มีคุณภาพและการทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 37) และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยสามารถนำแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และแนวคิดสมดุลภาษา สามารถนำมาส่งเสริมทักษะการสื่อสารแก่นักเรียนได้ เนื่องจากทักษะการสื่อสาร เป็นความสามารถในการแสดงพฤติกรรมด้วยการสื่อสารความคิด สื่อสารด้วยการฟัง สื่อสารด้วยการพูด สื่อสารตามจุดประสงค์ ตลอดจนการใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการที่จะส่งเสริมทักษะการสื่อสารให้กับนักเรียนได้นั้น แน่นอนว่าไม่สามารถเสริมสร้างในระยะเวลาเพียงสั้น ๆ ได้ แต่นักเรียนจะต้องได้รับการฝึกฝน ลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถมีทักษะในการสื่อสารที่ดีและเหมาะสม ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำหรือชี้แนะแนวทางให้กับนักเรียน

จากความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น และจากคุณลักษณะของแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและแนวคิดสมดุลภาษา ซึ่งมีข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการสร้าง และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจได้นำใช้ไปในการวิจัยหรือนำไปพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในโอกาสต่อไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย ตลอดจนมีทักษะการสื่อสารที่เท่าทันต่อโลกแห่งศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกทางการวิจัย ทางหลักสูตรและการสอน หรือทางการวัดและประเมินผลการศึกษา และมีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

1.2 ศึกษานิเทศก์ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกทางการวิจัย ทางหลักสูตรและการสอน หรือทางการวัดและประเมินผลการศึกษา มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์การนิเทศการศึกษาหรือการสอนรวมไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

1.3 ครูผู้สอน มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกทางการวิจัย ทางหลักสูตรและการสอน หรือทางการวัดและประเมินผลการศึกษา มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์การสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์ ซึ่งมีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้ 2.1 สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสมดุลภาษา และ 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยสร้างข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญลงความคิดเห็น ได้กำหนดค่าคะแนนความเหมาะสม ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความเหมาะสมมากที่สุด	ให้ค่าคะแนน 5 คะแนน
ระดับความเหมาะสมมาก	ให้ค่าคะแนน 4 คะแนน
ระดับความเหมาะสมปานกลาง	ให้ค่าคะแนน 3 คะแนน
ระดับความเหมาะสมน้อย	ให้ค่าคะแนน 2 คะแนน
ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบประเมินที่มีลักษณะปลายเปิด สำหรับให้ผู้เชี่ยวชาญทำการลงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ติดต่อผู้เชี่ยวชาญโดยตรง เพื่อสอบถามความสมัครใจที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัย

4.2 ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา

4.3 ส่งแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา ให้กับผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคล และขอรับแบบประเมินความเหมาะสมคืนด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย สามารถสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย ได้วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้นักเรียนเป็นไปตามคุณภาพของมาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยกำหนดไว้ ประกอบด้วย 5 สาระ ดังนี้ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

1.2 ผลการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการสื่อสาร ได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การสื่อสารความคิด 2) การสื่อสารด้วยการฟัง 3) การสื่อสารด้วยการพูด 4) การสื่อสารตามจุดประสงค์ และ 5) การใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผลการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ได้สังเคราะห์หลักการของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ได้ 5 หลักการ ดังนี้ 1) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย 2) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย 3) จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติโดยตรง 4) จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการสร้างอารมณ์ความรู้สึกที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และ 5) จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของนักเรียน

1.4 ผลการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสมดุลภาษา ได้สังเคราะห์หลักการของสมดุลภาษา ได้ 6 หลักการ ดังนี้ 1) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นวรรณกรรมและสื่อการอ่าน 2) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทักษะทางภาษา 3) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการบูรณาการเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลา 4) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นความสมดุลระหว่างกิจกรรม 5) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นวิธีการสอนตรงกันข้าม และ 6) ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

1.5 ผลการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ได้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 3) หลักการ 4) วัตถุประสงค์ 5) กระบวนการเรียนการสอน และ 6) การวัดและประเมินผล

2. ผลการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา แสดงได้ดังภาพที่ 1

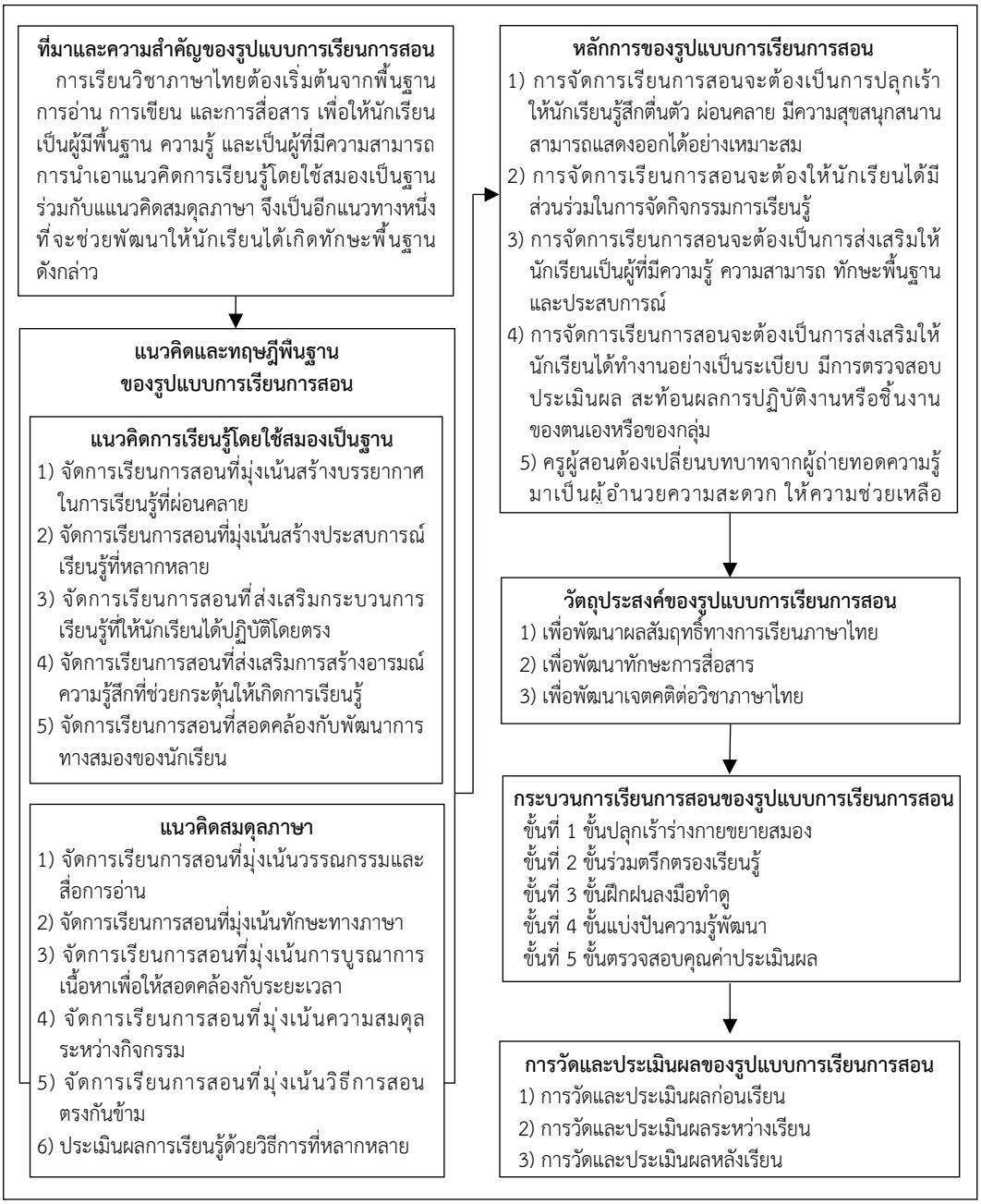

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษาได้ว่าเป็นแบบแผนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือองค์ประกอบที่กำหนด พร้อมอธิบายความสัมพันธ์อย่างชัดเจนเป็นลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ เพื่อให้ครูผู้สอนนำแนวทางไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมี 6 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ที่มาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน เป็นการให้เหตุผล ความต้องการหรือความจำเป็นในการเรียนภาษาไทยที่ต้องเริ่มต้นจากพื้นฐานการอ่าน การเขียน และการสื่อสาร เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีพื้นฐาน ความรู้ และเป็นผู้ที่มีความสามารถ การนำเอาแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแแนวคิดสมดุลภาษา จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนได้เกิดทักษะพื้นฐานดังกล่าว

2.2 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน เป็นการนำความเชื่อในเรื่องขององค์ความรู้มาเป็นเครื่องมือในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ประกอบด้วยแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และแนวคิดสมดุลภาษา

2.3 หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอนจะต้องเป็นการปลุกเร้าให้นักเรียนรู้สึกตื่นตัว ผ่อนคลาย มีความสุข สนุกสนาน สามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม 2) การจัดการเรียนการสอนจะต้องให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนการสอนจะต้องเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะพื้นฐาน และประสบการณ์ 4) การจัดการเรียนการสอนจะต้องเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานอย่างเป็นระเบียบ มีการตรวจสอบ ประเมินผล สะท้อนผลการปฏิบัติงานหรือชิ้นงานของตนเองหรือของกลุ่ม และ 5) ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ กระตุ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ

2.4 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย 2) เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร และ 3) เพื่อพัฒนาเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

2.5 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นปลุกเร้าร่างกายขยายสมอง ขั้นที่ 2 ขั้นร่วมตรึกตรองเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกฝนลงมือทำดู ขั้นที่ 4 ขั้นแบ่งปันความรู้พัฒนา และขั้นที่ 5 ขั้นตรวจสอบคุณค่าประเมินผล

2.6 การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) การวัดและประเมินผลก่อนเรียน 2) การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน และ 3) การวัดและประเมินผลหลังเรียน

3. ผลการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา เป็นการประเมินความเหมาะสม และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สามารถสรุปผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ที่มาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน			
1.1 แสดงให้เห็นที่มาและความสำคัญของรูปแบบได้ชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
1.2 มีความสมเหตุสมผล ตรงกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน	5.00	0.00	มากที่สุด
1.3 มีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นไปได้	4.80	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.93	0.15	มากที่สุด
2. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน			
2.1 ความสมเหตุสมผลในการพัฒนารูปแบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2 จุดเน้นของรูปแบบมีความชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
2.3 มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
2.4 การใช้ภาษาและการเรียบเรียงมีความถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาที่ดีและสัมพันธ์ต่อเนื่องกันทุกประเด็น	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.95	0.11	มากที่สุด
3. หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน			
3.1 มีความชัดเจน และอ่านเข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2 มีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3 หลักการแสดงให้เห็นจุดเน้นของรูปแบบการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4 สามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนได้	4.80	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.85	0.22	มากที่สุด
4. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน			
4.1 มีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน และหลักการของรูปแบบการเรียนการสอน	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2 มีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุผลสำเร็จ	5.00	0.00	มากที่สุด
4.3 มีความสำคัญ และจำเป็นที่จะต้องผลักดันให้เกิดกับนักเรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
4.4 การใช้ภาษามีความเหมาะสมเข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.90	0.14	มากที่สุด
5. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอน			
5.1 มีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน และหลักการของรูปแบบการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด
5.2 มีความชัดเจน และอ่านเข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
5.3 มีความเหมาะสม สามารถทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนได้	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.87	0.18	มากที่สุด
6. การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน			
6.1 มีความสอดคล้องกับหลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6.2 วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลสอดคล้อง	4.80	0.45	มากที่สุด

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 6.3 เกณฑ์ในการวัดและประเมินผล มีความชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.93	0.15	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	**4.90**	**0.13**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.90, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.95, S.D. = 0.11) ที่มาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.15) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.15) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.90, S.D. = 0.14) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.87, S.D. = 0.18) และหลักการของรูปแบบการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = 0.22) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา ประกอบด้วย

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย เป็นการศึกษาเอกสารและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของผู้เรียน โดยทำการพิจารณา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบ และวางแผนกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม รวมทั้งกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อให้พัฒนาให้นักเรียนเป็นไปตามคุณภาพในมาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย 5 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สอดคล้องกับ อรรถพงษ์ ผิวเหลือง, บัญชา เกียรติจรุงพันธุ์ และณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล (2563: 211) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยยังประสบปัญหาหลายด้าน ซึ่งอาจจะเกิด จากสภาพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้สอน หลักสูตร ผู้บริหาร สภาพแวดล้อม หนังสือเรียน และผู้เรียน ทั้งนี้สภาพปัญหาเหล่านี้ ไม่สามารถแก้ไขได้จากคนใดคนหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันในการพัฒนา เพื่อจะทำให้การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยบรรลุความสำเร็จมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และยุทธศาสตร์ของชาติ

1.2 การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสื่อสาร เพื่อศึกษาความรู้ความสามารถของบุคคลในการถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ความเข้าใจจากผู้ส่งสารถึงผู้รับสาร โดยผ่านกระบวนการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจในความหมาย ปฏิบัติตามคำแนะนำ คำสั่ง ตอบคำถาม เล่าเรื่องในสิ่งที่ฟังและ

สิ่งที่ดูได้ พูดแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกได้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถเลือกใช้การสื่อสารอย่างประสิทธิภาพ ทั้งนี้จากการศึกษาแนวคิดและสังเคราะห์ทำให้ได้องค์ประกอบของทักษะการสื่อสาร แบ่งออกได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสื่อสารความคิด 2) การสื่อสารด้วยการฟัง 3) การสื่อสารด้วยการพูด 4) การสื่อสารตามจุดประสงค์ และ 5) การใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2555: 32-33) ได้กล่าวถึงทักษะการสื่อสารไว้ว่าโลกในศตวรรษที่ 21 ต้องการทักษะการสื่อสารที่กว้างขวางและลึกซึ้งกว่าโลกสมัยก่อนอย่างเทียบกันไม่ได้ เป็นผลจากเทคโนโลยีดิจิตอลและเทคโนโลยีการสื่อสาร (Digital & Communication Technology) การออกแบบการเรียนรู้ทักษะการสื่อสาร ควรมีทักษะการสื่อสารอย่างชัดเจน ได้แก่ 1) การเรียบเรียงความคิด 2) การฟังอย่างมีประสิทธิผล 3) การใช้การสื่อสารเพื่อบรรลุเป้าหมายหลายด้าน และ 4) การสื่อสารอย่างได้ผลในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย

1.3 การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ด้วยการสังเคราะห์เพื่อให้ได้หลักการของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่ว่าด้วยการอาศัยความเชื่อในการนำเอาองค์ความรู้เรื่องสมองและธรรมชาติการเรียนรู้ของสมองมาเป็นเครื่องมือออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นระบบด้วยการกระตุ้นกระบวนการทำงานของสมองในแต่ละส่วนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ มีสภาวะทางอารมณ์ที่ผ่อนคลาย มีกิจกรรมที่มีความตื่นเต้น ท้าท้าย สนุกสนาน ได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกฝน จดจำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงองค์ความรู้เดิมกับองค์ความรู้ใหม่ที่มีความสอดคล้องต่อการเรียนรู้ของสมอง ส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะเต็มศักยภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้จากการศึกษาแนวคิดและสังเคราะห์หลักการของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สามารถแบ่งออกได้ 5 หลักการ ได้แก่ 1) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย 2) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย 3) จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติโดยตรง 4) จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการสร้างอารมณ์ความรู้สึกที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และ 5) จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของนักเรียน สอดคล้องกับ พรพิไล เลิศวิชา (2558: 8) ได้กล่าวถึงแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานไว้ว่าเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการสมองของสมองมนุษย์ โดยนำความรู้ใหม่ ๆ ด้านประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience) มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และการปรับเปลี่ยนตัวแปรต่าง ๆ ในโรงเรียน

1.4 การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสมดุลภาษา เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสมดุลภาษา ด้วยการสังเคราะห์เพื่อให้ได้หลักการของสมดุลภาษาที่ว่าด้วยการอาศัยความเชื่อในการนำเอาองค์ความรู้เรื่องวิธีการสอนภาษาที่เป็นไปตามแนวธรรมชาติที่เชื่อว่านักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้และเป็นผู้เรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง มีครูเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้ให้การสนับสนุน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาผ่านประสบการณ์จริงที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนักเรียน โดยการสอนภาษาในแต่ละเนื้อเรื่องจะต้องเรียนรู้ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จากการศึกษาแนวคิดและสังเคราะห์หลักการของสมดุลภาษา สามารถแบ่งออกได้ 6 หลักการ ได้แก่ 1) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นวรรณกรรมและสื่อการอ่าน 2) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทักษะทางภาษา 3) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการบูรณาการเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลา 4) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นความสมดุลระหว่างกิจกรรม 5) จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นวิธีการสอนตรงกันข้าม และ 6) ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับ ปัณณิศา ไชยลือชา (2559: 13) ได้

กล่าวถึงแนวคิดสมดุลภาษาไว้ว่าเป็นแนวคิดการสอนภาษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนผู้เรียนได้ทั้งแบบรายบุคคลและรายกลุ่มมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ครูเป็นศูนย์กลางและผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวการสอนภาษาที่สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ที่มีความหมายกับผู้เรียน และการสอนหลักการออกเสียงและประสมคำ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกฎทางภาษากับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันได้

1.5 การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอน ด้วยการสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน โดยรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบแผนแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือองค์ประกอบที่กำหนดพร้อมอธิบายความสัมพันธ์อย่างชัดเจนเป็นลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ เพื่อให้ครูผู้สอนนำแนวทางไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จากการศึกษาแนวคิดและสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน สามารถแบ่งออกได้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 3) หลักการ 4) วัตถุประสงค์ 5) กระบวนการเรียนการสอน และ 6) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2563: 204) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนไว้ว่าเป็นแบบแผนดำเนินการสอนที่ได้รับการจัดระบบไว้ล่วงหน้าอย่างสัมพันธ์สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการเรียนรู้หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ และได้รับการพิสูจน์ว่ามีประสิทธิภาพโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะในการสอนที่ชัดเจน องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล

2. การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา เป็นการจำลองแบบแผนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือองค์ประกอบที่กำหนดพร้อมอธิบายความสัมพันธ์อย่างชัดเจนเป็นลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสมดุลภาษา และการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการเรียการสอนที่เป็นระบบและมีคุณภาพ เพื่อให้ครูผู้สอนนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ที่มาและความสำคัญ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี (2563: 221-222) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนไว้ว่าเป็นสภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือรูปแบบจะต้องได้รับ การพิสูจน์ ทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ รูปแบบการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ 1) ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการเรียนการสอนนั้น ๆ 2) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ 3) มีการจัดระบบ

คือมีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ และ 4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนต่าง ๆ และเทคนิคการสอน อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. การประเมินรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษาได้สร้างจากข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้องที่มีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ที่มาและความสำคัญ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยที่มาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นถึงเหตุผล ความต้องการหรือความจำเป็นในการสร้างรูปแบบการเรียน การสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา สอดคล้องกับ Joyce & Weil (2004: 58) ได้กล่าวถึงที่มาและความสำคัญไว้ว่าเป็นส่วนที่กล่าวถึงที่มาของรูปแบบการเรียนการสอน เป็นตัวชี้นำการกำหนดจุดประสงค์เนื้อหากิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานในรูปแบบการเรียนการสอน

3.2 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบในส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อในการนำเอาองค์ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา สอดคล้องกับ สุภาวดี วิสุวรรณ (2562: 62) ได้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานไว้ว่าเป็นการอธิบายแนวคิด ทฤษฎี เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ

3.3 หลักการ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบในส่วนที่กล่าวถึงสาระสำคัญที่ต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยกำหนดบทบาทของครูผู้สอนและบทบาทของนักเรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุภาวดี วิสุวรรณ (2562: 62) ได้กล่าวถึงหลักการไว้ว่าหลักการเป็นเป้าหมายปลายทางของรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง

3.4 วัตถุประสงค์ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบในส่วนที่กล่าวถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษาที่สร้างขึ้น ได้แก่ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร และเพื่อพัฒนาเจตคติต่อวิชาภาษาไทย สอดคล้องกับ Joyce & Weil (2004: 58) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ไว้ว่าเป็นสิ่งที่ผู้สอนระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ได้แก่ การวางเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน การระบุเป้าหมายในการทำงานของผู้เรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการ

3.5 กระบวนการเรียนการสอน มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษาที่สร้างขึ้น ซึ่งกระบวนการเรียนการสอน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นปลุกเร้าร่างกายขยายสมอง ขั้นที่ 2 ขั้นร่วมตรึกตรองเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกฝนลงมือทำดู ขั้นที่ 4 ขั้นแบ่งปันความรู้พัฒนา และขั้นที่ 5 ขั้นตรวจสอบคุณค่าประเมินผล สอดคล้องกับ ธนภร วัฒนนวลสกุล (2565: 13-14) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดที่ได้สร้างขึ้น ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งกระบวนการเรียนการสอน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาสื่อ ขั้นที่ 2 รื้อฟื้นความรู้ ขั้นที่ 3 มุ่งสู่กิจกรรม และขั้นที่ 4 นำไปประยุกต์ใช้

3.6 การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยการวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบในส่วนที่จะทำการประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ด้วยวิธีการวัดและประเมินผลก่อนเรียน การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน และการวัดและประเมินผลหลังเรียน ทั้งในส่วนที่เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของนักเรียนที่เกี่ยวกับเนื้อหา โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย แบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสาร และในส่วนที่เป็นการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ต่อการเรียนการสอนจะใช้แบบวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้สร้างขึ้น สอดคล้องกับ ธนภร วัฒนนวลสกุล (2565: 15) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลไว้ว่าเป็นส่วนที่ใช้ในการวัดและประเมินว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดที่ได้สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะมีการวัด 2 ครั้ง คือ การวัดก่อนเรียนและการวัดหลังเรียน แล้วนำคะแนนที่ได้ไปประเมินผลกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยพิจารณาจากคะแนนของ 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) การกำกับตนเอง และ 4) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้สอนในรายวิชาภาษาไทย สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย พัฒนาทักษะการสื่อสาร และพัฒนาเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ได้

1.2 ผู้สอนที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ ควรดำเนินการสร้างเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสมดุลภาษา

2.2 ควรนำแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และแนวคิดสมดุลภาษาไปสร้างรูปแบบการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาจีน หรือวิชาภาษาต่างประเทศอื่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กฤตยากาญจน์ อินทร์พิทักษ์. (2562). การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ณัชสุดา คำมุกชิก. (2558). การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนคละชั้น ระดับประถมศึกษาโดยประยุกต์ใช้แนวคิดสมดุลภาษาและทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการอ่าน [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ทรายแพรว ไชยมัชชิม. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง นำเพื่อชีวิตและอากาศรอบตัวเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ทิศนา แขมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 24). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนภร วัฒนนวลสกุล. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการกำกับตนเอง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปัณณิศา ไชยลือชา. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวคิดสมดุลภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พรพิไล เลิศวิชา. (2558). การพลิกโฉมโรงเรียน ป.1 อ่านออกเขียนได้ใน 1 ปี. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2563). รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน และกลวิธีอภิปัญญาเพื่อเสริมสร้างทักษะในการคิดขั้นสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในอภิปัญญาของนักศึกษาครูระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 12(35), 201-208.

มุกทราย บวรนิธิกุล. (2558). การพัฒนาลักษณะเฉพาะของแบบวัดทักษะการสื่อสารแห่งศตวรรษที่ 21 ของนิสิตนักศึกษาปริญญาบัณฑิต [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์ บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด.

วิชา เลี่ยมสกุล. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมร่วมกับเทคนิคการคิดนอกกรอบเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิทยากร เชียงกูล. (2559). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). ผลการประเมินการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558. สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

_____ . (2565). ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2564. สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). กรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประถมศึกษา ตอนต้น (ป.1-3). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. สำนักนายกรัฐมนตรี.

สิโรดมภ์ จุ้ยเปี่ยม. (2563). ผลการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้กลยุทธ์การเขียนเชิงโต้ตอบและแนวสมดุลภาษาที่มีต่อความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาวดี วิสุวรรณ. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาครูการศึกษาพิเศษ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

อรรถพงษ์ ผิวเหลือง บัญชา เกียรติจรุงพันธุ์ และ ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล. (2563). สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย: แนวทางในการแก้ปัญหา. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร, 8(2), 195-211.

อวยพร พันธ์อุดม. (2559). การศึกษาความสามารถทางภาษาไทยและความมุ่งมั่นในการทำงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมดุลภาษา [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

อัจฉรา ใจสุต๊ะ. (2562). การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาไทยตามหลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

อามีเนาะ ตารีตา. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับกลวิธี POE ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อุเทน วางหา. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้และทฤษฎีการสร้างความรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Anderson, K. B. (1997). Problem-solving in mathematics; It’s theory and practice. The nation Council of Teachers of Mathematics.

Caine & Caine. (2004). Making connections: Teaching and the human brain. Innovative Learning Publications.

Finocchiaro, M. & Sako, S. (1983). Foreign Language Testing: A Practical Approach. Regents.

Fitzgerald, J. (1999). What is this thing called “balance?”. The Reading Teacher. 53(2), 100-107.

Greenstein, L. (2012). Assessing 21st century skills: A guide to evaluating mastery and authentic learning. Corwin Press.

Joyce, B. & well, M. (2004). Model of Teaching (5th ed). Englewood Cliffs. Prentice-Hall.

Reif, S. & Heimburge, J. (2007). How to reach and teach all children through balance Literacy. San Francisco: Jossey-Bass.

การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด
Developing Critical Thinking of Secondary School Students using Reflection Learning Assessment Techniques

ชนันพัฒณ์ แก้วกิริยา[1*], ธัญญรัศม์ ชิดไธสง[2]
Chananphat Kaewkiriya[1*], Thanyarat Chidthaisong[2]

[1, 2,] สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
[1, 2,] Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

*Corresponding email: Janejira202535@gmail.com
Received: 12 April 2023; Revised: 7 August 2023; Accepted: 8 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการประเมินโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา 2) ทดลองใช้แผนการประเมินโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา และ 3) สะท้อนผลการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนโนนสูงศรีธานี จำนวน 1 ห้องเรียน โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการประเมินและคู่มือโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) แบบประเมินแผนการประเมินและคู่มือ และ 5) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระกัน เป็นการทดลองกลุ่มเดียวและมีการทดสอบ 2 ครั้ง คือก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการประเมินมีผลการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลอยู่ในระดับ มากที่สุด คู่มือมีผลการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลอยู่ในระดับ มากที่สุด และแผนการจัดการเรียนรู้มีผลการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลอยู่ในระดับ มากที่สุด 2) การทดลองใช้แผนการประเมินโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยได้ใช้กระบวนการ PAOR จำนวน 3 วงรอบ พบว่า ผู้เรียนสามารถใช้เทคนิคการสะท้อนคิดในแต่ละแผนการประเมินได้ โดยในแต่ละเทคนิคการสะท้อนคิดส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 5 ด้าน ซึ่งพบว่า เทคนิคการสะท้อนคิดที่ผู้เรียนใช้ได้ดี ได้แก่ การถามคำถาม และการอภิปรายสะท้อนการเรียนรู้ จึงได้นำมาใช้ร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ ในแผนการประเมินถัดไป และเทคนิคอื่นๆ ตามลำดับ ได้แก่ การสร้างผังความคิด การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ การประเมินตนเองและการตั้งคำถามกับตนเอง 3) ผลการศึกษาการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ, การสะท้อนคิด, เทคนิคการประเมินผล

ABSTRACT

The purposes of the research were 1) to develop assessment plans using reflection learning assessment techniques to developing critical thinking among the secondary school students 2) to try the assessment plans using reflection learning assessment techniques developing critical thinking of the secondary school students and 3) to study the results of developing critical thinking of the secondary school students by using reflection learning assessment techniques. The sample group used in this research was a number of students in grade 10, 1 classroom. The students were studying in the academic year 2021 at Nonsungsritani School chosen by group sampling method. The tools used in the research consisted of 1) assessment plans and manual using reflection learning assessment techniques 2) teaching management plans 3) a critical thinking assessment form. The statistics used were Mean, Percentage, Standard Deviation and t-test (Dependent Samples). For this research, it was a single group experiment and they were tested twice by using the pre-test and post-test.

The results showed that 1) Assessment plans the results of the data quality inspection were at the highest level and for the teaching management plan, the results of the data quality inspection were at the highest level. 2) According to the experimental use of the assessment plans using reflection learning assessment techniques to develop critical thinking among the secondary school students by using the PAOR process for 3 cycles, it was found that students were able to use reflection learning assessment techniques in each assessment plan. In each reflection technique, the students had developed those 5 critical thinking abilities. It was found that the reflection techniques that students could use well were the asking question technique and discussing reflection learning technique. Both techniques were then used in conjunction with the other techniques in the next assessment plans. And other techniques namely Constructing Concept Maps Keeping Reflective Diary Self-Evaluation and Self-Questioning. 3) The results of the study of critical thinking of students before and after the teaching found that the post-test was significantly higher than the pre-test at the .05 level.

Keywords: Critical Thinking, Reflection, Assessment Techniques

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาในฐานะการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตจากสถาบันการศึกษาสู่พลเมืองที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องผสมผสานยุทธวิธีต่างๆ ในการสร้าง พัฒนา ส่งเสริม และปลูกฝังคุณลักษณะแห่งความเป็นพลเมืองดีที่มีความรู้ความสามารถ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจน

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเริ่มต้นมาจากการพัฒนาความสามารถในการคิดเพื่อใช้ในการแสวงหาคำตอบจากปัญหาต่างๆ ซึ่งมีความซับซ้อนที่เกิดขึ้นในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการคิดขั้นสูง มีความจำเป็นอย่างยิ่งในโลกศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณอันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง แก้ปัญหา สามารถอธิบายสภาวการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยหลักเหตุผลมีตรรกะที่ถูกต้อง เข้าใจสภาวการณ์นั้นๆ อย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช, 2542) การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดการสะท้อนคิด (Reflection Thinking) โดยเริ่มมีการศึกษาแนวคิดนี้ในปี ค.ศ. 1933 โดย Dewey ในงานเขียน เรื่อง “How we Think” Dewey ได้ให้ความหมายของการสะท้อนคิดว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการคิดพินิจ พิเคราะห์ ตรึกตรอง ใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามข้อเท็จจริงและเหตุผลซึ่งสอดคล้องกับ (รัตติกร เหมือนนาดอน และคณะ, 2562) ครูผู้สอนควรมีการตั้งคำถามสำหรับสะท้อนคิด เพื่อช่วยให้ผู้เรียนตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Knowles; cole; & Presswood, 1994) ได้ให้คำจำกัดความของการสะท้อนคิดว่าเป็นกระบวนการพินิจพิจารณา ตั้งคำถามย้อนกลับมายังสภาวะที่เป็นอยู่ ทั้งที่เกี่ยวกับครู นักเรียนและสภาวะแวดล้อมการเรียนการสอน วิเคราะห์แยกแยะปัญหารวมทั้งเหตุและผลในการปฏิบัติงานขณะนั้น จนทำให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้และเห็นแนวทางใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหานั้นๆ และ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล, 2557) การสะท้อนคิด หมายถึง กระบวนการให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรองทบทวน (Reflective thinking) พิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างรอบคอบมีเหตุผลด้วยสติและปัญญาเป็นวิธีการทบทวนประสบการณ์จากการปฏิบัติของตนเอง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ การสร้างความรู้ การค้นพบจุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นเรื่องราวที่มีความสำคัญสำหรับสังคมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารอยู่ตลอดเวลา จากเหตุการณ์หลายอย่างรอบด้านที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องมีกระบวนการพิจารณ์เหตุการณ์เหล่านั้น โดยใช้ทักษะทางปัญญาในการไตร่ตรองใคร่ครวญ ด้วยการพินิจพิเคราะห์ สรุป และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นการคิดที่ดีและมีคุณภาพ ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะความสามารถที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนในสถานการณ์ปัจจุบัน การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีโดยเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการคิดที่มีเหตุผลและคิดสะท้อนกลับที่มุ่งเน้นการตัดสินใจในสิ่งที่เชื่อหรือสิ่งที่ทำ (Ennis, 1993) โดยในปัจจุบันได้มีเทคนิคและวิธีการที่ช่วยในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่หลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลเทคนิคการสะท้อนคิดจากบุคคลหลายท่านไม่ได้เลือกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งและดูจากความถี่ของการกล่าวถึงเหมือนกันจึงได้คัดเลือกมาทั้งหมด 6 เทคนิค ได้แก่ การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ (Keeping Reflective Diary) การเข้าร่วมในการอภิปรายสะท้อนการเรียนรู้ (Joining Reflection Discussions) การประเมินตนเอง (Self-Evaluation) การสร้างผังความคิด (Constructing Concept Maps) การถามคำถาม (Asking Question) และการตั้งคำถามกับตนเอง (Self-Questioning) เพราะสามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ (Sunbul, 2016)

ปัญหาของผู้เรียนในปัจจุบัน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนไม่ได้ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิด การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนถูกวัดผลและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ว่าสอบได้หรือสอบตก ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อสะท้อน ปรับปรุง หรือพัฒนาให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ ของผู้เรียน โดยแนวคิดที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ คือ การทำวิจัยในชั้นเรียนหรือการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยขั้นตอนของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis and McTaggart ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสำรวจปัญหาเพื่อนำไปสู่ขั้นการวางแผน (Plan) ขั้นการปฏิบัติ (Act) ขั้นการสังเกตผลจากการปฏิบัติ (Observe) และขั้นการสะท้อนผลที่ได้ (Reflect) ซึ่งกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่นำมาขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนมีลักษะการดำเนินการเป็นวงรอบ

โดยแนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้ เป็นการประเมินที่มีกระบวนการและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศทางการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อวินิจฉัยปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ปรับปรุงวิธีการเรียนรู้หรือวิธีการทำงานของผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผู้สอนจะวางแผนการเรียนในขั้นตอนต่อไปให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ (Black & Wiliam, 1998; ธีรพงศ์ จุลสายพันธ์, 2555 อ้างถึงใน ปาริชาติ สุขสวัสดิพร, 2561) กล่าวว่า รูปแบบกระบวนการประเมินรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนและผู้สอนจะเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการสอนของตนเอง อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย

ผู้วิจัยจึงได้สำรวจสภาพบริบทของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและได้วิเคราะห์สภาพปัญหาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน พบว่า ปัญหารูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ขาด การจัดประสบการณ์ในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ปัญหาการขาดเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม การขาดเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระหว่างเรียนรู้ และปัญหาผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ไปสู่สิ่งที่จะเกิดในอนาคตได้ และผู้เรียนขาดประสบการณ์และความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนได้คิดและเรียนรู้ได้ อีกทั้งสภาพปัญหาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนไม่สามารถคิดหรือระบุประเด็นสำคัญได้ชัดเจนรวมไปถึงไม่สามารถให้เหตุผลตามหลักการหรือไม่กล้าสื่อสารทั้งการพูดและการเขียนเนื่องจากกลัวไม่ถูกต้อง จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจในการดำเนินการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่มีเหตุผล รู้จักคิดไตร่ตรอง พินิจพิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถืออ้างอิงได้ นำไปสู่การสรุปข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล และสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสถานการณ์ไปยังความรู้ใหม่ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา เรื่อง การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยหวังว่าจะมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งวิชาอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการประเมินโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา

2. เพื่อทดลองใช้แผนการประเมินโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา

3. เพื่อสะท้อนผลการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัยด้วยตัวเอง โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นการวางแผน (Plan) 2. ขั้นการปฏิบัติ (Act) 3. ขั้นการสังเกตผลจากการปฏิบัติ (Observe) และ 4. ขั้นการสะท้อนผลที่ได้ (Reflect) มีรายละเอียด ดังนี้

1) ขั้นการวางแผน (Plan) ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ขั้นการปฏิบัติ (Act) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยกระบวนการของวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR จำนวน 3 วงรอบ

3) ขั้นการสังเกตผลจากการปฏิบัติ (Observe) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาผลการสังเกตข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการทดลองกับผู้เรียน

4) ขั้นการสะท้อนผลที่ได้ (Reflect) ผู้วิจัยดำเนินการสะท้อนผลการพัฒนาทักษะความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนโนนสูงศรีธานี ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา จำนวน 16 ห้องเรียน จำนวน 544 คน

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนโนนสูงศรีธานี ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เนื่องจากนักเรียนทุกห้องมีลักษณะคละความสามารถคล้ายคลึงกันจึงเลือกมาจำนวน 1 ห้อง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ แผนการประเมินโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนในรายวิชาสังคมศึกษา 1 รหัสวิชา ส31101 สาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของโลก จำนวน 9 ชั่วโมง ทั้งหมด 3 แผน ได้แก่

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ชั้นบรรยากาศ จำนวน 3 ชั่วโมง

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ปรากฏการณ์ทางท้องฟ้า จำนวน 3 ชั่วโมง

3.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพอากาศ จำนวน 3 ชั่วโมง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

4.1.1 แผนการประเมินและคู่มือที่ใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 3 แผนการประเมิน โดยแผนการประเมินและคู่มือมีความเหมาะสมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.88 อยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด

4.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน ในรายวิชาสังคมศึกษา 1 รหัสวิชา ส31101 สาระภูมิศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.90 อยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.1 แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 30 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ซึ่งวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการนิยามปัญหา ความสามารถในการตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้น ความสามารถในการเลือกข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความสามารถในการกำหนดและตั้งสมมติฐาน และความสามารถในการสรุปอย่างสมเหตุสมผล มีดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruence: IOC) เท่ากับ 0.60-1.00 ผ่านเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์คุณภาพข้อสอบเป็นรายข้อ โดยใช้โปรแกรม B-Index ซึ่งค่าความยากมีค่าเท่ากับ 0.45-0.57 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าเท่ากับ 0.47-0.54 และวิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีของคูเดอร์ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson 20: K-R 20) มีค่าเท่ากับ 0.92

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวงรอบ PAOR จำนวน 3 วงรอบ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

1. ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ จึงนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนการจัดการเรียนการสอนในลำดับต่อไป

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR	**วงรอบ PAOR ที่ 1** **แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ชั้นบรรยากาศ**
การวางแผน ($Plan_{1:}P_1$)	ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ตามแผนการประเมิน เรื่อง ชั้นบรรยากาศ จำนวน 3 ชั่วโมง โดยออกแบบให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด ได้แก่ การสร้างผังความคิด (Constructing Concept Maps) และการถามคำถาม (Asking Question) โดยให้เพื่อนประเมินเพื่อนและครูผู้สอนร่วมเป็นผู้ประเมินผู้เรียน
ขั้นการปฏิบัติ ($Act_{1:}A_1$)	ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชั้นบรรยากาศ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และให้ผู้เรียนใช้เทคนิคสะท้อนคิด ได้แก่ ได้แก่ การสร้างผังความคิด (Constructing Concept Maps) และการถามคำถาม (Asking

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR	วงรอบ PAOR ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ชั้นบรรยากาศ
	Question) ผู้วิจัยควบคุมชั้นเรียนและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนตั้งแต่ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน
ขั้นการสังเกตผลจากการปฏิบัติ ($Observe_{1:}\ O_1$)	1) สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ 2) สังเกตและรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนจากการใช้เทคนิคการสะท้อนคิด 2 เทคนิค การประเมินในชั้นเรียนโดยครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมิน
ขั้นการสะท้อนผลที่ได้ ($Reflect_{1:}\ R_1$)	สะท้อนผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน การวัดผลจากแบบทดสอบหลังเรียน นำผลการสังเกต ข้อค้นพบที่บันทึกได้จากผู้เรียนใช้เทคนิคการสะท้อนคิด มาสะท้อนผลเพื่อดูพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะกับผู้เรียนในการพัฒนา ปรับปรุง และวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดในลำดับต่อไป

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR	วงรอบ PAOR ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ปรากฏการณ์ทางท้องฟ้า
การวางแผน ($Plan_{2:}\ P_2$)	ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ตามแผนการประเมิน เรื่อง ปรากฏการณ์ทางท้องฟ้า จำนวน 3 ชั่วโมง โดยออกแบบให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการสะท้อนคิด ได้แก่ การตั้งคำถามกับตนเอง (Self-Questioning) และการเข้าร่วมในการอภิปรายสะท้อนการเรียนรู้ (Joining Reflection Discussions) โดยให้เพื่อนประเมินเพื่อนและครูผู้สอนร่วมเป็นผู้ประเมินผู้เรียน
ขั้นการปฏิบัติ ($Act_{2:}\ A_2$)	ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ปรากฏการณ์ทางท้องฟ้า ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการสะท้อนคิด ได้แก่ การตั้งคำถามกับตนเอง (Self-Questioning) และการเข้าร่วมในการอภิปรายสะท้อนการเรียนรู้ (Joining Reflection Discussions) ผู้วิจัยควบคุมชั้นเรียนและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนตั้งแต่ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน
ขั้นการสังเกตผลจากการปฏิบัติ ($Observe_{2:}\ O_2$)	1) สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ 2) สังเกตและรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนจากการใช้เทคนิคการสะท้อนคิด 2 เทคนิค การประเมินในชั้นเรียนโดยครูผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อน
ขั้นการสะท้อนผลที่ได้ ($Reflect_{2:}\ R_2$)	สะท้อนผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน การวัดผลจากแบบทดสอบหลังเรียน นำผลการสังเกต ข้อค้นพบที่บันทึกได้จากผู้เรียนใช้เทคนิคการสะท้อนคิดมาสะท้อนผลเพื่อดูพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของ

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR	วงรอบ PAOR ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ปรากฏการณ์ทางท้องฟ้า
	ผู้เรียนและวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดในลำดับต่อไป

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR	วงรอบ PAOR ที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพอากาศ
การวางแผน ($Plan_{3:}\ P_3$)	ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ตามแผนการประเมิน เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพอากาศ จำนวน 3 ชั่วโมง โดยออกแบบให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการสะท้อนคิด ได้แก่ การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ (Keeping Reflective Diary) และการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) โดยให้ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินผู้เรียนร่วมกับผู้เรียนประเมินตนเองและเพื่อนประเมินเพื่อน
ขั้นการปฏิบัติ ($Act_{3:}\ A_3$)	ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพอากาศ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นและให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการสะท้อนคิด ได้แก่ การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ (Keeping Reflective Diary) และการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) ผู้วิจัยควบคุมชั้นเรียนและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนตั้งแต่ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน
ขั้นการสังเกตผลจากการปฏิบัติ ($Observe_{3:}\ O_3$)	1) สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ 2) สังเกตและรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนจากการใช้เทคนิคการสะท้อนคิด 2 เทคนิค ซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินผู้เรียนร่วมกับผู้เรียนประเมินตนเอง และเพื่อนประเมินเพื่อน
ขั้นการสะท้อนผลที่ได้ ($Reflect_{3:}\ R_3$)	สะท้อนผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน การวัดผลจากแบบทดสอบหลังเรียน นำผลการสังเกต ข้อค้นพบที่บันทึกได้จากผู้เรียนใช้เทคนิคการสะท้อนคิดมาสะท้อนผลเพื่อดูพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะกับผู้เรียนในการพัฒนา ปรับปรุง และวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนด

2. ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับก่อนเรียน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

6.1.1 ประเมินผลผู้เรียนจากแบบบันทึกการเรียนของผู้เรียน และจากการทำ AAR (After Action Review) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการจำนวน 3 วงรอบ วิเคราะห์เพื่อวางแผนการพัฒนาผู้เรียนในแผนถัดไป

6.1.2 ประเมินผลผู้เรียนจากการใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด ได้แก่ เทคนิคการเขียนสะท้อนการเรียนรู้ (Keeping Reflective Diary) เทคนิคการเข้าร่วมในการอภิปรายสะท้อนการเรียนรู้ (Joining Reflection Discussions) เทคนิคการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) เทคนิคการสร้างผังความคิด (Constructing Concept Maps) เทคนิคการถามคำถาม (Asking Question) และเทคนิคการตั้งคำถามกับตนเอง (Self-Questioning)

6.2. ข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

6.2.2 สถิติอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระกัน (t-test Dependent Samples) เป็นการทดลองกลุ่มเดียวและมีการทดสอบ 2 ครั้ง คือ ก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นการเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการเปรียบเทียบคะแนนรายด้านก่อนเรียนกับหลังเรียน จำนวน 5 ด้าน

ผลการวิจัย

1. แผนแผนการประเมินโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด จำนวน 3 แผนการประเมิน ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ (1) เป้าหมายของการใช้แผนการประเมินที่เน้นการสะท้อนคิด (2) แนวคิดสำคัญของการพัฒนา (3) กลุ่มเป้าหมาย (4) บทบาทของครูผู้สอน (5) บทบาทของผู้เรียน (6) แผนการประเมิน (7) แผนการจัดการเรียนรู้ (8) บรรณานุกรม และมีการพัฒนาเล่มคู่มือการใช้แผนการประเมินในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) หน้าปก (2) คำนำ (3) สารบัญ (4) เป้าหมายการใช้แผนการประเมินที่เน้นการสะท้อนคิด (5) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินที่เน้นการสะท้อนคิด (6) แนวคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (7) แนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (8) บทบาทของครูผู้สอน และ (9) บทบาทของผู้เรียน โดยผลการประเมินคุณภาพของแผนการประเมินและคู่มือ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) แผนการประเมิน พบว่า แผนการประเมินที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับหลักการทฤษฎีสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ แผนการประเมินมีองค์ประกอบ วิธีการตรงตามวัตถุประสงค์บอกบทบาทครูผู้สอน ผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เหตุผล และพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ผลการตรวจสอบคุณภาพข้อมูล อยู่ในระดับ มากที่สุด 2) คู่มือ พบว่าหัวข้อภายในเล่มคู่มือเรียงลำดับความสำคัญอธิบายเนื้อหา สรุปข้อมูลได้ชัดเจน กำหนดทิศทางการจัดทำแผนการประเมินใช้เทคนิคและวิธีการประเมินที่หลากหลาย บอกบทบาทของครูสอน และบทบาทของผู้เรียน ผลการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลอยู่ในระดับ มากที่สุด และ 3) แผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า องค์ประกอบของแผนสอดคล้องกับหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้ปฏิบัติจริง การวัดและประเมินผลหลากหลาย มีเกณฑ์การให้คะแนน และเนื้อหาของกิจกรรมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่นำไปประยุกต์ใช้ได้ ผลการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การทดลองใช้แผนการประเมินโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาโดยได้ใช้กระบวนการ PAOR จำนวน 3 วงรอบ พบว่า เทคนิคการสะท้อนคิดที่ผู้เรียนใช้ได้ดี ได้แก่ การถามคำถาม และการอภิปรายสะท้อนการเรียนรู้ จึงได้นำมาใช้ร่วมกับเทคนิคอื่นๆ ในแผนการประเมินถัดไป และเทคนิคอื่นๆ ตามลำดับ ได้แก่ การสร้างผังความคิด การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ การประเมินตนเองและการตั้งคำถามกับตนเอง โดยในแต่

ละเทคนิคการสะท้อนคิดส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 5 ด้าน ผู้เรียนสามารถนิยามปัญหาได้ตรงตามสถานการณ์ กำหนดและตั้งสมมติฐานจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ เลือกข้อมูลที่เกี่ยวกับปัญหาได้ตรงประเด็นและให้ข้อคิดเห็นได้ ตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้นสามารถอธิบายหลักการหรือกระบวนการได้ถูกต้อง และสรุปได้อย่างสมเหตุสมผล ในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ผู้เรียนกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและครูผู้สอนร่วมกันประเมินชิ้นงาน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในทุกแผนการประเมิน

3. ผลการศึกษาการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงดังตารางที่ 1 และดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ตอบถูกโดยแยกเป็นรายด้าน จำนวน 5 ด้านทั้งก่อนเรียนกับหลังเรียน

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งหมด 5 ด้าน	ผลรวมการวัดก่อนเรียน			ผลรวมการวัดหลังเรียน			t	p-value
	คะแนนรวมรายด้าน	$\bar{X}$	S.D.	คะแนนรวมรายด้าน	$\bar{X}$	S.D.		
1. ความสามารถในการนิยามปัญหา	70	2.33	.84	154	5.13	.94	14.000*	.000
2. ความสามารถในการกำหนดและตั้งสมมติฐาน	74	2.47	.73	141	4.70	.92	11.726*	.000
3. ความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวกับปัญหา	76	2.53	.63	149	4.97	.93	13.244*	.000
4. ความสามารถในการตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้น	74	2.47	.63	144	4.80	.85	12.042*	.000
5. ความสามารถในการสรุปอย่างสมเหตุสมผล	66	2.20	.76	139	4.63	.81	11.439*	.000
รวม	360	-	-	727	-	-	-	-
$\bar{X}$	72.00	-	-	145.40	-	-	-	-
S.D.	4.00	-	-	6.11	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกเป็นรายด้านจำนวนทั้งหมด 5 ด้าน ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน

เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.00 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 145.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.11 และจากการใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดส่งผลให้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแต่ละด้านจำนวน 5 ด้าน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ด้าน จำนวน 30 ข้อ ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ทั้งก่อนเรียนกับหลังเรียน

การจัดการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	df	t	p-value
ก่อนเรียน	30	30	12.00	1.93	29	29.524*	0.000
หลังเรียน	30	30	24.23	1.55			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนและจากการใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดส่งผลให้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาการใช้แผนการประเมินในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาแผนการประเมินโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษามี ซึ่งแผนการประเมินที่พัฒนาขึ้นมีจำนวน 3 แผนการประเมิน โดยรายละเอียด ประกอบด้วย สิ่งที่จะประเมิน (ประเมินอะไร) รูปแบบการประเมินที่เน้นการสะท้อนคิดที่ใช้ ใช้อย่างไร (เป็นกิจกรรมใดในแผนการจัดการเรียนรู้) บทบาทของครูผู้สอน (ทำอย่างไร) บทบาทของผู้เรียน (ทำอย่างไร) และข้อมูลที่ได้จากการประเมินและการนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร และมีเล่มคู่มือที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาแผนการประเมินในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ครูผู้สอนได้นำไปใช้วางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยผลการตรวจสอบคุณภาพของแผนการประเมินและเล่มคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่ง พบว่า แผนการประเมินมีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง รูปแบบการประเมินสอดคล้องกับการสะท้อนคิด แผนการประเมินอธิบายขั้นตอนชัดเจนส่งเสริมบทบาทให้ผู้เรียนแสดงออกทางความคิดซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับ รัตติกร เหมือนนาดอน และคณะ (2562) ได้สรุปว่าการสะท้อนคิดเป็นแนวคิดเกี่ยวกับวิธีคิด ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดทบทวนและตรวจสอบความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อที่ซ่อนอยู่ภายในที่มีผลต่อการกระทำของตนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการสะท้อนคิดจะต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง ก่อนการปฏิบัติ ขณะปฏิบัติ หลังการปฏิบัติ และการสะท้อนคิดเกิดภายหลังการปฏิบัติเพื่อการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยผู้สอนจะต้องมีการตั้งคำถามสะท้อนคิดเพื่อช่วยให้ผู้เรียนตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับ กนกนุช ชื่นเลิศสกุล (2544) อธิบายว่า การสะท้อนคิดเป็นการคิดใคร่ครวญอย่างถี่

ถ้วน โดยการคิดย้อนกลับในประเด็นที่กำลังคิด เพื่อเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่คิดให้เป็นความรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนได้มีการใช้กระบวนการคิดในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การสะท้อนคิดจึงทำให้มนุษย์ได้สะท้อนคิดด้วยการตั้งคำถาม หยุดคิดเรื่องที่กำลังคิดไว้ชั่วคราวเพื่อตั้งคำถามและหาคำตอบเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังคิดในใจดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ Good, Carter V. (1973) ได้สรุปการสะท้อนคิดเป็นการคิดและพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดรอบคอบ คิดอย่างกระตือรือร้นอย่างต่อเนื่อง การพิจารณาความเชื่อหรือความรู้นั้นจะพิจารณาจากพื้นฐานและหลักฐานที่สนับสนุนความเชื่อหรือความรู้นั้น นอกจากนี้ยังพิจารณาสิ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อหรือความรู้นั้นด้วย โดยเฉพาะการอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติของการสะท้อนกลับหรือการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการรับรู้

2. เพื่อทดลองใช้แผนการประเมินโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า จากการทดลองใช้แผนการประเมินจำนวน 3 แผนการประเมิน แผนละ 3 ชั่วโมง ดำเนินการทดลองโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการจำนวน 3 วงรอบ เทคนิคการสะท้อนคิดที่ผู้เรียนใช้ได้ดี ได้แก่ การถามคำถาม และการอภิปรายสะท้อนการเรียนรู้ จึงได้นำมาใช้ร่วมกับเทคนิคอื่นๆ ในแผนการประเมินถัดไป และเทคนิคอื่นๆ ตามลำดับ ได้แก่ การสร้างผังความคิด การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ การประเมินตนเองและการตั้งคำถามกับตนเอง เนื่องจากเทคนิคที่ใช้ได้ดีผู้เรียนมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ผ่านการพูดหรือสนทนากับเพื่อนๆ และสำหรับเหตุผลเชิงวิชาการ โดยกมลวรรณ บัณฑิตสาธิสรรค์ (2561) อธิบายว่า การสะท้อนคิดโดยการอภิปรายร่วมกับบุคคลอื่นเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะการสะท้อนคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้นักศึกษาคิดทบทวนเรื่องราวต่างๆ ประเมินความรู้ความเข้าใจของตนเองตลอดจนทำความเข้าใจเหตุการณ์โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การสนทนาในประเด็นต่างๆ ตามลำดับขั้นของการสะท้อนคิดจะช่วยส่งเสริมทักษะการสะท้อนคิดได้เป็นอย่างดี อีกทั้งรัชนีกร ทองสุขดี (2545) ได้อธิบายว่า ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิดเป็นการพัฒนาความมีระเบียบและทักษะในการสร้างและจัดลำดับความคิดได้ ช่วยส่งเสริมการเป็นนักคิดที่ดีขึ้นจากการตั้งคำถามและให้เหตุผล ครูผู้สอนควรฝึกตั้งคำถามในเชิงบวกและเป็นคำถามปลายเปิดเป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ อยากได้คำตอบ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดทบทวน คิดเชื่อมโยง และคิดวิเคราะห์ได้ ในส่วนของเทคนิคที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนคิดร่วมกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนความรู้ข้อเสนอและวิพากษ์ข้อมูล ได้แก่ เทคนิคการเข้าร่วมในการอภิปรายสะท้อนการเรียนรู้ (Joining Reflection Discussions) และจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มตามหัวข้อในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน อภิปรายและแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมพูนุช จันทร์แสง (2557) สรุปว่า การสะท้อนคิดเป็นการพิจารณาไตร่ตรองอย่างลึกซึ้งและสมเหตุสมผลอยู่บนหลักฐานเชิงประจักษ์ซึ่งอาจได้มาจากการศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา การสะท้อนคิดทำได้โดยการพูดหรือการเขียน และการสะท้อนคิดสามารถทำได้ด้วยตนเองหรือทำเป็นกลุ่มได้ เทคนิคการสะท้อนคิดที่นำไปใช้อย่างต่อเนื่องกับแผนการประเมินอื่นๆ ในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ เทคนิคการสะท้อนคิดการถามคำถาม (Asking Question) และการตั้งคำถามกับตัวเอง (Self-Questioning) ผู้เรียนและครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ถามคำถามได้ โดยเทคนิคการสะท้อนคิดการถามคำถาม (Asking Question) และการตั้งคำถามกับตัวเอง (Self-Questioning) ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดในการตั้งคำถามจากสถานการณ์การเรียนรู้ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เมื่อผู้เรียนได้ฝึกใช้เป็นประจำอย่างต่อเนื่องช่วยให้ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมเพื่อเรียนรู้และฝึกการหาคำตอบจากประเด็น

คำถาม อีกทั้งกนกนุช ชื่นเลิศสกุล (2544) ได้อธิบายว่า การสะท้อนคิดเป็นการใช้สติพิจารณาโดยผ่านการพูดคุยกับตนเองในใจ (Self-talk) และในการพูดคุยกับตนเองนั้นเรามักจะมีการตั้งคำถามแล้วตอบคำถามนั้นด้วยตัวเอง โดยในกรณีที่เป็นคำถามที่ถามเป็นประจำและเรามีความคุ้นเคยกับการตอบอยู่แล้ว เราก็จะตอบคำถามนั้นอย่างรวดเร็ว แต่ถ้าเป็นคำถามที่หาคำตอบยากหรือต้องหาคำตอบอื่นไปจากเดิม เราจะมีการคิดและพยายามหาคำตอบตั้งคำถามย่อย ๆ อีกจำนวนมากน้อยแตกต่างกันไป

3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาโดยใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนซึ่งได้จากการเปรียบเทียบเป็นรายด้านจำนวน 5 ด้าน และหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้ กมล โพธิเย็น (2565) ได้ศึกษาวิธีการสอนอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยระบุว่าจะต้องมีขั้นตอนสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับเข้ามาและสามารถใช้หลักการของเหตุผลเพื่อมาประเมินข้อมูลในแง่มุมของความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลนั้นจนสามารถตัดสินใจใช้ข้อมูลเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด ครูผู้สอนได้นำเทคนิค การสะท้อนคิดเข้ามาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัชชา รอญยุทธ (2558) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำราชาศัพท์และคำสุภาพกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีขั้นตอนการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นกำหนดแผนการปฏิบัติการ ขั้นปฏิบัติการ ขั้นการสังเกต และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ นำข้อมูลจากการปฏิบัติในวงจรมาวิเคราะห์และปรับแผนวงจรใหม่ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำราชาศัพท์และคำสุภาพภายหลังจากที่ได้รับการพัฒนาตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนาอย่างมีนับสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สรุปได้ว่า วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการใช้เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด เช่น การสร้างผังความคิด ควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในลักษณะเพื่อนประเมินเพื่อนโดยประเมินชิ้นงานเพื่อนในชั้นเรียนในรูปแบบของการผลย้อนกลับ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุง เพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์

1.2 เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิดที่นำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรอธิบายลักษณะของเทคนิคแต่ละเทคนิคให้ชัดเจน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามก่อนเริ่มกิจกรรมเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 พัฒนาแผนการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการประเมินที่เน้นการสะท้อนคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้วัดทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียนให้ดีขึ้น

2.2 ศึกษาแนวคิดการสะท้อนคิดและเทคนิคการประเมินสะท้อนคิดโดยนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้กับรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

กนกนุช ชื่นเลิศสกุล. (2544). การเรียนรู้โดยผ่านการสะท้อนคิด: การศึกษาและการปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก. Learning by Reflection: Education and Clinical Nursing Practice. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 9(2), 35-48.

กมล โพธิเย็น. (2565). สอนอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วารสารศึกษาศาสตร์, 20(2), 11-24.

กมลวรรณ บัณฑิตสาธิสรรค์. (2561). การสะท้อนคิดของนักศึกษาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ชมพูนุช จันทร์แสง. (2557). ผลของการประเมินตนเองโดยใช้วิธีการสะท้อนคิดที่แตกต่างกันที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/46281 pdf

นัชชา รอญยุทธ. (2558). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำราชาศัพท์และคำสุภาพกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ปาริชาติ สุขสวัสดิพร. (2561). การพัฒนารูปแบบการประเมินเพื่อการเรียนรู้การตัดสินใจทางคลินิกด้านการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้คอมพิวเตอร์มัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/63318.pdf

รัชนีกร ทองสุขดี. (2545). การเขียนสะท้อนความคิด: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. ศึกษาศาสตร์สาร, 29(2), 45-51.

รัตติกร เหมือนนาดอน, ยุพาภรณ์ ติรไพรวงศ์, เจียมใจ ศรีชัยรัตนกูล, และ สันติ ยุทธยง. (2562). การพัฒนาการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด. Learning Development through Reflection. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล, 35(2), 13-25.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒผล. (2557). การโค้ชเพื่อการรู้คิด Cognitive Coaching (พิมพ์ครั้งที่ 3). จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สำนักนายกรัฐมนตรี.

Ali, M. S. (2016). Learning and teaching: Theories approaches and models. Necmettin Erbakan University: Education Faculty.

Ennis, R. H. (1993). Critical thingking assessment. Theory to Practice, 32(3), 179-186.

Good, C. V. (1973). Dictionary of education. New York: McGraw-Hill Book.

Kemmis, S. & McTaggart, R. (1988). The action research planner. Victoria: Deakin University.

Knowles, J. et al. (1994). Through preservice teachers' eyes. New York: Macmillan.

รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช: การศึกษาในฐานะวรรณกรรมคำสอนขุนนาง
Ramakien composed by King Rama Buddha Yodfa Chulalok: a study as didactic literature the nobility

ณัฐวุฒิ คล้ายสุวรรณ[1*], บุญเหลือ ใจมโน[2], ธนพร หมูคำ[3] ,ประเทือง ทินรัตน์[4]
Natawut Klaisuwan[1], Boonlue Chaimano[2], Thanaporn Mookham[3], Pratuang Dinnaratna[4]

[1,2,3] สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
[1,2,3] Faculty of Humanities and Social SciencesLampang Rajabhat University
[4] ข้าราชการบำนาญ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[4] Pensioner of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

*Corresponding email: natawut.kla@mbu.ac.th
Received: 6 June 2023; Revised: 23 August 2023; Accepted: 23 August 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร ศึกษาข้อมูลจากรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตามหลักแนวคิดวรรณกรรมคำสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคำสอนขุนนางที่ปรากฏจากรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช 2) ศึกษากลวิธีการสอนขุนนางที่ปรากฏจากรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่าเรื่องรามเกียรติ์ปรากฏคำสอนขุนนาง 2 ประการ ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนต่อพระมหากษัตริย์ 2) การปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยคำสอนทั้ง 2 ประการนี้ มีที่มาจากวรรณคดีคำสอนแบบฉบับ คือ โคลงพาลีสอนน้อง และโคลงราชสวัสดิ์ อันเป็นวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนปลาย สำหรับกลวิธีการสอนขุนนางของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พบว่า ทรงใช้กลวิธีในการสอนขุนนาง 2 รูปแบบ คือ 1) การสอนแบบตรงไปตรงมา โดยสอนให้ขุนนางรู้ว่าสิ่งใดควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำ 2) การสอนโดยการเสนอข้อคิด ทรงนำเสนอข้อคิดให้ขุนนางเห็นว่าไม่ควรปฏิบัติหน้าที่เกินพระราชโองการ นอกจากนี้ยังทรงชี้แจงให้เห็นผลเสียของการปฏิบัติหน้าที่เกินพระราชโองการด้วยว่า อาจสร้างความไม่พอใจให้พระมหากษัตริย์ เหตุที่รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีคำสอนสำหรับขุนนางปรากฏในเนื้อเรื่อง เป็นเพราะพระราชประสงค์ที่จะควบคุมขุนนางให้อยู่ในระเบียบวินัย และรู้จักวิธีการปฏิบัติตนต่อพระมหากษัตริย์ ตลอดจนรู้จักหน้าที่ในการปฏิบัติราชการ

คำสำคัญ: รามเกียรติ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, วรรณกรรมคำสอน, ขุนนาง

ABSTRACT

This research article is a research document to study information from Ramakien composed by King Rama Buddha Yodfa Chulalok according to the concept of didactic literature had the objectives to 1) study the teachings for the nobles that appeared in the Ramayana written by King Buddha Yodfa Chulalok the Great 2) study the methods of teaching for nobles by King Buddha Yodfa Chulalok the Great. This research is a documentary research by analyzing the Ramayana story of King Rama I and presents the research results in a descriptive analysis.

The results of the study found two teachings for nobles were 1) conducting for the king and 2) performing official duties. These two teachings came from the classic teaching literature that were Phali Son Nong and Ratchasawat which is the literature of the late Ayutthaya period. Regarding the methods of teaching nobles of His Majesty King Rama I, it was found that His Highness used two methods for teaching nobles: 1) direct teaching. which teaches the nobles what they should do and what they should not do 2) teaching by presenting ideas which presented ideas to the nobles that Should not perform duties beyond royal command He also clarified the disadvantages of performing duties. beyond the royal decree that may create dissatisfaction with the King. The researcher assumed that the reason why Ramayana ,King Buddha Yodfa Chulalok the Great's writing, appears the teachings of nobles in the story because he intended to control the noble to be in discipline and know how to behave towards the King as well as knowing the duties of performing official duties.

Keywords: Ramakien composed by King Rama Buddha Yodfa Chulalok, didactic literature, nobility

บทนำ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีแห่งใหม่แล้ว ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่างๆ หลายประการ หนึ่งในนั้น คือ การฟื้นฟูและส่งเสริมวรรณคดีให้มีฉบับสมบูรณ์อีกครั้ง โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระราชนิพนธ์วรรณคดีบทละคร เพื่อเป็นแบบฉบับสำหรับพระนคร จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ รามเกียรติ์ อุณรุท ดาหลัง และอิเหนา (สมพันธุ์ เลขะพันธ์, 2561)

พระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชนั้น เป็นหนังสือขนาดใหญ่ มีความยาวถึง 116 เล่มสมุดไทย ทั้งนี้คงเป็นพระราชประสงค์ ที่จะให้พระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ เป็นแบบฉบับที่ละเอียดถูกต้อง จึงทรงไม่รังเกียจข้อความที่พรรณนาจนยืดยาว กระบวนความพรรณนา แม้จะเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ก็มีหลายรส หลายแบบ จึงเป็นหนังสือที่ให้ทั้งความเพลิดเพลิน และให้คติสอนใจ ทั้งตัวละครยังแสดงแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามสถานการณ์ต่างๆ เช่น พระรามกับหนุมานเป็นแบบอย่างของความกล้าหาญ นางสีดาเป็นแบบอย่างของสตรีที่ซื่อสัตย์

จงรักภักดีต่อสามี ทรพีเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีเพราะเป็นลูกอกตัญญู พระลักษณ์และกุมภกรรณเป็นแบบอย่างของน้องชายที่ดี ส่วนทศกัณฐ์เป็นแบบอย่างของผู้ไม่มีคุณธรรม ดังนั้นพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงได้รับการยกย่องว่า เป็นวรรณคดีที่ทรงคุณค่าเล่มหนึ่งของไทย (โมรี ชื่นสำราญ และเทือก กุสุมา ณ อยุธยา, 2512) สำหรับพระราชประสงค์ในการพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ ปรากฏอยู่ในโคลงกระทู้บาทรองสุดท้ายว่า

จบ เรื่องรามเมศล้าง อสุรพงศ์
บ พิตรธรรมิกทรง แต่งไว้
ริ ร่ำพร่ำประสงค์ สมโภช พระนา
บูรณ์ บำเรอรมย์ให้ อ่านร้องรำเกษม

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2549 ง)

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2563) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโคลงกระทู้ข้างต้นว่า เมื่อพิจารณาความจากโคลงกระทู้ดังกล่าว ทำให้เห็นพระราชประสงค์ของการพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ว่า มี 2 ประการ คือ สมโภชพระ และ อ่านร้องรำเกษม

พระราชประสงค์ที่ว่า อ่านร้องรำเกษม แสดงให้เห็นว่าเรื่องรามเกียรติ์ เป็นวรรณคดีสำหรับการแสดงละคร โขน หนัง ซึ่งใช้การพากย์ การร้อง การรำ เพื่อสร้างความรื่นรมย์ให้แก่ผู้ชมและผู้ฟัง ความน่าสนใจของเรื่องรามเกียรติ์อีกประการหนึ่ง คือ เป็นวรรณคดีสำหรับอ่าน ทั้งที่ขณะนั้น วัฒนธรรมการอ่านในสังคมไทยยังไม่เข้มแข็ง ผู้รู้หนังสือและอ่านออกเขียนได้มีเฉพาะชนชั้นสูง เช่น พระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ ภิกษุ ขุนนาง ส่วนชาวบ้านรับอรรถรสของเรื่องรามเกียรติ์จากการดูโขนดูหนัง ส่วนพระราชประสงค์ที่ว่า สมโภชพระ ก็คือ การประกาศเฉลิมพระเกียรติยศของพระองค์

ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากพระราชประสงค์ 2 ประการดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ยังทรงมีพระราชประสงค์ให้พระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ มีฐานะเป็นวรรณกรรมคำสอน เพื่อเป็นแนวทางในการสอนหรือเป็นข้อพึงระวังแก่บุคคลต่างๆ ในการปฏิบัติงานตามกรมกองต่างๆ ในราชสำนัก โดยเฉพาะขุนนางผู้ปฏิบัติราชการต่างพระเนตรพระกรรณที่ถือได้ว่า ใกล้ชิดพระองค์ หากปฏิบัติตนได้ดีก็จะทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธา แต่ในทางกลับกัน หากใช้สิทธิ์เกินควรจะทำให้เสื่อมเสียศรัทธามาถึงพระมหากษัตริย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคำสอนขุนนาง ที่ปรากฏจากรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
2. เพื่อศึกษากลวิธีการสอนขุนนาง ที่ปรากฏจากรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอน และวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเป็นหลัก ทั้งนี้อาจมีการนำข้อมูลที่ผู้วิจัยพบ ไปเปรียบเทียบกับรามเกียรติ์ฉบับอื่นๆ คือ รามเกียรติ์ฉบับบทละครสมัยอยุธยา รามเกียรติ์ฉบับธนบุรี และรามเกียรติ์ฉบับพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เพื่อวิเคราะห์และตีความก่อนสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เพื่อค้นหาคำสอนขุนนาง และกลวิธีการสอนขุนนางที่ปรากฏในตัวบท จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดวรรณกรรมคำสอน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (description analysis)

นิยามศัพท์เฉพาะ

วรรณกรรมคำสอน คือ วรรณกรรมที่นำเสนอแนวทางในการปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนทางสังคม และหลักในการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ อาจมีทั้งคำสอนโดยตรงและคำสอนโดยอ้อม

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับขุนนาง

ขุนนาง คือ ข้าราชการที่ไม่ได้เป็นเชื้อพระวงศ์ และถวายตัวเข้ารับราชการกับพระมหากษัตริย์จนมียศ มีตำแหน่งสูงขึ้นตามลำดับ และมีศักดินาถึง 400 ไร่ ข้าราชการที่มีศักดินาต่ำกว่า 400 ไร่ ยังไม่เรียกว่าขุนนาง แต่เรียกว่า ขุนหมื่น ยกเว้นมหาดเล็ก แม้จะมีศักดินาต่ำกว่า 400 ไร่ ก็ได้รับการยกย่องให้เป็นขุนนาง เพราะเป็นผู้รับใช้ใกล้ชิด (วิไลเลขา ถาวรธนสาร และคณะ, 2563) บทบาทหน้าที่ของขุนนาง คือ ปฏิบัติราชการและรับใช้ใต้เบื้องพระบาท ดังนั้นจึงต้องใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ เมื่อขุนนางต้องใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรอบรู้เรื่องขนบธรรมเนียมราชสำนัก และรู้จักปฏิบัติตน ตามหลักเสวกามาตย์เพื่อให้เป็นที่พอพระทัย (สมรรัตน์ พันธุ์เจริญ, 2542)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมคำสอน

วรรณกรรมคำสอน นับว่าเป็นวรรณกรรมที่ตัวบทประพันธ์ให้ความสำคัญต่อผู้อ่าน เพื่อนำไปวิเคราะห์เป็นแนวทางในการเป็นแบบอย่างทั้งการปฏิบัติในบทบาทชีวิตประจำวัน ปฏิบัติในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับในการปฏิบัติงาน ในที่นี้ขอสรุปความหมายของวรรณกรรมคำสอน ตามที่นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายไว้ เช่น

ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล (2519) กล่าวถึงวรรณกรรมคำสอนว่า วรรณกรรมคำสอนของไทยที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้วรรณกรรมคำสอนยังเป็นส่วนหนึ่งในประเภทของวรรณคดีไทย กวีตั้งใจแต่งเพื่อสอนโดยตรงหรือโดยอ้อม ด้วยการนำคำสอนไปแฝงไว้ในวรรณคดี เพื่อมิให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่ากำลังถูกสั่งสอน สำหรับธวัช ปุณโณทก (2525) กล่าวว่า วรรณกรรมคำสอนจะสอนปรัชญาพุทธศาสนาและจริยธรรม กล่าวคือ สอนให้คนตระหนักถึงความไม่เที่ยงแท้ของสังสารวัฏ ให้รู้แจ้งในสังขารมนุษย์ ทั้งสอนจริยธรรมอันเป็นแนวทางประพฤติของบุคคล และสอนแนวทางในการดำเนินชีวิต คำสอนนั้นจะเน้นหน้าที่ของมนุษย์ที่พึงปฏิบัติต่อกันในสังคม ตั้งแต่ครอบครัว

พ่อ แม่ ลูก สามี ภรรยา ไปจนถึงสังคมที่กว้างขึ้น ได้แก่ หน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อพระสงฆ์ การปฏิบัติตนต่อเจ้าขุนมูลนาย ตลอดจนหน้าที่ของมูลนายที่ต้องปฏิบัติต่อประชาชน

นอกจากนี้ นิยะดา เหล่าสุนทร และคณะ (2540) กล่าวถึง วรรณกรรมคำสอนว่าเปี่ยมไปด้วยสาระการสอนอันทรงคุณค่า และมีประโยชน์ต่อคนทุกเพศทุกวัย ช่วยธำรงสังคมให้มีความสงบสุข และในประเด็นเดียวกันนี้ พิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ (2542) กล่าวถึงความหมายและลักษณะของวรรณกรรมคำสอน สรุปได้ 3 ประการ คือ

1) วรรณกรรมคำสอนเป็นวรรณกรรมที่สอนให้รู้จักเรื่องการครองตน กล่าวคือ สอนให้รู้จักแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง สอนให้รู้จักการวางตัว อ่อนน้อมถ่อมตน ประพฤติตนให้มีกิริยาวาจาสุภาพเรียบร้อย ยึดมั่นในศีลธรรม ไม่หลงใหลในอบายมุข และต้องรู้จักคบเพื่อนที่ดี

2) วรรณกรรมคำสอนเป็นวรรณกรรมที่สอนให้รู้จักเรื่องของการครองเรือน กล่าวคือ สอนให้รู้จักผูกไมตรีกับผู้อื่น ทั้งคนในครอบครัว รวมถึงผู้ใต้บังคับบัญชา สอนให้มีความเมตตา เอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและจงรักภักดี

3) วรรณกรรมคำสอนเป็นวรรณกรรมที่สอนให้รู้จักในเรื่องของการครองงาน กล่าวคือ สอนให้รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง สอนให้มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน อย่าให้ขาดตกบกพร่องหรือคั่งค้าง สอนให้เป็นผู้รักในความรู้ และไม่ควรหยุดไขว่คว้าหาความรู้ สอนให้รู้จักคัดเลือกในสิ่งที่ดีงามเอาไว้ใช้ให้เกิดประโยชน์

จากคำอธิบายความหมายและลักษณะของวรรณกรรมคำสอน สรุปได้ว่า วรรณกรรมคำสอน คือ วรรณกรรมที่กวีแต่งขึ้นสำหรับใช้สอนบุคคลทุกชนชั้น ซึ่งอาจจะเป็นการสอนโดยตรงหรือการสอนโดยอ้อม ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยตรงหรือการสอนโดยอ้อม กวีจะสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ตลอดจนคติธรรม ความเชื่อ การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ไม่ขัดขืนต่อจารีตประเพณี สอนให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และสอนให้รู้จักมีความเมตตาต่อผู้อื่น ทั้งนี้หากใครปฏิบัติตามคำสอนก็จะได้รับประโยชน์อย่างมาก ส่งผลให้ชีวิตมีความสุข และสังคมมีความสงบสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องรามเกียรติ์ของไทยที่ผู้วิจัยนำมาทบทวนเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 เรื่องที่น่าสนใจ คือ สุรพงษ์ โสธนเสถียร (2526) ศึกษาเรื่องรามเกียรติ์ในแง่ของการแปลความหมายทางการเมือง ซึ่งผลการศึกษาทำให้ทราบว่า รามเกียรติ์ไม่ใช่วรรณคดีที่ให้คุณค่าทางด้านอารมณ์เพียงอย่างเดียว แต่เป็นวรรณคดีที่มีบทบาททางการเมืองด้วย กล่าวคือ เป็นวรรณคดีที่สนับสนุนความชอบธรรม ในการขึ้นครองราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และยังช่วยเสริมสร้างให้เกิดความจงรักภักดีต่อราชวงศ์ ส่วนเสาวณิต จุลวงศ์ (2536) ศึกษารามเกียรติ์ในหัวข้อ โครงสร้างของสังคมในรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 1 สรุปผลการศึกษาได้ว่า ความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางสังคมที่ปรากฏในเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 1 เกิดจากการจัดระเบียบสังคมด้วยบรรทัดฐาน สถานภาพ และบทบาทได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อกำหนดตำแหน่งและหน้าที่ของสมาชิกในสังคม

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผลการศึกษาดังกล่าวที่ว่า รามเกียรติ์เป็นวรรณคดีการเมือง ช่วยเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อราชวงศ์ อีกทั้งยังช่วยสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับสังคม เพราะสมาชิกในสังคมทำตามบรรทัดฐาน สถานภาพ และบทบาท สอดคล้องกับความเห็นของผู้วิจัยที่ว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงใช้วรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์เป็นสื่อในการสอนขุนนาง เพื่อให้รู้จักการปฏิบัติตนตามหน้าที่ราชการ

ผลการวิจัย

1. คำสอนขุนนาง

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคำสอนขุนนางที่ปรากฏในรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ผู้วิจัยพบคำสอนขุนนาง 2 ประเด็น คือ การปฏิบัติตนต่อพระมหากษัตริย์ และการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ดังตัวอย่างและบทวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.1 การปฏิบัติตนต่อพระมหากษัตริย์

ความจากเรื่องรามเกียรติ์ตอนพาลีสอนน้อง ปรากฏคำสอนขุนนางเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติตนต่อพระมหากษัตริย์ มากสุดถึง 18 ประการ ได้แก่ 1) หมั่นเข้าเฝ้าเนืองนิตย์ 2) อย่าเกียจคร้าน 3) อย่าทำตามใจตนเอง 4) หากตรัสถามให้กราบทูลตามเรื่องที่รู้ 5) อย่าแต่งตัวแข่งกับพระมหากษัตริย์ 6) อย่าก้มๆ เงยๆ ขณะหมอบเฝ้า 7) อย่าเหลียวซ้ายแลขวาในขณะเข้าเฝ้า 8) อย่าขึ้นนั่งบนบัลลังก์หรือพระที่นั่ง 9) อย่าผูกสมัครรักใคร่กับนางสนม 10) จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ 11) อย่าทะนงตนว่าได้รับพระเมตตา 12) อย่าบอกความลับบ้านเมืองแก่แขกเมือง 13) อย่าทำสนิทสนมกับแขกเมือง 14) อย่าอิจฉาผู้อื่นที่ได้รับรางวัล 15) อย่ายุยงพระมหากษัตริย์ให้โกรธและลงโทษผู้อื่น 16) อย่าเบียดบังพระราชทรัพย์ 17) หากมีรับสั่งเรื่องใดจงจดจำให้ขึ้นใจ 18) อาสาเจ้าจนตัวตาย คำสอนทั้ง 18 ประการนี้เป็นคำสอนที่พาลีสอนสุครีพก่อนตาย ดังความว่า

หมั่นเฝ้าเช้าเย็นเป็นนิจกาล อย่าเกียจคร้านแต่ตามอำเภอใจ
สิ่งใดพระองค์จะตรัสถาม อย่าเบาความพิดทูลแต่โดยได้
อย่าแต่งตัวโอ่อวดพระทรงชัย ที่ในพระโรงรัตนา
หมอบเฝ้าอย่าก้มอย่าเงยหงาย อย่าเตร่ตร่ายเหลือบแลซ้ายขวา
พระที่นั่งบัลลังก์อลงการ์ อย่าฝ่าฝืนขึ้นนั่งอิงองค์
อันฝูงพระสนมนางใน อย่าผูกจิตพิสมัยใหลหลง
จงภักดีต่อใต้บาทบงสุ์ อย่าทะนงว่าทรงพระเมตตา
แขกเมืองอย่าบอกความลับ อย่าสนิทคำนับคบหา
อันรางวัลให้ปันเสนา อย่ามีใจฉันทาทัดทาน
แม้นกริ้วโกรธลงโทษผู้ใด อย่าใส่ใจยุยงจงผลาญ
อย่าโลภลักราชทรัพย์ศฤงคาร พระบรรหารสิ่งใดจงจำความ
อาสาเจ้าจนตัวตาย จึ่งนับว่าเป็นชายชาญสนาม
เจ้าจงจำคำทำตาม ก็จะจำเริญความสวัสดี

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2549 ข)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า คำสอนเรื่องการปฏิบัติตนของขุนนางต่อกษัตริย์ ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณคดีคำสอนแบบฉบับเรื่องโคลงพาลีสอนน้อง ทั้งนี้เมื่อนำคำสอนเรื่องการปฏิบัติตนของขุนนางที่ปรากฏจากรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ไปเปรียบเทียบกับโคลงพาลีสอนน้องปรากฏว่า คำสอนเรื่องการปฏิบัติตนของขุนนางต่อพระมหากษัตริย์ในวรรณคดีทั้ง 2 เรื่อง มีเนื้อหาไม่แตกต่างกัน โดยเนื้อความจากโคลงพาลีสอนน้อง (กรมศิลปากร, 2508) กล่าวถึงหลักปฏิบัติตนของขุนนางต่อพระมหากษัตริย์ ดังนี้ 1) เข้าเฝ้าเนืองนิตย์ 2) เพ็ดทูลด้วยความสัตย์ 3) สำรวมกิริยาวาจาในท้องพระโรง 4) อย่าคิดเป็นชู้กับนางสนม 5) เพ็ดทูลความในยามที่พระมหากษัตริย์มีพระอารมณ์แจ่มใส 6) พิจารณาข้อความที่เพ็ดทูลว่า ข้อความใดควรกราบทูล และข้อความใดไม่ควร

กราบทูล 7) อย่าขึ้นนั่งบนพระราชอาสน์ 8) ในระหว่างเข้าเฝ้าให้นั่งในระยะที่พองาม ไม่ใกล้หรือไกลนัก หากอยู่ไกลก็ให้อยู่ในสายพระเนตรพอที่จะรับสั่งได้ 9) เจริญรอยตามเมื่อพระราชทานบำเหน็จรางวัล 10) รับประทานอาหารแต่พอควรก่อนเข้าเฝ้า เพราะจะไม่เกิดปัญหาเรื่องการขับถ่าย 11) อย่าฉกฉวยเอาของในพระคลังหลวงไปเป็นของตน 12) สงวนศักดิ์ในการพูด ไม่เจรจาหรือแสดงความลับด้วยความสนิทสนมกับทูตต่างเมือง 13) ห้ามเข้าใกล้ทางฉนวนชั้นบัญชรเพราะจะได้รับโทษถึงตาย 14) จงเกรงพระราชอาญา และรับใช้พระมหากษัตริย์ด้วยความจงรักภักดี ถ้าทรงโกรธอย่าโกรธตอบ 15) จงจดจำในสิ่งที่รับสั่งให้ถี่ถ้วน 16) อย่ากราบทูลยับยั้งโดยถือเอาความสนิทสนมเป็นที่ตั้ง 17) อย่ากลับกลอกใบหน้า ในขณะที่เฝ้า 18) เพ็ดทูลความให้แจ่มแจ้งชัดเจน 19) อย่าเกี่ยงงอนในการเข้าเฝ้า 20) อาสาทำศึกจนตัวตาย

คำสอนจากโคลงพาลีสอนน้องทั้ง 20 ประการ ตามที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า ไม่ต่างจากคำสอนของพาลีที่สอนสุครีพในเรื่องรามเกียรติ์ ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีพระราชประสงค์ใช้คำสอนจากโคลงพาลีสอนน้องเป็นสื่อในการสั่งสอนขุนนาง ให้รู้จักวิธีการปฏิบัติตนต่อพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้หากขุนนางปฏิบัติตามก็จะเกิดประโยชน์ต่อตนเองในหลายๆ ด้าน เช่น เป็นที่โปรดปราน ปลอดภัยจากพระราชอาญา เป็นต้น

1.2 การปฏิบัติหน้าที่ราชการ

เมื่อพิจารณาเนื้อหาจากตอนศึกกุมภรรณพบว่า ปรากฏคำสอนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการของขุนนางในเรื่องต่างๆ ได้แก่ 1) เอาใจใส่ต่อราชกิจราชการต่างๆ 2) โอนอ่อนผ่อนตามพระทัย 3) แสวงหาความดีความชอบ 4) รอบรู้เรื่องราชกิจราชการ 5) ระวังตนอย่ากระทำผิด คำสอนทั้ง 5 ประการดังกล่าว กุมภรรณสอนพิเภกก่อนตายด้วยศรพรหมาสตร์ของพระราม ดังความว่า

สิ่งใดอย่าได้อนาทร ผ่อนตามฤทัยพระทรงฤทธิ์
จงอุตส่าห์แสวงหาความชอบ ให้รอบรู้หน้าหลังระวังผิด

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2549 ข)

จากการศึกษายังพบอีกว่า คำสอนขุนนางเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ที่ได้รับการเน้นย้ำตลอดทั้งเรื่อง คือ การเอาใจใส่ต่อราชการ และอย่าก่อเรื่องให้พระมหากษัตริย์ขุ่นเคืองพระทัย ดังความว่า

กิจการจงเอาใจใส่
ต่างเนตรต่างกรรณภูวไนย อย่าให้เคืองใต้บาทา

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2549 ค)

จากคำสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ปรากฏ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า นอกจากโคลงพาลีสอนน้อง จะเป็นแบบฉบับคำสอนขุนนางในพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์แล้ว โคลงราชสวัสดิ์ยังเป็นแบบฉบับของการนำคำสอน มากล่าวไว้ในรามเกียรติ์เช่นกัน ทั้งนี้เมื่อนำคำสอนที่กุมภกรรณสอนพิเภก ไปตรวจสอบกับโคลงราชสวัสดิ์พบว่า คำสอนที่กุมภกรรณสอนพิเภกนั้น มีที่มาจากโคลงราชสวัสดิ์จริง ได้แก่ 1) อย่าเอาแต่นอน ควรแสวงหาภารกิจที่จะได้รับจากการเข้าเฝ้า แสดงความจงรักภักดีทั้งเช้าและค่ำ 2) จงรู้จักโอนอ่อนผ่อนตามพระทัยพระเจ้าอยู่หัว ดุจดังต้นไม้ที่โอนเอนตามกระแสลม 3) จงรู้จักใช้สติปัญญากระทำกิจในทางที่ชอบ และทางที่จะสร้างความสุขให้แก่ตนเอง รู้จักให้ทานที่เหมาะสมกับกาลเวลา 4) เมื่อจะทำภารกิจใดควรคำนึงถึงระเบียบแบบแผน และไตร่ตรอง

ให้รอบคอบ อีกทั้งต้องรอบรู้ราชกิจต่างๆ 5) งดเว้นจากการประพฤติชั่วหรือสิ่งที่กระทำแล้วจะเกิดโทษ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วย ค่าภาคหลวง ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ (กรมศิลปากร, 2508)

นอกจากนี้พระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ ยังแทรกข้อคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของขุนนางเอาไว้ว่า มิควรปฏิบัติราชการเกินพระราชโองการหรือทำนอกเหนือคำสั่งของพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้เห็นได้จากการปฏิบัติราชการของพญาวานรต่างๆ ซึ่งเทียบได้กับขุนนางชั้นเสนาบดี เช่น องคต ชมพูพาน ชามพูราช และนิลนนท์ ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นทูตจำทูลพระราชสาส์นไปเจรจากับฝ่ายยักษ์ แต่ฝ่ายยักษ์ไม่ต้อนรับทูตตามประเพณี กลับสั่งทหารให้จับกุมตัวไว้ พญาวานรจึงสังหารทหารยักษ์เพื่อป้องกันตัว ทั้งนี้พญาวานรยังคิดที่จะสังหารยักษ์กษัตริย์ แต่ด้วยความเกรงว่าจะปฏิบัติราชการเกินคำสั่ง พญาวานรจึงกระทำเพียงแค่แสดงฤทธานุภาพเท่านั้น ในเรื่องนี้ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างจากตอนนิลนนท์ถือพระราชสาส์นไปยังท้าวจักรวรรดิ ความว่า

แต่กูซึ่งเป็นทูตมา ฆ่าเสียก็จะสิ้นสังขาร
หากเกรงเกินพระบัญชาการ หาไม่จะประหารให้วายชนม์
ว่าแล้วชักพระขรรค์ออกกวัดแกว่ง สำแดงฤทธากุลาหล
เป็นเพลิงพลุ่งรุ่งโรจน์โพยมบน ควันตลบมืดมนทั้งกรุงไกร

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2549 ง)

นอกจากจะแสดงให้เห็นว่า ขุนนางมิควรปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือพระราชโองการแล้ว ยังแสดงให้เห็นผลของการปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือพระราชโองการด้วยว่า อาจสร้างความขุ่นเคืองพระทัยให้กับพระมหากษัตริย์ เช่น หนุมานที่พระรามใช้ให้ตามศรพรหมาสตร์เพื่อไปดูว่าตกลงยังที่แห่งใดแล้วพระองค์จะเสด็จไปสร้างเมืองให้ แต่หนุมานกลับปรับพื้นที่และสร้างกำแพงเมืองขึ้นก่อน ครั้นพระรามทราบก็ทรงขุ่นเคืองพระทัยมาก ดังความว่า

ตรัสว่าเราใช้แต่ไปดู ให้รู้ว่าศรตกที่ไหน
แจ้งแล้วจะยกพลไป สร้างสรรค์เมืองให้วานร
ตราบสิ้นพระจันทร์พระอาทิตย์ เหตุใดควรคิดทำก่อน
ไหนเลยจะเป็นสถาวร เราจะบทจรก็เสียที

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2549 ค)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อคิดเรื่องไม่ทำเกินพระราชโองการ ไม่ได้ปรากฏเฉพาะรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเท่านั้น แต่ยังปรากฏในรามเกียรติ์ฉบับอื่นๆ ด้วย คือ รามเกียรติ์ฉบับบทละครสมัยอยุธยา ที่แสดงให้เห็นผลของการกระทำนอกเหนือพระราชโองการว่า จะทำให้พระมหากษัตริย์ไม่พอใจ ดังที่พระรามต่อว่าหนุมาน โทษฐานเผากรุงลงกา ซึ่งนอกเหนือคำสั่งของพระองค์ ความว่า

เราใช้ให้ไปเฝ้าโฉมยง ถวายธำมรงค์กับภูษา
ใยจึ่งไปเผากรุงลงกา ทำนอกบัญชาเราออกไป

(ดาวรัตน์ ชูทรัพย์ ชำระและอธิบาย, 2541)

เมื่อตรวจสอบจากรามเกียรติ์ฉบับกรุงธนบุรี และรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ผู้วิจัยพบคำสอนเรื่องไม่ทำเกินพระราชโองการเช่นกัน โดยรามเกียรติ์ฉบับธนบุรี กล่าวถึงเรื่องไม่ทำเกินพระราชโองการไว้ ความว่า

หนุมานซึ่งแอบเข้าสะกด หลับหมดแล้วถมคาถา
กริ้วโกรธกล่าวคำอหังการ์ เงื้อง่าใคร่ฆ่าทศกัณฐ์
เอะแล้วจะผิดกระมัง ไม่มีรับสั่งให้ห้ำหั่น

(กรมศิลปากร, 2539)

สำหรับรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ก็ปรากฏข้อคิดเรื่องไม่ทำเกินพระราชโองการอีกเช่นกัน ดังความว่า

กูจะใคร่ได้เศียรของขุนมาร ไปถวายพระอวตารผ่านฟ้า
แต่ครั้งนี้มิได้มีอาชญาสิทธิ์ จึ่งจำใจไว้ชีวิตยักษา

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544)

จากการพบข้อคิดเรื่องไม่ทำเกินพระราชโองการ ในรามเกียรติ์ฉบับบทละครสมัยอยุธยา รามเกียรติ์สมัยธนบุรี รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นคำสอนที่พระมหากษัตริย์ต้องการปลูกฝังความคิดหรือตักเตือนขุนนางเพื่อให้รู้ และตระหนักถึงขอบเขตหน้าที่ที่ตนควรกระทำ

2. กลวิธีการสอนขุนนาง

กลวิธี หมายถึง วิธีการพลิกแพลงที่อาศัยความชำนาญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สอน หมายถึง บอกหรือทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความรู้หรือความเข้าใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ดังนั้น กลวิธีการสอน จึงหมายความถึง วิธีการสอนที่อาศัยความชำนาญในการพลิกแพลงคำสอน เพื่อให้เกิดความรู้หรือความเข้าใจต่อผู้ที่ได้รับคำสอน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากรามเกียรติ์ จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงใช้กลวิธีการสอนขุนนางในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

2.1 การสอนแบบตรงไปตรงมา

การสอนแบบตรงไปตรงมา เป็นการสอนที่ใช้คำง่ายๆ แต่สื่อความหมายได้ชัดเจน (วราภรณ์ บำรุงกุล, 2542) การสอนในลักษณะดังกล่าว เป็นการสอนที่พบมากที่สุดในเรื่องรามเกียรติ์ โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสอนขุนนางให้รู้ว่าสิ่งที่ควรทำคืออะไร และสิ่งที่ไม่ควรทำคืออะไร ดังนี้

2.1.1 การสอนในสิ่งที่ควรทำ การสอนในลักษณะดังกล่าว จะมีคำที่แสดงให้เห็นถึงการสอนให้กระทำหรือปฏิบัติ เช่น หมั่น จง หรือ ละคำไว้ในฐานที่เข้าใจ เช่น

- หมั่นเฝ้าเช้าเย็นเป็นนิจกาล
- จงภักดีต่อใต้บาทบงสุ์
- พระบรรหารสิ่งใดจงจำความ
- อาสาเจ้าจนตัวตาย

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2549 ข)

2.1.2 การสอนในสิ่งที่ไม่ควรทำ การสอนในลักษณะดังกล่าว จะมีคำที่แสดงให้เห็นถึงการสอนไม่ให้กระทำหรือห้ามปฏิบัติ ส่วนมากจะมีคำว่า อย่า เช่น

- อย่าฝ่าฝืนขึ้นนั่งอิงองค์
- อย่าผูกจิตพิสมัยใหลหลง
- อย่าทะนงว่าทรงพระเมตตา
- อย่าสนิทคำนับคบหา
- อย่ามีใจฉันทาทัดทาน
- อย่าใส่ใจยุยงจงผลาญ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2549 ข)

2.2 การสอนโดยการเสนอข้อคิด

เป็นการสอนโดยการเสนอข้อคิดอันควรค่าแก่การจดจำ หรือควรนำไปเป็นแบบอย่าง (วราภรณ์ บำรุงกุล, 2542) การสอนในลักษณะดังกล่าว ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ จะเป็นการสอนที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมและไม่ควรปฏิบัติ เช่น การกระทำนอกเหนือพระราชโองการ ดังความว่า

แต่กูซึ่งเป็นทูตมา ฆ่าเสียก็จะสิ้นสังขาร
หากเกรงเกินพระบัญชาการ หาไม่จะประหารให้วายชนม์

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2549 ง)

บทประพันธ์ข้างต้น แสดงข้อคิดให้ขุนนางตระหนักว่า หากได้รับพระบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่สิ่งใด ควรปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น มิควรทำเกินหน้าที่หรือทำเกินพระราชบัญชา หากทำเกินหน้าที่หรือพระราชบัญชา อาจทำให้ถูกตำหนิ ดังที่หนุมานถูกพระรามตำหนิ ข้อหาทำเกินพระราชโองการ ความว่า

ตรัสว่าเราใช้แต่ไปดู ให้รู้ว่าศรตกที่ไหน
แจ้งแล้วจะยกพลไป สร้างสรรค์เมืองให้วานร
ตราบสิ้นพระจันทร์พระอาทิตย์ เหตุใดควรคิดทำก่อน
ไหนเลยจะเป็นสถาวร เราจะบทจรก็เสียที

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2549 ค)

อภิปรายผล

รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปรากฏคำสอนขุนนางในลักษณะการสอนให้คิดและพิจารณาในเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ และไม่ควรทำตามใจตน

ผลจากการวิเคราะห์คำสอนขุนนางที่ปรากฏในรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทำให้เห็นว่า คำสอนต่างๆ ที่ปรากฏต้องตีความเพื่อที่จะได้ไตร่ตรองพิจารณาให้รอบด้านทั้งข้อดี ข้อเสีย ข้อควรระวัง เพราะการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งขุนนาง เป็นการปฏิบัติหน้าที่แทนพระเนตรพระกรรณ หากปฏิบัติในทางไม่ถูกไม่ควร อาจเกิดผลเสียตามมา

นอกจากนี้ผลการศึกษายังทำให้ทราบข้อมูลว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีพระราชประสงค์ในการสอนขุนนาง ให้รู้จักกระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติหน้าที่ 2 ประการ คือ 1) การปฏิบัติตนต่อพระมหากษัตริย์ 2) การปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยคำสอนทั้ง 2 ประการนี้ มีที่มาจากวรรณคดีคำสอนแบบฉบับ คือ โคลงพาลีสอนน้อง และโคลงราชสวัสดิ์ ซึ่งเป็นวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนปลาย

สำหรับกลวิธีการสอนพบว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงใช้กลวิธีการสอน 2 รูปแบบ คือ 1) การสอนแบบตรงไปตรงมา ซึ่งสอนให้ขุนนางรู้ว่าสิ่งใดควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำ 2) การสอนโดยการเสนอข้อคิด ซึ่งทรงนำเสนอข้อคิดให้ขุนนางเห็นว่า ไม่ควรปฏิบัติหน้าที่เกินพระราชโองการ นอกจากนี้ยังทรงชี้แจงให้เห็นผลเสียของการปฏิบัติหน้าที่เกินพระราชโองการด้วยว่าอาจสร้างความไม่พอใจให้พระมหากษัตริย์

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงเป็นขุนนางมาก่อนที่จะได้ขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ ดังนั้นพระองค์ย่อมผ่านเหตุการณ์ความวุ่นวายต่างๆ ของบ้านเมืองที่เกิดขึ้นจากฝีมือของขุนนางทั้งในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรีมาหลายเหตุการณ์ (ดนัย ไชยโยธา, 2550) ครั้นเสด็จขึ้นครองราชสมบัติแล้ว เพื่อให้บ้านเมืองเกิดความสงบ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงต้องหาหนทางในการควบคุมขุนนางโดยการสอนผ่านสื่อต่างๆ เช่น วรรณคดี ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าวรรณคดีที่แต่งขึ้นหรือแปลขึ้นในรัชกาลของพระองค์ เช่น ราชาธิราช สามก๊ก ล้วนมีคำสอนที่สอนขุนนางให้รู้จักผิดชอบชั่วดีทั้งสิ้น

สำหรับพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ ถือเป็นสื่อในการแสดงคำสอนที่เข้าถึงขุนนางได้ง่ายกว่าวรรณคดีเรื่องอื่นๆ เนื่องจากเป็นวรรณคดีที่ได้รับความนิยม สามารถอ่านเอาเรื่อง เอารส ได้โดยตลอด จึงทำให้คำสอนซึมซับเข้าไปในจิตใจได้ง่ายกว่าการบังคับให้ปฏิบัติตาม ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงทรงแทรกคำสอนขุนนางเอาไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ เพื่อให้ขุนนางรับรู้ด้วยตนเองว่า จะต้องปฏิบัติตนอย่างไรต่อพระมหากษัตริย์กับการปฏิบัติราชการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเรื่องรามเกียรติ์ในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมว่า เรื่องรามเกียรติ์มีคำสอนสำหรับพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ในเรื่องใดบ้าง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมว่า เรื่องรามเกียรติ์มีคำสอนสำหรับบุคคลทั่วไปอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2508). ชุมนุมพระราชนิพนธ์และบทประพันธ์. ป. พิศนาคะ การพิมพ์.

_____. (2539). วรรณกรรมสมัยธนบุรี เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ห้างหุ้นส่วนจำกัดจงเจริญการพิมพ์.

ดนัย ไชยโยธา. (2550). ประวัติศาสตร์ไทย : ยุคกรุงธนบุรีถึงกรุงรัตนโกสินทร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2).

โอเดียนสโตร์.
ดาวรัตน์ ชูทรัพย์, ชำระและอธิบาย. (2541). บทละครเรื่องรามเกียรติ์สมัยกรุงศรีอยุธยา ตอนพระราม ประชุมพลจนองคตสื่อสาร. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
ทรงศักดิ์ ปรางวัฒนากุล. (2519). วิเคราะห์วรรณกรรมล้านนาเรื่องเจ้าวิทูรสอนหลานและ พระลอสอนโลก [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ธวัช ปุณโณทก. (2525). วรรณกรรมท้องถิ่น. โอเดียนสโตร์.
นิยะดา เหล่าสุนทร และคณะ. (2540). ภูมิปัญญาของคนไทย: ศึกษาจากวรรณกรรมคำสอน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, พระบาทสมเด็จพระ. (2549 ข). บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 10). ศิลปาบรรณาคาร.
_____. (2549 ค). บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 3 (พิมพ์ครั้งที่ 10). ศิลปาบรรณาคาร.
_____. (2549 ง). บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 4 (พิมพ์ครั้งที่ 10). ศิลปาบรรณาคาร.
พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. (2544). บทละครเรื่องรามเกียรติ์ (พิมพ์ครั้งที่ 7). ศิลปาบรรณาคาร.
พิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ. (2542). วรรณกรรมสุภาษิตสำหรับสอนผู้หญิง. วารสารศิลปากร, 42(1), 113-121.
โมรี ชื่นสำราญ และเทือก กุสุมา ณ อยุธยา. (2512). ภาษาไทย ตอน 3 ประวัติวรรณคดีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). องค์การค้าของคุรุสภา.
ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2563). โอกาสใหม่ในวรรณคดีศึกษา. แสงดาว.
วราภรณ์ บำรุงกุล (2542). ร้อยกรอง. บริษัท ต้นอ้อ 1999 จำกัด.
วิไลเลขา ถาวรธนสาร และคณะ. (2563). พื้นฐานวัฒนธรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
สมพันธุ์ เลขะพันธุ์. (2561). วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พิมพ์ครั้งที่ 12). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
สมรรัตน์ พันธุ์เจริญ. (2542). พื้นฐานวรรณคดีไทย. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
สุรพงษ์ โสธนเสถียร. (2526). วิเคราะห์รามเกียรติ์ : การแปลความหมายทางการเมือง [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
เสาวณิต จุลวงศ์. (2536). โครงสร้างของสังคมในรามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล
The Evaluation Report to Student Empowerment Rasisalai School Project

รุ่งสวัสดิ์ มณีวงษ์
Roongsawat Maneewong

ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนราษีไศล องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ
Expert Level Director of Rasisalai School, Sisaket Provincial Administrative Organization

*Corresponding email: rungsawat17092515@gmail.com
Received: 1 September 2023; Revised: 19 October 2023; Accepted: 24 October 2023

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ประเมินและตัดสินคุณค่าบริบท 2) ประเมินและตัดสินคุณค่าปัจจัยเบื้องต้น 3) ประเมินและตัดสินคุณค่ากระบวนการ 4) ประเมินและตัดสินคุณค่าผลผลิต และ 5) ศึกษาผลกระทบของโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล โดยใช้รูปแบบการประเมินโครงการ แบบซิปป์ (CIPP Model) และการประเมินตัดสินคุณค่าเชิงธรรมชาติ NV Models (Naturalistic Value – Oriented Evaluation) ประชากรได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและนักเรียน ในปีงบประมาณ 2561-2565 จำนวน 3,096 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 1,014 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงและการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือในการประเมิน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามและแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการประเมินพบว่า 1) บริบทของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โครงการมีความเหมาะสม สอดคล้อง มีคุณค่าและสามารถดำเนินการได้ 2) ผลการประเมินความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้นทั้ง 14 กิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 3) ผลการประเมินความเหมาะสมด้านกระบวนการทั้ง 14 กิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 4) ผลการประเมินด้านผลผลิต 4.1) ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและแนวทางการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนตามทฤษฎีพหุปัญญา หลังการอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.2) คุณภาพของกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล โดยภาพรวมทั้ง 14 กิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 4.3) คุณภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล หลังการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 4.4) คุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพของผู้เรียน จุดเน้นผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพให้มีความรอบรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 4.5) ความพึงพอใจของนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินโครงการ

ส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 5) ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาศักยภาพตนเองตามความถนัดมากยิ่งขึ้น ครูมีศักยภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้น สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดีมากขึ้น ผู้บริหารได้แนวคิดในการส่งเสริมเชาวน์ปัญญานักเรียนมากขึ้น ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบข้อมูลของทางโรงเรียน ให้ความสำคัญต่อการศึกษามากขึ้น สัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นไปในทางบวก

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ, การส่งเสริมศักยภาพนักเรียน, เชาวน์ปัญญา, ศักยภาพ

ABSTRACT

This project evaluation aims to : evaluate and judge its value of 1) context, 2) inputs, 3) processes, 4) outputs and 5) Study the impact of student empowerment Rasisalai School project by using the CIPP Model and NV Models (Naturalistic Value – Oriented Evaluation) The population of the study was comprised of 3,096 participants including the Board of Basic Education Commission of Rasisalai School, The school management Committees, teachers, students, and parents In the fiscal year 2018 - 2022 The sample for this study included 1,014 of the population selected by Simple random and purposive sampling. The instruments used were interviews, Questionnaires and evaluations, The data were analyzed with Percentage, Means, and Standard Deviation.

The results of the evaluation showed that 1) the overall project context was at the highest level, the project was appropriate, consistent, valuable, and actionable, 2) the evaluation results were the most appropriate for the preliminary factors in all 14 activities, and the overall level was at the highest level, 3) the results of the process suitability assessment for all 14 activities were at the highest level, 4) the results of the evaluation on outputs, 4.1) the knowledge and understanding of teachers in organizing Student-centered learning and approaches to empowering students based on the theory of multiple intelligences after the training are at the highest level. 4.2) The quality of activities according to the Rasisalai School Student Empowerment Project, with a total of 14 activities at the highest level 4.3) The quality of Rasisalai School students After the implementation of the student empowerment project, it was found that the overall level was at the highest level. 4.4) The quality of educational institutions according to the fourth round of external quality evaluation criteria, basic education level, standard 1 on the quality of learners. The focus of the learners is to develop the quality to be well-rounded and have desirable characteristics at the highest overall level. 4.5) Student satisfaction Basic Education Commission School Management Committee Teachers and parents of students towards the implementation of the Rasisalai school Student Empowerment Project as a whole are at the highest level, meeting the specified criteria. 5) The impact of the project is that students participate in learning and develop their potential according

to their aptitudes. Teachers have more operational potential. Able to organize more student-centered learning activities. The management came up with the idea of promoting more intelligence among students. Parents and communities have been informed of the school's increasing emphasis on education. The relationship between the school and the community is positive.

Keywords: Project Evaluation, Student Empowerment, Intelligence, Potential

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยดำเนินการให้ได้รับการศึกษาตามความต้องการ ในระบบต่างๆ การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดเนื้อหาสาระและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551) สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเชาวน์ปัญญานักเรียนของ Raywyn Ramage (2003) ได้อธิบายว่า นักเรียนทุกคนควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อการแสดงความสามารถที่มีอยู่ภายในออกมา ผู้ใหญ่ควรเอาใจใส่และจัดเตรียมสิ่งที่สนองความต้องการของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาเชาวน์ปัญญาได้อย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับสติปัญญา ความสามารถความเก่งของมนุษย์ ที่มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะด้าน หรือหลายๆ ด้าน ที่แสดงออกถึงความสามารถเป็นที่ประจักษ์ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549)

จากการศึกษาเอกสารได้ค้นพบว่า การส่งเสริมเชาวน์ปัญญานักเรียนได้ดีนั้น ควรที่จะดำเนินการโดยใช้แนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน (Whole School Reform) เนื่องจากเป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (Full Participation) (ทิศนา แขมมณี, 2552) ซึ่งแนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียนเป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกฝ่ายมีการพัฒนาไปพร้อมๆ กันอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมในทุกองค์ประกอบ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จากแนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน (Whole School Reform) และแนวคิดการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความแตกต่างตามทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence) ข้อเสนอแนะของผู้ประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ผลการสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงระเบียบ กฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้อง จึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล โดยบรรจุในแผนพัฒนาการศึกษา ปี พ.ศ. 2561 - 2565 และได้นำโครงการดังกล่าวมาดำเนินการในแต่ละปีงบประมาณ ด้วยความมุ่งหวังให้เป็นเครื่องมือพัฒนานักเรียนทุกคนให้เต็มตามศักยภาพ ผู้ประเมินจึงได้ทำการประเมินโครงการอย่างเป็นระบบเพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการด้วยการพิจารณาจากข้อมูลต่างๆ ของโครงการทั้งในส่วนของ บริบท ปัจจัย กระบวนการ ผลผลิตและผลกระทบ ตลอดจนประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจว่า โครงการ

ส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล ควรจะดำเนินการต่อไปโดยต้องพัฒนาปรับปรุงอย่างไร หรือยุบเลิกโครงการ ซึ่งมีแนวทางในการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่าโดยวิธีเชิงธรรมชาติหรือ NV Models (Naturalistic Value –Oriented Evaluation) เป็นรูปแบบจากแนวคิดของการผสมผสาน Effective Approach, Criticism Approach, Authentic Approach, Constructivist Approach และ Empowerment Approach (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) ร่วมกับรูปแบบการประเมินแบบซิปป์(CIPP Model) ของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมิน เนื่องจากกรอบแนวคิดการประเมินแบบซิปป์ ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป เพราะเป็นแนวทางการประเมินเพื่อต้องการทราบความก้าวหน้าและผลสำเร็จจากการดำเนินโครงการ (สมคิด พรมจุ้ย, 2550) นอกจากนี้ ผู้ประเมินยังได้นำรูปแบบการประเมิน CIPPIEST ซึ่งดัดแปลงมาจาก CIPP Model ของ Stufflebeam ที่ได้พัฒนาปรับขยายรูปแบบการประเมิน CIPP Model โดยการประเมินในครั้งนี้ ผู้ประเมินได้นำขั้นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) มาประยุกต์ใช้ ในการศึกษาผลกระทบของโครงการ (Stufflebeam and Shinkfield, 2007) ซึ่งผลจากการประเมินในครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง หรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในโรงเรียนราษีไศลและสถานศึกษาอื่นๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินและตัดสินคุณค่าบริบทของโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล
2. เพื่อประเมินและตัดสินคุณค่าปัจจัยเบื้องต้นของโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล
3. เพื่อประเมินและตัดสินคุณค่ากระบวนการโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล
4. เพื่อประเมินและตัดสินคุณค่าผลผลิตโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล
5. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื่องจากโครงการที่เป็นเป้าหมายของการประเมินในครั้งนี้ เป็นโครงการที่ประกอบด้วยแผนดำเนินงานจำนวน 9 แผน และกิจกรรมสนับสนุนจำนวน 14 กิจกรรม ผู้ประเมินมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ดำเนินงานโครงการอย่างใกล้ชิด การประเมินเป็นลักษณะเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยจะพิจารณาในส่วนต่างๆ ของโครงการจากแผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2561 – 2565 ซึ่งมีขอบเขตการประเมิน ดังนี้

1.1 การประเมินตัดสินคุณค่าเชิงธรรมชาติ NV Models (Naturalistic Value - Oriented Evaluation) ของโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ($\bar{X} \geq 3.50$)

1.2 การประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมินโครงการแบบซิปป์ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ประกอบด้วย 1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) 2) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) 3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation)

1.3 การศึกษาผลกระทบ อันเกิดจากการดำเนินงานตามโครงการ (Impact Evaluation) การประเมินครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ดัดแปลงจาก สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่ได้พัฒนาปรับขยายรูปแบบการประเมิน CIPP Model โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation : I) การประเมินประสิทธิผล

(Effectiveness Evaluation : E) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation : S) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation : T) โดยผู้ประเมินนำการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาผลกระทบของโครงการ

2. ระยะเวลาของการวิจัย

ผู้ประเมินได้ดำเนินการประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล ตามแผนพัฒนาการศึกษาปี พ.ศ. 2561 – 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ประเมินได้ออกแบบการประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลสังเคราะห์เบื้องต้น เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการประเมินและประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งการประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศลในครั้งในนี้ แบ่งออกเป็น 9 แผนดำเนินงาน จำนวน 14 กิจกรรม

2. การกำหนดแนวทางการประเมินโครงการและแหล่งข้อมูล โดยใช้แนวทางการประเมินแบบ CIPP Model การประเมินตัดสินคุณค่า NV Models โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ($\bar{X} \geq 3.50$) และการศึกษาผลกระทบโครงการตามแนวทาง CIPPIEST Model

3. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้มีทั้งสิ้น 3,096 คน เป็นประชากรในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2565 ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน จำนวน 9 คน ครูผู้สอน จำนวน 96 คน นักเรียนโรงเรียนราษีไศล จำนวน 1,612 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1,363 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,014 คน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Samplings) โดยยกเว้นผู้อำนวยการโรงเรียนและกรรมการที่เป็นผู้แทนครู คณะกรรมการบริหารโรงเรียน จำนวน 9 คน ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนโรงเรียนราษีไศล จำนวน 96 คน ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนโรงเรียนราษีไศล ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2565 จำนวน 448 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณค่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (R.V.Krejcie and D.W.Morgan) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2551) กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) ใช้ระดับชั้นเรียนในการสุ่มด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยวิธีจับสลากได้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 448 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 448 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Samplings) ซึ่งเป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. การสร้างเครื่องมือในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์บริบทของโครงการ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการให้ความรู้แก่บุคลากรครู เรื่องการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต และผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม รวมจำนวน 3 ฉบับ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงานตามโครงการ แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการดำเนินงานและผลผลิตของแต่ละกิจกรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนก่อนและหลังการอบรมพัฒนาบุคลากรครู เรื่องการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน รวมจำนวน 3 ฉบับ และ 3) แบบประเมินความคิดเห็น

ที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของนักเรียนโรงเรียนราษีไศล แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพนักเรียนตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกรอบสี่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน จุดเน้น ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพให้มีความรอบรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน โรงเรียนราษีไศล รวมจำนวน 4 ฉบับ คุณภาพของเครื่องมือทุกฉบับมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิตของโครงการและผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรม 2) นำแบบสอบถามและแบบประเมินไปให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและนัดหมายวันเวลาเก็บแบบสอบถามคืน ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับแบบสอบถามและแบบประเมินคืน จำนวน 1,014 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแบบประเมินที่ได้รับกลับคืนมา แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ เนื่องจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือเป็นข้อมูล 2 ลักษณะคือ 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึกจากรายงานการปฏิบัติงาน แบบสรุปผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลต่างๆ ที่เก็บรวบรวมได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์ แล้วเสนอผลการประเมินโครงการในรูปแบบความเรียงและ 2) ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถาม และจากการใช้แบบประเมินความคิดเห็นต่อโครงการ นำมาวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ($\overline{X} \geq 3.50$)

7. การนำเสนอรายงานผลการประเมินโครงการ โดยนำเสนอผลการประเมินตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการบรรยายวิเคราะห์กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินและตัดสินคุณค่าบริบทของโครงการ ได้แก่ ความต้องการและความจำเป็น ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ความเป็นไปได้ของโครงการ ความสอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด ก่อนการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นโดยรวม เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล

ที่	ความคิดเห็นโดยรวม	ระดับความคิดเห็น		
		$\overline{X}$	S.D	แปลผล
1	ความคิดเห็นเกียวกับความต้องการจำเป็นของการดำเนินโครงการ	4.56	0.58	มากที่สุด
2	ความคิดเห็นเกียวกับความเหมาะสมในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน โรงเรียนราษีไศล	4.58	0.69	มากที่สุด

ที่	ความคิดเห็นโดยรวม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
3	ความคิดเห็นเกียวกับความเป็นไปได้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน โรงเรียนราษีไศล	4.57	0.71	มากทีสุด
4	ความคิดเห็นเกียวกับความเป็นไปได้ของเป้าหมายโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน โรงเรียนราษีไศล	4.53	0.59	มากทีสุด
5	ความคิดเห็นเกียวกับความเหมาะสมของแผนงานในการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน โรงเรียนราษีไศล	4.59	0.58	มากทีสุด
6	ความคิดเห็นเกียวกับความสอดคล้องของหลักการกับการดำเนินงานโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน โรงเรียนราษีไศล กับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.59	0.51	มากทีสุด
เฉลีย		**4.57**	**0.61**	**มากทีสุด**

จากตารางที่1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นโดยรวม เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D = 0.61) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยวัตถุประสงค์ของโครงการมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพนักเรียนตามเชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่มีแนวโน้มให้โครงการประสบผลสำเร็จได้ ประกอบกับขั้นตอนหรือกิจกรรมในแผนงานต่างๆ เป็นงานประจำของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ การใช้งบประมาณแต่ละกิจกรรม อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง ในเบื้องต้นเชื่อว่าโครงการเหมาะสม มีคุณค่าและสามารถดำเนินการได้

2. ผลการประเมินและตัดสินคุณค่า ปัจจัยเบื้องต้น โครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล มีผลการประเมินและตัดสินคุณค่า ทั้ง 14 กิจกรรม รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้นโดยรวมทั้ง 14 กิจกรรม

ที่	แผนงาน/กิจกรรม	ผลการประเมินโดยรวม		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
	แผนงานส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนทีมีเชาวน์ปัญญา ด้านภาษา			
1	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านภาษาไทย	4.51	0.58	มากทีสุด
2	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านภาษาต่างประเทศ	4.59	0.56	มากทีสุด
	แผนงานส่งเสริมศักยภาพนักเรียนทีมีเชาวน์ปัญญา ด้านคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ			
3	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านคณิตศาสตร์	4.58	0.49	มากทีสุด
4	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ (ห้องเรียน G.P)	4.59	0.49	มากทีสุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนทีมีเชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์			
5	กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทางด้านศิลปะ	4.61	0.48	มากทีสุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนทีมีเชาว์ปัญญาด้านดนตรี นาฏศิลป์			
6	กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านดนตรี นาฏศิลป์	4.59	0.54	มากทีสุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพนักเรียนทีมีเชาว์ปัญญาด้านการเคลือนไหวร่างกายและกล้ามเนือ			
7	กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านกีฬา	4.56	0.49	มากทีสุด

ที่	แผนงาน/กิจกรรม	ผลการประเมินโดยรวม		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาว์ปัญญาด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น			
8	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.56	0.49	มากที่สุด
9	กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดและนักศึกษาวิชาทหาร	4.49	0.58	มาก
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการเข้าใจ			
10	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน ด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	4.59	0.56	มากที่สุด
11	กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.49	0.58	มาก
12	กิจกรรมค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม	4.60	0.49	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ			
13	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	4.68	0.46	มากที่สุด
14	กิจกรรมการเรียนรู้สู่โลกกว้าง	4.59	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ย		**4.57**	**0.52**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น ตามแผนดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล มีผลการประเมินโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D = 0.52) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ผลการประเมินและตัดสินคุณค่า กระบวนการ โครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล ทั้ง 14 กิจกรรม รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมด้านกระบวนการโดยรวมทั้ง 14 กิจกรรม

ที่	แผนงาน/กิจกรรม	ผลการประเมินโดยรวม		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
	แผนงานส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญา ด้านภาษา			
1	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านภาษาไทย	4.55	0.54	มากที่สุด
2	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านภาษาต่างประเทศ	4.59	0.51	มากที่สุด
	แผนงานส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญา ด้านคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ			
3	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านคณิตศาสตร์	4.61	0.49	มากที่สุด
4	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ (ห้องเรียน G.P)	4.61	0.49	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์			
5	กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทางด้านศิลปะ	4.60	0.49	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาว์ปัญญาด้านดนตรี นาฏศิลป์			
6	กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านดนตรี นาฏศิลป์	4.56	0.58	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาว์ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ			
7	กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านกีฬา	4.63	0.51	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาว์ปัญญาด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น			
8	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.55	0.54	มากที่สุด
9	กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดและนักศึกษาวิชาทหาร	4.60	0.49	มาก
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการเข้าใจ			

ที่	แผนงาน/กิจกรรม	ผลการประเมินโดยรวม		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
10	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน ด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	4.55	0.54	มากที่สุด
11	กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.61	0.49	มาก
12	กิจกรรมค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม	4.60	0.49	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ			
13	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	4.66	0.47	มากที่สุด
14	กิจกรรมการเรียนรู้สู่โลกกว้าง	4.57	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ย		**4.59**	**0.51**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ ตามแผนดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนโรงเรียนราษีไศล มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D = 0.51) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. ผลการประเมินและตัดสินคุณค่า ผลผลิต โครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล มีรายละเอียดผลการประเมิน ดังนี้

4.1 ความรู้ความเข้าใจของครู ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาก่อนและหลังการอบรมพัฒนาบุคลากรครู เรื่องการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน รายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนก่อนและหลังการอบรมพัฒนาบุคลากรครูเรื่องการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน

ข้อ	รายการ	ระดับความรู้					
		ก่อนดำเนินการ			หลังดำเนินการ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพียงใด	3.96	0.61	มาก	4.75	0.43	มากที่สุด
2	ท่านเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาเพียงใด	3.04	0.73	ปานกลาง	4.79	0.41	มากที่สุด
3	ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาเพียงใด	3.21	0.64	ปานกลาง	4.71	0.45	มากที่สุด
4	ท่านเข้าใจแนวปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในแผนงานแต่ละแผนเพียงใด	2.75	0.83	ปานกลาง	4.88	0.33	มากที่สุด
5	ท่านคิดว่าจะพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาได้เพียงใด	3.63	0.48	มาก	4.79	0.41	มากที่สุด
6	ท่านเข้าใจแนวปฏิบัติการดำเนินกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาชัดเจนเพียงใด	2.92	0.57	ปานกลาง	4.92	0.28	มากที่สุด
เฉลี่ย		**3.25**	**0.65**	**ปานกลาง**	**4.81**	**0.38**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน ก่อนการดำเนินโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.25, S.D = 0.65) แต่หลังการอบรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.81, S.D = 0.38) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด การตัดสินคุณค่า ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการส่งเสริมศักยภาพตามทฤษฎีพหุปัญญา สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ ไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนได้ตามความถนัดแต่ละบุคคล

4.2 คุณภาพของกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล สรุปผลการประเมินโดยภาพรวมทั้ง 14 กิจกรรม รายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการประเมินคุณภาพของกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล สรุปภาพรวมทั้ง 14 กิจกรรม

ที่	แผนงาน/กิจกรรม	ผลการประเมินโดยรวม		
		$\overline{X}$	S.D	แปลผล
	แผนงานส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญา ด้านภาษา			
1	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านภาษาไทย	4.59	0.51	มากที่สุด
2	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านภาษาต่างประเทศ	4.65	0.48	มากที่สุด
	แผนงานส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญา ด้านคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ			
3	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านคณิตศาสตร์	4.62	0.49	มากที่สุด
4	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ (ห้องเรียน G.P)	4.66	0.47	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์			
5	กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทางด้านศิลปะ	4.63	0.48	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาว์ปัญญาด้านดนตรี นาฏศิลป์			
6	กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านดนตรี นาฏศิลป์	4.59	0.51	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาว์ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ			
7	กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านกีฬา	4.61	0.50	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาว์ปัญญาด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น			
8	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.63	0.48	มากที่สุด
9	กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดและนักศึกษาวิชาทหาร	4.66	0.47	มาก
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการเข้าใจ			
10	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน ด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	4.65	0.48	มากที่สุด
11	กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.66	0.47	มาก
12	กิจกรรมค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม	4.61	0.49	มากที่สุด
	แผนงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ			
13	กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	4.65	0.48	มากที่สุด
14	กิจกรรมการเรียนรู้สู่โลกกว้าง	4.68	0.47	มากที่สุด
เฉลี่ย		**4.64**	**0.48**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านผลผลิต ตามแผนงานและกิจกรรมต่างๆ ของโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน โรงเรียนราษีไศล มีผลการประเมินโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, S.D = 0.48) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด การตัดสินคุณค่า เมื่อพิจารณากิจกรรมส่งเสริมศักยภาพ

นักเรียนโดยรวมทุกกิจกรรม พบว่า มีการจัดกิจกรรมจริง ใช้งบประมาณอย่างประหยัดและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมมีแนวโน้มที่จะสามารถดำเนินการได้มีปัจจัยเบื้องต้นต่างๆ อย่างเพียงพอนักเรียนทุกระดับชั้นตั้งแต่ ม.1 ถึง ม.6 และคณะกรรมการนักเรียนระดับโรงเรียน มีความเป็นผู้นำด้านความรับผิดชอบภายใต้สถานการณ์ที่เหมาะสม ถือว่ากิจกรรมมีประสิทธิผล มีคุณค่าด้านความเหมาะสม บรรลุวัตถุประสงค์

4.3 คุณภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล หลังการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน รายละเอียดตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการประเมินคุณภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล หลังการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน

ข้อ	รายการ	ระดับประเมิน		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	นักเรียนได้ค้นพบความถนัดและเชาวน์ปัญญาของตนเอง	4.68	0.46	มากที่สุด
2	นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง	4.60	0.49	มากที่สุด
3	นักเรียนมีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และมีการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของตนเอง	4.63	0.48	มากที่สุด
4	นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	4.61	0.49	มากที่สุด
5	นักเรียนมีจิตสำนึก มุ่งปฏิบัติในการสร้างสิ่งที่ดีงามแก่ตนเองและส่วนรวม	4.68	0.46	มากที่สุด
6	นักเรียนมีบุคลิกภาพที่ดี สุขภาพกายแข็งแรง สุขภาพจิตสมบูรณ์	4.60	0.49	มากที่สุด
7	นักเรียนมีทักษะกระบวนการและความคิดสร้างสรรค์	4.63	0.48	มากที่สุด
8	นักเรียนสนใจ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ	4.61	0.49	มากที่สุด
9	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.70	0.46	มากที่สุด
เฉลี่ย		**4.64**	**0.48**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ที่มีต่อคุณภาพของนักเรียนโรงเรียนราษีไศล จากการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, S.D = 0.48) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.70, S.D = 0.46) รองลงมา คือ นักเรียนได้ค้นพบความถนัดและเชาวน์ปัญญาของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68, S.D = 0.46) กับนักเรียนมีจิตสำนึกมุ่งปฏิบัติในการสร้างสิ่งที่ดีงามแก่ตนเองและส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68, S.D = 0.46)

4.4 คุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพของผู้เรียน จุดเน้นผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพให้มีความรอบรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รายละเอียดตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพของผู้เรียน จุดเน้น ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพให้มีความรอบรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้	รายการ	ระดับประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	มีการระบุเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน	4.57	0.53	มากที่สุด
2	มีการระบุวิธีพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน	4.62	0.49	มากที่สุด
3	มีผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน	4.65	0.48	มากที่สุด
4	มีการนำผลประเมินคุณภาพของผู้เรียนมาพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น	4.64	0.48	มากที่สุด
5	มีการนำเสนอผลการประเมินคุณภาพของผู้เรียนต่อผู้ที่เกียวข้อง	4.65	0.47	มากที่สุด
เฉลี่ย		**4.62**	**0.49**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 7 พบว่าความคิดเห็นของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครองที่มีต่อต่อคุณภาพของสถานศึกษา ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน จุดเน้น ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพให้มีความรอบรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D = 0.49) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดย มีผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D = 0.48) กับมีการนำเสนอผลการประเมินคุณภาพของผู้เรียนต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D = 0.47) รองลงมา มีการนำผลประเมินคุณภาพของผู้เรียนมาพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น ($\bar{X}$ = 4.64, S.D = 0.48)

4.5 ความพึงพอใจของนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศลตามแผนการดำเนินงาน รายละเอียดตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล ตามแผนการดำเนินงาน

ข้อ	รายการ	ระดับประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านภาษา	4.60	0.60	มากที่สุด
2	การจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ	4.50	0.65	มาก
3	การจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์	4.39	0.75	มาก
4	การจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านดนตรี	4.55	0.67	มากที่สุด
5	การจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ	4.58	0.67	มากที่สุด
6	การจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น	4.54	0.69	มากที่สุด
7	การจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง	4.50	0.72	มาก

ข้อ	รายการ	ระดับประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
8	การจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ	4.62	0.71	มากที่สุด
9	การบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพนักเรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาโรงเรียนราษีไศล	4.73	0.54	มากที่สุด
เฉลี่ย		**4.56**	**0.67**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 8 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56, S.D = 0.67) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพนักเรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาโรงเรียนราษีไศล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73, S.D = 0.54) รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D = 0.71) และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านภาษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D = 0.60)

สรุปผลการประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต โครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ($\bar{X} \geq 3.50$) แผนการดำเนินงานทั้ง 9 แผน และกิจกรรมทั้ง 14 กิจกรรม พบว่า ด้านปัจจัยมีความเพียงพอทุกรายการ ด้านกระบวนการ มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีการกำกับติดตาม ให้เป็นไปตามแผนทุกรายการ ด้านผลผลิตของโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกกิจกรรม สรุปได้ว่า โครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล มีประสิทธิผล มีคุณค่าด้านความเหมาะสม สามารถดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนต่อไปได้

5. ผลการศึกษาผลกระทบโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล สรุปได้ดังนี้

5.1 ผลกระทบต่อนักเรียนได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาศักยภาพตนเองตามความถนัดมากยิ่งขึ้น

5.2 ผลกระทบต่อโรงเรียนและครูผู้สอน ได้แก่ ครูมีศักยภาพในการปฏิบัติงานพิเศษมากขึ้น ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดีมากขึ้น ผู้บริหารได้แนวคิดในการส่งเสริมเชาวน์ปัญญานักเรียนมากขึ้น โรงเรียนได้รับความเชื่อมั่น ศรัทธาและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

5.3 ผลกระทบต่อผู้ปกครองและชุมชน โดยผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบข่าวสารจากทางโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นไปในทางบวก ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการศึกษามากขึ้น ผู้ปกครอง ชุมชนมีความศรัทธาและไว้วางใจโรงเรียนในการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนมากขึ้น

อภิปรายผล

1. ผลการประเมินและตัดสินคุณค่าบริบทของโครงการ ได้แก่ ความต้องการ และความจำเป็น ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ความเป็นไปได้ของโครงการ ความสอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด ก่อนการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการประเมินสูงที่สุดได้แก่ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมแต่ละแผนการดำเนินงานในการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล และด้านความสอดคล้องของหลักการการดำเนินงานโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล กับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ส่วนผลการประเมินต่ำสุดได้แก่ด้านความเป็นไปได้ของเป้าหมายโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า โครงการดังกล่าว เป็นโครงการที่ระบุในแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งข้อมูลจากบนลงล่างและข้อมูลจากล่างขึ้นบน มีการวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT Analysis) ในการจัดทำแผนจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความสอดคล้องกับ ผลการประเมินโครงการของ สุญาดา เฮงชัยโย (2564) เรื่อง การประเมินผลโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ (Context Evaluation) อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยวัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนและสถานศึกษาเป็นที่ยอมรับของชุมชน ในการพัฒนาโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) สอดคล้องกับผลการประเมินด้านบริบทของ Agustina & Mukhtaruddin (2019) เรื่อง การประเมินโปรแกรมการเรียนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ (IEL) ของศูนย์ภาษา โดยใช้ CIPP Model ผลการประเมินพบว่า สิ่งสำคัญของการออกแบบโปรแกรมคือ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินการให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Stufflebeam (2017) ในด้านบริบทเป็นการประเมินความชัดเจนความเหมาะสมเป็นไปได้ของเป้าหมายและในส่วนของนักประเมินก็ต้องใช้ผลการประเมินบริบท เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ ได้อย่างเหมาะสม มีความสัมพันธ์กับแผนงานโครงการหรือสิ่งที่แทรกแซง สอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2539) และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544) การกำหนดโครงการเป็นการนำนโยบายกระทรวงศึกษาธิการมาปฏิบัติและนโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายระดับสาธารณะที่ต้องมีการวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ อย่างถี่ถ้วนมาแล้ว ในขณะเดียวกันการนำนโยบายสู่การปฏิบัติของหน่วยปฏิบัติ มีการวิเคราะห์ถึงสภาพความเหมาะสมของหน่วยปฏิบัติ โดยสำนึกถึงความสำคัญของการวางแผนโดยตัวผู้บริหารเองและความสามารถในการประยุกต์ ให้ตอบสนองต่อภารกิจการบริหารงานตามปกติของโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้กำหนดส่วนประกอบต่างๆ ของโครงการตามความจำเป็น ย่อมเป็นโครงการที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ มีความสอดคล้องกับ องค์ประกอบการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโครงการต้นกล้าคนดีศรีดอนหวายใต้ร่มมหาวชิราบารมี เพื่อพัฒนาคุณลักษณะสุจริตของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนหวาย ของ อุทัย คำสีหา (2562) หากโรงเรียนต้องการสร้างคุณภาพ โรงเรียนจะต้องแสดงภารกิจที่ชัดเจน บุคลากรมีความเข้าใจและมุ่งมั่นต่อเป้าหมายเดียวกันทั้งการบริหาร (Administration) การเรียนการสอน (Instruction) การจัดลำดับความสำคัญตามขั้นตอน (Priorities) การประเมิน (Assessment) และความรับผิดชอบของบุคลากรทุกคน (Responsibility) ในการสร้างคุณภาพของนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดของโรงเรียน สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการความสนใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

2. ผลการประเมินความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้น ทั้ง 14 กิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า มีปัจจัยที่สำคัญหลายประการที่สนับสนุน เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความรู้ความสามารถด้านการบริหารสถานศึกษา และมีภาวะผู้นำ รองผู้อำนวยการโรงเรียน มีความรู้ความสามารถในด้านการนิเทศงาน และกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน ครูมีความรู้ความสามารถเฉพาะทางที่หลากหลาย และครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พนักงานบริการมีครอบครัวและภูมิลำเนาในหมู่บ้านใกล้โรงเรียน มีความพร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจทั้งในและนอกเวลาราชการ มีจำนวนนักเรียนพอเหมาะกับการดูแลได้อย่างทั่วถึง จำนวนงบประมาณของ

โรงเรียนมีเพียงพอในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีอย่างเพียงพอ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานองค์การต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนมีทัศนคติและสัมพันธภาพที่ดีต่อโรงเรียนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนากับโรงเรียน สอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูพี่เลี้ยงด้วยกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ตามแนวคิดโรงเรียนเพลินพัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ของ ภูริทัต ชัยวัฒนกุล (2563) จากการศึกษาการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนพบปัจจัยที่เอื้อและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยด้านทีมแกนนำการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน ปัจจัยด้านนักวิชาการจากภายนอกโรงเรียน โรงเรียนใดมีทีมแกนนำที่เข้มแข็งและสามัคคีกัน จะสามารถช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ การนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังจาน ด้วยการบูรณาการการนิเทศชั้นเรียนร่วมกับการใช้เทคนิคการนิเทศโดยใช้ตะกร้าวิชาการ เพื่อให้การนิเทศการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียนและบริบทงานวิชาการของครู ของ ธนกฤต อั้งน้อย (2565) พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอน ในการวางแผนการนิเทศ การกำหนดแนวทางการนิเทศการดำเนิน การนิเทศและการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการประเมินผลการนิเทศนักเรียนเป็นรายบุคคลและมุ่งแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียนให้พัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ เสมอภาคและเท่าเทียมกัน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Lunenburg & Ornstein, 1996) นอกจากนี้ ผลการประเมินยังมีความสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการโดยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านบ่อหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ของ เวชพงศ์ หนูด้วง และสุจินต์ หนูแก้ว (2565) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ จากความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการบริหารโครงการ พบว่า ผลการประเมินตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยความสามารถของผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นวิธีดำเนินโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นกิจกรรมของโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นความเพียงพอของงบประมาณ ของวัสดุ อุปกรณ์และอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินความเหมาะสมด้านกระบวนการ ทั้ง 14 กิจกรรม โดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า การดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล ดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Lunenburg & Ornstein, 1996) ย่อมมีผลให้งานเกิดประสิทธิผลได้ ทีมผู้บริหารโรงเรียนทั้งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อย่างใกล้ชิดทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติงาน ผู้กำกับติดตาม ผู้นิเทศงานอย่างใกล้ชิดต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพนักเรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานตั้งแต่ พ.ศ. 2558 - 2561 ของ พัศวัต สาระอาวาส (2562) เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ด้านคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารและการจัดการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำในการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม สร้างผลงานโดดเด่นเป็นที่ยอมรับ สามารถปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของบุคลากรในสถานศึกษา ให้มุ่งพัฒนาสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ โดยมีรูปแบบการดำเนินการเป็นของโรงเรียน นอกจากนี้ผลการประเมิน ยังสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)4

ของ ประทีป ไชยเมือง (2564) ด้านกระบวนการของโครงการ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากโครงการทั้ง 7 ด้าน มีการวางแผนการดำเนินงานสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถดำเนินกิจกรรมของโครงการตามแผนที่กำหนดได้ มีการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างทั่วถึง ติดต่อประสานงานการจัดกิจกรรมกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดี มีการกำกับ ติดตาม ควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการและสามารถปรับปรุงแก้ไขวิธีดำเนินโครงการเมื่อพบข้อบกพร่อง มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลของแต่ละกิจกรรมโดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต สรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

4.1 ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาหลังการอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิผล โดยประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการดำเนินกิจกรรมพัฒนาศักยภาพนักเรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาชัดเจนเพียงใด มีผลการประเมินสูงสุด และผลการประเมินต่ำสุด คือ ประเด็นท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาเพียงใด เหตุที่ผลการประเมินเป็นเช่นนี้ เพราะว่า การฝึกอบรมโดยลงมือปฏิบัติงาน (on-the-job-training) ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมเรียนรู้ได้เร็ว งบประมาณที่ใช้มีความเพียงพอ หลักสูตรการฝึกอบรมมีความเหมาะสมและวิทยากรมีความรู้ความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยด้านการนำหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ของ วิมลรัตน์ จตุรานนท์ และ เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์ (2561) พบว่า ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูและบุคลากรทางการศึกษา หลังการอบรม สูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธัญชมณ บุญประกอบ (2560) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยเทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิดผลการวิจัย พบว่า ผู้เข้าประชุมเชิงปฏิบัติการโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายสามารถดำเนินการชี้แนะสะท้อนคิด และวิเคราะห์สภาพของงานที่ต้องการพัฒนา หรือต้องการเปลี่ยนแปลงได้ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ผลการประเมินยังมีความสอดคล้องกับ รายงานการประเมินโครงการการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมของโรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ของ รุจิรดา วรรณศิริ (2563) ด้านผลผลิต ผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าเกณฑ์การประเมินและเมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมโรงเรียนคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน และสอดคล้องกับโครงการพัฒนาศักยภาพครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้สู่คุณภาพผู้เรียน โรงเรียนอนุบาลสงขลา ปีการศึกษา 2562 ของ มรกต ฉัตรจินดา (2562) พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง โดยรวมทั้งสามกลุ่มผลการประเมิน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ได้คะแนนเฉลี่ย 20 ผ่านเกณฑ์การประเมิน

4.2 คุณภาพของกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล สรุปผลการประเมินโดยภาพรวมทั้ง 14 กิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ด้านผลผลิตของโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกกิจกรรม กิจกรรมที่มีผลการประเมินด้านผลผลิตสูงสุดได้แก่ กิจกรรมเรียนรู้สู่โลกกว้าง กิจกรรมที่มีผลการประเมินด้านผลผลิตต่ำสุดได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านภาษาไทยและกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านดนตรี นาฏศิลป์ เหตุที่ผลการประเมินเป็นเช่นนี้ เพราะว่า กิจกรรมมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีงบประมาณในการดำเนินงานเพียงพอ กิจกรรมเป็น

Active Learning มีการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนจะโหนงพิทยาคม ปีการศึกษา 2561-2562 ของ ศิรประภา ขวัญทอง (2562) จากรายงาน พบว่า ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2562 ตามความคิดเห็นของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง จำแนกตามประเด็นตัวชี้วัดค่าน้ำหนักและเกณฑ์การประเมิน ปีการศึกษา 2561 โดยภาพรวมทุกกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินในปีการศึกษา 2562 โดยภาพรวมทุกกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน

4.3 คุณภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล หลังการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนได้ค้นพบความถนัดและเชาวน์ปัญญาของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด กับนักเรียนมีจิตสำนึกมุ่งปฏิบัติในการสร้างสิ่งที่ดีงามแก่ตนเองและส่วนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า กิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนมีประสิทธิผลทั้งด้านบริบท ปัจจัยและกระบวนการ เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความรู้ความสามารถด้านการบริหารสถานศึกษาและมีภาวะผู้นำสูง รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน มีความรู้ความสามารถในด้านการนิเทศงานและกำกับติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน คณะครูปฏิบัติการสอนทุกคนมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางที่หลากหลาย อัตราส่วนนักเรียนต่อครูเหมาะสมกับการดูแลได้อย่างทั่วถึง งบประมาณของโรงเรียนมีเพียงพอในการดำเนินโครงการต่างๆ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ มีอย่างเพียงพอ มีการบริหารแบบกระจายอำนาจ มีความสอดคล้องกับ ผลการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนสู่ความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ โรงเรียนบ้านสันโค้ง (เชียงรายจรูญราษฎร์) ของ ศิริวรรณ อรุณปรีย์ (2565) ด้านผลผลิตของโครงการ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านสันโค้ง (เชียงราย จรูญราษฎร์) ปีการศึกษา 2563 - 2564 โดยรวมพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น เท่ากับ 0.84 ทั้งนี้เพราะโรงเรียนได้กำหนดลักษณะของความเป็นเลิศทางวิชาการ คือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเป้าหมายของปีการศึกษาที่ผ่านมา และเป็นไปตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด นอกจากนี้ผลการประเมินยังสอดคล้องกับ ผลการประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบ้านบ่อหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ของ เวชพงศ์ หนูด้วง และ สุจินต์ หนูแก้ว (2565) ผลการประเมินด้านความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

4.4 คุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพของผู้เรียน จุดเน้นผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพให้มีความรอบรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนและมีการนำเสนอผลการประเมินคุณภาพของผู้เรียนต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง รองลงมา คือ มีการนำผลประเมินคุณภาพของผู้เรียนมาพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล ดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Lunenburg & Ornstein, 1996) ย่อมมีผลทำให้งานเกิดประสิทธิผลได้ ทีมผู้บริหารโรงเรียน ทั้งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ร่วม

ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติงาน ผู้กำกับติดตาม ผู้นิเทศงาน ด้วยรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพนักเรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ผลการประเมินมีความสอดคล้องกับ รายงานการประเมินโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดบ่อพระอินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2562 ของ ยุทธกิจ ถาวรเกษตร (2563) พบว่า ผลผลิตของโครงการ จากตัวชี้วัดผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับ 3 ขึ้นไป ร้อยละของผลการทดสอบ RT นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละของผลการทดสอบ NT นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

4.5 ความพึงพอใจของนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีทัศนคติและสัมพันธภาพที่ดีต่อโรงเรียน พร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนด้วยดีมีการเปิดโอกาสให้ครูผู้ปฏิบัติงานร่วมกำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมศักยภาพนักเรียนได้ สอดคล้องกับ องค์ประกอบการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนบ้านดอนหวาย (สิงห์คุรุประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต1 (DONWAI Model) ของ อุทัย คำสีหา (2562) สิ่งสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศนั้น ต้องไม่ลืมที่จะมีการพบปะและให้ความสำคัญกับหุ้นส่วนในการพัฒนานักเรียนของโรงเรียน ในที่นี้ผู้เขียนหมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เรียกได้ว่าต้องมีการปฏิสัมพันธ์แบบ 360 องศา ความสำเร็จที่เกิดขึ้นส่งผลให้โรงเรียนบ้านดอนหวาย (สิงห์คุรุประชาสรรค์) ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามโครงการ “หนึ่งตำบลหนึ่งโรงเรียนคุณภาพ” และยังได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้าร่วมโครงการ “โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School Project) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นภาษาอังกฤษ (English Program : EP) โรงเรียนสตรีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ของศิริ ธนะมูล (2562) ด้านผลผลิตของโครงการ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนต่อการดำเนินโครงการ โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาได้บรรลุวัตถุประสงค์และผลที่เกิดกับนักเรียนนับว่ามีคุณค่าต่อสถานศึกษา ชุมชนและสังคมอย่างกว้างขวาง นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพมากขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองมีมากขึ้น

5. อภิปรายผลการศึกษาผลกระทบโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล สรุปได้ดังนี้

5.1 ผลต่อนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า ปีการศึกษา 2564 ทุกรายวิชา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า ปีการศึกษา 2564 จำนวน 4 รายวิชา ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในปีการศึกษา 2565 สูงกว่า ปีการศึกษา 2564 นักเรียนที่มีปัญหาความบกพร่องด้านการอ่าน การเขียนได้รับการแก้ไข นักเรียนมีความสามารถในการคิด การแก้ไขปัญหา การใช้ทักษะชีวิต ประสบผลสำเร็จในการแข่งขันทักษะทางวิชาการ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดเวลา สามารถปฏิบัติ

ทักษะด้านศิลปะ ดนตรี กีฬาตามที่ตนเองถนัด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาตนเองสู่มืออาชีพได้ นักเรียนมีความรู้สึกรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ นักเรียนได้รับการปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลี่ยงสารเสพติด นักเรียนรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมสอดคล้องกับ ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณภาพโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ กลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ที่ 15 สังกัดกรุงเทพมหานคร ของ พัชรินทร์ ศิริสุข (2564) ผลการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน คือ ภายในห้องเรียนมีมุมการเรียนรู้หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์เสมอและจากการสัมภาษณ์โดยภาพรวม พบว่า ครูได้ออกแบบการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยในแต่ละชั่วโมงใช้วิธีการสอนมากกว่า 1 วิธี ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกต่อการเรียนรู้ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและชื่นชมผลงานผู้อื่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แขก บุญมาทันและอิศราพร ชัยงาม (2564) เรื่อง การวิจัยและพัฒนายกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐานของนักเรียน ด้วยรูปแบบการปฏิบัติการสอนโดยใช้หลักสูตรเป็นฐานและการบูรณาการภาษาอังกฤษ ในสาระการเรียนรู้ ผ่านการศึกษาชั้นเรียน และการนิเทศออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการปฏิบัติการสอน คะแนน O -NET ในปีการศึกษา 2560 โดยภาพรวมสูงกว่าคะแนน O-NET ในปีการศึกษา 2559 ทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียน 3 ครั้ง โดยการประเมินตนเอง พบว่า ครั้งที่ 1, 2 และ 3 นักเรียนมีทักษะภาษาอังกฤษอยู่ในระดับที่ 2 ใช้ภาษาได้เล็กน้อย ร้อยละ 96.00, 61.75 และ 18.50 ตามลำดับ

5.2 ผลต่อโรงเรียน ครูและผู้บริหาร การดำเนินโครงการส่งผลให้โรงเรียนมีสภาพต่างๆ ในทางที่พัฒนาขึ้นเช่น บรรยากาศโรงเรียนสะอาดร่มรื่น มีความเป็นวิชาการ ได้รับการยอมรับจากผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัด ในเรื่องการบริหารหลักสูตร การบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน การจัดระเบียบการบริหารและการพัฒนาครู ครูได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะและมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารเกิดแนวคิดในการบริหาร เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและได้รับรางวัลตลอดจนคำชื่นชมต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับชาติ สอดคล้องกับ รายงานการถอดประสบการณ์จากผู้บริหาร และครูที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2558 - 2561 ของ พัศวัต สาระอาวาส (2562) ความดีเด่น ของสถานศึกษาพิจารณาได้จาก โครงการที่สถานศึกษาดำเนินการจนบรรลุผลสำเร็จ เกิดความภาคภูมิใจส่งผลกระทบต่อคุณภาพนักเรียน ผลงานได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องและชุมชน มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย จากแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ถ้าโรงเรียนมีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ ชัดเจนทุกปีอยู่แล้ว มีการบริหารจัดการในการทำงานที่เป็นวงจรคุณภาพ (PDCA) ที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจในการทำงานของครู และบุคลากรทุกฝ่ายด้วยความตั้งใจและศรัทธา ก็จะสามารถนำพาโรงเรียนนั้นก้าวไปสู่คุณภาพที่ยั่งยืนได้

5.3 ผลต่อชุมชน ผู้ปกครอง ได้แก่ ชุมชนมีความพึงพอใจในการให้บริการจากทางโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจ และรู้เท่าทันในการดูแลบุตรหลาน ซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่น มีความเข้าใจในระบบการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาชัดเจนขึ้น สามารถให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาแก่บุตรหลานได้ ผู้ปกครองได้รับโอกาสในการเลือกโรงเรียนที่มีคุณภาพให้แก่บุตรหลาน สัมพันธภาพระหว่างครู ผู้บริหารกับชุมชนเป็นไปในทางบวก ชุมชนให้ความสำคัญต่อการศึกษามากขึ้น ผู้ปกครอง ชุมชน ศรัทธาและไว้วางใจโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ การประเมินโครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ มูลนิธิชิน โสภณพนิช ของ กันต์ฤทัย คลังพหล และคณะ (2556) จาก

การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและศึกษานิเทศก์ ในโรงเรียนกรุงเทพมหานครที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผลกระทบต่อชุมชน ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหาร โดยมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองและองค์กรภายนอกในการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาโรงเรียน ทั้งด้านงบประมาณการจัดกิจกรรม การอบรมพัฒนาครู ผู้เรียน และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน มีระบบนิเทศติดตามจากผู้บริหารโรงเรียนในรูปแบบของกัลยาณมิตร มีการสะท้อนผลต่างๆ ที่ได้รับจากการนิเทศมาใช้ปรับปรุงพัฒนา และขยายผลสู่โรงเรียนในเครือข่าย ส่งผลให้การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความต่อเนื่อง และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

(1) จากผลการประเมินบริบทของโครงการ พบว่า ทุกประเด็นอยู่ในระดับ มากที่สุด เนื่องจากว่า ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งจากกฎหมาย นโยบาย หลัก ทฤษฎี การปฏิบัติที่เป็นเลิศและการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมใดๆ ควรมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียดจะทำให้โครงการมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการบรรลุวัตถุประสงค์

(2) จากผลการประเมินปัจจัย กระบวนการและผลผลิต ของโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล อยู่ในระดับ มากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีภาวะผู้นำสูง รองผู้อำนวยการมีความรู้ความสามารถในการนิเทศงานและกำกับติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ครูมีความรู้ความสามารถเฉพาะทางที่หลากหลาย งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ มีอย่างเพียงพอ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชนและองค์กรต่างๆ พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ดังนั้น ในการดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จ จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้บริหาร และบุคลากรครู ให้มีความรู้ ทักษะและสมรรถนะในการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน โรงเรียนต้องจัดเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณให้เพียงพอโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

(3) จากผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเห็นค่อนข้างสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารและครูเอาใจใส่ในการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน การจัดกิจกรรมในโรงเรียนมีความหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน โรงเรียนจึงควรคงการดำเนินงานโครงการนี้ และดำเนินการด้วยความเอาใจใส่ ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพนักเรียนตามความต้องการของนักเรียนและชุมชนต่อไป เพื่อพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล บรรลุวัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมายของโรงเรียนและชุมชน สามารถเป็นแบบอย่างแก่บุคคลทั่วไปและได้รับการยกย่อง รวมถึงสามารถทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสาธารณชนได้อย่างเหมาะสมตามวัย นอกจากนี้ครูควรมีความรู้ความเข้าใจ สามารถให้คำปรึกษาและชี้แนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพนักเรียนได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจในจิตวิทยาวัยรุ่น รวมถึงควรนำความรู้จากการดำเนินกิจกรรมตามโครงการนี้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นๆ อย่างไรก็ตามจากผลการประเมินความพึงพอใจรายข้อ พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ยังอยู่ในระดับต่ำที่สุด โรงเรียนควรปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนด้านศิลปะให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการติดตามผลความคงสภาพและประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียนหลังสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้ว เพราะการประเมินโครงการครั้งนี้เป็นเพียงการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น แต่ไม่ได้มีการประเมินความยั่งยืนของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อนำผลมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการ ปรับปรุงพัฒนาโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโรงเรียนราษีไศล ต่อไป

(2) ควรจัดให้มีการประเมินโครงการจากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรเอกชน หรือ บุคคลภายนอก เนื่องจากการประเมินโครงการครั้งนี้เป็นการประเมินที่ได้คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียนแบบไม่ครอบคลุมไปถึงบุคคลภายนอกที่แท้จริง เช่น มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่นักเรียนเข้าศึกษาต่อเพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงานโครงการตามสภาพจริงและนำผลมาปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาโครงการให้ดีขึ้น

(3) ควรมีการประเมินเพิ่มเติม ในรูปแบบการประเมิน CIPPIEST ของ สตัฟเฟิลบีม ที่เป็นส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมินซิปป์ ในส่วนอื่นๆ นอกจากการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation : I) ซึ่งจะสามารถประเมินได้วงกว้างมากขึ้น เช่น การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation : E) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation : S) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation : T) เพื่อให้ได้ผลการประเมินโครงการที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กันต์ฤทัย คลังพหล กิติโรจน์ ปัณฑรนนทกะ และวัสส์พร จิโรจพันธุ์. (2556). การประเมินโครงการโรงเรียนกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศของมูลนิธิชิน โสภณพนิช. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมป์, 7(3), 19-39.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2551). รวมระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษา. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

แขก บุญมาทัน และอิศราพร ชัยงาม. (2564). การวิจัยและพัฒนายกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนด้วยรูปแบบการปฏิบัติการสอนโดยใช้หลักสูตรเป็นฐานและการบูรณาการภาษาอังกฤษในสาระการเรียนรู้ผ่านการศึกษาชั้นเรียนและการนิเทศออนไลน์. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 27(1), 65-81.

ทิศนา แขมมณี**.** (2552). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัญชมณ บุญประกอบ. (2560). พัฒนารูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยเทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธนกฤต อั้งน้อย. (2565). การนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังจาน. วารสารวิชาการ, 25(3), 48-54.

ประทีป ไชยเมือง. (2564). การประเมินโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 11(2), 228-242.

พัชรินทร์ ศิริสุข. (2564). การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณภาพโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 15 สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารราชพฤกษ์, 2(2), 82-91.

พัศวัต สาระอาวาส. (2562). เส้นทางสู่โรงเรียนพระราชทานเพื่อการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอย่างแท้จริง. วารสารวิชาการ, 22(4), 50-54.

ภูริทัต ชัยวัฒนกุล. (2563). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูพี่เลี้ยงด้วยกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาตามแนวคิดโรงเรียนเพลินพัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้. วารสารวิชาการ, 23(1), 35-45.

มรกต ฉัตรจินดา. (2562). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้สู่คุณภาพผู้เรียนโรงเรียนอนุบาลสงขลา ปีการศึกษา 2562. โรงเรียนอนุบาลสงขลา. สงขลา.

ยุทธกิจ ถาวรเกษตร. (2563). รายงานการประเมินโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดบ่อพระอินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต1 ปีการศึกษา 2562. โรงเรียนวัดบ่อพระอินทร์. สระบุรี.

รุจิรดา วรรณศิริ. (2563). รายงานการประเมินโครงการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมของโรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 20(1), 54-68.

วิมลรัตน์ จตุรานนท์และเชษฐ์ ศิริสวัสดิ์. (2561). การวิจัยพัฒนาสมรรถนะการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสังกัดโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสารศึกษาศาสตร์, 29(1), 85-96.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2549). การพัฒนาการเรียนการสอนภาควิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เวชพงศ์ หนูด้วง และสุจินต์ หนูแก้ว. (2565). การประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านบ่อหินสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(2), 953-968.

ศิรประภา ขวัญทอง. (2562). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนจะโหนงพิทยาคม ปีการศึกษา 2561 - 2562. โรงเรียนจะโหนงพิทยาคม.

ศิริ ธนะมูล. (2562). รายงานการประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program : EP) โรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). ทฤษฎีการประเมิน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวรรณ อรุณปรีย์. (2565). การประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการโรงเรียนบ้านสันโค้ง (เชียงรายจรูญราษฎร์). วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 7(11), 126-146.

สมคิด พรมจุ้ย. (2550). เทคนิคการประเมินโครงการ. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). “ความรู้พื้นฐานสำหรับการประเมินโครงการทางการศึกษา” ใน รวมบทความทางการประเมินโครงการ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุญาดา เฮงชัยโย. (2564). รายงานการประเมินผลโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยนครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.

วารสารการวัดผลการศึกษา, 38(104), 153-164.
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
อุทัย คำสีหา. (2562). องค์ประกอบการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. วารสารวิชาการ, 22(2), 13-24.
อุทัย บุญประเสริฐ. (2539). เอกสารชุดความรู้พื้นฐานการวางแผนสำหรับผู้บริหาร หรือ ผู้บังคับบัญชา เรื่อง การวางแผนในหน่วยงานหรือองค์การ. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
Agustina, N.Q., & Mukhtaruddin, F. (2019). The CIPP Model-Based evaluation on Integrated English Learning (IEL) program at language center. English Language Teaching Educational Journal, 2 (1), 22-31.
Lunenburg, F.C., & Ornstein, A.C. (1996). Educational Administration Concepts and Practices. Thomson Learning, inc.
Ramage, R. (2003). Every Child is a Gifted Child. Kea Press.
Stufflebeam, D. L. (2002). CIPP Evaluation Model Checklist. Retrieved on October 19, 2006. http://www.mich.edu/evalctr/checklists/cippchecklist
Stufflebeam, D.L. & Shinkfield. (2007). Evaluation Theory,Models and Application. John Wiley and Son, Inc.
Stufflebeam, D.L., & Zhang, G. (2017). The CIPP Evaluation Model: How to Evaluate for Improvement and Accountability. The Guilford Press.

รูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Personnel Administration Model in the Digital Era of the Secondary Schools under the Office of the Basic Education Commission in Northeast

รัตติยา โฉมเฉลา[1*] , จำเริญ อุ่นแก้ว[2] , ประกาศิต อานุภาพแสนยากร[3]

Rattiya Chomchalao[1*] , Jamroen Unkaew[2] , Prakasit Arnuphabsaenyakorn[3]

[1,2,3] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

[1,2,3] Department of Educational Administration, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

*Corresponding email: rattiya73053@gmail.com

Received: 1 September 2023; Revised: 23 January 2024; Accepted: 25 January2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม/การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การหาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานบุคคล และครู โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 810 คน ระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน และระยะที่ 3 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 24 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รองลงมาได้แก่ ด้านการธำรงรักษาคนดีคนเก่ง และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน ตามลำดับ ส่วนความต้องการ

พัฒนาการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านมีความต้องการอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และด้านงานวินัยและการสร้างความผูกพันกับบุคลากร ตามลำดับ 2) รูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินงาน 4) วิธีการประเมิน 5) เงื่อนไขความสำเร็จ 3) การประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ 1) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 3) การประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ พบว่า มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารงานบุคคล, ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

The purposes of the research were 1) to study the current situation and the needs of personnel management in the digital age of secondary schools. Under the Office of the Basic Education Commission in the Northeast. 2) To create a model of personnel management in the digital age of secondary schools under the office of the basic education commission in the northeast.3) To assess the model of personnel management in the digital age of secondary schools under the office of the basic education commission in the northeast. The tools used in this research are document analysis form, the interview form, in- depth interview and recording of focus group discussion meetings/ expert seminars. Data were analyzed statistically by percentage, mean, standard deviation and content analysis.The sample used in the study consisted of Phase 1, were the school administrators, deputy director of personnel management or head of personnel management group and teacher of the Secondary Schools under the Office of the Basic Education Commission in Northeast total of 810 person Phase 2, included 17 experts the qualified in the assessment and Phase 3, were stakeholders total of 24 person

The result showed that 1. The current conditions in personnel management in the digital age of secondary schools under the office of basic education in the northeast overall and each side has practiced at the level most of the needs for the development of personnel management in the digital age of secondary schools overall and in each aspect, the

demand was at the highest level. 2. The personnel administration model in the digital era of the secondary schools under the office of the basic education commission in northeast consisted of 1) The principles of the model consisted of principles of personnel management, principles of effective personnel management, principles of morale and encouragement and principles of management in the digital age. 2) The purpose of the model to develop personnel management in the digital age of secondary schools under the office of the basic education commission in the northeast 3) Method of operation namely (1) manpower planning and positioning (2) recruitment, appointment and discharge from government service (3) discipline and bonding with personnel (4) promotion of efficiency in official performance (5) performance appraisal and compensation and (6) maintaining good and talented people. 4) There were 2 evaluation methods: (1) assessing the success of the personnel management development process in the digital age of secondary schools (2) assessing satisfaction with the use of the personnel management development model in the digital age of secondary schools. 5) Conditions for success consisted of (1) conditions for success in implementing the pattern (2) conditions for success in implementing the pattern. 3. The personnel administration model in the digital era of the secondary schools under the office of the basic education commission in northeast consisted of 3 issues 1) the evaluation of the appropriateness of the personnel management model in the digital age of secondary schools found that overall the model was appropriate at a high level 2) assessing the feasibility of the personnel management model in the digital age of secondary schools found that the overall model was at the highest level. 3) assessing the usefulness of the personnel management model in the digital age of secondary schools, it was found that overall it was useful at the highest level.

Keyword: mode,personnel administration,digital age

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การบริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือแนวทางการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ใฝ่รู้และ

พัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และต้องมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางการศึกษา เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และศักยภาพ จึงเกิดผลดีบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด (ธีระ รุญเจริญ, 2554)

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลเกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎ ระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งได้รับการยกย่องและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบได้อย่างเต็ม ศักยภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นการบริหารงาน บุคคลในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารองค์กร

หากสถานศึกษาใดประกอบไปด้วยบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง คือมีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะในงานหลัก มีคุณธรรมและจรรยาบรรณที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษา ย่อมส่งผลให้สถานศึกษาแห่งนั้นมีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพในการสร้างคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศชาติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายการจัดการในเรื่องการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารงานบุคคลให้กับสถานศึกษา เพื่อให้สามารถวางแผนกำหนดอัตรากำลัง วิธีการสรรหา และบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน ตลอดทั้งในเรื่องการดำเนินการ ทางวินัยและการรักษาวินัยได้อย่างเหมาะสม และปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัล (Digital Economy) หรือ ยุคเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) ชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม ได้สัมผัสกับการทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Business) และมีความคุ้นเคยกับการใช้ระบบสื่อสารข้อมูล คอมพิวเตอร์ และระบบสารสนเทศ (IT) ต่าง ๆ ซึ่งเข้ามาอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันมากขึ้น

ความเป็นโลกาภิวัตน์ของโลกในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นโลกยุคดิจิทัลที่มีคุณลักษณะของการ เป็น 1) โลกที่ไร้พรมแดน คือ การไม่มีขอบเขตที่แท้จริงในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศ 2) โลกที่แคบลง คือ การเดินทางติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วมากขึ้น ประหยัด และมีประสิทธิภาพมาก ขึ้น และ 3) โลกที่หมุนเร็วมากขึ้น คือ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ มีความหลากหลาย และสะดวกยิ่งขึ้น ท าให้การใช้เวลาใน 1 วัน ของมนุษย์เองสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากกว่า ในยุคที่ผ่านมาอย่างมากมาย โดยคุณลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นมาได้เนื่องจาก มีตัวเร่งปฏิกิริยาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ เทคโนโลยี (Technology is a catalyst for a change) (สุกัญญา แช่มช้อย, 2558) โดยในยุคดิจิทัลนี้ Sheninger (2014) อธิบายว่า มนุษย์จะ ได้สัมผัสประสบการณ์ที่น่าตื่นตาตื่นใจของความก้าวหน้าใน

เทคโนโลยี การศึกษาที่มีศักยภาพในการส่งเสริมกระบวนการสอนและการเรียนรู้ เช่นเดียวกับการเชื่อมโยงที่เข้มแข็งกับชุมชนระหว่าง กลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ความก้าวหน้าเหล่านี้จะปลดล็อกศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์ของ ผู้เรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลิตภาพนวัตกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนรูปแบบการดำเนินชีวิต และธุรกิจต่าง ๆ อย่างที่คาดไม่ถึงมาก่อน (Sosnowski, 2012) อธิบายเพิ่มเติมว่า ข้อดีของเทคโนโลยีดิจิทัลกับกรศึกษานั้น เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบห้องเรียน และการจัดการเรียนการสอนได้ทำให้การทำงานของครูมีประสิทธิภาพสูงขึ้นอีก ทั้งยังใช้เวลาลดลงแต่สามารถสอนผู้เรียนได้มากขึ้น เวลาเรียนสามารถปรับเปลี่ยนได้ ครูสามารถ ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนนั้น เทคโนโลยีโดยเฉพาะการใช้อินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนได้อย่างทันที สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งยังสามารถฝึกฝนทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากที่บ้าน ซึ่งจะสะดวกมากขึ้น และลดค่าใช้จ่ายลง ขยายโอกาส ทางการศึกษาจากเมืองสู่ชนบท สอดคล้องกับ (ยงยุทธ ชมไชย, 2554) เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสาร มีส่วนทำให้ชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ทำให้คนในสังคมสามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย และรวดเร็ว การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสารทำให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ประโยชน์ทางด้านการศึกษา รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการบริหารด้านการศึกษา นอกจากนี้ยังใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนอีกด้วย

การสอน ด้วยการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ให้มาตรฐานของสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติสำหรับนักเรียนปี 2016 (The 2016 ISTE Standards for Students) ดังนี้ 1) เพิ่มขีดความสามารถของผู้เรียน 2) พลเมืองดิจิทัล 3) ผู้สร้างความรู้ 4) ผู้ออกแบบนวัตกรรม 5) ผู้คิดคำนวณ 6) ผู้สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และ 7) ผู้ทำงานร่วมกันทั่วโลก เทคโนโลยีเองไม่ได้เพียงแต่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์เท่านั้น ยังได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการจัดประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งในรูปแบบที่บรรจุไว้ในระบบของสถานศึกษา เช่น ระบบห้องสมุด หรือระบบของห้องเรียนอัจฉริยะ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงไว้ในรูปแบบของเทคโนโลยีแบบพกพา ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยอาศัยอุปกรณ์ที่มีขนาดเล็กลง เร็วขึ้น ดีขึ้น และถูกลง ดังที่ Prensky (2001, p. 3) กล่าวถึงเทคโนโลยีที่เรารู้จักกันดีคือ โมไบล์เทคโนโลยี (mobile technology) หรือเทคโนโลยีเคลื่อนที่ เช่น โทรศัพท์มือถือ (mobile phone) สมาร์ตโฟน (smart phone) แท็บเล็ต (tablet) คอมพิวเตอร์พกพา (notebook) โดย 4 อุปกรณ์เหล่านี้สามารถเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ทำให้การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นคำอธิบายของคำว่า เทคโนโลยี คือ ตัวเร่งปฏิกิริยาการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง สอดคล้องกับ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557, น.61) ได้ทำการวิจัยพบว่า การสอนและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21เป็นการศึกษาที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากสถานศึกษาที่มีห้องเรียนหรือมีการสอน

แบบดั้งเดิม เป็นการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น มีการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดบางสิ่งบางอย่างขึ้นมาใหม่อย่างที่คาดไม่ถึง โดยห้องเรียนที่ทันสมัยจากเทคโนโลยีทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากขึ้น รวมทั้งสิ่งที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าตื่นเต้นอีกด้วย
ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดังกล่าวเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่ สำคัญที่แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีเหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตประจำวันของคนไทย ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา และทุกช่วงอายุ (สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยี และการสื่อสาร, 2559)
โลกดิจิทัลวันนี้จึงมีความสำคัญมากต่อมนุษย์ยุคนี้ ซึ่งโลกของเราได้ก้าวเข้าสู่ยุค 4.0 อย่างเต็มตัวแล้ว ดังนั้นการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้การบริหารงานจึงจะเกิดประสิทธิภาพและทันต่อยุคสมัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานบุคคลหรือหัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 810 คน ระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน และระยะที่ 3 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 24 คน

2. กรอบแนวคิด

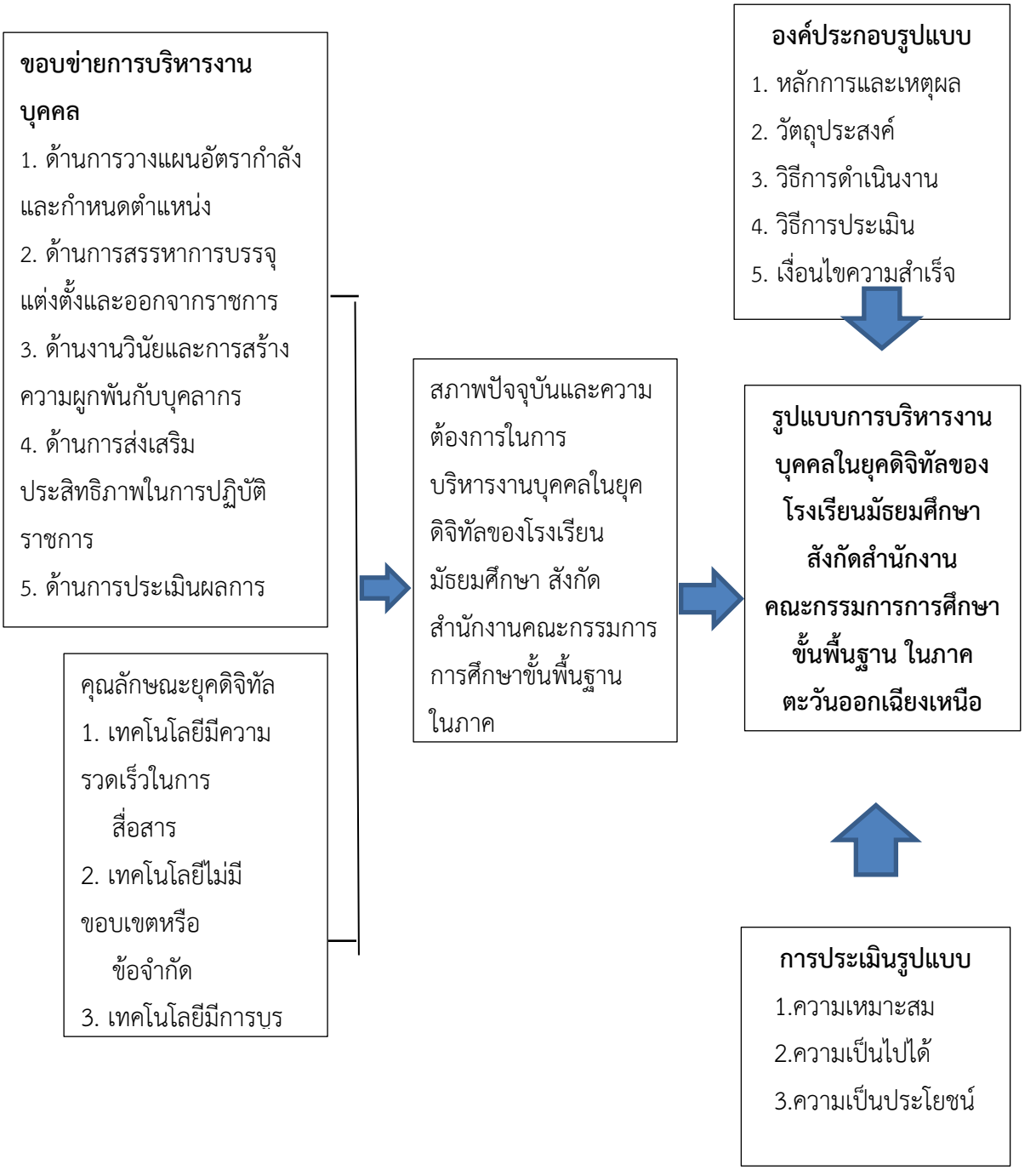
ขอบข่ายการบริหารงานบุคคล
1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. ด้านการสรรหาการบรรจุแต่งตั้งและออกจากราชการ
3. ด้านงานวินัยและการสร้างความผูกพันกับบุคลากร
4. ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
5. ด้านการประเมินผลการ
คุณลักษณะยุคดิจิทัล
1. เทคโนโลยีมีความรวดเร็วในการ
สื่อสาร
2. เทคโนโลยีไม่มีขอบเขตหรือ
ข้อจำกัด
3. เทคโนโลยีมีการบูร
สภาพปัจจุบันและความต้องการในการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาค
องค์ประกอบรูปแบบ
1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์
3. วิธีการดำเนินงาน
4. วิธีการประเมิน
5. เงื่อนไขความสำเร็จ
รูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
การประเมินรูปแบบ
1.ความเหมาะสม
2.ความเป็นไปได้
3.ความเป็นประโยชน์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสังเกต แบบสอบถาม (IOC= 0.80 , α = 0.96) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม/การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร แบบสอบถาม แบบประเมิน การสัมภาษณ์ และการประชุมสนทนากลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการดำเนินงานวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รองลงมาได้แก่ ด้านการธำรงรักษาคนดีคนเก่ง และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน ตามลำดับ ส่วนความต้องการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านมีความต้องการอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และด้านงานวินัยและการสร้างความผูกพันกับบุคลากร ตามลำดับ

รายการ	ผลการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ					
ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ	√				
ด้านการธำรงรักษาคนดีคนเก่ง		√			
ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน			√		

2. รูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบประกอบด้วย หลักการบริหารงานบุคคล หลักการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิผล หลักการให้ขวัญและกำลังใจ และหลักการบริหารในยุคดิจิทัล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) วิธีการดำเนินงาน มีการดำเนินงานอยู่ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง (2) ด้านการสรรหาการบรรจุแต่งตั้งและออกจากราชการ (3) ด้านงานวินัยและการสร้างความผูกพันกับบุคลากร (4) ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน และ(6) การธำรงรักษาคนดีคนเก่ง 4) วิธีการประเมิน มี 2 ประเด็นคือ (1) ประเมินความสำเร็จต่อกระบวนการดำเนินการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (2) ประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย (1) เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินการตามรูปแบบ (2) เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้

3. การประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ 1) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โดยรวมรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โดยรวมรูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 3) การประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โดยรวมมีความความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

รายการ	ผลการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปลานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ					
การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา		√			
การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา	√				
การประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา	√				

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานบุคคลเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการครูทุกคน ตั้งแต่การบรรจุ แต่งตั้ง การรักษาวินัย การส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ และการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ซึ่งเป็นการป้องกันการทำผิดระเบียบวินัยของข้าราชการครู สอดคล้องกับ ประสงค์ เอี่ยมเวียง (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รองลงมา ได้แก่ วินัยและการรักษาวินัย และการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การออกจากราชการ สอดคล้องกับ รุสโซ (Rousseau.1982 : 138 ; อ้างถึงใน อนันต์ รุ่งผองศรีกุล. 2541 : 15) เสนอแนวคิดไว้ว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในงาน ได้แก่ โอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง ความเป็นทางการ ระบบการสื่อสารภายใน ความยุติธรรม ค่าตอบแทน ความกลมกลืนกับองค์กร ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานและอายุ สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในงาน ได้แก่ การรวมอำนาจ ความซ้ำซากจำเจของงาน โอกาสในการปฏิบัติงานในองค์กรปัจจุบัน โอกาสในการปฏิบัติงานในองค์กรในอดีต และความขัดแย้งในบทบาท โดยที่ ความพึงพอใจในงานจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสวงหางาน และการแสวงหางานจะมีผล

ทางบวกต่อความตั้งใจที่จะลาออกและเป็นตัวแปรที่ส่งผลให้บุคคลตัดสินใจลาออก ส่วนตัวแปรอีก 2 ตัว คือ ระดับ การศึกษาและสถานภาพการสมรส ยังไม่ทราบแน่ชัดว่ามีความสัมพันธ์ทางใดกับการลาออก

2. ส่วนความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งเป็นการป้องกันการขาดแคลนครู และครูสอนไม่ตรงวิชาเอก ส่วนการสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง และออกจากราชการเป็นความต้องการในการสรรหา เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรมและได้บุคลากรตรงตามที่ต้องการ และเมื่อได้บุคลากรมาแล้วต้องส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรทุกคนต้องการเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีความยุติธรรมซึ่งจะมีผลถึงค่าตอบแทนด้วย เมื่อบุคลากรมีขวัญกำลังใจที่ดีก็จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไป สอดคล้องกับ คูเปอร์ (Cooper, 2001) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการให้ความดีความชอบของครูที่เมืองแฮน โอเวอร์ รัฐนิวแฮมเชียร์ มลรัฐนิวเจอร์ซี สหรัฐอเมริกาผลการวิจัยพบว่า การพิจารณาความดี ความชอบของครูควรจัดอยู่ในหลักเกณฑ์การให้เงินเดือนครู ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่นั้นเห็นว่า การประเมินค่าการประเมินความดีความชอบตลอดทั้งผู้ทำการประเมินได้พิจารณาแยกส่วนจากเงินเดือนครู ส่วนการพิจารณาให้รางวัลความดีความขอบของครูในโรงเรียน ผู้วิจัยทำการศึกษานั้นได้เอาใจใส่ ในเรื่องการเพิ่มเงินแก่ครูที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและการปฏิบัติงานของคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ แต่หวังว่าอาชีพของแต่ละคนน่าจะให้ความมั่นคงแก่ตน และแผนการตอบแทนทางด้านการเงิน (ค่าเบี้ยเลี้ยง ตลอดจนบำเหน็จบำนาญ) ควรชัดเจนและเชื่อถือได้ กลุ่มครูผู้บริหาร ตลอดจนกรรมการการศึกษาก็เห็นพ้องต้องกันว่า ควรพิจารณาเงินเพิ่มแก่ครูที่มีผลงานดีเด่น แยกออกต่างหากและควรพิจารณาโดยไม่มีอิทธิพลอื่นใดมาเกี่ยวข้อง

1) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีการดำเนินงาน 4) วิธีการประเมิน 5) เงื่อนไขความสำเร็จ การดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีอยู่ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาการบรรจุแต่งตั้งและออกจากราชการ 3) ด้านงานวินัยและการสร้างความผูกพันกับบุคลากร 4) ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน และ6) การธำรงรักษาคนดีคนเก่ง สอดคล้องกับ สมพร ใจคำปัน (2547) ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่ามีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคลากรในเรื่อง การวางแผนใช้บุคลากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด มีการใช้แผนปฏิบัติงานควบคู่กับการทำงาน มีคำสั่งแต่งตั้งให้บุคลการเข้าปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน มีการประชุมชี้แจงบุคลากรก่อนเริ่มปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม ปัญหาที่พบคือ บุคลากรไม่เพียงพอ

การจัดการบุคลากรเข้าปฏิบัติงานไม่ตรงความรู้ ความสามารถ บุคลากรรับผิดชอบงานหลายด้าน ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนพัฒนาบุคลากร ขาดการวางแผนประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรและขาดการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลกรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ณัฐวุฒิ เอี่ยมแจง และสมหมาย อ่ำดอนกลอย. (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย พบว่า ด้านงานวินัยถ้าเป็นวินัยร้ายแรง ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม การกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ควรจัดประชุมแสดงความคิดเห็นการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และให้บุคลากรได้ยึดแนวทางการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ ศตปพร มีสุขศรี และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและผลกระทบในการบริหารงานบุคคลของเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลเมืองควนลัง กำลังประสบปัญหาและอุปสรรคในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการธำรงรักษาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการเลื่อนตำแหน่ง ด้านการให้ออกจากงาน ดังนั้นจึงได้เสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลไว้ 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการสรรหาบุคลากร ควรมีการสรรหาบุคลากรตามแผนอัตรากาลัง และใช้ระบบการบริหารงานบุคคลสมัยใหม่และระบบคุณธรรมในการสรรหาบุคลากร ด้านการธำรงรักษาบุคลากร รัฐบาลควรจัดสวัสดิการเพิ่มขึ้นเทียบเท่ากับพนักงานรัฐวิสาหกิจ ใช้ระบบการบริหารงานบุคคลสมัยใหม่และระบบคุณธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และเรียกร้องให้มีการกำหนดระเบียบการบริหารงานบุคคลของท้องถิ่นและของข้าราชการพลเรือนให้มีมาตรฐานเดียวกัน ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรจัดฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการนำไปปฏิบัติจริง ควรเพิ่มงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร ควรมีการฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในหน่วยงาน และควรมีการติดตามประเมินผลบุคลากรทุกครั้ง ด้านการเลื่อนตำแหน่ง ควรใช้ระบบการบริหารงานบุคคลสมัยใหม่และระบบคุณธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการให้ออกจากงาน ควรมีการจัดทำเอกสารชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการออกจากงานในกรณีต่าง ๆ

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โดยรวมรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีความความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และมีความความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้สร้างและพัฒนาจากสภาพปัจจุบันและความต้องการในการการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างแท้จริง ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเหมาะสมจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร หัวหน้างานบริหารงานบุคคลและครูที่ดูแลงานบริหารงานบุคคล ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผ่านกระบวนการตรวจสอบความเหมาะสม ความความเป็นไปได้ และความความเป็นประโยชน์จากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปพัฒนา ปรับปรุง

จนทำให้รูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษามีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับนิตยา นิลรัตน์ (2547) ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนขนาดเล็ก รายด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน รายด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มี 3 รายด้าน คือ การวางแผนบุคลากร การบำรุงรักษาบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร และสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนขนาดใหญ่ รายด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ส่วนรายด้านอื่น ๆ ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการสรรหา การบรรจุแต่งตั้งและออกจากราชการ การสรรหาบุคลากร ควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในวิธีการ กระบวนการที่เหมาะสม และดำเนินการด้วยความยุติธรรม การดำเนินการเกี่ยวกับการทดลองปฏิบัติหน้าที่ และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการประชาสัมพันธ์กำหนดคุณสมบัติของบุคลากร

1.2 ด้านงานวินัยและการสร้างความผูกพันกับบุคลากร สถานศึกษาควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงานวินัยและการรักษาวินัย นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการเสริมสร้างและป้องกันการกระทำผิดวินัยโดยการให้ความรู้ และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างขวัญและกำลังใจในการจูงใจในอันที่จะเสริมสร้าง และพัฒนาเจตคติจิตสานึกและพฤติกรรมของข้าราชการครู

1.3 ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ สถานศึกษาควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดเวรยาม และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อรักษาความปลอดภัย นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการปฐมนิเทศแก่ผู้ที่ได้รับการสรรหา และบรรจุแต่งตั้ง และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการประเมินผลและติดตามผลการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

1.4 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานและการเลื่อนขั้นเงินเดือน และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการประเมินผลและติดตามผลการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

1.5 ด้านการธำรงรักษาคนดีคนเก่ง ผู้บริหารควรแสดงความไว้วางใจในการปฏิบัติงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถให้กับคนดีคนเก่งอย่างต่อเนื่อง และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวางแผนความก้าวหน้าในสายงานอาชีพให้กับคนดีคนเก่ง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาพบว่า

2.1 ด้านงานวินัยและการสร้างความผูกพันกับบุคลากร มีความต้องการให้สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงานวินัยและการรักษาวินัย ดังนั้นควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริม สนับสนุนการป้องกันและการรักษาวินัยของการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล

2.2 ด้านการธำรงรักษาคนดีคนเก่ง ความต้องการส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้บริหารแสดงความไว้วางใจในการปฏิบัติงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างความไว้วางใจในการปฏิบัติงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน

เอกสารอ้างอิง

ณัฐวุฒิ เอี่ยมแจง และสมหมาย อ่ำดอนกลอย. (2560). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 11(1), 36-57.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. ข้าวฟ่าง.

นิตยา นิลรัตน์. (2547) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประสงค์ เอี่ยมเวียง. (2558).รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ศตปพร มีสุขศรี. (2564). ปัญหาและผลกระทบในการบริหารงานบุคคลของเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร. (2559). สรุปผลสำคัญสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2559. http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/icthh59.pdf

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. พริกหวานกราฟฟิค.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.
สมพร ใจคำปัน. (2547). การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
Cooper, W.A. (2001). Study of the merit reward ford for teacher programs in honor. Englewood cliff, New Jersey: New Hampshire & Harding Township
Prensky (2001, p. 3). Educational Technology for School Leaders. California: Unites States of America.
Sosnowski, J. (2012). Advantages and Disadvantages of Technelogy in Education.

ความเข้าใจโครงสร้างวลีตามหลักวากยสัมพันธ์: กรณีศึกษานักศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

Comprehension of English Phrasal Structures on Syntactic Principle: A Case Study of Students in Lower Northeastern Rajabhat Universities

อินทิรา ศักดิ์เมียนแก้ว[1*]
Intira Sakmiankaew[1]

[1] สาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[1] Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

*Corresponding email: intira.sak@gmail.com
Received: 22 October 2023; Revised: 29 March 2024; Accepted: 9 April2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ตามหลักวากยสัมพันธ์ และ 2) เปรียบเทียบความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ตามหลักวากยสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ใน 4 มหาวิทยาลัย ที่เรียนสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จำนวน 164 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวนตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบทดสอบการแปลโครงสร้างวลี 5 ประเภท ได้แก่ นามวลี กริยาวลี คุณศัพท์วลี วิเศษณ์วลี และ บุพบทวลี จำนวน 21 ประโยค ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการแจกแจง ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ตามหลักวากยสัมพันธ์ แสดงให้เห็นการแปลที่หลากหลายและแตกต่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ การแปลประโยคที่เนื้อความถูกต้องครบถ้วน การแปลประโยคที่เนื้อความไม่ครบ การแปลประโยคที่เนื้อความเกิน และการแปลประโยคที่ผิดความหมายบางส่วนหรือทั้งประโยค 2) ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ตามหลักวากยสัมพันธ์ พบว่า ประโยคที่มีการแปลเนื้อความถูกต้องครบถ้วน มากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างวิเศษณ์วลีทำหน้าที่บอกสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 95.12 (SD=.84) ประโยคที่มีการแปลเนื้อความไม่ครบ มากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างบุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงเวลา คิดเป็นร้อยละ 40.24 (SD=.63) ประโยคที่มีการแปลเนื้อความเกิน มากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นประธาน คิดเป็นร้อยละ 3.66 (SD=.32) และประโยคที่มีการแปลผิดความหมายบางส่วนหรือทั้งประโยค มากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างวิเศษณ์วลีทำหน้าที่แสดงเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 17.02 (SD=.55)

คำสำคัญ : ความเข้าใจ, โครงสร้างวลี, หลักวากยสัมพันธ์

ABSTRACT

This research aimed to 1) investigate the comprehension of different types of phrasal structures based on syntactic principle and 2) compare the comprehension of each type of phrasal structures based on syntactic principle. The samples were 164 students in four lower northeastern Rajabhat Universities studying in Business English Program selected by purposive sampling according to Krejcie & Morgan's table. The tools used in this research was a translation test consisting of 21 sentences of 5 phrasal structures: noun phrase, verb phrase, adjective phrase, adverbial phrase, and prepositional phrase. Statistical data were analyzed by frequency, percentage, and mean.

The findings were: 1) The results of investigating the comprehension of different types of phrasal structures on syntactic principle revealed various and different translations which can be classified into 4 characteristics: accurate and complete, incomplete, over-translated, and mistranslated types. 2) The results of comparing the differences in the comprehension of different types of phrasal structures on syntactic principle revealed that the sentences with the most accurate and complete translation were the adverbial phrasal structure of places representing 95.12 percent (SD=.84). The sentence with the most incomplete translation was the prepositional phrasal structure of time accounting for 40.24 percent (SD=.63). The sentence with the most over-translated content was the noun phrasal structure functioning as a subject representing 3.66 percent (SD=.32). The sentence with the most part or whole sentences mistranslated was the adverb phrasal structure of reason accounting for 17.02 percent (SD=.55).

Keywords: Comprehension, Phrasal Structures,Syntactic Principal

บทนำ

ในประเทศไทย ภาษาอังกฤษนับว่ามีความสำคัญมากในระดับต้นของภาษาต่างประเทศที่มีการใช้ในประเทศไทย เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการศึกษาทุกระดับ การสื่อสารในองค์กรข้ามชาติ ซึ่งในการศึกษาภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัยนั้น ในปัจจุบันทุกมหาวิทยาลัยได้มีการกำหนดระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเกณฑ์และเป็นส่วนหนึ่งของการจบการศึกษา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาษาอังกฤษจะเป็นภาษาที่นักศึกษาไทยได้ใช้ในการเรียนมากกว่าภาษาต่างประเทศอื่น ๆ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่านักศึกษาจะมีความสามารถในการเข้าใจอังกฤษเป็นไทยได้อย่างถูกต้อง เพราะภาษาทั้งสองอยู่คนละตระกูลกัน และเนื่องมาจาก ความแตกต่างนี้ จึงส่งผลให้นักศึกษามักจะประสบปัญหาในเรื่องของการเข้าใจประโยค ซึ่งจะส่งผลไปยังการแปลความหมาย และสื่อสารออกมาอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ แต่ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษก็ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในหลาย ๆ ปีการศึกษา ที่ผ่านมาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่ว่าจะเป็นผลสอบ O-NET หรือ GAT

พบว่ามีคะแนนผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบกับวิชาอื่น ๆ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษแทบจะอยู่ในระดับต่ำสุด (ชัชรีย์ บุนนาค, 2561)

จากประสบการณ์การสอนของผู้วิจัยในรายวิชาภาษาศาสตร์เบื้องต้น (Introduction to Linguistics) ซึ่งเป็นรายวิชานี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับวากยสัมพันธ์ ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างหน่วยคำต่าง ๆ ภายในประโยค โดยผู้วิจัยพบปัญหาของผู้เรียนในเรื่องของการวิเคราะห์โครงสร้างของประโยคที่ประกอบด้วยโครงสร้างวลี ตามหลักวากยสัมพันธ์มีทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ นามวลี (Noun Phrase) กริยาวลี (Verb Phrase) คุณศัพท์วลี (Adjective Phrase) วิเศษณ์วลี (Adverbial Phrase) และ บุพบทวลี (Prepositional Phrase) ทั้งในระดับคำและโครงสร้างประโยค (ศิริรัตน์ ณ ระนอง, 2554) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ผิดพลาดบ่อยครั้ง และส่งผลให้การสื่อสารคลาดเคลื่อน หรือไม่ถูกต้องจากความเป็นจริงได้ การเข้าใจวลีภาษาอังกฤษนับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นพื้นฐานในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนความเข้าใจของผู้สื่อสารและช่วยให้การสื่อสารนั้นมีความแม่นยำและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น เมื่อผู้เรียนสามารถเรียนรู้วลีได้อย่างถูกต้อง จะเสริมสร้างคำศัพท์ ช่วยในการเข้าใจบริบท และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างแม่นยำและน่าสนใจ นอกจากนั้นความเชี่ยวชาญในการใช้วลีภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จทางอาชีพและการศึกษา รวมถึงการปรับปรุงทักษะทางภาษาด้านอื่น ๆ และการนำประโยคใช้ภาษาอังกฤษไปใช้ในระดับที่สูงขึ้น แต่ในปัจจุบันยังพบว่าการทำความเข้าประโยควลีประเภทต่าง ๆ ยังเป็นอุปสรรคกับผู้เรียนภาษาอังกฤษอยู่มาก

ด้วยเหตุนี้ ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านการวิเคราะห์โครงสร้างอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยการทำความเข้าใจวลีแต่ละประเภท โครงสร้าง และหน้าที่ ดังนั้นการศึกษาโครงสร้างวลีจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างมากในการวิเคราะห์โครงสร้างประโยค จากปัญหาที่ผู้วิจัยพบข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาความเข้าใจโครงสร้างวลีภาษาอังกฤษ โดยใช้หลักวากยสัมพันธ์เป็นฐานในการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบปัญหาที่เกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ถูกต้องของโครงสร้างวลีในแต่ละแบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการสอนวากยสัมพันธ์ ในเรื่องของโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ และการสื่อสารที่ถูกต้อง โดยเน้นการพัฒนานักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ซึ่งเป็นสาขาที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตเพื่อรองรับตลาดแรงงานที่ใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานและสื่อสารในสถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มประชากรที่เป็นนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 ในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 4 มหาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อันมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ใช้วิชาใกล้เคียงกัน กล่าวคือ มีการเรียนการสอนในกลุ่มรายวิชาเฉพาะด้าน ที่ศึกษาในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ ไวยากรณ์ ภาษาอังกฤษในการฟัง พูด อ่าน เขียน อีกทั้งมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสายธุรกิจที่ใช้ภาษาอังกฤษ อาทิ วิชาการแปล ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจโรงแรม ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว ภาษาอังกฤษในสำนักงาน ภาษาอังกฤษธุรกิจระหว่างประเทศ การติดต่อและเขียนรายงานทางธุรกิจ ภาษาอังกฤษในงานบริการต่าง ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นวิชาที่มีความจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทั้งสิ้น ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำความเข้าใจและใช้การสื่อสารที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างในชั้นปีที่ 3 นั้น เนื่องจากเป็นนักศึกษาที่ผ่านการเรียนภาษาอังกฤษในทุกทักษะ รวมทั้งเรื่องของโครงสร้างวลีทุกประเภท

มาแล้วทั้งสิ้น รวมถึงผ่านการเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างประโยค และการแปลในระดับต่าง ๆ มาแล้ว ซึ่งมีความเข้าใจในเรื่องวลีประเภทต่าง ๆ และสามารถถ่ายทอดความหมายของประโยคผ่านการแปลได้ และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของทั้ง 4 มหาวิทยาลัย อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากมีระบบการคัดกรองนักศึกษาและบริบทของการเรียนการสอนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ใกล้เคียงกันมาก จึงเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการศึกษาในครั้งนี้ อีกทั้งมีผลการศึกษาจากงานวิจัยที่ใช้บางส่วนของนักศึกษากลุ่มนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในระดับคำ วลี และประโยค ซึ่งพบว่านักศึกษามีการแปลผิดในรูปแบบที่มีลักษณะใกล้เคียงกันคือการใช้คำไม่เหมาะสม หรือเรียกได้ว่าเป็นการแปลผิดความหมาย การเรียงคำผิด การแปลขาด และการแปลเกินระดับ ซึ่งมีการแปลผิดในระดับวลี ทั้ง 5 โครงสร้างโดยเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 85% (จุฑามณี ทิพราช และคณะ, 2560: 363-369) ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างวลีเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจประโยค และนักศึกษายังมีปัญหาในเรื่องของการทำความเข้าในโครงสร้างวลีเหล่านี้อยู่อีกมาก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ตามหลักวากยสัมพันธ์ของนักศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ตามหลักวากยสัมพันธ์ของนักศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ใน 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่เรียนสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2/2565 รวมทั้งสิ้นจำนวน 288 คน เนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3 นั้นผ่านการเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างประโยค และการแปลในระดับต่าง ๆ มาแล้ว ซึ่งมีความเข้าใจในเรื่องวลีประเภทต่าง ๆ และสามารถถ่ายทอดความหมายของประโยคผ่านการแปลได้

1.2 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 164 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวนตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 2513)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น ได้แก่ ประโยคโครงสร้างวลี 5 ประเภท จำนวน 21 ประโยค

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเข้าใจโครงสร้างวลีตามหลักวากยสัมพันธ์

3. ขอบเขตเนื้อหา

โครงสร้างวลี 5 ประเภท ได้แก่ นามวลี (Noun Phrase) กริยาวลี (Verb Phrase) คุณศัพท์วลี (Adjective Phrase) วิเศษณ์วลี (Adverbial Phrase) และ บุพบทวลี (Prepositional Phrase)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบการแปลโครงสร้างวลี 5 ประเภท ได้แก่ นามวลี (Noun Phrase) กริยาวลี (Verb Phrase) คุณศัพท์วลี (Adjective Phrase) วิเศษณ์วลี (Adverbial Phrase) และ บุพบทวลี (Prepositional Phrase) จำนวน 21 ประโยค โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกประโยคจากการที่ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมรูปแบบที่มีการใช้แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบประเมินและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยนำผลของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมารวมกันคำนวณหาความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์หาความยาก (P) ที่มีความยากตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (R) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปเป็นรายข้อ และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 โดยวลีแต่ละชนิดแยกตามตำแหน่งและหน้าที่ในประโยค ดังนี้

4.1. โครงสร้างวลีประเภทที่ 1: นามวลี (Noun Phrase) จำนวน 4 ประโยค
- 4.1.1 นามวลีทำหน้าที่เป็นประธาน (Subject)
- 4.1.2 นามวลีทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็ม (Complement)
- 4.1.3 นามวลีทำหน้าที่เป็นกรรมตรง (Direct Object)
- 4.1.4 นามวลีทำหน้าที่เป็นกรรมรอง (Indirect Object)

4.2 โครงสร้างวลีประเภทที่ 2: กริยาวลี (Verb Phrase) จำนวน 4 ประโยค
- 4.2.1 กริยาวลีทำหน้าที่เป็นสกรรมกริยา (Transitive Verb)
- 4.2.2 กริยาวลีทำหน้าที่เป็นอกรรมกริยา (Intransitive Verb)
- 4.2.3 กริยาวลีทำหน้าที่เป็นกริยาที่สามารถแยกได้ (Separable Verb)
- 4.2.4 กริยาวลีทำหน้าที่เป็นกริยาที่ไม่สามารถแยกได้ (Non-separable Verb)

4.3 โครงสร้างวลีประเภทที่ 3: คุณศัพท์วลี (Adjective Phrase) จำนวน 4 ประโยค
- 4.3.1 คุณศัพท์วลีที่มีส่วนขยายด้านหน้า (Premodifier)
- 4.3.2 คุณศัพท์วลีที่มีส่วนขยายด้านหลัง (Postmodifier)
- 4.3.3 คุณศัพท์วลีที่มีส่วนขยายทั้งด้านหน้าและด้านหลัง (Premodifier and Postmodifier)
- 4.3.4 คุณศัพท์วลีที่มีอนุประโยคเป็นส่วนขยาย (Clause as Modifier)

4.4 โครงสร้างวลีประเภทที่ 4: วิเศษณ์วลี (Adverbial Phrase) จำนวน 4 ประโยค
- 4.4.1 วิเศษณ์วลีทำหน้าที่บอกเวลา (Time)
- 4.4.2 วิเศษณ์วลีทำหน้าที่บอกสถานที่ (Place)
- 4.4.3 วิเศษณ์วลีทำหน้าที่แสดงกิริยาอาการ (Manner)
- 4.4.4 วิเศษณ์วลีทำหน้าที่แสดงเหตุผล (Reason)

4.5 โครงสร้างวลีประเภทที่ 5: บุพบทวลี (Prepositional Phrase) จำนวน 5 ประโยค
- 4.5.1 บุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงบุคคล (Who)
- 4.5.2 บุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงวิธีการ (With)
- 4.5.3 บุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงเวลา (When)

4.5.4 บุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงสถานที่ (Where)
4.5.5 บุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงเหตุผล (Why)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 กลุ่มตัวอย่างแปลประโยคโครงสร้างวลี 5 ประเภท ได้แก่ นามวลี (Noun Phrase) กริยาวลี (Verb Phrase) คุณศัพท์วลี (Adjective Phrase) วิเศษณ์วลี (Adverbial Phrase) และ บุพบทวลี (Prepositional Phrase) จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

5.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์การแปลประโยคโครงสร้างวลีทั้ง 21 ประโยค จากกลุ่มตัวอย่าง 164 คน

5.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบกัน

5.4 ผู้วิจัยสรุปผล วิเคราะห์ผล

5.5 นำเสนอแนวทางการสอน เพื่อปรับปรุงจากปัญหาที่พบ และอภิปรายผล

ผลการดำเนินงานวิจัย

ตอนที 1 ผลการศึกษาความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ตามหลักวากยสัมพันธ์

จากผลการศึกษาความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ตามหลักวากยสัมพันธ์ แสดงให้เห็นการแปลที่หลากหลายและแตกต่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่ 1: การแปลประโยคที่เนื้อความถูกต้องครบถ้วน ซึ่งมีการแปลที่ใช้คำที่แตกต่างกันแต่ยังคงเนื้อความตามประโยคต้นแบบที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ลักษณะที่ 2: การแปลประโยคที่เนื้อความไม่ครบ ซึ่งเป็นการแปลที่มีเนื้อความบางส่วนไม่ครบถ้วนตามประโยคต้นแบบ แต่ยังสามารถสื่อความหมายไปในเรื่องเดียวกันได้ ลักษณะที่ 3: การแปลประโยคที่เนื้อความเกิน ซึ่งเป็นการแปลที่มีเนื้อความเกินไปจากประโยคต้นแบบ แต่ยังสามารถสื่อความหมายไปในเรื่องเดียวกันได้ และ ลักษณะที่ 4: การแปลประโยคที่ผิดความหมายบางส่วนหรือทั้งประโยค ซึ่งอาจมีการแปลคำศัพท์บางคำได้ถูกต้อง แต่เมื่อพิจารณาจากความหมายโดยรวมของประโยคแล้ว เป็นการสื่อความที่ผิดไปจากประโยคต้นแบบ หรือไม่สามารถสื่อความหมายไปในเรื่องเดียวกันได้

สามารถอธิบายและยกตัวอย่างประโยคที่มีการแปลลักษณะที่ 2 ประโยคที่เนื้อความไม่ครบมากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ประโยคที่มีการแปลลักษณะที่ 2 ประโยคที่เนื้อความไม่ครบ มากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ประโยคที่ 19 “We can discuss this after the lunch break.” โครงสร้างบุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงเวลา แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “เราสามารถคุยเรื่องนี้กันได้หลังพักเที่ยง” พบว่ามีการแปล “เราจะหารือกันหลังจากพักทานอาหารเที่ยง” “เราสามารถคุยกันได้หลังพักเที่ยง” “เราคุยกันได้หลังพักเที่ยง” “ไว้เรามาคุยกันหลังพักเที่ยงนะ” ประโยคที่ 1 “Very few white rhinos remain in the wild.” โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นประธาน แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “แรดขาวเหลืออยู่ในป่าน้อยมาก” พบว่ามีการแปล “จำนวนแรดขาวในป่าน้อยลงมาก ๆ” “จำนวนแรดเหลืออยู่น้อย” “แรดขาวเหลือในป่าจำนวนน้อย” ประโยคที่ 4 “Kate gives her crying baby a bottle of milk.” โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นกรรมรอง แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “เคทให้ขวดนมแก่ทารกของเธอที่กำลังร้องไห้” พบว่ามีการแปล “เคทให้ขวดนมแก่ลูกของเธอ” “เกดให้ขวดนมแก่เด็กที่กำลังร้องไห้” “เคทให้ขวดนมแก่เด็กทารกที่กำลังร้องไห้” “เคทให้ขวดนมตอนเด็กร้องไห้” “เคทให้ขวดนมหนึ่งขวดของเธอแก่เด็กที่กำลังร้องไห้” “เคทให้นมพร้อมกับลูกที่ร้องให้ไปด้วย” ประโยคที่ 2 “A farmer’s best friend is a wide field.” โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็ม แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “เพื่อนที่ดีที่สุดของชาวนาคือ

ทุ่งกว้าง” พบว่ามีการแปล “เพื่อนที่ดีที่สุดของชาวนาคือทุ่งนา” “เพื่อนของของชาวนาคือท้องทุ่ง” “เพื่อนที่ดีของเกษตรกรคือทุ่งกว้าง” “เพื่อนที่ดีที่สุดของฟาร์มเมอร์คือ” “เพื่อนรักของชาวนาคือ” “สิ่งที่ดีที่สุดชาวนาคือทุ่งนา” และประโยคที่ 9 “The baby is extremely scared of the dog.” โครงสร้างคุณศัพท์วลีที่มีส่วนขยายด้านหน้า แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “ทารกกลัวสุนัขมาก” พบว่ามีการแปล “เด็กกลัวสุนัข” “เด็กเล็กกลัวสุนัข”

สามารถอธิบายและยกตัวอย่างประโยคที่มีการแปลลักษณะที่ 3 ประโยคที่เนื้อความเกิน มากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ประโยคที่มีการแปลลักษณะที่ 3 ประโยคที่เนื้อความเกิน มากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ประโยคที่ 1 “Very few white rhinos remain in the wild.” โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นประธาน แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “แรดขาวเหลืออยู่ในป่าน้อยมาก” พบว่ามีการแปล “แรดขาวตัวใหญ่เหลืออยู่ในป่าใหญ่น้อยมาก” “แรดขาวเหลืออยู่ในป่าอุดมสมบูรณ์น้อยมาก” ประโยคที่ 3 “Her aunt cooks a meal for ten people.” โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นกรรมตรง แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “ป้าของเธอทำอาหารสำหรับสิบคน” พบว่ามีการแปล “ป้าของเธอทำอาหารเย็นไว้สำหรับ 10 คน” “ป้าของเธอทำกับข้าวให้คนตั้ง 10 คนเลยง่ะ” “ป้าของเธอทำอาหารหลักสำหรับ 10 คน” ประโยคที่ 5 “New officers carry on their hard work happily.” โครงสร้างกริยาวลีทำหน้าที่เป็นสกรรมกริยาเต็ม แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “พนักงานใหม่ปฏิบัติงานหนักของพวกเขาอย่างมีความสุข” พบว่ามีการแปล “เจ้าหน้าที่ใหม่ทำงานหนักอย่างมีความสุขด้วยความยินดี” “เจ้าหน้าที่ใหม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างหนักและระมัดระวัง” “พนักงานคนใหม่ยังคงทำงานของพวกเขาด้วยความสุขอย่างขยันขันแข็ง” ประโยคที่ 7 “The doctor advises her to cut her sugar intake down.” โครงสร้างกริยาวลีทำหน้าที่เป็นกริยาที่สามารถแยกได้ แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “แพทย์แนะนำให้เธอลดการบริโภคน้ำตาลลง” พบว่ามีการแปล “แพทย์แนะนำให้เธอลดปริมาณน้ำตาลลงเล็กน้อย” “คุณหมอแนะนำให้เธอลดปริมาณน้ำตาลลงเล็กน้อย” “หมอแนะนำคนไข้ของเธอให้ลดปริมาณน้ำตาลลง” และประโยคที่ 8 “Professional nurses look after their patients at the hospital.” โครงสร้างกริยาวลีทำหน้าที่เป็นกริยาที่ไม่สามารถแยกได้ แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “พยาบาลวิชาชีพดูแลผู้ป่วยของพวกเขาที่โรงพยาบาล” พบว่ามีการแปล “พยาบาลที่ทำงานมานานดูแลคนป่วยที่ร.พ.” “พยาบาลชำนาญการพิเศษดูแลคนไข้ที่โรงพยาบาล” “พยาบาลวิชาชีพดูแลผู้ป่วยที่โรงพยาบาลแบบมืออาชีพ”

สามารถอธิบายและยกตัวอย่างประโยคที่มีการแปลลักษณะที่ 4 ประโยคที่ผิดความหมายบางส่วนหรือทั้งประโยค มากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ประโยคที่ 16 “He kisses her head to show his love.” โครงสร้างวิเศษณ์วลีทำหน้าที่แสดงเหตุผล แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “เขาจูบศีรษะของเธอเพื่อแสดงความรักของเขา” พบว่ามีการแปล “เขาจูบที่ฝ่ามือของผู้หญิงเพื่อแสดงความรัก” “เขาจูบที่มือของเธอเพื่อแสดงความรักของเขา” “เขาจับที่หัวของเธอเพื่อแสดงความรัก” “เธอจุ๊บหน้าผากของเขาเพราะว่ารักเขา” ประโยคที่ 5 “New officers carry on their hard work happily.” โครงสร้างกริยาวลีทำหน้าที่เป็นสกรรมกริยา แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “พนักงานใหม่ปฏิบัติงานหนักของพวกเขาอย่างมีความสุข” พบว่ามีการแปล “เจ้าหน้าที่ใหม่แบกของที่หนักอย่างมีความสุข” “เจ้าหน้าที่ใหม่ทำงานหนักด้วยความเต็มใจ” “พนักงานใหม่ขยันทำงานอย่างมีความสุข” “พนักงานใหม่ตั้งใจทำงานอย่างหนัก” “เจ้าหน้าที่คนใหม่รับมือกับงานหนักได้อย่างสบาย ๆ” “เจ้าหน้าที่มาใหม่ได้ปฏิบัติงานที่ยากลำบากอย่างมีความสุข” “ทหารใหม่ทำงานหนักอย่างมีความสุข” “นายทหารใหม่ปฏิบัติงานอย่างมีความสุข” “นายทหารใหม่ยังคงปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็งต่อไปอย่างมีความสุข” “บริษัทใหม่ใช้งานพนักงานทำงานอย่างหนัก” “บริษัทใหม่ดูแลพวกเขาที่ทำงานหนักให้มีความสุข” “พนักงานคนใหม่รับผิดชอบงานหนักได้

อย่างสบาย” “พนักงานออฟฟิศใหม่ทำงานหนักอย่างมีความสุข” “สำนักงานใหม่ทำให้เขาทำงานหนักอย่างมีความสุข” “ออฟฟิศใหม่ดูแลทุกคนงานจะยากแต่มีความสุข” “ออฟฟิศใหม่ถูกดูแลอย่างเข้มงวด” ประโยคที่ 18 “The baker prepares the desserts with her assistant.” โครงสร้างบุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงวิธีการ แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “คนทำขนมปังเตรียมของหวานกับผู้ช่วยของเธอ” พบว่ามีการแปล “เตรียมของให้เรียบร้อยเพื่อที่จะอบขนมกับผู้ช่วย” “เตรียมทำขนมปังของหวานกับผู้ช่วยของเธอ” “เตรียมอุปกรณ์สำหรับอบขนมให้ผู้ช่วย” “คนอบขนมเปรียบเทียบระหว่างของหวานและของเธอ” “คนอบขนมกำลังเตรียมของหวานไว้สำหรับผู้มาร่วมงาน” “คนทำขนมกำลังทำขนมกับผู้ช่วยของเธอ” “ขนมปังได้นำไปเสิร์ฟให้กับเธอพร้อมกับของหวาน” “คนทำเค้กเตรียมทำของหวานกับอาจารย์ของเขา” “คนทำขนมเตรียมอุปกรณ์กับผู้ช่วย” “ผู้ช่วยของเธอกำลังจะเตรียมอบขนม” “เบอเกอร์คือของว่าง” “เตรียมของหวานให้กับ” ประโยคที่ 15 “My grandma paints that portrait very carefully.” โครงสร้างวิเศษณ์วลีทำหน้าที่แสดงกิริยาอาการ แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “คุณยายของฉันวาดภาพนั้นอย่างพิถีพิถันมาก” พบว่ามีการแปล “กางเกงของคุณย่ามีสีสันมาก” “คุณยายของฉันไม่แข็งแรงจึงต้องระมัดระวัง” “คุณยายของฉันวาดภาพได้อย่างชำนาญ” “คุณยายของฉันวาดภาพนั้นอย่างใจเย็น” “คุณยายของฉันวาดภาพนั้นอย่างตั้งใจ” “คุณยายของฉันวาดภาพนั้นอย่างละเอียด” “ย่าของเขาเป็นคนทำมันขึ้นมาและดูแลเป็นอย่างดีมาก” “ย่าของฉันทาเล็บด้วยความระมัดระวัง” “ย่าของฉันระบายสีกระดานนั่นอย่างระมัดระวัง” “คุณยายชอบทำอะไรอันตราย” “คุณย่าวาดรูปด้วยความตั้งใจ” “ย่าของฉัน” และประโยคที่ 11 “The weather is sufficiently cold to wear a sweater.” โครงสร้างคุณศัพท์วลีที่มีส่วนขยายทั้งด้านหน้าและด้านหลัง แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “อากาศหนาวพอที่จะสวมเสื้อกันหนาวได้” พบว่ามีการแปล “ใส่เสื้อไหมพรมให้เพียงพอต่ออากาศหนาว” “บรรยากาศหน้าหนาวมันเหมาะกับใส่เสื้อสเวตเตอร์” “พยากรณ์อากาศบอกว่าอาจจะหนาวควรใส่เสื้อแขนยาว” “อากาศเย็นใส่เสื้อหนา ๆ จะได้ผลมาก” “อากาศไม่ได้หนาวถึงขั้นต้องสวมสเวทเตอร์” “อากาศค่อนข้างหนาว ควรใส่เสื้อสเว็ตเตอร์” “อากาศหนาวจำเป็นต้องใส่เสื้อไหมพรม” “อากาศหนาวอยู่นะเราใส่เสื้อกันหนาวกันเถอะ” “อากาศหนาวแล้วใส่เสื้อแขนยาว” “สภาพอากาศแปรปรวน”

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ตามหลักวากยสัมพันธ์

ตอนที่ 2 ก่อนแสดงผลตารางควรมีคำอธิบายลักษณะของประโยค คำ วลี

ลักษณะที่ 1 ประโยคที่เนื้อความถูกต้องครบถ้วน

ลักษณะที่ 2 ประโยคที่เนื้อความไม่ครบ

ลักษณะที 3 ประโยคที่เนื้อความเกิน

ลักษณะที่ 4 ประโยคที่ผิดความหมายบางส่วนหรือทั้งประโยค

ผลการศึกษาความเข้าใจและเปรียบเทียบความแตกต่างในความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ตามหลักวากยสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

ประโยคที่	ลักษณะที่ 1		ลักษณะที่ 2		ลักษณะที่ 3		ลักษณะที่ 4	
	(ประโยค)	(%)	(ประโยค)	(%)	(ประโยค)	(%)	(ประโยค)	(%)
ประโยคที่ 1	142	86.59	8	4.88	6	3.66	8	4.88

ประโยคที่	ลักษณะที่ 1		ลักษณะที่ 2		ลักษณะที่ 3		ลักษณะที่ 4	
	(ประโยค)	(%)	(ประโยค)	(%)	(ประโยค)	(%)	(ประโยค)	(%)
ประโยคที่ 2	145	88.41	6	3.66	0	0.00	13	7.93
ประโยคที่ 3	145	88.41	4	2.44	4	2.44	11	6.71
ประโยคที่ 4	148	90.24	7	4.27	2	1.22	7	4.27
ประโยคที่ 5	139	84.76	4	2.44	3	1.83	18	10.98
ประโยคที่ 6	146	89.02	4	2.44	1	0.61	13	7.93
ประโยคที่ 7	155	94.51	2	1.22	3	1.83	4	2.44
ประโยคที่ 8	151	92.07	1	0.61	3	1.83	9	5.49
ประโยคที่ 9	152	92.68	6	3.66	3	1.83	3	1.83
ประโยคที่ 10	148	90.24	4	2.44	3	1.83	9	5.49
ประโยคที่ 11	143	87.20	2	1.22	3	1.83	16	9.76
ประโยคที่ 12	150	91.46	2	1.22	1	0.61	11	6.71
ประโยคที่ 13	151	92.07	1	0.61	1	0.61	11	6.71
ประโยคที่ 14	156	95.12	1	0.61	3	1.83	4	2.44
ประโยคที่ 15	141	85.98	5	3.05	1	0.61	17	10.37
ประโยคที่ 16	133	81.10	2	1.22	1	0.61	28	17.07
ประโยคที่ 17	147	89.63	5	3.05	2	1.22	10	6.10
ประโยคที่ 18	140	85.37	3	1.83	3	1.83	18	10.98
ประโยคที่ 19	90	54.88	66	40.24	1	0.61	7	4.27
ประโยคที่ 20	147	89.63	3	1.83	1	0.61	13	7.93
ประโยคที่ 21	153	93.29	5	3.05	1	0.61	5	3.05

จากตารางแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างในความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ ทั้งหมด 21 ประโยค พบว่า ประโยคที่มีการแปลลักษณะที่ 1 ประโยคที่เนื้อความถูกต้องครบถ้วน มากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ประโยคที่ 14 “The girls go for a walk along the beach.” โครงสร้างวิเศษณ์วลีทำหน้าที่บอกสถานที่ จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 95.12 ประโยคที่ 7 “The doctor

advises her to cut her sugar intake down.” โครงสร้างกริยาวลีทำหน้าที่เป็นกริยาที่สามารถแยกได้ จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 94.51 ประโยคที่ 21 “Steven goes to the supermarket for milk and cereal.” โครงสร้างบุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงเหตุผล จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 93.29 ประโยคที่ 9 “The baby is extremely scared of the dog.” โครงสร้างคุณศัพท์วลีที่มีส่วนขยายด้านหน้า จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 92.68 และประโยคที่ 8 “Professional nurses look after their patients at the hospital.” โครงสร้างกริยาวลีทำหน้าที่เป็นกริยาที่ไม่สามารถแยกได้ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 92.07

ประโยคที่มีการแปลลักษณะที่ 2 ประโยคที่เนื้อความไม่ครบ มากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ประโยคที่ 19 “We can discuss this after the lunch break.” โครงสร้างบุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงเวลา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 40.24 ประโยคที่ 1 “Very few white rhinos remain in the wild.” โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นประธาน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 ประโยคที่ 4 “Kate gives her crying baby a bottle of milk.” โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นกรรมรอง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.27 ประโยคที่ 2 “A farmer’s best friend is a wide field.” โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็ม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.66 และประโยคที่ 9 “The baby is extremely scared of the dog.” โครงสร้างคุณศัพท์วลีที่มีส่วนขยายด้านหน้า จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.66

ประโยคที่มีการแปลลักษณะที่ 3 ประโยคที่เนื้อความเกิน มากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ประโยคที่ 1 “Very few white rhinos remain in the wild.” โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นประธาน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.66 ประโยคที่ 3 “Her aunt cooks a meal for ten people.” โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นกรรมตรง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 ประโยคที่ 5 “New officers carry on their hard work happily.” โครงสร้างกริยาวลีทำหน้าที่เป็นสกรรมกริยา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83 ประโยคที่ 7 “The doctor advises her to cut her sugar intake down.” โครงสร้างกริยาวลีทำหน้าที่เป็นกริยาที่สามารถแยกได้ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83 และประโยคที่ 8 “Professional nurses look after their patients at the hospital.” โครงสร้างกริยาวลีทำหน้าที่เป็นกริยาที่ไม่สามารถแยกได้ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83

และประโยคที่มีการแปลลักษณะที่ 4 ประโยคที่ผิดความหมายบางส่วนหรือทั้งประโยค มากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ประโยคที่ 16 “He kisses her head to show his love.” โครงสร้างวิเศษณ์วลีทำหน้าที่แสดงเหตุผล จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.07 ประโยคที่ 5 “New officers carry on their hard work happily.” โครงสร้างกริยาวลีทำหน้าที่เป็นสกรรมกริยา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.98 ประโยคที่ 18 “The baker prepares the desserts with her assistant.” โครงสร้างบุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงวิธีการ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.98 ประโยคที่ 15 “My grandma paints that portrait very carefully.” โครงสร้างวิเศษณ์วลีทำหน้าที่แสดงกิริยาอาการ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10.37 และประโยคที่ 11 “The weather is sufficiently cold to wear a sweater.” โครงสร้างคุณศัพท์วลีที่มีส่วนขยายทั้งด้านหน้าและด้านหลัง สถานที่ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.76

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการศึกษาลักษณะการแปล การศึกษาความเข้าใจและเปรียบเทียบความแตกต่างในความเข้าใจโครงสร้างวลีประเภทต่าง ๆ แสดงให้เห็นการแปลที่หลากหลายและแตกต่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ พบว่า มีลักษณะการแปลประโยคที่เนื้อความไม่ครบ ประโยคที่

เนื้อความเกิน และประโยคที่ผิดความหมายบางส่วนหรือทั้งประโยค ซึ่งเมื่อพิจารณาประโยคโครงสร้างวลีทั้ง 5 ประโยค จำนวน 21 ประโยค พบว่า ประโยคที่มีการแปลเนื้อความถูกต้องครบถ้วนมากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างวิเศษณ์วลีทำหน้าที่บอกสถานที่ ประโยคที่การแปลเนื้อความไม่ครบมากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างบุพบทวลีทำหน้าที่บอกถึงเวลา ประโยคที่มีการแปลเนื้อความเกินมากที่สุด 5 ได้แก่ โครงสร้างนามวลีทำหน้าที่เป็นประธาน ประโยคมีมีการแปลที่ผิดความหมายบางส่วนหรือทั้งประโยคมากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างวิเศษณ์วลีทำหน้าที่แสดงเหตุผล ซึ่งสะท้อนถึงความเข้าใจของนักศึกษาในความเข้าใจวลีประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบลักษณะการแปลซึ่งเผยให้เห็นเกี่ยวกับความเข้าใจและการเปรียบเทียบโครงสร้างวลีประเภทต่างๆ ทั้งลักษณะที่ครบถ้วนและถูกต้อง ลักษณะที่มีเนื้อหาไม่ครบถ้วนแต่สื่อความหมายเดียวกัน ลักษณะการแปลที่มีเนื้อหามากเกินไปแต่ยังคงถ่ายทอดความหมายที่ในภาพรวมได้ และลักษณะการแปลที่ขาดความหมายของส่วนต่างๆ หรือ ทั้งประโยคทำให้เกิดการสื่อสารที่แตกต่างจากประโยคเดิม ในส่วนของโครงสร้างวลีทั้งห้าประเภทนั้นมีการแปลมีความถูกต้องและครบถ้วนแตกต่างกันไปตามโครงสร้าง การค้นพบนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจวลีประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สอนนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงเพิ่มเติมในการออกแบบการสอนและการฝึกผู้เรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ซึ่งผลจากการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นระบุถึงความเข้าใจประโยคผ่านการแปลประโยค ดังนี้ จุฑามณี ทิพราช และคณะ (2560) ได้ศึกษาแนวโน้มในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยผิดในระดับคำ วลี และประโยค: กรณีศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีการแปลผิดพลาดที่แบ่งได้เป็น 4 ชนิด ได้แก่ การแปลผิด การแปลขาด การแปลเกิน และการเรียงลำดับคำและวลีผิด สาเหตุหลักของการแปลผิด คือ นักศึกษาไม่เข้าใจความหมายของคำในบริบทและโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของภาษาอังกฤษ จักกเมธ พวงทอง และ อภิษฎา ศรีเครือดง (2564) ได้ศึกษาเทคนิคการแปลเอกสารทางวิชาการ: ข้อผิดพลาดในการใช้คำและรูปแบบประโยคที่พบบ่อยในการแปลเอกสารทางวิชาการจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษการแปลเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารระหว่างสองภาษาที่แตกต่างกัน ในการสื่อสารระดับของความหมายทางภาษาระดับของคำหรือโครงสร้างประโยคมักนำไปสู่ปัญหาในการแปลให้สื่อความตรงกับที่ผู้แปลต้องการสื่อแก่ผู้อ่าน อันมีมูลเหตุมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของคำ หรือโครงสร้างประโยค กระบวนการคิดในภาษาไทยก่อนการถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษที่ผู้แปลยังยึดติดกับโครงสร้างตามภาษาไทยซึ่งส่งผลให้การสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษผิดแผกไปจากความเป็นจริง สุดฤทัย อรุณศิโรจน์ (2559) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดการแปลโดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์ระบบ และหน้าที่: กรณีศึกษานักเรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อศึกษาความผิดพลาดทางการแปลของนักศึกษา โดยการวิเคราะห์จะมุ่งศึกษาความผิดพลาดในการแปลจากตัวบทภาษาอังกฤษเป็นตัวบทภาษาไทย การศึกษาในครั้งนี้ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาที่ส่งผลต่อความเข้าใจความยากของการแปลได้ดีขึ้นและยังสร้างกระบวนการในการประเมินผลการแปลโดยปราศจากอคติส่วนตัวของผู้ประเมินและปฏิกริยาตอบกลับเชิงสรรสร้างความรู้เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพการแปลของตัวนักศึกษาเอง และยังส่งผลให้อาจารย์ชาวไทยได้รับข้อมูลอันจะช่วยพัฒนาสื่อการสอนแปลและเครื่องมือเชิงปฏิบัติสำหรับนักศึกษาอีกด้วย พระหน่อแสง อัคคะเสนะ (2558) ได้ศึกษาปัญหาการแปล กรณีศึกษาภาษาอังกฤษและภาษาไทย เพื่อระบุปัญหา รวบรวมประเภทปัญหา การแปล และอธิบายถึงวิธีการแกปัญหาการแปลของภาษาอังกฤษและภาษาไทยโดยนักแปล อาชีพที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และบริเวณใกล้เคียง พบว่าการแก้ไขปัญหาการแปลภาษาอังกฤษและแปลภาษาไทยก็คือ การเข้าใจคำศัพท์ สำนวน โครงสร้างประโยค และศัพท์ทางเฉพาะ

ทาง สมจิต จิระนันทิพร และปรีมา มัลลิกะมาส (2559) ได้ศึกษาปัญหาการแปลหน่วยสร้างกริยาเรียงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทย พบว่าหน่วยสร้างกริยาเรียงที่แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่องกันและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกันเป็นปัญหามากกว่าหน่วยสร้างกริยาเรียงที่แสดงเหตุการณ์แบบอื่น ๆ ซึ่งภาษาอังกฤษมีโครงสร้างที่คำกริยาสองคำปรากฏเรียงต่อกันเพื่อแสดงเหตุการณ์เหล่านี้ใกล้เคียงภาษาไทย สาเหตุของปัญหาน่าจะมาจากลักษณะความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของคำกริยา 2 คำในหน่วยสร้างกริยาเรียงในประโยคต้นฉบับและจากการที่ภาษาอังกฤษมีมุมมองที่ต่างจากภาษาไทยในการให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงลักษณะเหตุการณ์แบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากกลไกทางไวยากรณ์ที่ต่างกันในการเล่าถึงลักษณะเหตุการณ์เหล่านั้น เตือนจิตต์ จิตต์อารี (2548: 336-337) ได้กล่าวถึงสาเหตุการแปลผิดไว้ว่า การแปลผิดอาจเกิดขึ้นในระดับคำวลี และประโยค ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการขาด ความเข้าใจต้นฉบับในด้านความไม่เข้าใจคำศัพท์เพราะคำศัพท์เหล่านั้นมีความหมายหลายนัย การใช้คำที่มีความหมายผิดจากเดิมตามหลักวาทศิลป์ การใช้คำอุปมา การใช้สำนวน สุภาษิต ไวยากรณ์ โครงสร้างของประโยค และการขาดความรู้ทางวัฒนธรรมภูมิหลังในเรื่องที่แปล โชติกา เศรษฐธัญการ และคณะ (2564) ได้ศึกษาข้อผิดพลาดการแปลบทบรรยายใต้ภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพื่อวิเคราะห์และนำเสนอข้อผิดพลาดการแปลบทบรรยายใต้ภาพยนตร์จากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นฉบับแปลภาษาไทย พบลักษณะของข้อผิดพลาดการแปลที่พบมากที่สุด คือ ด้านรูปแบบการใช้ภาษา ข้อผิดพลาดที่ปรากฏพบน้อยที่สุด คือข้อผิดพลาดด้านวากยสัมพันธ์

นอกจากนี้ในส่วนของโครงสร้างประโยคก็ส่งผลต่อความเข้าใจ กฤศ เอี่ยมหฤท และจิรันธรา ศรีอุทัย (2561) ได้ศึกษาโครงสร้างประโยค: อุปสรรคในการเข้าใจกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ ของผู้เรียนชาวไทย ประเด็นทางไวยากรณ์ที่คาดว่าจะเป็นอุปสรรคในการเข้าใจบทกวี ได้แก่ ประเภททางไวยากรณ์ของคำ การใช้คำสรรพนามอ้างอิง การผกผันตำแหน่งทางไวยากรณ์ การเชื่อมนามวลี กริยาวลีและวลีที่ทำหน้าที่เหมือนกริยาวิเศษณ์ ส่วนขยายในระดับวลี และอนุประโยคที่มาแทรกระหว่างโครงสร้างต่าง ๆ ความยาวของโครงสร้าง ระยะห่างระหว่างส่วนขยายและส่วนที่ถูกขยาย ระยะระหว่างสรรพนามและสิ่งที่สรรพนามนั้นอ้างอิง และการมีโครงสร้างอื่นมาขยายและแทรกระหว่างกลางส่วนที่ถูกขยาย รวมไปถึงความยาว องค์ประกอบ และความซับซ้อนของส่วนขยายที่มาแทรก กิตตินาถ เรขาลิลิต (2559) ได้ศึกษาการจำแนกความแตกต่างระหว่างสรรพนามหน่วยสรรพนามและคำอ้างถึง ตามแนวคิดทางวากยสัมพันธ์ ถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับคำศัพท์ทางภาษาศาสตร์ 3 คำ ได้แก่ สรรพนาม หน่วยสรรพนาม และคำอ้างถึง เป็นจำนวนมากอย่างไรก็ตาม การใช้คำศัพท์ทั้งสามคำนี้ยังเป็นที่เข้าใจผิดและสับสนกันอยู่มาก

ดังนั้น จากสิ่งที่ค้นพบจากผลการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้สรุปแนวทางการพัฒนาการสอนโครงสร้างวลีตามหลักวากยสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางต่อผู้มอนในการสอนเรื่องโครงสร้างวลี และเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการด้านการสอนภาษา ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอนวทางการสอนแยกออกเป็น 8 หัวข้อ ประกอบด้วย บทนำเกี่ยวกับโครงสร้างวลี (Introduction to Phrasal Structure) คำนามและนามวลี (Nouns and Noun Phrases) คำกริยาและวลีกริยา (Verbs and Verb Phrases) คำคุณศัพท์และวลีคำคุณศัพท์ (Adjectives and Adjective Phrases) คำวิเศษณ์และวลีวิเศษณ์ (Adverbs and Adverb Phrases) คำบุพบทและวลีบุพบท (Prepositions and Prepositional Phrases) รวมวลี (Combining Phrases) บทสรุป (Conclusion) ทั้งนี้เพื่อเป็นการเริ่มจากการกำหนดโครงสร้างวลี แล้วจึงอธิบายความสำคัญของโครงสร้างวลีในภาษาอังกฤษ แนะนำโครงสร้างประโยคทั่วไป พร้อมทั้งระบุส่วนประกอบต่าง ๆ ยกตัวอย่างประโยคที่ซับซ้อนโดยใช้วลีประเภทต่าง ๆ อีกทั้งให้นักศึกษาฝึกสร้างคำคุณศัพท์โดยใช้ส่วนประกอบต่าง ๆ และ

สรุปแนวคิดสำคัญที่ได้เรียนรู้ในบทเรียน โดยเน้นความสำคัญของการเข้าใจโครงสร้างวลีในภาษาอังกฤษ และกระตุ้นให้นักเรียนฝึกสร้างและใช้วลีประเภทต่าง ๆ ในการเขียนและการพูดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้สอนภาษาอังกฤษสามารถนำผลจากการศึกษานี้ไปเป็นนวทางไปใช้สอนไวยากรณ์เรื่องโครงสร้างวลีภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจโครงสร้างวลีแต่ละประเภทได้อย่างชัดเจนและถูกต้องยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับย่อหน้าและบทความได้

2. ผู้สอนภาษาอังกฤษสามารถนำผลจากการศึกษานี้ไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารต้องอาศัยการทำความเข้าใจประโยคเป็นสำคัญ จึงจะทำให้การสื่อสารเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผู้เรียนภาษาอังกฤษสามารถใช้ข้อค้นพบไปปรับใช้ในการศึกษาโครงสร้างวลีภาษาอังกฤษโดยใช้หลักการ หรือทฤษฎีอื่นตามหลักภาษาศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเข้าใจโครงสร้างวลี 5 ประเภท ได้แก่ นามวลี (Noun Phrase) กริยาวลี (Verb Phrase) คุณศัพท์วลี (Adjective Phrase) วิเศษณ์วลี (Adverbial Phrase) และ บุพบทวลี (Prepositional Phrase) จำนวน 21 ประโยคผ่านการใช้วิธีการแปลเท่านั้น โดยไม่ได้ศึกษาปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการแปล อาทิ ระดับความรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษา ซึ่งอาจมีผลต่อความเข้าใจและแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในการแปลแต่ละประโยค โดยในการศึกษาค้นคว้าเรื่องต่อไป ผู้วิจัยสามารถนำเอาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาปรับปรุงเพิ่มเติม เพื่อให้ผลการศึกษามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ใน 4 มหาวิทยาลัยเท่านั้น ซึ่งผลการศึกษาอาจไม่ครอบคลุม โดยในการศึกษาค้นคว้าเรื่องต่อไป ผู้วิจัยสามารถศึกษากับนักศึกษาในสาขาอื่น ๆ และอาจใช้กลุ่มตัวอย่างในมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอื่นได้

เอกสารอ้างอิง

กฤศ เอี่ยมหฤท และ จิรันธรา ศรีอุทัย. (2561). โครงสร้างประโยค: อุปสรรคในการเข้าใจกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ. วารสารอักษรศาสตร์, 47(1), 93-160.

กิตตินาถ เรขาลิลิต. (2559). การจำแนกความแตกต่างระหว่างสรรพนามหน่วยสรรพนามและคำอ้างถึงตามแนวคิดทางวากยสัมพันธ์. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 23(1), 1-21.

จุฑามณี ทิพราช และคณะ. (2560.) แนวโน้มในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยผิดในระดับคำ วลี และประโยค: กรณีศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วารสารมนุษยศาสตรและสังคมศาสตร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 8(2), 352-372.

จักกเมธ พวงทอง และ อภิษฎาช์ ศรีเครือดง. (2564). เทคนิคการแปลเอกสารทางวิชาการ: ข้อผิดพลาดในการใช้คำและรูปแบบประโยคที่พบบ่อยในการแปลเอกสารทางวิชาการจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ. วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ, 3(1), 87-101.

โชติกา เศรษฐธัญการ และคณะ. (2564). ข้อผิดพลาดการแปลบทบรรยายใต้ภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 11(1), 149-164.

ชัชรีย์ บุนนาค. (2561). ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย และข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ปี 2564 – 2568. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 (235-241). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เตือนจิตต์ จิตต์อารี. (2548). แปลให้เป็นแล้วเก่ง. อมรินทร์พริ้นติ้ง

พระหน่อแสง อัคคะเสนะ. (2558). ศึกษาปัญหาการแปล กรณีศึกษาภาษาอังกฤษและภาษาไทย [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. ภาษาอังกฤษ (นานาชาติ) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศิริรัตน์ ณ ระนอง. (2554). ภาษาศาสตร์เบื้องต้น. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมจิต จิระนันทิพร และ ปรีมา มัลลิกะมาส. (2559). ปัญหาการแปลหน่วยสร้างกริยาเรียงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทย. วารสารอักษรศาสตร์, 45(2), 205-262.

สุดฤทัย อรุณศิโรจน. (2559). การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดการแปลโดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์ระบบ และหน้าที่: กรณีศึกษานักเรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์, 33(3), 18-38.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30, 607-610.

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Develop Problem – Solving Abilities by using inquiry-based learning combine with mind mapping on the topic Water and Weather Resources for Grade 5 Students

ญาณิกา ไหลครบุรี[1], น้ำเพชร นาสารีย์ [2*]

Yaniga Laikhonburi[1], Namphet Nasaree[2]

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิทยาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

[1]Master's degree student of M.Ed. (Teaching Science and Technology) , Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

[2] Assistant Professor, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

*Corresponding email: 6512390002@rumail.ru.ac.th

Received: 20 March 2024; Revised: 6 May 2024; Accepted: 13 May 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องแหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ โดยผู้วิจัยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง แหล่งน้ำบนโลก, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เมฆและหมอก, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง น้ำค้างและน้ำค้างแข็ง, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หยาดน้ำฟ้า และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง วัฏจักรน้ำ จำนวน 11 ชั่วโมง มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 0.95 และ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา 40 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับขั้นตอนการแก้ปัญหา 4 ข้อ คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 3) ขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหา และ 4) ขั้นตรวจสอบ

ผลลัพธ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหามีคะแนนหลังเรียน เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ความสามารถในการแก้ปัญหา, แผนผังความคิด, การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

ABSTRACT

This research aimed to develop problem – solving abilities by using inquiry-based learning combine with mind mapping on the topic Water and Weather Resources for Grade 5 Students.The sample of this research was 20 of grade 5 students at the school in Sa Kaeo province by using purposive sampling in the second semester of the academic year 2023. The tools of this research were: 1) Lesson plan on the topic Water and Weather Resources. The researcher used 5 inquiry-based learning combine with mind mapping as follows: Lesson Plan 1 was on water sources on earth, Lesson plan 2 was on cloud and fog, Lesson plan 3 was on dew dan frost, Lesson plan 4 was on precipitation and Lesson plan 5 was on water cycle which contained 11 hours. The IOC (index of consistency) value of the Lesson plan was 0.95. 2) the problem–solving ability test with 4 multiple choices which consisted of 4 topics, 1) the problem identification, 2) the problem analysis, 3) the problem solving stage and the result verification phase. The IOC (index of consistency) of the problem- problem–solving ability test was 0.89. The statistics used to analyze the data were mean.

The research results found that the results of developing problem - solving abilities about water and weather of Grade 5 Students by using inquiry-based learning together combine with mind mapping was statistically significant at .05 level.

Keywords: Problem-Solving Abilities, Mind Mapping, Inquiry-based Learning

บทนำ

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลให้วิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลก เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคน ทั้งช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดที่เป็นเหตุเป็นผลอย่างสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตและสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานตรวจสอบได้ (UNESCO, 2010) กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในข้อที่ 3 คือ ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่แสวงหาความรู้ โดยประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเห็นควรให้ปรับปรุงหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีสาระสำคัญคือจัดกลุ่มความรู้ใหม่และนำทักษะกระบวนการบูรณาการกับตัวชี้วัด เน้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดแก้ปัญหา มีทักษะในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบ และทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และตลอดชีวิต ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมาย โดยจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2554) และวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ซึ่งเป็นการเรียนการสอน ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนหรือยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล เพื่อทำให้ค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนที่เน้นองค์ความรู้ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตท่ามกลางการกระแสเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้

การจัดการเรียนรู้แบบใช้แผนผังความคิด เป็นการจัดกลุ่มความคิดรวบยอดเพื่อให้ความสัมพันธ์ของความคิด ระหว่างความคิดหลัก และความคิดรองลงไป โดยนำเสนอเป็นภาพหรือเป็นผัง โดย (Buzan, 1991) เป็นผู้พัฒนาและเสนอแนวคิดในการใช้แผนผังความคิดในการจดบันทึก โดยได้กล่าวไว้ว่า แผนผังความคิดเป็นเทคนิคที่ช่วยจัดระบบความคิดให้มีประสิทธิภาพเข้าด้วยกัน ทั้งมีการจัดลำดับความสำคัญ การผูกการต่อความคิดหรือข้อมูลต่าง ๆ ให้เข้ากันอย่างเป็นระเบียบ ก่อนที่จะสื่อสารออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน ดังนั้นจึงใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านเนื้อหาและกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ได้รวดเร็วขึ้น เน้นการคิดอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนจะเกิดแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้จากภายในมากกว่าจากภายนอก ซึ่งผู้เรียนจะเกิดความรู้ที่คงทนและสามารถถ่ายโยงความรู้ได้ดี นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปประมวลหาคำตอบ หรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่างๆ และทิศนา แขมมณี (2547) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของแผนที่ความคิดว่า แผนที่ความคิดจะช่วยทำให้เห็นองค์ประกอบหลักของข้อมูลที่เชื่อมโยงกันอยู่ ทำให้ผู้เรียนจดจำข้อมูลได้ง่าย และธัญญา ผลอนันต์ และขวัญฤดี ผลอนันต์ (2550) กล่าวถึง ประโยชน์ของแผนที่ความคิดว่า เป็นเครื่องมือที่ใช้สำรวจความรู้เดิมของผู้เรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดที่เป็นระบบชัดเจน พร้อมทั้งสามารถสรุปสิ่งที่เรียนออกมาเป็นแผนผังเพื่อให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ และยังช่วยพัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาของผู้เรียนได้อีกด้วย นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) และทำให้ผู้เรียนได้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาในขั้นตอนการสรุปความรู้ที่ได้เป็นอย่างดี (Novak & Gowin, 1984) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับแผนผังความคิดเป็นกระบวนการเรียนรู้มีขั้นตอนการสอนโดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นจะเน้นให้นักเรียนได้คิดโดยการให้นักเรียนได้อธิบายและยกตัวอย่างเช่น ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) และขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป(Explanation) ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการสรุป และอธิบายรายละเอียดด้วยแผนผังความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนเนื่องจากนักเรียนได้ทำกิจกรรมและยังได้สนุกสนานกับการทำแผนผังความคิด

ดังนั้นครูจึงมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นโดยใช้คำถามที่เชื่อมโยงความรู้ให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็น และสามารถสรุปเป็นความคิดของตนเองได้โดยปราศจากการสอนเนื้อหาโดยตรง ส่วนนักเรียนจะมีบทบาทในการเรียนโดยมีความสนใจในสิ่งที่ครูสอนเกิดคำถาม ตลอดจนแสดงความคิดเห็นและความคิดรวบยอดของตนเอง ดังนั้นสอดคล้องการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ของวัชรา เล่าเรียนดี (2553) สุทธิดา จำรัส และนฤมล ยุตาคม (2551) และทิศนา แขมมณี (2556) ส่งผลให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง หาคำตอบได้มาจากการสืบเสาะ และสรุปด้วยตัวผู้เรียนเอง ผู้เรียนจำได้นาน

เพราะจำด้วยความเข้าใจ และเป็นการกระตุ้นความคิดแบบสร้างสรรค์และคิดอย่างหลากหลายแนวทาง ตลอดจนมีการบูรณาการทักษะการคิดทั้งความรู้หรือข้อมูลที่ผู้เรียนจะต้องจัดการกับข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ใช้แผนที่กราฟ แผนผังความคิด และแผนภูมิประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ การใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) และการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based Learning : 5 E) และตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem Solving Ability)

3. ขอบเขตเนื้อหา

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based Learning : 5 E) หมายถึง เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็น เสาะแสวงหาความรู้โดยให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ หาคำตอบ หรือข้อสรุปด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความคิด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2545) โดยที่ครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ อาจเริ่มจากความสนใจ หรือความอยากรู้อยากเห็นของตัวนักเรียนเอง กิจกรรมควรจะอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ที่ได้เรียนมาแล้วในอดีต และนำมาเชื่อมกับประสบการณ์เรียนรู้ในปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนสนใจ ใคร่รู้ในกิจกรรมที่จะนำเข้าสู่บทเรียน

3.1.2 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการสำรวจ นักเรียนสำรวจและค้นหาในเนื้อหา และสร้างแนวความคิดที่ได้มาจากประสบการณ์ของ

นักเรียนเอง โดยมีการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน กำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อสนเทศ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3.1.3 ขั้นอธิบาย (Explanation) เป็นขั้นที่ได้มาจากการสำรวจค้นคว้า นักเรียนสามารถกำหนดแนวความคิดรวบยอดตามความเข้าใจของนักเรียนเอง โดยผ่านประสบการณ์และความรู้เดิมของผู้เรียนที่มีอยู่และสามารถประมวลออกมาเป็นความรู้เพื่อถ่ายทอดและสื่อสารไปยังผู้อื่นได้ และนักเรียนสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เกี่ยวกับทักษะหรือพฤติกรรมการเรียนรู้จนได้ข้อสรุปที่ใช้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้

3.1.4 ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนต้องขยายความรู้เพิ่มเติมโดยใช้ความรู้ความเข้าใจในความคิดรวบยอดให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งเพื่อเชื่อมโยงกับความรู้เดิม หรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม โดยมีการใช้ทักษะต่าง ๆ มาอภิปรายและเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น

3.1.5 ขั้นประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ว่า นักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไร และมากน้อยเพียงใด จากนั้นจะนำไปสู่การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ

3.2 แผนผังความคิด (Mind Mapping) เป็นเทคนิคที่ช่วยจัดระบบความคิดให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดลำดับความสำคัญให้เข้ากันอย่างเป็นระเบียบ ก่อนที่จะสื่อสารออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจตามจุดมุ่งหมาย และสามารถวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็นประเด็นหลัก เพื่อหาส่วนประกอบของรายละเอียดต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาหลักกับเนื้อหารายละเอียดอย่างเป็นระบบ (Buzan, 1991) และยังเป็นการจดบันทึกที่สร้างสรรค์ มีสีสันสดใส และช่วยในการสรุปองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แผนผังความคิด (Mind Mapping) ยังสามารถใช้กับงานด้านการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็นด้านผู้เรียนว่าผู้เรียนสามารถนำแผนผังความคิดมาใช้สำหรับการจดบันทึกความรู้ การสรุป การอภิปราย ทบทวนความรู้เดิม การจัดระบบข้อมูลที่กระจัดกระจายให้เป็นระเบียบ ตลอดจนการวางแผนการทำงาน การเสนอผลงาน และการเขียนรายงาน ส่วนในด้านผู้สอน ผู้สอนสามารถนำแผนที่ความคิดมาใช้เป็นเครื่องในการวางแผนการสร้างหลักสูตร แผนการสอน การเสนอผลงาน ใช้ในการระดมความคิด เป็นต้น โดยผู้วิจัยใช้หลักการเขียนแผนผังความคิดแบบใยแมงมุม (Spider Map) อยู่ในขั้นที่ 4 ขยายความเข้าใจ (Elaboration) ของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based Learning : 5 E)

3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem Solving Ability) คือ ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นทักษะที่ทุกคนจะต้องเผชิญ (จันทร์เกษม ใจอารีย์, 2559: 39) และจำเป็นต้องใช้ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ขึ้น จึงต้องใช้ต้องใช้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ หรือกระบวนการต่าง ๆ ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ที่อยู่บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม รวมทั้งสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีสติ

เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ หรือวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาในแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และสอดคล้องกับขั้นตอนการแก้ปัญหา 4 ข้อ คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 3) ขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหา และ 4) ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ โดยผู้วิจัยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 11 ชั่วโมง ระยะเวลา 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังนี้

4.1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2551) และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านเนินสวนอ้อย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.1.2 ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้และมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.1.3 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้แผนผังความคิดประกอบการสอน เพื่อนำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.1.4 วิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 11 ชั่วโมง

4.1.5 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้

4.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสม ด้านเนื้อหา การวัดและประเมินผล แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

4.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณา ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา การวัดประเมินผล และความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยในงานวิจัยนี้กำหนดให้แผนการเรียนรู้ต้องมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 - 1 ถึงจะ สามารถนำไปใช้ทำการทดลองได้ ผลการตรวจเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในช่วงคะแนน 0.93 - 0.97

4.1.8 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ตามคาแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดลองใช้จริง

4.2 การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องแหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำการวัดตามแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน โดยแต่ละแผนใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหามีทั้งหมด 2 สถานการณ์ ข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 8 คะแนน เวลา 10 นาที รวมทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหามีทั้งหมด 10 สถานการณ์ ข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 40 คะแนน เวลา 50 นาที ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบการวัดความสามารถในการแก้ปัญหา

4.2.2 วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ออกมาเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ และสร้างตารางวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา

4.2.3 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องแหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำการวัดตามแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน โดยแต่ละแผนใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหามีทั้งหมด 2 สถานการณ์ ข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 8 คะแนน เวลา 10 นาที รวมทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหามีทั้งหมด 10 สถานการณ์ ข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 40 คะแนน เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ให้ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับขั้นตอนการแก้ปัญหา 4 ข้อ คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 3) ขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหา และ 4) ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์

4.2.4 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ที่สร้างไว้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และทำการปรับปรุงแก้ไข

4.2.5 ส่งแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีการปรับปรุงแก้ไขตรวจเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจความครอบคลุมของเนื้อหากับวัตถุประสงค์การวิจัย และให้ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 คน ตรวจความสมบูรณ์ ความสอดคล้องของเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สื่อความหมายได้ตรงประเด็น และเหมาะสมยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตรการหาค่า IOC ดังนี้ (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2552: 61)
ผลการตรวจเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา อยู่ในช่วงคะแนน 0.88 – 0.92

4.2.6 นำผลการตอบแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหามาตรวจให้คะแนน โดยถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน จากนั้นวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (Difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นรายข้อ แล้วเลือกข้อทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (b) อยู่ระหว่าง 0.20 ขึ้นไป (สมนึก ภัททิยธนี. 2551: 214) คัดข้อสอบที่มีคุณภาพไว้จำนวน 40 ข้อ ผลการวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ มีค่าความยากง่าย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 – 0.77 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.27 – 0.82 และเลือกแบบทดสอบเท่ากับจำนวนข้อที่ต้องการใช้จริง 40 ข้อ

4.2.7 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไป ทดลองใช้ (Try out) กับประชากรในการวิจัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 22 คน กับกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson 20) (สมโภชน์ อเนกสุข, 2553: 114-115) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่า 0.6 ขึ้น ไป แสดงว่าข้อสอบมีค่าความเชื่อมั่นสูง ผลการตรวจเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson 20) (สมโภชน์ อเนกสุข, 2553, หน้า 114-115) พบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.75

4.2.8 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาที่ได้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเบื้องต้น (pre-experimental research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One - group post test only design ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบการทดลองแบบ One - group post test only design

ทดลอง	การทดสอบหลัง(Post test)
X	O_2

ความหมายของสัญลักษณ์

O_2 แทน การเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง

X แทน การสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

5.1 จัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการจัดการเรียนการสอนเป็นเวลา 11 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 4 สัปดาห์ โดยแบ่งเป็น 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2566

5.2 หลังการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post - test) โดยใช้แบบแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ทำการวัดตามแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน โดยแต่ละแผนใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหามีทั้งหมด 2 สถานการณ์ ข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 8 คะแนน เวลา 10 นาที รวมทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหามีทั้งหมด 10 สถานการณ์ ข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 40 คะแนน เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ให้ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับขั้นตอนการแก้ปัญหา 4 ข้อ คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 3) ขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหา และ 4) ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผู้วิจัยขอเสนอผลความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียน เรื่องแหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด แสดงดังตารางที่ 2 โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องแหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง แหล่งน้ำบนโลก, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เมฆและหมอก, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง น้ำค้างและน้ำค้างแข็ง, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หยาดน้ำฟ้า และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง วัฏจักรน้ำ จำนวน 11 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา 40 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับขั้นตอนการแก้ปัญหา 4 ข้อ คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 3) ขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหา และ 4) ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียน เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

ความสามารถในการแก้ปัญหา	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	df	t	p - value
หลังเรียน	20	40	26.40	9.52	19	12.40	0.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียน เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 26.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 9.52 ($\overline{X}$ = 26.40 S.D. = 9.52) และพบว่ามีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนเรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t = 12.40 p = .00) แสดงว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนเรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t = 12.40 p = .00) แสดงว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด มี 5 ขั้นตอน มีความสอดคล้องกับ ทฤษฎีของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2545) ดังนี้ 1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน โดยนำบัตรภาพจากนั้นตั้งประเด็นคำถาม เพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพื่อหาคำตอบ, 2. ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการสำรวจ และค้นหาในเนื้อหาจนสามารถสร้างแนวความคิดที่ได้มาจากประสบการณ์ของนักเรียนเอง พร้อมทั้งได้มีการวางแผนเพื่อลง

มือปฏิบัติ, 3. ขั้นอธิบาย (Explanation) เป็นขั้นที่ได้มาจากการสำรวจค้นคว้า นักเรียนสามารถประมวลออกมาเป็นความรู้เพื่อถ่ายทอดและสื่อสารไปยังผู้อื่นได้ และนักเรียนสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เกี่ยวกับทักษะหรือพฤติกรรมการเรียนรู้จนได้ข้อสรุปที่ใช้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้, 4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนต้องขยายความรู้เพิ่มเติม เพื่อเชื่อมโยงกับความรู้เดิม หรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม มาอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น ผ่านการเขียนแผนผังพร้อมนำเสนอข้อมูลหน้าชั้น และ 5. ขั้นประเมินผล (Evaluation) ได้ทำการประเมินผลนักเรียนจากการทำใบกิจกรรมต่าง ๆ และจากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ดังนั้นการเขียนแผนผังความคิดของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้อยู่ในขั้นที่ 4 ขยายความเข้าใจ (Elaboration) และขั้นที่ 5 ประเมินผล (Evaluation) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา จูฑามาตย์ (2562) ได้วิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับกิจกรรมพัฒนาสมองสองซีก เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้ายเหมือง 3 จังหวัดพังงา พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับกิจกรรมพัฒนาสมองสองซีก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับกิจกรรมพัฒนาสมองสองซีก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ วรรณภา บำรุงพันธ์ และยุพิน ยืนยง (2564) ได้อธิบายว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิคแผนผังมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขั้นที่ 4 ขั้นการขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นเชื่อมโยงกับความรู้เดิมร่วมกันอภิปรายและเติมเต็มมโนทัศน์ที่นักเรียนค้นคว้าและนำเสนอ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2554, อ้างถึงใน รัตน์ติยา ใช้สอย, 2565) ได้อธิบายว่ารูปแบบการเขียนแผนผังความคิดมีวิธีการสร้างแผนผังความคิด โดยมีการจัดกลุ่มความคิดรวบยอดเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ของความคิด ระหว่างความคิดหลัก และความคิดรองลงไป มีการนำเสนอเป็นภาพหรือเป็นผัง โดยผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการเขียนแผนผังใยแมงมุม (Spider Map) เป็นการเขียนแผนผังความคิดจากความคิดรวบยอดหลักที่สำคัญไว้ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษ แล้วเขียนคำอธิบายบอกลักษณะของความคิดรองไปว่าในลักษณะของใยแมงมุม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พิพัฒน์พงศ์ โสลา และดุจเดือน ไชยพิชิต (2564) ได้อธิบายว่า บทบาทครู คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อธิบายความรู้ ความเข้าใจ และให้คำอธิบายเพิ่มเติมเพื่อเติมเต็มแผนผังมโนทัศน์ให้สมบูรณ์ และบทบาทของนักเรียน คือ เป็นผู้ตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจของตนเองด้วยการช่วยกันอภิปราย นำเสนอข้อมูลที่ตนเข้าใจ และ 5) ขั้นการประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อวัดความรู้นักเรียนจากเรื่องที่เรียนมา และเป็นขั้นที่นำไปสู่การนำความรู้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้นั้นเน้นให้นักเรียนได้เกิดความสามารถในการคิดแก้ปัญหามากขึ้น ได้แสวงหาความรู้และสามารถสรุปองค์ความรู้ได้อย่างสมเหตุสมผลโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ ตลอดจนแสดงความคิดเห็น ตอบคำถาม การนำเสนอหน้าชั้นเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความกล้าแสดงออก และมีความสุขสนุกกับการเรียนรู้

ดังนั้นความสามารถในการแก้ปัญหาสอดคล้องกับขั้นตอนการแก้ปัญหา 4 ข้อ คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 3) ขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหา และ 4) ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์ ซึ่งเป็นขั้นตอนในการแก้ปัญหาทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเข้าใจปัญหามองเห็นเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่บุคคลต้องเผชิญและแก้ไข ซึ่งต้องใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเป็นไปตามลำดับขั้นตอน (จันทร์เกษม ใจอารีย์, 2559: 39) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล สุดสังข์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหา เรื่องลมฟ้าอากาศสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาเรื่องลมฟ้าอากาศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 อีกทั้งยังสอดคล้องกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 36) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการสอนที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล จนค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง โดยครูตั้งคำถามประเภทกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้เอง และสามารถนำวิธีการแก้ปัญหามาแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ นอกจากนี้ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียน การจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตท่ามกลางการกระแสเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้ การเรียนรู้แบบใช้แผนผังความคิด เป็นการจัดกลุ่มความคิดรวบยอดเพื่อให้ความสัมพันธ์ของความคิด ระหว่างความคิดหลัก และความคิดรองลงไป โดยนำเสนอเป็นภาพหรือเป็นผัง แผนผังความคิดเป็นเทคนิคที่ช่วยจัดระบบความคิดให้มีประสิทธิภาพเข้าด้วยกัน ทั้งมีการจัดลำดับความสำคัญ การผูกการต่อความคิดหรือข้อมูลต่าง ๆ ให้เข้ากันอย่างเป็นระเบียบ ก่อนที่จะสื่อสารออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจ และเป็นเครื่องมือที่ใช้สำรวจความรู้เดิมของผู้เรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดที่เป็นระบบชัดเจน การจัดการการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem Solving Ability) คือ นักเรียนสามารถความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ที่อยู่บนพื้นฐาน

ของหลักเหตุผล คุณธรรม รวมทั้งสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีสติ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ หรือวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2544: 149) ได้อธิบายว่า การแก้ปัญหาสามารถช่วยให้บุคลากรดำเนินการได้อย่างมีระบบ ไม่สับสน และสามารถแก้ปัญหาอย่างได้ผล และนัสรินทร์ บือซา (2558: 24) ได้อธิบายว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถของสมองในการคิดหาทางแก้ไขปัญหา สภาวะ หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่บุคคล หนึ่งไม่เคยพบเจอ โดยบุคคลนั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้ที่มีหรือประสบการณ์ที่ผ่านมามาใช้เป็น แนวทางในการแก้ไขปัญหาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ความสามารถในการแก้ปัญหาสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และเน้นการเชื่อมโยงความรู้เรื่องแหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศในการเขียนแผนผังความคิด ครูจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงความพร้องของความรู้พื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อจะได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา

1.2 ก่อนการเขียนแผนผังความคิดควรให้ผู้เรียนทดลองการเขียนแผนผังความคิดของตัวเองก่อน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนว่ามีความเข้าใจในระดับใด เสร็จแล้วจึงให้เขียนแผนผังความคิดลงในใบกิจกรรมการเขียนแผนผังที่ครูเตรียมให้อีกครั้ง

1.3 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูควรกำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมได้ตามตรงเวลาของแผนการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไปประยุกต์ใช้กับหัวข้อการเรียนอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สามารถใช้ร่วมกับเนื้อหาอื่น ๆ ที่เหมาะสมในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี หรือร่วมกันในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กระทรงศึกษาธิการ.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

จันทร์เกษม ใจอารีย์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ด้วยห้องเรียนกลับ ด้านเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา (Unpublished Doctoral dissertation). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ทิศนา แขมมณี. (2544). ศาสตร์การสอน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2547). ศาสตร์ การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่3). ด่านสุทธาการพิมพ์.

_____. (2556). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (ม.ป.ป.). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัญญา ผลอนันต์ และขวัญฤดี ผลอนันต์. (2550). Mind Mapping กับการศึกษาและการจัดการความรู้. ขวัญข้าว.

นัสรินทร์ บือซา. (2558). ผลการจัดเรียนรู้ตามแนวคิดสะเตม์ ศึกษา (STEM Education) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (UnpublishedMaster'sthesis) [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นฤมล สุดสังข์. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้าน การแก้ปัญหา เรื่อง ลม ฟ้า อากาศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธี และเทคนิคการสอน. สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

ยทุธ ไกยวรรณ์. (2552). ออกแบบเครื่องมือวิจัย. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2553). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 5). โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

วรรณภา บำรุงพันธ์ และยุพิน ยืนยง. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิคแผนผังมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ (มสป.), 23(2), 186 – 207.

สุทธิดา จำรัส และ นฤมล ยุตาคม. (2551). ความเข้าใจและการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในเรื่องโครงสร้างอะตอมของครูผู้สอนวิชาเคมี. วารสารวิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์, 29(3), 228 - 239.

สุนิสา จูฑามาตย์. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับกิจกรรมพัฒนาสมองสองซีก เรื่อง แหล่งน้ำและลมฟ้าอากาศ ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้ายเหมือง 3 จังหวัดพังงา [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community). จามจุรีโปรดักส์ จำกัด.

Novak and Gowin. (1984). Learning how to learn. Cambridge University Press.OlsonandLoucks-Horsley. (2000). Inquiry and the Nationnal Science Education Standards.

UNESCO. (2010). Curren Challenge in Basic Science Education. UNESCO.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู เพื่อเสริมสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติจิตอาสา

THE DEVELOPMENT OF COMPETENCY-BASED LEARNING MANAGEMENT BY USING TEAMWORK COMPETENCY IN INNOVATION AND INFORMATION TECHNOLOGY FOR TEACHER COURSE TO ENHANCE HANDS ON'S VOLUNTEERING MIND

เจนจิรา ปาทาน[1*], สุธิดา ชัยชมชื่น[2]
Chenchira Pathan[1*], Suthida Chaichomchuen[2]

[1]สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[1]Computer Education, Faculty of Education and Human Development, Sisaket Rajabhat University
[2]ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
[2]Department of Computer Education, Faculty of Technical Education, KMITNB

*Corresponding email: c.pathan@sskru.ac.th
Received: 29 February 2024; Revised: 20 June 2024; Accepted: 5 July 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญการเรียนด้วยการลงมือปฏิบัติบูรณาการร่วมกับกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคม วัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนและก่อนเรียน 3) ศึกษาทักษะการสอนเป็นทีม และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาคณิตศาสตร์ จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 14 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลทางการเรียน เป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ 3) แบบประเมินทักษะการสอนเป็นทีม จำนวน 6 ข้อ และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 42 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ คือ 84.43/81.47 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะการสอนเป็นทีม อยู่ในระดับดี 4) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้, สมรรถนะ, การรวมพลังทำงานเป็นทีม, จิตอาสา

ABSTRACT

This research focused on learning through hands-on practice integrated with social volunteer activities. The purposes of this research were to : 1) find out the efficiency of competency-based learning management by using teamwork competency in innovation and information technology for teacher course, 2) compare the achievement after and before learning, 3) study on team teaching skills, and 4) to study satisfaction. The samples use in this research were 60 students of second year in mathematics, who registered in innovation and information technology for teacher course in the second semester of 2020 academic year, selected by purposive sampling. Instrument use in this research were: 1) 14 learning management plans, 2) a 4 multiple-choice learning outcome test consisted of 60 items 3) team teaching skills assessment consisted of 6 items. and 4) a 5 rating scale questionnaire on satisfaction assessment consisted of 42 items. Data analysis and the statistics used in this research were percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) t-test for dependent sample and content analysis.

The research results were as follows : 1) The efficiency of learning management was 84.43/ 81.47 according to standardized criteria of 80/80. 2) The learning outcomes after learning were higher than before learning at statistically significant level of 0.05. 3) The students' team teaching skills were at good level. 4) The students were satisfied with learning management at high level.

Keywords: Learning management; competency; teamwork; volunteer mind

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ทำให้นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนทุกระดับให้เกิดความพร้อมสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง มีความรู้เท่าทัน และมีความสามารถในการใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นประเด็นเร่งด่วนของทุกประเทศ (วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2560) โดยองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (Delors, 1996) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 โดยเสนอสี่เสาหลักของการศึกษา ประกอบด้วย การเรียนเพื่อรู้ การเรียนเพื่อปฏิบัติได้จริง การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาการศึกษาในประเทศไทยถือว่าเป็นเรื่องที่จำเป็นเร่งด่วน ทุกภาคส่วนล้วนน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ซึ่งพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสว่า “...การศึกษา คือ ความมั่นคงของประเทศ... การศึกษาต้องสร้างให้คนไทยมีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง มีอาชีพ มีงานทำ และเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย... ให้ร่วมกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ต้องทำ” (ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ, 2563: ปาฐกถา) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทย

มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถรู้เท่าทันโลกยุคดิจิทัล มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศให้เข้มแข็ง พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายการศึกษาที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ในมาตรา 6 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนนักปฏิบัติ ที่มีความรอบรู้มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และมีสมรรถนะวิชาชีพ ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องได้รับพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต (ทิศนา แขมณี, 2555; วิจารณ์ พานิช, 2555)

การจัดการศึกษาตามแนวคิดเดิมที่เน้นการสอนเนื้อหาจึงไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้และทักษะที่จำเป็นตามความต้องการของสังคมในปัจจุบันได้ ครูในศตวรรษที่ 21 ต้องยึดหลักสอนน้อยเรียนมาก ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นผู้ชี้แนะ ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้เป็นแบบเชิงรุก (วิจารณ์ พานิชย์, 2555) เรียนรู้จากการลงมือทำลงมือปฏิบัติจริง ตามหลักการของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey, 1916) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิดในสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell & Eison, 1991) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Felder & Brent, 1996)

การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เด็กไทยมีคุณสมบัติเป็นคนไทยฉลาดรู้ อยู่ดีมีสุข มีความสามารถสูง และใส่ใจสังคม (ทิศนา แขมมณี, 2562) โดยสมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ ซึ่งครูต้องออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะผ่านกระบวนการการจัดการเรียนการสอนของครู โดยกระบวนการเรียนการสอนต้องพัฒนาผู้เรียนจากภายในสู่ภายนอก โดยการทำให้ผู้เรียนได้รู้จักกับอารมณ์เชิงบวกซึ่งมีด้วยกัน 10 อารมณ์ ได้แก่ สนุกสนาน รู้สึกขอบคุณซาบซึ้ง รู้สึกสงบ มีแรงบันดาลใจ มีความหวัง รัก รู้สึกเคารพ รู้สึกเพลิดเพลิน มีความตื่นเต้นสนใจ รู้สึกภาคภูมิใจ (Fredrickson, 2011) นอกจากนี้กระบวนการพัฒนาผู้เรียนจะต้องบูรณาการบทเรียนกับสภาพจริงของธรรมชาติ ชุมชน และสังคม เพื่อใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะจากการลงมือปฏิบัติของตนร่วมกับเพื่อนเป็นทีม เน้นทักษะในการเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้มากกว่าตัวความรู้ เปลี่ยนแนวทางการทำงานจากทำคนเดียวเป็นการทำเป็นทีม (วิจารณ์ พานิชย์, 2560) รวมทั้งผสานแนวคิด PDCA ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ P (plan) การวางแผนการดำเนินการ D (do) การปฏิบัติตามแผน C (check) การตรวจสอบ และ A (act) การพิจารณาปรับปรุงการดำเนินการ จึงกล่าวได้ว่า PDCA เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการดำเนินการต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักร (ศุภชัย อาชีวระงับโรค, 2552)

ในการวิจัยนี้ เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูตามฐานสมรรถนะ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ พัฒนาด้วยหลัก PDCA ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนจากภายในสู่ภายนอก โดยเริ่มต้นจากการทำให้ผู้เรียนรวมเป็นทีมด้วยความสนุกสนานกับการเรียนปนเล่นด้วย Kahoot นำไปสู่การเป็นการทำงานเป็นทีมด้วยหน้าที่กับกิจกรรมการสอนเป็นทีม ซึ่งมาจากแนวคิดที่ว่าคนเราจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อสอนคนอื่น และทำให้เกิดความจำได้ถึง 90%

(Dale, 1969) รวมทั้งบูรณาการการทำงานเป็นทีมโดยการทำโครงการบริการสังคม เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ได้ฝึกกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกันพัฒนางานให้สำเร็จ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงทั้งต่อตนเองและต่อสังคม สอดคล้องกับความต้องการของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู โดยมีเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน - หลังเรียนจากการใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู
3. เพื่อศึกษาทักษะการสอนเป็นทีมของนักศึกษาที่ได้รับการเรียนโดยการใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) คณะผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 314 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อและสถานการณ์ การเรียนรู้ร่วมสมัย มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มุ่งใช้การประเมินเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้และสะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนตามเกณฑ์การปฏิบัติ บริบท จุดเน้นของสถานศึกษา และชุมชนแวดล้อม

2.1.2 การรวมพลังทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการจัดระบบและกระบวนการทำงาน กิจการ และการประกอบการใด ๆ ทั้งของตนเอง และร่วมกับผู้อื่น โดยใช้การรวมพลังทำงานเป็นทีม มีแผน ขั้นตอน ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีภาวะผู้นำ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการ

ประสานความคิดเห็นที่แตกต่างสู่การตัดสินใจและแก้ปัญหาเป็นทีมอย่างรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งภายใต้สถานการณ์ที่ยุ่งยาก

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการสอนเป็นทีม ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

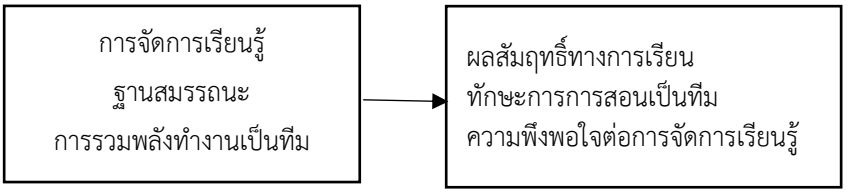

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

4. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์และพัฒนาเนื้อหารายวิชา 1035101 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนด้านทฤษฎี ปฏิบัติ รวมทั้งการสอนเป็นทีม และบูรณาการโครงการจิตอาสาเพื่อสังคม

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 14 แผน โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งใช้แบบประเมินค่าด้วยข้อความ ชนิด 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ คือ แผนการจัดกิจกรรมชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย วัตถุประสงค์สอดคล้องกับกิจกรรม การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ เวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสม สื่อและวิธีการสอนในกิจกรรมเหมาะสม ผลการประเมิน พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07, **S.D.**= 0.64)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบทดสอบวัดผลทางการเรียน คณะผู้วิจัยได้สร้างข้อสอบ จำนวน 75 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 จำนวน 70 ข้อ โดยผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบ โดยการหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยเกณฑ์วิเคราะห์คุณภาพคือ มีค่าความยากง่าย 0.20 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พบว่า ข้อสอบมีค่าความยากง่าย 0.38 - 0.69 มีค่าอำนาจจำแนก 0.25 - 0.63 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.80 ตามเกณฑ์คุณภาพ จำนวน 62 ข้อ คณะผู้วิจัยจึงได้นำข้อสอบจำนวน 60 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 แบบประเมินทักษะการสอนเป็นทีม คณะผู้วิจัยสร้างแบบประเมินทักษะการสอนเป็นทีม จำนวน 6 ข้อ คือ การตรงต่อเวลา บุคลิกภาพ กระบวนการสอนเป็นขั้นตอน การถ่ายทอดเนื้อหาสอนครบถ้วนถูกต้อง และการทำงานเป็นทีม เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค โดยกำหนดระดับคุณภาพ

5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และควรปรับปรุง โดยมีเกณฑ์การแปลผล คือ ดีมาก (4.51-5.00) ดี (3.51-4.50) ปานกลาง (2.51-3.50) พอใช้ (1.51-2.50) และควรปรับปรุง (1.00-1.50) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า ดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 โดยผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และค่าความเชื่อมั่น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบแอลฟ่า มีค่าเท่ากับ 0.87

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert) โดยมีระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การแปลผล คือ มากที่สุด (4.51-5.00) มาก (3.51-4.50) ปานกลาง (2.51-3.50) น้อย (1.51-2.50) และน้อยที่สุด (1.00-1.50) จำนวน 42 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมKahoot จำนวน 10 ข้อ ความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการปฏิบัติการสอน จำนวน 15 ข้อ และความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมจิตอาสา จำนวน 17 ข้อ

การประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า ดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 โดยผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจ พบว่า แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบแอลฟ่า มีค่าเท่ากับ 0.97

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ปฐมนิเทศนักศึกษา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะเรียน
2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดสอบกับนักศึกษา รวบรวมคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน
3. ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ วิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การสอนเป็นทีมและโครงการ “มอบน้ำใจ ไออุ่น สู้ลมหนาว” ดังนี้

3.1 การเรียนเนื้อหาทฤษฎี เป็นการสอนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน คือ ให้ดูวีดิทัศน์เนื้อหาก่อนเข้าชั้นเรียน ในชั้นเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนร่วมกับการใช้โปรแกรม Kahoot

3.2 การเรียนเนื้อหาภาคปฏิบัติ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสอนแบบสาธิต นักศึกษาปฏิบัติตาม และมีแบบฝึกปฏิบัติเพื่อเก็บคะแนนในภาคปฏิบัติ

3.3 การเรียนด้วยกิจกรรมการการสอนเป็นทีม แบ่งกลุ่มนักศึกษา ออกเป็น 6 กลุ่ม โดยมีขั้นตอน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมการสอนเป็นทีม

วิธีการ/ขั้นตอน	รายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้	เวลา
มอบหมายงาน การทำงานเป็นทีม	งานกลุ่ม : ดูวีดิทัศน์ในเรื่องที่ต้องสอน แบ่งการทำงาน สรุปเนื้อหาแจกเพื่อน 1 แผ่น เตรียมการสอน ฝึกพูด ฝึกปฏิบัติ	4 สัปดาห์ ก่อนสอน
ฝึกวินัย การตรงต่อเวลา การเตรียมพร้อม	1. ทีมสอนมาก่อนเวลา 2. ทีมสอนเปิดเครื่อง เปิดโปรแกรม ตั้งเมนูภาษาไทย 3. ถ่ายรูปหน้าห้องทั้งกลุ่มก่อนเวลาสอนให้เรียบร้อย	30 นาที ก่อนสอน

วิธีการ/ขั้นตอน	รายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้	เวลา
ขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียน	กระตุ้นความสนใจผู้เรียน โดยตั้งคำถามหรือให้ดูชิ้นงาน	2 นาที
ขั้นตอนการให้ความรู้	สอนทั้งบรรยายและสาธิต นักศึกษาทุกคนสอน 3-5 นาที นักศึกษาที่ยังไม่ได้สอนทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้เรียน	40 นาที
ขั้นตอนการทำแบบฝึกหัด	ให้ทำบางส่วนของเนื้อหา	10 นาที
ขั้นตอนการตรวจแบบฝึกหัด	โดยให้ผู้เรียนตรวจจากหน้าจอโปรเจ็คเตอร์	5 นาที
ขั้นตอนการสอดแทรกคุณธรรม	ผู้เรียนนั่งสมาธิและฟังนิทานธรรมะ	8 นาที
ขั้นตอนการฝึกมารยาท	เมื่อสอนเสร็จ ทีมสอนยืนหน้าห้อง ผู้เรียนบอกทำความเคารพ ทีมสอนรับไหว้	3 นาที

ภาพรวมหน้าห้อง

ภาพขณะสอน

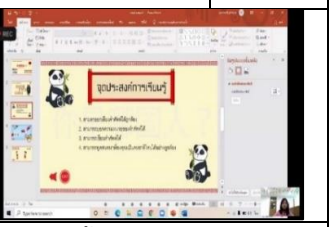

ภาพสอนด้วย ZOOM

ภาพช่วยเหลือผู้เรียน

ภาพนั่งสมาธิ

ภาพรับไหว้

ภาพที่ 2 การปฏิบัติการสอน

3.4 การจัดโครงการ “มอบน้ำใจ ไออุ่น สู้ลมหนาว” ตามยุทธศาสตร์การผลิตและการพัฒนาบัณฑิตที่มีคุณภาพ คุณธรรมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและประเทศ โดยพัฒนาบัณฑิตเพื่อเป็นผู้มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาพรวมโครงการ “มอบน้ำใจ ไออุ่น สู้ลมหนาว”

หัวข้อ	รายละเอียด
โจทย์ของโครงการ	มีงบประมาณ 4,500 บาท เพื่อซื้อเสื้อหนาวมือสองที่ตลาดนัดวันศุกร์ศรีสะเกษ ดำเนินการซักและฆ่าเชื้อ เพื่อแจกนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 มิ่งเมือง **(ห่างจากมรภ. ศก. 4.3 กม. ใช้เวลาเดินทาง 10 นาที)** จำนวน 126 คน
เป้าหมาย	นักศึกษาฝึกการแก้ปัญหาโจทย์เพื่อสังคมด้วยการเลือกซื้อสินค้าคุณภาพดี ราคาถูก จำนวนมาก เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ภายใต้งบประมาณจำกัด
คำแนะนำจากอาจารย์	นักศึกษาประสานงานกับโรงเรียน เพื่อทราบจำนวน เพศ ขนาดเสื้อกันหนาว เลือกซื้อเสื้อมือสองที่ตลาดนัดวันศุกร์ การซื้อจำนวนมากขอส่วนลดเพื่อร่วมกันทำบุญ
สิ่งที่นักศึกษาจะได้รับ	ประสบการณ์ ประกาศนียบัตร และความสุขที่ร่วมกันทำความดี

หัวข้อ	รายละเอียด
การดำเนินการ	**พฤศจิกายน** : ประชุมวางแผน นำเสนอโครงการ **ธันวาคม** : ดำเนินโครงการ สรุปประเมินผล **วันที่ดำเนินการ** วันที่ 14 ธันวาคม 2563
งบประมาณที่ใช้จริง	1. เสื้อกันหนาวเด็กบริบาล จำนวน 44 ตัว 1,200 4. ค่าซักเสื้อกันหนาว 320 2. เสื้อกันหนาวเด็กอนุบาล จำนวน 34 ตัว 1,100 5. ค่าเกียรติบัตร 450 3. เสื้อกันหนาวเด็กประถม จำนวน 48 ตัว 1,240 6. ค่าป้ายโครงการ 190 **รวมทั้งสิ้น 4,500 บาท**
ผลการดำเนินการ	1. นักเรียนที่ขาดแคลนและประสบภัยอากาศหนาว ได้รับเสื้อกันหนาวจำนวน 126 คน 2. นักศึกษารู้จักการเป็นผู้ให้ และมีจิตอาสาสามารถสร้างประโยชน์ให้ส่วนรวม 3. นักศึกษามีทักษะในการทำงานร่วมกัน และเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และสร้างภาวะการเป็นผู้นำของนักศึกษา

ภาพที่ 3 ภาพโครงการ “มอบน้ำใจ ไออุ่น สู้ลมหนาว”

4. นำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน (ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1,3,5,7) และแบบฝึกหัดด้วยโปรแกรม Kahoot (ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2,4,6,8) ให้นักศึกษาตอบคำถาม รวมทั้งแบบฝึกปฏิบัติให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติ (ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9,10,11,12,13,14) รวบรวมคะแนนไว้เป็นคะแนนระหว่างเรียน แผนละ 5 คะแนน จำนวน 14 แผน รวมเป็น 70 คะแนน

5. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทดสอบทางการเรียนไปทดสอบกับนักศึกษา รวบรวมคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังเรียน

6. นำแบบประเมินทักษะการสอนเป็นทีมไปทดสอบกับนักศึกษา

7. นำแบบประเมินความพึงพอใจไปทดสอบกับนักศึกษา

โมเดลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม เพื่อเสริมสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติจิตอาสา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

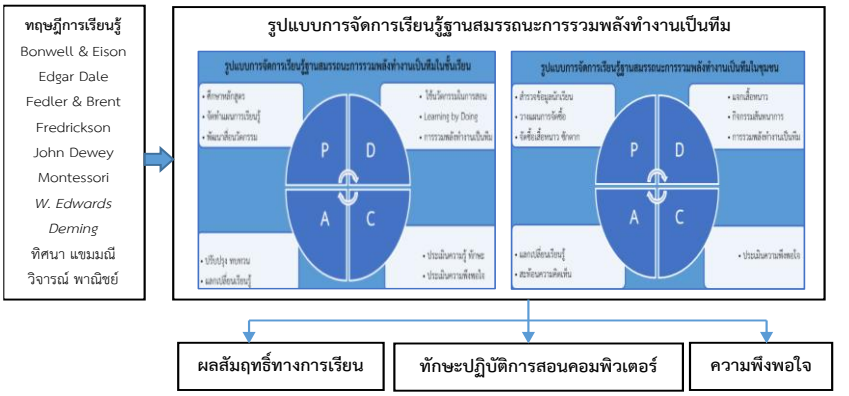

ภาพที่ 4 โมเดลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม เพื่อเสริมสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติจิตอาสา

ผลการดำเนินงานวิจัย

1. ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู

การจัดการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ประสิทธิภาพ
ระหว่างการเรียน (E1)	60	70	59.10	1.84	84.43	84.43/81.47
หลังเรียน (E2)	60	60	48.88	1.99	81.47	

จากตารางที่ 3 พบว่า การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.43/81.47 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู สามารถช่วยให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลต่างระหว่างการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ t-test

การจัดการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p - value
ก่อนเรียน	60	60	22.50	1.72	59	74.15*	0.000
หลังเรียน	60	60	48.88	1.99			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่าหลังจากการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นแสดงว่า การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจริง

3. ผลการประเมินทักษะการสอนเป็นทีมของนักศึกษาที่ได้รับการเรียนโดยการใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทักษะการสอนเป็นทีม

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1 การตรงต่อเวลา	4.25	0.82	ดี
2 บุคลิกภาพ	4.20	0.76	ดี
3 กระบวนการสอนเป็นขั้นตอน	4.28	0.69	ดี
4 การถ่ายทอดเนื้อหา	4.15	0.76	ดี
5 สอนครบถ้วนถูกต้อง	4.38	0.67	ดี
6 การทำงานเป็นทีม	4.27	0.71	ดี
รวมเฉลี่ย	**4.26**	**0.23**	**ดี**

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู มีทักษะการสอนเป็นทีมโดยภาพรวม อยู่ในระดับดี ($\overline{X}$ = 4.26, **S.D.** = 0.23) และพบว่ามีทักษะการสอนครบถ้วนถูกต้องสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.38, **S.D.** = 0.67) รองลงมา ได้แก่ กระบวนการสอนเป็นขั้นตอน ($\overline{X}$ = 4.28, **S.D.** = 0.69) และมีทักษะด้านการถ่ายทอดเนื้อหาต่ำสุด ($\overline{X}$ = 4.15, **S.D.** = 0.76)

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับการเรียนโดยการใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจของนักศึกษา

ข้อ	รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Kahoot			
1	รูปแบบโปรแกรม Kahoot	4.15	0.59	มาก
2	ประโยชน์ในการใช้โปรแกรม Kahoot	4.22	0.65	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Kahoot	**4.19**	**0.58**	**มาก**

ข้อ	รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการสอน			
1	เนื้อหาการสอน	4.14	0.60	มาก
2	การปฏิบัติการสอน	4.18	0.58	มาก
3	ประโยชน์ของการปฏิบัติการสอน	4.36	0.59	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการสอน	**4.23**	**0.53**	**มาก**
	ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมจิตอาสา			
1	การสนับสนุนจากอาจารย์	4.47	0.57	มาก
2	การสนับสนุนจากเพื่อน	4.38	0.53	มาก
3	ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมจิตอาสา	4.47	0.56	มาก
	รวมเฉลี่ยด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมจิตอาสา	**4.44**	**0.51**	**มาก**
	รวมเฉลี่ย	**4.29**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 6 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.29, **S.D.** = 0.46) ประเด็นที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมจิตอาสา ($\overline{X}$ = 4.44, **S.D.** = 0.51) รองลงมา ได้แก่ ด้านการฝึกปฏิบัติการสอน ($\overline{X}$ = 4.23, **S.D.** = 0.53) ประเด็นที่นักศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านโปรแกรม Kahoot ($\overline{X}$ = 4.19, **S.D.** = 0.58)

5**.** ผลการสะท้อนความคิดเห็นของนักศึกษาที่ได้รับการเรียนโดยการใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู

5.1 การจัดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม kahoot สะท้อนถึงความสนใจในการเรียนที่เพิ่มขึ้น ความสนุก มิตรภาพ ส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน ดังการสะท้อนความคิดเห็นจากผู้เรียนดังนี้

“ปกติเป็นคนไม่ชอบอ่านหนังสือ แต่การสอบ Kahoot ใช้ข้อสอบที่มาจากวิดีโอ”, “การเรียนและการสอบ kahoot เป็นกิจกรรมที่สนุก ตื่นเต้น ไม่เครียด และไม่กดดันมาก เพราะว่าเสมือนเป็นเกมตอบคำถามอย่างหนึ่งที่สอดแทรกเนื้อหาเข้าไปทำให้เกิดการอยากเรียนมากยิ่งขึ้น”, “เป็นกิจกรรมการเรียนที่ได้ทั้งความรู้และความสนุกสนาน ได้รอยยิ้ม ได้ความช่วยเหลือกันในห้อง”, “เพื่อนได้ช่วยเหลือ และผมก็ได้ช่วยเพื่อนในข้อที่เพื่อนไม่ได้ เราพึ่งพากันและกันได้แลกเปลี่ยนความรู้กัน”, “ได้มิตรภาพเพิ่มขึ้น ได้สนิทกับเพื่อนมากขึ้น”, “รู้ผลในการทำแบบทดสอบได้ทันที” และ “บรรยากาศในห้องเรียนน่าเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้นจากการอธิบายเสริมจากอาจารย์”

5.2 ด้านการสอนเป็นทีม โดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์นั้น จะทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานได้จริง ผ่านกระบวนการตรียมความพร้อม การทำงานเป็นขั้นตอน การทำงานร่วมกันเป็นทีม การฝึกฝน การแก้ปัญหาร่วมกัน สร้างความรู้สึกมั่นใจ ดังการสะท้อนความคิดเห็นจากผู้เรียนดังนี้

“ตอนแรกหนูตื่นเต้นและกลัวที่จะถือไมค์หน้าชั้นมากๆ แต่พอได้สอนจริงๆแล้วไม่ได้เป็นอย่างที่คิดรู้สึกว่าง่ายกว่าที่คิดมาก”, “ผมเป็นคนที่ขี้อายไม่ค่อยกล้าแสดงออก ผมพยายามฝึกพูดฝึกยืนหน้าชั้นเรียน และได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ ซึ่งมันทำให้ผมรู้สึกมั่นใจขึ้นและกล้าที่จะแสดงออกในสิ่งที่ถูกมากขึ้นครับ”, “รู้สึกตื่นเต้นมาก กังวลว่าถ้าสอนไปแล้วเพื่อนสงสัยจะตอบไม่ได้ แต่ก็ผ่านมาได้ รู้สึกสนุกค่ะ เพราะเหมือนเราได้กล้าแสดงออก บรรยากาศตอนสอนก็สนุกเฮฮา เพื่อนๆก็ยิ้มให้ตลอด และ

อาจารย์ก็ให้ข้อแนะนำด้วย ถือว่าเป็นประสบการณ์อย่างหนึ่งที่ดีทีเดียว”, “ตื่นเต้นมากๆ ได้เตรียมความพร้อมกับเพื่อนในกลุ่ม ทบทวนเนื้อหาที่จะสอน ฝึกการพูดให้ช้าลงในขณะที่สอนให้เพื่อนๆเข้าใจได้ง่ายขึ้น ได้ประสบการณ์จากการทดลองสอนในห้องเรียนจริงๆ มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกับเพื่อนๆในชั้นเรียน และได้คำแนะนำจากอาจารย์เกี่ยวกับบุคลิกภาพ การใช้น้ำเสียง เทคนิคการสอนหน้าชั้นเรียน”, “เป็นกิจกรรมหน้าชั้นเรียนที่ดีมาก เพราะได้ฝึกการพูด การสื่อสารไปสู่ผู้ฟัง ทำให้เพิ่มขีดความสามารถหรือก้าวข้ามความกลัวที่มีต่อการพูดหน้าชั้นเรียน ฝึกบุคลิกภาพให้มีความมั่นใจเพิ่มมากขึ้น และยังเป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อสอนจริงต่อไป”, “ทำให้ได้ลงมือปฏิบัติในการเป็นผู้สอนเกิดประสบการณ์ในการสอนหน้าชั้นเรียนได้สัมผัสกับการสอนหน้าชั้นด้วยตนเอง”,“กลุ่มเราเป็นกลุ่มสุดท้ายอยู่ในช่วงแพร่ระบาดของโควิด 19 จึงได้สอบสอนโดยใช้โปรแกรม ZOOM เพื่อนๆ ให้ความร่วมมือและความสนใจเป็นอย่างมาก การสอบสอนของกลุ่มเราจึงผ่านไปได้ด้วยดี”, “ผมชอบในเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่อาจารย์นั้นมอบให้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งมีประโยชน์อย่างมากในการไปใช้กับวิชาชีพครู”

5.3 ด้านกิจกรรมจิตอาสา การปลูกฝังเมล็ดพันธ์ความดีงามลงในจิตใจเด็ก เพื่อให้เติบโตเป็นต้นกล้าที่งอกงามพร้อมที่จะเติบโตเป็นต้นไม้ใหญ่ที่เป็นที่พักพิงของผู้อื่นในภายภาคหน้าเป็นความหวังที่คนในชาติต้องการที่จะเห็นเด็กที่เป็นอนาคตของชาติเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นอย่างแท้จริง ดังแนวคิดของ Montessori (1949) ที่ว่าเด็กทุกคนมีจิตซึมซับ คือถ้าเด็กได้ลงมือทำอะไรหรือมีประสบการณ์หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างไร เขาก็จะซึมซับสิ่งนั้นติดตัวไป ดังการสะท้อนความคิดเห็นจากผู้เรียนดังนี้

“ดิฉันเป็นคนที่ไปเลือกซื้อเสื้อผ้าและนำเสื้อผ้ามาตาก ทั้งร้อนและเหนื่อยมากค่ะ แต่พอได้เห็นรอยยิ้มน้องๆในวันที่ได้รับเสื้อผ้าแล้วก็รู้สึกหายเหนื่อยเลยค่ะ รู้สึกปลื้มเป็นอย่างมาก”, “ดิฉันและเพื่อนๆได้ไปจัดซื้อเสื้อกันหนาวที่ตลาดนัดวันศุกร์ ได้ช่วยกันเลือกเสื้อผ้าที่ดีที่สุด เป็นการทำงานกันเป็นทีมและเกิดความสามัคคีมากค่ะ ความรู้สึกที่ได้แจกเสื้อกันหนาวให้น้องๆเป็นความรู้สึกที่ประทับใจอย่างยิ่ง น้องๆน่ารักมากค่ะ และรู้สึกว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งผู้ให้และผู้รับ”,“เป็นกิจกรรมที่ดีมากๆสำหรับดิฉันคือการได้แบ่งปันสิ่งเล็กๆน้อยๆให้กับเด็กๆ ถึงจะไม่มาก แต่สิ่งที่ได้ตอบรับมาคือรอยยิ้มที่สดใส น่ารัก ซึ่งคุ้มค่ากับการไปหาซื้อเสื้อผ้า การซักเสื้อผ้า ความรู้สึกที่ได้ไปทำกิจกรรมดีๆ วันนั้นมีค่ามาก สำหรับนักศึกษาอย่างดิฉัน และอยากให้อาจารย์นำกิจกรรมดีๆแบบนี้พารุ่นน้องๆ ทำทุกปีเลยค่ะ”, “รู้สึกว่าของบางอย่างถึงจะราคาไม่แพงแต่มีคุณค่าทางจิตใจมาก ได้เห็นเด็กๆมีความสุขและรอยยิ้มของเด็กๆ มีเสื้อแขนยาวใส่ในหน้าหนาวกันทุกคน”, “มีความสุขที่ได้เป็นผู้ให้ การได้ทำกิจกรรมจิตอาสาร่วมกันกับเพื่อนๆในสาขาถือเป็นเรื่องราวดีๆในชีวิตมหาวิทยาลัยค่ะ ”, “ผมรู้สึกดีใจมาก ที่ได้ทำโครงการนี้ขึ้น ครั้งแรกที่ผมได้ยินผมก็รู้สึกตื่นเต้น เพราะผมเป็นคนชอบในการทำกิจกรรมอยู่แล้ว โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีมาก ๆ เพราะเป็นการแบ่งปันน้ำใจให้น้อง ๆ นักเรียนที่ไม่มีเสื้อกันหนาวใส่ เป็นโครงการที่ดีมาก ๆ ครับ”, “รู้สึกดีใจและภูมิใจที่ได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์นี้ ถึงจะเป็นกิจกรรมเล็กๆในรายวิชาเรียน แต่ก็ส่งผลประโยชน์อย่างมากกับน้องๆนักเรียน ดีใจที่อาจารย์จัดกิจกรรมแบบนี้ มีความสุขเวลาเห็นน้องๆนักเรียนยิ้มเวลารับเสื้อ หัวเราะกัน พาน้องๆทำกิจกรรมสันทนาการเล็กๆน้อยๆ แค่นี้ดิฉันก็มีความสุขมากๆแล้ว”, “โครงการจิตอาสาเป็นโครงการที่แทรกไปด้วยคุณธรรม และที่สำคัญคือเราได้ลงมือปฏิบัติจริง ผมรู้สึกว่าสิ่งที่เราได้กระทำลงไปถึงแม้มันจะไม่มากมายอะไรก็ตามแต่มันคือความดี เห็นรอยยิ้มของน้องนักเรียนแล้วผมมีความสุข เด็กบางคนร้องไห้เพราะกลัวพี่ๆนักศึกษา บางคนเดินจูงมือพี่ๆ ไม่ยอมให้กลับ มันเป็นภาพที่ผมประทับใจและมีความสุขมากๆครับ”

อภิปรายผล

1. การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.43/81.47 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการเรียนรู้ทฤษฎีและปฏิบัติมีความสอดคล้องกัน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอน มีสื่อการเรียนหลากหลายรูปแบบ ทำให้นักศึกษาไม่เกิดความเบื่อหน่าย มีการประเมินเนื้อหาทฤษฎีด้วยโปรแกรม Kahoot ทำให้นักศึกษาเกิดความสนุกสนาน ในภาคปฏิบัติมีแบบฝึกปฏิบัติที่ใกล้เคียงกับการเรียนทำให้นักศึกษาได้ฝึกฝนโดยใช้รูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อน นอกจากนี้การปฏิบัติการสอนเป็นทีมก่อให้เกิดการช่วยเหลือกัน จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Rogers (1969) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้จะเกิดได้ดีหากผู้เรียนอยู่ในสภาพผ่อนคลายและเป็นอิสระ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับงานวิจัยของอุบลรัตน์ ศิริสุขโภคา และ กฤช สินธนะกุล (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนตามฐานสมรรถนะด้วยกระบวนการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสาธิตเรื่องภาษาเอสคิวแอล รายวิชาการจัดการฐานข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนอีเลิร์นนิงที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ คือ 87.80/85.60 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นแสดงว่า การจัดการเรียนรู้ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการเรียนรู้ที่สนุกสนานด้วยโปรแกรม Kahoot การสอนเป็นทีมทำให้นักศึกษาต้องฝึกฝนหลายรอบเพื่อที่จะถ่ายทอดเนื้อหาให้ได้ดีทำให้เกิดความจำได้ถึง 90% (Dale, 1969) สอดคล้องกับงานวิจัยของวินัย เพ็งภิญโญ และคณะ (2564) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการอ้างเหตุผลด้วยฐานกรณี ผลวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

3. ทักษะการสอนเป็นทีมของนักศึกษา โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู อยู่ในระดับดี นั้น อาจจะเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นทีม ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา วางแผน และลงมือปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนด้วยตนเอง ฝึกการกล้าแสดงออก นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อเกิดปัญหาในสถานการณ์การสอนทีมสอนก็ช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ De Cecco (1968) ที่เน้นการสอนฝึกทักษะผู้เรียนในสถานการณ์จริง โดยวิเคราะห์ความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม และช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ สอดคล้องกับงานวิจัยของปราโมทย์ จันทร์เรือง และ เยาวภา พิทักษ์กิจวัฒนา (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะและเทคนิคการสอนโดยใช้การสอนทักษะตามหลักการของดี เชคโก (De Cecco) ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ผลการวิจัยพบว่า ทักษะและเทคนิคการสอนของนักศึกษาอยู่ในระดับดี

4. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา ทำให้นักเรียนเกิดการกระตือรือร้น ได้แก้ปัญหาร่วมกันกับเพื่อน ทำให้เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ นอกจากนี้การได้ร่วมกันทำความดีโดยไม่ต้องรอความพร้อมด้านการเงิน

เวลา รอเรียนจบหรือมีงานทำ การทำความดีได้โดยไม่ต้องรอความพร้อมเป็นการย่นระยะเวลาทำดีได้เร็วขึ้น ซึ่งการทำดีเพื่อสังคมได้เร็วขึ้นเท่าไหร่ก็จะช่วยกันแก้ปัญหาได้เร็วขึ้นเท่านั้น ปัญหาที่มากมายในสังคม ซึ่งแม้แต่มือเล็กๆ ยังช่วยกันแก้ปัญหา มือที่ใหญ่กว่าก็จะเริ่มต้นตระหนักว่าจะซ้ำเติมหรือช่วยกันแก้ปัญหาสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Batson (1991) ที่กล่าวว่าเมื่อบุคคลมีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น พวกเขาจะมีแรงจูงใจในการช่วยเหลือโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน การทำความดีโดยไม่ต้องรอความพร้อมเป็นการสะท้อนถึงความเห็นอกเห็นใจที่มีต่อสังคม สามารถช่วยแก้ปัญหาในสังคมได้รวดเร็วขึ้นและเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น สอดคล้องกับบังอร เสรีรัตน์ (2564) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนฐานสมรรถนะแบบผสานรายวิชาสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนฐานสมรรถนะแบบผสานวิชา ทำให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะการทำงานเป็นทีมในการศึกษาชุมชนมากขึ้น โดยสิ่งที่พัฒนาขึ้นอย่างชัดเจนคือ ความเป็นผู้นำ การปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การเปิดใจพร้อม ประสาน ความคิดเห็นที่แตกต่าง การรักษาความสัมพันธ์อันดี การแก้ปัญหาอย่างสันติ และทักษะการเก็บข้อมูล

จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะการสอนเป็นทีมอยู่ในระดับดี รวมทั้งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผลจากการวิจัยนี้จึงเหมาะสมที่จะเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาด้านการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทีมเพื่อสร้างความสนุกสนาน โดยการใช้เกมหรือกิจกรรมอื่นๆที่เหมาะกับผู้เรียน เช่น Kahoot เป็นต้น

1.2 ผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยให้แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ เช่น การสอนเป็นทีม ซึ่งผู้เรียนอาจจะรู้สึกตื่นเต้น กังวล ผู้สอนควรให้คำแนะนำแนวทางการฝึกฝนเพิ่มเติมเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้เรียน

1.3 ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นทีมที่เน้นการทำเพื่อสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและความรู้ที่ได้รับในการทำประโยชน์ให้กับสังคม เช่น การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การทำความสะอาดชุมชน หรือการให้ความรู้ในเรื่องที่ผู้เรียนเรียนมา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปทำการวิจัยกับรายวิชาอื่น โดยใช้เกมเพื่อเพิ่มความสนุกสนานและแก้ปัญหาการเบื่อหน่ายในการเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติการสอนจริงและบูรณาการกิจกรรมจิตอาสาเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับนักศึกษาครูในการสอนจริงในสถานศึกษา

2.2 ควรมีการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิด ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ. (2563, 24 สิงหาคม). คุณลักษณะบัณฑิตราชภัฏในศตวรรษที่ 21. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ทิศนา แขมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 15). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2562). 10 สมรรถนะหลัก ปั้นเด็กไทยฉลาดรู้ อยู่ดีมีสุข มีความสามารถสูงและใส่ใจสังคม.

บังอร เสรีรัตน์. (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนฐานสมรรถนะแบบผสานรายวิชา สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. วารสารครุศาสตร์สาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ,15(2), 143–158.

ปราโมทย์ จันทร์เรือง และ เยาวภา พิทักษ์กิจวัฒนา. (2564). การพัฒนาทักษะและเทคนิคการสอนโดยใช้การสอนทักษะตามหลักการของดี เชคโก (De Cecco) ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 12(2). 131– 144.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561, 13 ตุลาคม). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580). ตอนที่ 82 ก. หน้า 1.

วัชรา เล่าเรียนดี ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และ อรพิณ ศิริสัมพันธ์. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา. เพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ปจำกัด.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 3). มูลนิธิสดศรี – สฤษวงศ์.

วิจารณ์ พานิช. (2560). เส้นทางสู่คุณภาพการศึกษายุคประเทศไทย 4.0. การประชุมเชิงวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล ศูนย์ประชุมสตาร์เวลล์ จังหวัดนครราชสีมา.

วินัย เพ็งภิญโญ, กฤช สินธนะกุล, และ ธัญญรัตน์ น้อมพลกรัง. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการอ้างเหตุผลด้วยฐานกรณี. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 15(3), 179 – 191.

ศุภชัย อาชีวระงับโรค. (2552). Practical PDCA แก้ปัญหาและปรับปรุงงานเพื่อความสำเร็จ. สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 (พิมพ์ครั้งที่ 1). พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580**.** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อุบลรัตน์ ศิริสุขโภคา และ กฤช สินธนะกุล. (2562). การจัดการเรียนการสอนตามฐานสมรรถนะด้วยกระบวน การเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสาธิต เรื่อง ภาษาเอสคิวแอล รายวิชาการจัดการฐานข้อมูล. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 10(2), 1-10.

Batson, C. D. (1991). The altruism question: Toward a social-psychological answer. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1. Washington, D.C.: The George Washington University, School of Education and Human.

Dale, E. (1969). Audio Visual Method in Teaching. (4 th ed). New York : Holt Rinehart and Winston Inc. Development.

De Cecco, J. P. (1968). The psychology of learning and instruction. Prentice-Hall.

Delors, J. (1996). Learning: The Treasure Within. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century. Paris: UNESCO Publishing.

Dewey, J. (1916). Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education. New York: The Free Press.

Felder, R. & Brent, R. (1996). Navigating the Bumpy Road to Student-Centered Instruction. Journal of College Teaching. 44(2), 43-47.

Fredrickson, B. (2011). Positivity: Groundbreaking Research to Release Your Inner Optimist and Thrive. London : Oneworld Publications.

Montessori, M. (1949) The Absorbent Mind. Adyar: The Theosophical Publishing House.

Rogers, C. R. (1969). Freedom to learn: A view of what education might become. Columbus, OH: Charles Merrill.

Sisaket Rajabhat University Journal

Vol.18 No.2 May - August 2024

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (5 ธันวาคม 2550)
319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ 33000
โทร : 045-617982 อีเมล์ : journal@sskru.ac.th